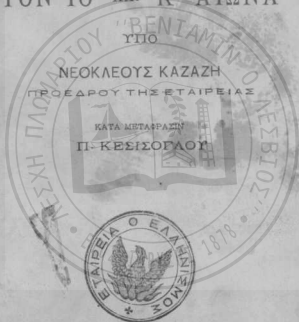

ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ"

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ

ΚΑΤΑ

ΤΟΝ ΙΘ' ΚΑΙ Κ' ΑΙΩΝΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1908

ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ"

908

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ

ΚΑΤΑ

ΤΟΝ ΙΘ΄ ΚΑΙ Κ΄ ΑΙΩΝΑ

ΥΠΟ

ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ ΚΑΖΑΖΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ

Π. ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1908

1/3 2p. 103
908

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΑΤΟΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΑΙΩΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμανίᾳ, καὶ ἰδίᾳ ἐν ταῖς πρωτευούσαις αὐτῆς πόλεσι, τῇ Φιλεππουπόλει καὶ τῇ Ἀγγιάλῳ, καταστροφή τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, τῶν πλείστον ἔξαναγκασθέντων εἰς ἐκπατρισμόν, ἐμελλε νὰ συγκαλοῦσθῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους, τοῦ τε ἑλευθέρου καὶ τοῦ ἀλυτρώτου. Παταχόμεν ἐξετοξεύθησαν διαμαρτυρίαι καὶ ἀναθέματα κατὰ τῶν ἐγκληματιῶν τῆς Βουλγαρίας. Ἀλλὰ τὰ ἀναθέματα ταῦτα, τὰ ἐκτοξευθέντα ἰδίᾳ διὰ τῶν συλλαλητηρίων καὶ τῆς δημοσιογραφίας, περιορίσθησαν κατὰ μὲγα μέρος ἐν τῷ στενῷ κύκλῳ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου, ἐλαχίστην δ' ἔσχον ἐπήχησεν ἐν τῷ ἑξωτερικῷ.

Ἡ ἐν Εὐρώπῃ δημοσία γνώμη παρεπλανήθη καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐπὶ τῶν Βουλγάρων, οἱ δὲ ἐπίσημοι κύκλοι μετ' ἀδιαφορίας παρηκολούθησαν τὰ ἀπαισία γεγονότα. Ὁ ἀγγλικὸς μάλιστα τύπος, προεξαρχόντων τῶν «Καιρῶν», ἐκήρυξεν ἑπαιτίους τῶν καταστροφῶν αὐτοῦ τοὺς ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας!

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ πρόεδρος τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Καντερβουρίας τὸ ἐπόμενον τηλεγράφημα, ἐξικετεύων αὐτὸν νὰ ὑψώσῃ τὴν χριστιανικὴν αὐτοῦ φωνὴν ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς φιλανθρωπίας:

«Σεβασμιώτατον ἀρχιεπίσκοπον Καντερβουρίας

Λονδίνον

«Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπακαλεῖται τὴν εὐμένην τῆς Ὑμ. Σεβασμιότητος «προσοχὴν ἐπὶ τῶν ἀπαράδειγματιστον βιωπραγιῶν, τῶν ὕλως ἀδικαιολογήτων,

ἐναντίον τῶν νομιμοφρόνων Ἑλλήνων τῆς Βουλγαρίας καὶ ἐναντίον τῶν ἐκκλησιῶν, αὐτῶν μοναστηρίων καὶ τῶν ἱεραρχῶν, παρὰ τὴν προστασίαν, ἣν πάντες οὗτοι ἀδελφικοῦντο νὰ ἀπολαύσωσιν ἐκ μέρους τῶν Μεγάλων Δυνάμεων δυνάμει τῆς βε-
ρολινοῦ Συνθήκης.

« Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐξαιτᾶται δι' ἑμῶν τὴν ἀδελφικὴν ἐπέμβασιν τῆς ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας παρὰ τῆ βρετανικῆ Κυβερνήσει, ὅπως τεθῆ τέλος εἰς περαι-
ατέρω δολοφονίας καὶ διαρπαγὰς, ἐγκληματιούσας ὕβριν εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν
εἰζώμεν.

« Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόκλητος »

Δυστυχῶς ὁ Ἄγγλος ἱεράρχης, διατελὼν ἐπὶ τὰς ἐντυπώσεις τῆς φιλοβουλ-
γαριζούσης δημοσίας ἐν Ἀγγλίᾳ γνώμης, μετέχων δὲ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ βαλκανικοῦ
Κομιτατοῦ, ἀπήτησεν ὡς ἐξῆς εἰς τὸν μητροπολίτην Ἀθηνῶν διὰ τοῦ ἐπισκόπου
Γιβραλτάρης, ἀπευθυνθέντος καὶ τούτου διὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐφημερίου τῆς ἀγγλι-
κανικῆς Ἐκκλησίας αἰδεσίμου κ. Ἐλλίσι.

« Παρακαλεῖσθε νὰ πληροφορήσητε τὸν μητροπολίτην Ἀθηνῶν ἐκ μέρους μου.
Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Καντεβουρίας μὲ παρεκάλεσε νὰ τῷ ἀπευθύνω τὴν
ἀκόλουθον πληροφῶριαν : ὅτι τὸ τηλεγράφημα τοῦ Σεβ. μητροπολίτου ἔ-
φθασεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καθ' ἣν ἐποχὴν οὗτος ἔλειπεν εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐ-
ρώπην καὶ τῷ ἐδόθη ἅμα τῆ ἐπιστροφῆ του πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν.

« Ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ ὁλόκληρος ἡ ἀγγλικὴ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἐνεργεῖ εἰς
ζητήματα, αἵτινα ἔχουσι πομπτικὸν χαρακτῆρα καὶ ὅτι εἶνε ἀδύνατον διὰ τὸν ἀρ-
χιεπίσκοπον νὰ ἐνεργήσῃ τι, δυνάμενον νὰ ἐρμηνευθῆ ὡς δικαιολόγησις τῶν
εἰσβολῶν σωμάτων ἐξ Ἑλλάδος εἰς τὸ τουρκικὸν ἔδαφος.

« Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐθεώρησεν, ὅτι τῷ ἦτο ἀδύ-
νατον νὰ στείλῃ τηλεγραφικὴν ἢ ἐπίσημον ἀπάντησιν, ἀλλὰ μὲ διατάσει νὰ βεβαιώσω
τὴν Σεβασμιότητά του, ὅτι ἡ ἀγγλικὴ Ἐκκλησία ἀκούει μετὰ μεγάλης λύπης τὰς
ἐν Ἀνατολῇ ἔριδας τῶν Χριστιανῶν καὶ πέμπει πρὸς τὴν Σεβασμιότητά του ἀδελφι-
κούς ἀσπασμούς ».

Ταυτοχρόνως καὶ ἡ Ἐταιρεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπηύθυνε τηλεγράφημα πρὸς τὸν
Ἄγγλον βουλευτὴν, τὸν διαπρεπεῖ φιλέλληνα σὲρ Κάρολον Αἰλκε, παρακαλοῦσα αὐ-
τὸν νὰ ἐνθώσῃ φωνὴν ἐπὲρ τοῦ καταδιωκομένου Ἑλληνισμοῦ ἐν Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ
καὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὸν φωτισμὸν τῆς δημοσίας ἐν Ἀγγλίᾳ γνώμης. Ὁ κ. Αἰλκε
ἀπήτησεν ὡς ἀκολούθως :

Dockett Eddy by Shepperton, Middlesex, August 19, 1906

«Φίλε Κύριε,

«Ἐλαβον τὸ τηλεγράφημά σας. Βεβαίως εἶχον ἤδη ἀναγνώσῃ μετὰ φρίκης τὰ τηλεγραφήματα, ἅτινα ἀναφέρουσι τὰς φρικώδεις πράξεις, ἃς κατονομάζετε. Τίθεμαι πάντοτε παρὰ τὸ πλεῖρον ἐκείνων, οἷας δῆποτε χώρας, οἷτινες δύνανται νὰ συμμετάσχωσι τῆς ἐκφράσεως τῆς ἐπιθυμίας πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξάπλωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Φοβοῦμαι ὅμως ὅτι, ἤθελεν εἶναι δύσκολον νὰ πεισθῶσιν ὅπως ἀναλάβωσι τὴν ἐνέργειαν ὡς πρὸς τὰ διάφορα κακουργήματα, ἅτινα χαρακτηρίζουσι τὴν μεταξὺ τῶν φυλῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν πάλην, αἷτινες ἔτιχε νὰ εὐρεθῶσιν ἐν συναφείᾳ ἐν τῇ νοτιοανατολικῇ Εὐρώπῃ.

«Μετ' εἰλικρινείας
«Κάρολος Δίλκε»

Ἐν τοιαύτῃ διετέλει πλάνῃ ἡ δημοσία ἐν Ἀγγλίᾳ γνώμη, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν φιλελλήνων δὲν ἐτόλμων ν' ἀναλάβωσι τὴν ἐπερᾶσιν τῶν ἑλληνικῶν δικαίων παρὰ δημοσίᾳ γνώμῃ, πλανωμένη ἀπὸ πολλοῦ χρόνον ἐπὶ ἐπιβόλων ἀνθελληνικῶν ἐνεργειῶν. Κατὰ τὴν κρίσιν ἐκείνην στεγμὴν ὁ πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας τοῦ «Ἑλληνισμοῦ» ἀνέλαβε τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀπὸ χειρὸς βιβλίου, ἀγγλιστὶ κατὰ πρόωτον, ἐπὶ τὴν ἔπιγραφην «Greeks and Bulgarians in the nineteenth and twentieth centuries (An open letter to the right hon. Sir Charles W. Dilke)». «Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι κατὰ τὸν δέκατον ἕνατον καὶ εἰκοστὸν αἰῶνα. Ἀνοικτὴ ἔπιτολὴ πρὸς τὸν σὲρ Κάρολον Δίλκε», παρακαλούμενον κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γιάστίνου νὰ ἐνώσῃ τὴν φωνὴν αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀγγλικοῦ δημοσίου κατὰ τῶν νέων τούτων Bulgarian atrocities.

Τοῦ βιβλίου ἡ δημοσίευσιν ἐπεβράδυνεν ἐπὶ ἴσῃ χρόνον, ἕνεκα ἀπροσδοκίτων αἰτίων, ἀνεξαρτήτων τῆς θέλησεως τοῦ συγγραφέως. Ἐπὶ τέλος ἐδημοσιεύετο ἀγγλιστὶ ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὴν ἐπέτειον ἀκριβῶς τῶν καταστροφῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας, ὀλίγας δ' ἡβδομάδας βραδύτερον καὶ γαλλιστὶ ἐν Παρισίοις.

Πλεῖστα τῶν ἰγκριτωτάτων ὀργάνων τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τέπου, ἰδίᾳ ἐν Ἀγγλίᾳ, εὐμενέστατα ἐσχολίασαν τὸ βιβλίον τοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας τοῦ «Ἑλληνισμοῦ», ὁ δ' ἐπίσκοπος Γιβραλτάρης, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἔπεμψεν αὐτῷ τὸ ἐπόμενον γράμμα, δηλωτικὸν τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐνεργειῶν τῶν ἰσχυρῶν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους :

« Ἀγαπητὴ κύριε,

«Σᾶς γράφω ὅπως οἷς εὐχαριστήσω διὰ τὸ ἀντίτυπον τοῦ βιβλίου σας «Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι», τὸ ὁποῖον, ὡς ὑποθέτω, ὀφείλω εἰς τὴν φιλοφροσύνην σας καὶ τὸ ὁποῖον πρὸ μικροῦ διεξῆλθον μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος.

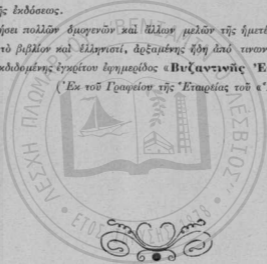
«Οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν, ὅτι αἱ πληροφορίες, ἅς ἐλαμβάνομεν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ἢ κατὰ τὰ τελευταῖα δύο ἔτη, προήρχοντο ἄγαν ἀποκλειστικῶς ἐκ βουλγαρικῶν πηγῶν, εἶνε δ' εὐχάριστον, ὅτι ἔχομεν ἤδη τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀκούωμεν τὰ λεκτέα καὶ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου μέρους.» Ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι, κατὰ τὴν γνώμη μου, εἶνε καὶ ἕτερον ἀκόμη ζήτημα, ἂν ἄλλα ἔθνη δύνανται νὰ ἐπεμβῶσιν ἐπιφελῶς.

«Δέξασθε κτλ.

«W. E. Gibraltar»

Πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ ἐν Παρισίοις ἐκδιδόμενη «Revue diplomatique» ἐν σειρᾷ φύλλων αὐτῆς ἰδημοσίευσεν πολλὰ ὀποσπάσματα τοῦ βιβλίου τούτου, ἅμα γενομένης τῆς γαλλικῆς ἐκδόσεως.

Τῇ αἰτίσει πολλῶν ὁμογενῶν καὶ ἄλλων μελῶν τῆς ἡμετέρας Ἑταιρείας, δημοσιεύεται τὸ βιβλίον καὶ ἑλληνιστί, ἀρξαμένης ἤδη ἀπὸ τινων ἑβδομάδων τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένης ἑφημερίδος «**Βυζαντινῆς Ἐπιθεωρήσεως.**»
(Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἑταιρείας τοῦ «Ἑλληνισμοῦ.»)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πρὸ ἐνὸς μόλις ἔτους κατέφθανεν εἰς τὴν Δύσιν ἀπὸ τῶν χωρῶν τοῦ Αἴμου ἡ ἡχώ νέων στραγῶν, φῆμι περὶ λεηλασιῶν καὶ ἐμπρησμῶν. Ἐν χώρᾳ χριστιανικῇ, ὑπὸ λαοῦ, θεωρουμένου ὡς πεπολιτισμένου, πόλεις ἐληλατήθησαν καὶ παρεδόθησαν εἰς τὰς φλόγας, φιλήσυχοι ἄνδρες καὶ ἀνυπεράσπιστοι γυναῖκες καὶ παῖδια ἐσφάγησαν, ἐνῶ οἱ ἐπιζήσαντες ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιζητήσωσιν ἄσυλον μακρὰν τοῦ πατρῷου ἰδάφρους. Οἱ ἥρωες τῶν σκηνῶν τούτων ἦσαν Βούλγαροι, τὰ δὲ θύματα οἱ Ἑλληνας τῆς βουλγαρικῆς ἡγεμονίας, οἱ κάτοικοι τῆς Φιλιππουπόλεως, τῆς ποτὶ Ἀγχιάλου καὶ ἄλλων ἑλληνικῶν Κοινοτήτων.

Αἱ διαπραχθεῖσαι βιαιοπραγαίαι τσαύτην ὀμότητα ἐνεῖχον, ὥστε ἔμελλον κατ' ἀνάγκην νὰ ἐγείρωσι τὴν ἀγανάκτησιν παντὸς πεπολιτισμένου ἀνθρώπου. Ἄλλὰ τοιαῦτα ὑπῆρξαν ὁ δόλος καὶ ἡ θρασύτης τῶν πρωταθλητῶν τοῦ Βουλγαρισμοῦ, τῶσον ἀπατηλὰ ὑπῆρξαν τὰ σοφίσματά των, τῶσον κατάρθωσαν νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἐκ τῆς ἀγνοίας, ἐν ἧ εὐρίσκεται ἐν γένει ἡ Δύσις περὶ τῶν ζητημάτων τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ὥστε ἐπέτυχον νὰ καταπνίξωσι τὴν ἡχώ τῆς ἐξεγερθείσης ἀγανακτήσεως, καὶ ἂν μὴ νὰ δικαιολογήσωσι τὰς ἀχαρακτηρίστους πράξεις, αἵτινες προῦκάλεσαν αὐτήν, τοῦλάχιστον ὅμως νὰ τὰς καλύψωσιν ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς ἰθνηκῆς ἀντεκδικήσεως, ἡ ὁποία καθίστα ταύτας συγγνωστὰς καὶ σχεδὸν συμπαθεῖς. Ὅλιγον ἔλειψεν ἡ Εὐρώπη νὰ θεωρήσῃ δημίους τὰ θύματα.

Τοὺς δολίους αὐτῶν ἰσχυρισμοὺς κατάρθωσαν οἱ Βούλγαροι νὰ καταστήσωσι πιστευτοὺς πρὸ πάντων ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐπέτυχον, ἰσχυρίζομενοι, ὅτι εἶνε ἐλευθερωταὶ τῶν καταδυναστευομένων Μακεδόνων, νὰ κολακεύσωσι τὰς τάσεις τῆς κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον εὐλικρινοῦς ἐλευθεροφροσύνης, ἡ ὁποία ἐνέπνευσε πάντοτε τοὺς Ἀγγλοὺς, καὶ νὰ κερδήσωσιν ὅλων τὰς συμπαθείας, καθ' ἣν στιγμὴν διέπραττον τὰ μεγαλειότερα τῶν ἐγκλημάτων. Ἡ τοιαύτη ἀντίληψις τῶν μάλλον διακεκριμένων ἀνδρῶν τῆς βρεττανικῆς κοινωνίας ἀπεκαλύφθη ἡμῖν τέλειον διὰ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἀθηνῶν, ὅτε, τὴν ἐπιούσαν τῆς καταστροφῆς τῆς Ἀγχιάλου, ὁ τελευταῖος οὗτος παρεκάλει αὐτὸν νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἐπιρροὴν του πρὸς κατάπαυσιν τῶν βιαιοτήτων, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουσαν αἰσχὸς διὰ τὸν πεπολιτισμένον κόσμον. Ὁ Ἀγγλικανὸς ἱεράρ-

χης, παρκληθείς οὕτως ὑπὲρ ἔργου ἐξόχως χριστιανικοῦ ἢ ἀπλῶς φιλανθρωπικοῦ, ἀπάντησεν, ὅτι ἡ ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία δὲν ἠδύνατο ν' ἀνκμιχθῆ εἰς πολιτικὰ ζητήματα, ὅτι δὲ εἰς αὐτὸν προσωπικῶς ἦτο ἀδύνατον νὰ πράξῃ ὅ τι δῆποτε, ὃ περ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ θεωρηθῆ ὡς δικαιολογία τῆς ἐπιδρομῆς τῶν ἑλληνικῶν σωμάτων εἰς τὴν Μακεδονίαν (!)

Ἐκτοτε ἡ ληστεία καὶ ἡ ἀδικία ἐξκολουθοῦσι τὸ ἔργον τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ, ἐξκολουθεῖ ὅμως κυριαρχοῦσα καὶ ἐν τῇ Δύσει ἡ τυφλότης, ἣν ἐδημιούργησαν τὰ βουλγαρικὰ σοφίσματα, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ τῆς ἐπιτείου τῆς ἀναρρήσεως τοῦ ἡγεμόνος Φερδινάνδου ἰεονίσθησαν ἐνθουσιώδεις διθύραμβοι ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως, ἣτις κατέστησε τὴν Βουλγαρίαν ὑστατον καταφύγιον τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας ἐν Ἀνατολῇ.

Ἡ στρεβλὴ αὕτη ἀντίληψις τῶν ὄρων, ὑπ' οὗς διατελοῦσιν αἱ διάφοροι φυλαὶ τῆς περὶ τὸν Αἴμον Ἀνατολῆς, ἐξασκεῖ κακίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν δυστυχῶν τούτων πληθυσμῶν. Συντελεῖ εἰς τὴν διαίονισιν οἰκτρὰς τῶν πραγμάτων καταστάσεως, ἣ εἰς τὴν ἔξαρσιν φαρμάκων ἀτελεσφόρων ἢ ἐπικινδύνων. Ἐν ταῖς ἐπομέναις ὀλίγαις γραμματικαῖς ὁ γράφων θὰ προσπαθῆ ν' ἀποδείξῃ ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ὄψιν τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς αἰτίαις τοῦ φυλετικοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου. Φρονεῖ, ὅτι τὸ ἔργον του δὲν θὰ ᾔχρονον, ἐὰν κατορθώσῃ νὰ διασκεδάσῃ πλάναις τινάς καὶ προλήψεις περὶ τῶν ἀνατολικῶν πραγμάτων, ἅτινα τόσον ὀλίγον ἢ μᾶλλον τόσον κακῶς εἶνε γνωστά.

Ἄπαντες, ὅσοι ἐμελέτησαν μετὰ προσοχῆς τὸ μακεδονικὸν ζήτημα, ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν γεγονότων, ὅσοι ἐπισκέφθησαν τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου καὶ ἐξήτασαν ἀνεὶ προκαταλήψεως τὴν κατάστασιν του, μακρὰν πάσης προλήψεως φυλετικῆς, πολιτικῆς ἢ θρησκευτικῆς, ἠναγκάσθησαν ν' ἀνομολογήσωσιν, ὅτι αἱ σημερινὴ ἔριδες δὲν ὀφείλονται εἰς μίση συνειδήσεως ἢ θρησκείας, εἰς διαφορὰς δογματικὰς, εἰς τὴν ἐκδηλουμένην ἀφοσίωσιν ὑπὲρ τοῦ Ἐξάρχου ἢ ὑπὲρ τοῦ Πατριάρχου. Ἄλλ' οὕτε ὀφείλονται αἱ ἔριδες αὗται εἰς τὸ ὑφιστάμενον μῖσος μεταξὺ τῶν σλαβικῶν φυλῶν καὶ τῆς ἑλληνικῆς. Δὲν εἶνε μόνοι οἱ Ἕλληνες, οἱ ἀγωνιζόμενοι πρὸς ἄμυναν κατὰ τῶν Βουλγάρων. Καὶ οἱ Σέρβοι ἀγωνίζονται κατ' αὐτῶν, ὅπως καὶ οἱ ὀλίγοι ρωμουνίζοντες ἀγωνίζονται κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Εἶνε ἀληθῆς «πόλεμος πάντων κατὰ πάντων». Ποῖα τὰ αἰτία τῶν οἰκτρῶν τούτων διχονοτιῶν καὶ τῶν αἰμακτηρῶν ἐρίδων, αἵτινες ἐξελλίσσονται πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν καὶ κυβερνήσεων, ἐρίδων, τὰς ὁποίας αἱ τελευταῖαι αὗται ὑποδαυλίζουσι μᾶλλον διὰ τῆς ἐπιδιώξεως ἐγωιστικῶν συμφερόντων, χωρὶς νὰ ἔγερθῃ μίᾳ ἀνωτέρα δύναμις καὶ νὰ πράξῃ: «Κάτω τὰς χεῖρας!»

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱστορικῶν γεγονότων θὰ προσπαθῆσω νὰ φέρω εἰς φῶς τινὰς τῶν αἰτιῶν τῶν ἀδελφοκτόνων τούτων ἀγώνων.

Ὅρειλω ἐν πρώτοις νὰ ἐπιμείνω ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἀγὼν δὲν ὑφίσταται μεταξύ πατριαρχικῶν καὶ ἱεραρχικῶν. Ἡ σερβικὴ Ἐκκλησία εἶνε ἀνεξάρτητος καὶ μὴ ὑποκειμένη εἰς τὸ Πατριαρχεῖον· οἱ Σέρβοι ἀφ' ἑτέρου οὐδένα λόγον ἔχουσι νὰ ὡσιλίαν εὐμενῶς διατεθειμένοι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν τούτοις, ἐν τῷ βιλαετιῷ τοῦ Κοσουροπεδίου, ἐν τῇ λεγομένῃ ὑπ' αὐτῶν Παλαιᾷ Σερβίᾳ, ὁ ἀγὼν μεταξύ Σέρβων καὶ Βουλγάρων εἶνε τόσον αἱματηρὸς, ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν τοῖς βιλαετίοις Θεσσαλονίκης καὶ Μοναστηρίου.

Βίβαιον εἶνε, μαρτυρεῖται δὲ καὶ ὑπὸ καθημερινῶν γεγονότων, ὅτι ὁ πατριαρχικὸς κληρὸς, ὅπως καὶ ὁ τῆς Ἐξαρχίας, μετίχουσι τοῦ ἀγῶνος ἐν Μακεδονίᾳ. Ἄλλως οὐκ ἦν γενίσθαι. Ὁ κληρὸς δὲν δύναται ν' ἀπέχη τῆς πολιτικῆς καὶ ἔθνικῆς κινήσεως τῶν λαῶν, οὐδὲ νὰ ἴσταται ἀδιάφορος πρὸς τὰ συμπεριόντα αὐτῶν καὶ τοὺς πόθους. Ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν αὐτῷ τῷ βρετανικῷ κράτει, βλέπομεν αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἀναμειγνύμενον εἰς τὰ κοινωνικὰ καὶ τὰ ἔθνικα ζητήματα, τὸν βλέπομεν μάλιστα ὀρμῶντα εἰς τὸν ἀγῶνα μετὰ πλείονος θέρμης ἢ οἱ λαϊκοί. Καὶ ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου συμβαίνει τὸ αὐτό. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐξηγεῖται καλλίον διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καθ' ὅσον αὕτη διεδραμάτισε πάντοτε πολιτικὸν πρόσωπον ἐν Τουρκίᾳ, καὶ τοῦτο πρὸς μέγα καλὸν ἀπάντων τῶν Χριστιανῶν ἀδικρίτως φυλῆς. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀλλόσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μωάμεθ ὁ Πορθητὴς ἀπένευμε δι' αὐτοκρατορικῶν βερατιῶν πολιτικὰς τινὰς προνομίαις εἰς τὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἀνεγνώριζε δ' αὐτὸν ἀρχηγὸν τῶν ἐν Τουρκίᾳ ὀρθοδόξων Κοινοτήτων. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὸν τρόπον, καθ' ὃν μετεχειρίσθη ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τὴν δικαιοδοσίαν του ὑπὲρ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ποιμενίου. Ἡ δὲ ἱστορία ἀποδεικνύει, ὅτι ἂν οἱ χριστιανικοὶ λαοὶ διέσωσαν τὴν ἔθνικὴν αὐτῶν ὑπόστασιν, ὄρειλουσι τοῦτο εἰς τὴν προστασίαν τῆς κοινῆς μητρὸς, τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ οὐχί εἰς τὴν χριστιανικὴν Εὐρώπην, ἣ ὅποια ἔμεινε ἀδιάφορος πρὸς τὰ δεινὰ αὐτῶν. Καὶ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων εἰσέτι ἡμερῶν ὁ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἔχει τὸν τίτλον τοῦ ἀοῦμι μιλλιτ μπασῆ», ἧτοι τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἔθνους τῶν Ρωμαίων, τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων.

Ὅτε, κατὰ τὸ δεύτερον ἡμῖσι τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις γνωστοτάτης πολιτικῆς ἐνεφανίζετο τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα, ἣ δὲ βουλγαρικὴ φυλὴ ὤθειτο ὅπως διεκδικήσῃ τὴν ἔθνικὴν αὐτῆς συνείδησιν, οἱ ὑποκινηταὶ τοῦ κινήματος προέτρεψαν τοὺς πληθυσμούς τοῦ Δουναβέως καὶ τοῦ Αἴμου νὰ ἐξεγερθῶσι κατὰ τοῦ Πατριαρχείου καὶ νὰ ζητήσωσι, κατὰ παράθεσιν κανονικῶν ἀρχῶν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν χειραφέτησιν, ἧτοι τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης ἀνεξαρτησίας

προφανῶς ἐσκοπεῖτο ἡ πολιτικὴ ἀνεξαρτησία. Οὐδεμία ἑλληνικὴ συνείδησις ἠδύνατο ν' ἀντεπῆρ εἰς ταύτην· ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτονομίαν ὁ Ἑλληνισμὸς εἶχεν ἐνόησιν, ὅτι αὕτη κατ' ἐπιφάνειαν μόνον ἐβασίλειτο ἐπὶ ὀρθοσκευητικῶν λόγων, ἐνῶ πράγματι ὑπέκρυπτε πανσλαυστικὰ σχέδια, οὐδένα δ' ἄλλον εἶχε σκοπὸν εἰμὴ νὰ ὑποτάξῃ ἑλληνικὰς χώρας εἰς τὴν σλαυικὴν δύναμιν. Τὸ Πατριαρχεῖον, ὑποστηριζόμενον ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἀντίστη εἰς τὰς ἀξιώσεις ταύτας. Τὸ 1872 ἐκηρύχθη τὸ Σχίσμα, οἱ δὲ Βούλγαροι, ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς, ἐπετύχχανον τὴν δημιουργίαν ἀνεξαρτητοῦ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, τῆς Ἐξαρχίας, ἧς ἡ ἔδρα ὠρίσθη σημαῖον τι ἐντὸς τῆς περιφερείας αὐτῆς, ἡ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονὴ τοῦ Ἐξαρχοῦ θὰ ἐπετρέπετο ἐκάστοτε μόνον προσωρινῶς.

Εὐκόλως δύναται τις νὰ πεισθῇ ἐκ τῶν προλεχθέντων, ὅτι οἱ Βούλγαροι ὑπῆρξαν ἐκείνοι, οἵτινες διέσπειραν τὴν διχόνοιαν καὶ προκάλεσαν τὸν ἀγῶνα μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ταῖς οἰκουμέναις ὑπὸ μικτοῦ πληθυσμοῦ.

Τὸ ὀρθοσκευητικὸν Σχίσμα ἔσχεν, ὡς γνωστὸν, συνέπειαν τὸν ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1876—1877. Ἡ Συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου¹, ἡ ὁποία ἐθήκε πέρας εἰς τὰς ἰσχυροπραξίας, ἀποδεικνύει τὸ κατακόρυφον σημεῖον τῆς πανσλαυστικῆς

1) Ἄρθρον 6. Ἡ ἔκτασις τῆς βουλγαρικῆς ἡγεμονίας καθορίζεται ἐν γενικαῖς γραμματικαῖς ἐν τῷ ἐπισυννημμένῳ χάρτι, ὅστις δέον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βᾶσις τῆς τελικῆς ἐροθεσίας. Μετὰ τὰ νέα ἄρια τῆς σερβικῆς ἡγεμονίας, τὸ σχεδιάγραμμα θὰ ἀκολουθήσῃ τὰ δυτικὰ ἄρια τῆς ἐπαρχίας (καὶδᾶ) Κρανιὰς μέχρι τῆς σειρᾶς τοῦ Καραδάγ (Karadagh).

• Στρεφόμενη ἔκειθεν πρὸς δυσμὰς ἡ γραμμὴ θὰ ἀκολουθήσῃ τὰ δυτικὰ ἄρια τῶν ἐπαρχιῶν Κομανόδου, Κοσάνων, Καλκαντελῶν (Kalkandelen) μέχρι τοῦ ἔρους Κοράμπ (Korah). Ἐντεῦθεν διὰ τοῦ ποταμοῦ Βελεστίτσας μέχρι τῆς ἐνώσεώς του μετὰ τοῦ Μαύρου-Δρίνου (Drine-Noir), διευθυνημένη πρὸς νότον διὰ τοῦ Δρίνου καὶ κατόπιν διὰ τῶν δυσμικῶν ὄρων τῆς ἐπαρχίας Ὀχρινδος πρὸς τὸ ἔρος Λίνας, ἡ μεθόριος θὰ ἀκολουθήσῃ τὰ δυσμικὰ ἄρια τῶν ἐπαρχιῶν Κορυτσᾶς καὶ Σταρᾶβου μέχρι τοῦ ἔρους Γράμιου. Ἐκείθεν διὰ τῆς λίμνης τῆς Καστορίας ἡ μεθοριακὴ γραμμὴ θὰ συναντήσῃ τὸν ποταμὸν Μογλενίτσαν καὶ ἀφοῦ ἀκολουθήσῃ τὸν ροῦν αὐτοῦ καὶ διέλθῃ πρὸς νότον τῶν Γιενιτσῶν (Γιενιτζέ-Βαρδάρ) θὰ διευθυνηθῇ πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βαρδάρ καὶ διὰ τοῦ Γαλλικοῦ πρὸς τὰ χωρία Πάργαν καὶ Σεράϊ-κιδῶ. Ἐκείθεν διὰ μέσου τῆς λ (μ ν η ζ Μπισκ-Γικιδῶ (Βόλθης) πρὸς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν Στριμῶνος καὶ Καρασοῦ, καὶ διὰ τῆς θαλασσίας ἀκτῆς φθάνει μέχρι τοῦ Μπουρού-Γικιδῶ. Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ἡ γραμμὴ, λαμβάνουσα βορειοδυτικὴν διεύθυνσιν πρὸς τὸ ἔρος Τσιαλτεπέ διὰ τῆς ὁροσειρᾶς τῆς Ροδόπης μέχρι τοῦ ἔρους Κρουσέδου, διὰ τοῦ Μαύρου-Λίμου (Καρὰ-Μπαλκάν) τῶν ὄρων Ἐσιέκ-Κουλατσι, Τζεμπέλ, Καρακόλλας καὶ Τοικλάρ θὰ ἐξίχθῃ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἄρδα.

• Ἐκείθεν, ἡ ἀροθετικὴ γραμμὴ θὰ διευθυνηθῇ πρὸς τὴν πόλιν Τσιρμέν, καὶ καταλείπουσα τὴν πόλιν Ἀδριανούπολιν πρὸς νότον, διὰ τῶν χωρίων Σουγούτλου, Καραχαμιζᾶ, Ἀρναούτκιοι, Ἀκαρτζῆ καὶ Ἐνιτζέ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Τσεκδερεσῆ. Ἀκολουθοῦσα τὴν ροῦν τοῦ Τσεκδερεσῆ καὶ Τσιουρλουδερεσῆ μέχρι Λουλέ-Μπουργὰς καὶ ἐκείθεν διὰ τοῦ ποταμοῦ Σητζακιδῆ μέχρι τοῦ χωρίου Σεργκέν, ἡ ἀροθετικὴ γραμμὴ θὰ βαθίσῃ διὰ τῶν ὑψωμάτων ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ Χακίμ-Ταμπιασῆ, ἐνθα θὰ καταλήξῃ εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόν-

πολιτικῆς. Διὰ τῆς Συνθήκης ταύτης ἐλάμβανε σάρκα τὸ πρόγραμμα τῆς Μεγάλης Βουλγαρίας. Τὰ ὄρια τοῦ νέου κράτους, ἐκτός τῶν βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κάτω Δουναβίου, περιελάμβανον μέγα μέρος τῆς Θράκης καὶ ἐλοκλήρον σχεδὸν τὴν Μακεδονίαν, ἐκτεινόμενα ἀπ' ἑνὸς μὲν μέχρι τοῦ Αἰγίου πελάγους, εἰς ὃ προέβαινον μέχρι Καβάλλας, ἀπ' ἑτέρου δὲ μέχρι τῆς λίμνης Ὀχρίδος καὶ τῆς Ἀλβανίας. Διμελίζοντο οὕτως εἰς ἐλοκλήρου οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, παραδιδόμενοι εἰς τὴν βουλγαρικὴν ἀπληστίαν. Ὁ στρατηγὸς κόμης Ἰγνάτιεφ, πρεσβευτῆς τῆς Ρωσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, δὲν εἰδίστασε ν' ἀνακράξῃ ἐν θριάμβῳ : « Ἦδὲ οἱ Ἕλληνες θὰ μεταβαίνωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν κολυμβῶντες. » Καὶ πράγματι διεκόπητο πᾶσα συγκοινωνία μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τοῦ Πίνδου καὶ τῆς Χαλκιδικῆς μετὰ τῶν τῆς Θράκης, ἡ δὲ « Μεγάλῃ Βουλγαρίᾳ », ἀσφαλῶς ἐδραζόμενη ἐν Μακεδονίᾳ, καθίστατο ἡ ἰσχυροῦσα δύναμις ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου.

Ἡ εὐρωπαϊκὴ διπλωματία, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῆς Ἀγγλίας, μετέβαλεν εἰς ῥακὴν τὴν ἐπιβληθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ρωσίας συνθήκην. Τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου περιώρισε τὰ ὄρια τῆς τοιαύτης Βουλγαρίας καὶ τὴν διμερίσεν εἰς δύο τμήματα, ἐξ ὧν τὸ ἓν, πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἴμου, ἀπετέλεσεν ἡγεμονίαν φόρου ὑποταλῆ, ἐνῶ τὸ ἕτερον, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ βορείου μέρους τῆς Θράκης, ἀπετέλεσεν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, ἐπαρχίαν αὐτόνομον, τεθείσαν ὑπὸ τὴν ἀμεσον κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν Ἑλληνισμόν καὶ τὰ δικαιώματά αὐτοῦ, τὸ Συνέδριον περιωρίσθη ν' ἀποδώσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα μέρος τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας· ἀπένευμεν ἐπίσης αὐτονομίαν τινὰ εἰς τὴν Κρήτην, ἐκτός δὲ τούτων διέταξε τὴν ἐκτέλεσιν σημαντικῶν μεταρρυθμίσεων ἐν Μακεδονίᾳ, Θράκῃ, Ἀλβανίᾳ καὶ Ἀρμενίᾳ, μεταρρυθμίσεων, αἵτινες θὰ ἐξετελοῦντο ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὸν ἔλεγον τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

Ἄγορεύων περὶ Μακεδονίας καὶ Θράκης πρὸ τοῦ Συνεδρίου ὁ μακρήσιος Σώλσβαρου ὑπεστήριξεν, ὅτι « ἡ Θράκη καὶ ἡ Μακεδονία εἶνε ἑλληνικαὶ ὅσον καὶ ἡ Κρήτη ».

Αἱ ληφθεῖσαι ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Βερολίνου ὑπὸ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἀποφάσεις λίαν ἀτελῶς ἐτέθησαν εἰς ἐκτέλεσιν. Τοιαύτην ἰδίαν τύχην ὑπέστησαν αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὸν διακανονισμόν τῶν σλαβικῶν ἀξιώσεων. Αἱ ἀξιώσεις αὗται ὑπεστηρίζοντο ὑπὸ τῆς ρωσικῆς Κυβερνήσεως, ὡς ἀπεδείκνυε κἀλλιστα ὁ ἕξοχος Ἄγγλος πολιτικὸς, λόρδος Σώλσβαρου, ἀπαντῶν εἰς τὰς ἀντιρρήσεις, τὰς διατυπωθείσας ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος Γορτσάκωφ κατὰ τῆς ἀγγλικῆς προτάσεως, τῆς τεινούσης εἰς ἀποδοχὴν ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. (1)

τον. Θὰ καταλήψῃ τὴν θαλασσίαν ἀκτὴν πλησίον τῶν Μαγγαλιῶν παρελαύνουσα τὰ βόρεια ὄρια τῆς ἐπαρχίας Τούλτσας καὶ θὰ καταλήξῃ εἰς τὸν Δούναβιν, ἀνωθεν τῆς Ρασσέβης (Συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου).

1) Μακρήσιος Σώλσβαρου. — Τὸ Συνέδριον δὲν ἀγνοεῖ, ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἐπὶ

Τὰ γεγονότα ἐνίσχυσαν ἀπλῶς μέχρι σήμερον τὰς θηλώσεις τοῦ λόρδου Σώλσβαρου. Ἀλλὰ τὸ ἐτι μᾶλλον θλιβερόν εἶνε, ὅτι τριάκοντα μόλις ἔτη μετὰ τὴν ἀπαγγέλιαν τῶν λόγων τούτων, τοὺς θερμότερους καὶ ἀποφασιστικωτέρους συνηγέτους τῶν βουλγαρικῶν ἀξιώσεων εὐρίσκομεν πλεόν ὄχι μόνον μεταξύ τῶν συμβούλων τοῦ Τσάρου, ἀλλὰ καὶ μεταξύ τῶν διευθυνόντων τὴν πολιτικὴν τῶν ἰθῶν, οἵτινες ἐρωμενεέστερον ὑπερήσπισαν τὰ ἑλληνικὰ δίκαια τόσον ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Βοσπόρου ὅσον καὶ ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Βερολίνου. Οὕτω βλέπομεν σήμερον, ὅτι τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τοῦ βρεττανικοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν προβαίνουνσι μέχρι τοῦ νὰ θεωρῶσι τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην ὡς ἐπαρχίας βουλγαρικὰς. Μόλις πρό δύο ἔτων ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ, ὅστις διηύθυνε τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς βρεττανικῆς Κυβερνήσεως δὲν ἐδίσταζε ν' ἀποφανθῆ ὑπὲρ τοῦ βουλγαρικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἐπαρχιῶν τούτων. Ἰδοὺ οἱ λόγοι τοῦ μκρησίου Λαντσδάν, ὡς ἀναφέρει τοῦτους ὁ ἐν Λονδίῳ πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας κ. Καμπὼν ἐν τῇ διακοινώσει αὐτοῦ τῆς 9 Ἰανουαρίου 1905.

οἱ φιλικοὶ δεσμοί, οἵτινες συνήθουν ἄλλοτε τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Σλαῦους ὑπηκόους τῆς Πύλης, διεκόπησαν. Ἐκ συμμάχων κατέστησαν ἀντίπαλοι. Οἱ Σλαῦοι, οἵτινες ἀεὶ γνώριζον ἄλλοτε τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πατριάρχου, συνδέθησαν μετὰ τινος νέας ἐκκλησιαστικῆς οργανώσεως, ἥτις ἐζήτησε τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν. Εἰς μέγα μέρος τοῦ ἐδάφους τοῦ κατοικουμένου ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, τὸ δίκαιωμα τοῦ ἐκτεθῆαι ἐκκλησίας καὶ σχολὰς παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς ἀμεισηθήσεις καὶ πολλακίς εἰς ἀγῶνας μεταξὺ τῶν πληθυσμῶν τῶν δύο φυλῶν.

Ἡ ρῆξις ἐπεδεινώθη τὰ μέγιστα συνεπείᾳ τῶν γεγονότων, ὅτινα συνέβησαν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας. Τὰ δε γεννηθέντα ἐκ τῶν ἐρίδων τούτων πάθη ἀπεμάκρυναν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς δύο φυλάς ἀπ' ἀλλήλων. Ἐπρόκειτο περὶ πράγματος μεγαλειτέρου ἢ τῆς ἄπλης διαφωνίας γυνωμῶν ἐπὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος. Οἱ Ἕλληνες φοβοῦνται, καὶ δικαίως, τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν, τὴν κατάρχην τῆς γλώσσης τῶν καὶ τὴν βαθμιαίαν ἀπορρόφησιν καὶ ἐξαφάνισιν τῆς φυλῆς τῶν, ἐὰν οἱ ἀντίπαλοι εὐρίσκοντο εἰς ὑπέρροχον θέσιν.

Τὰ σημεῖα ταῦτα ἐνέχουσιν δι' αὐτοὺς κύριον ἐνδιαφέρον, ἢ δὲ τύχη των ἑσάρταται ἐκ τῆς μορφῆς, ἣν θὰ προσδώσῃ τὸ Συνεδρίον εἰς τὰς ἀναγραφόμενας διατάξεις πρὸς προστασίαν τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

Ἄλλ' αἱ δύο φυλαὶ δὲν εὐρίσκονται ἐν ἴσῃ μοίρᾳ ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου,

Οἱ Σλαῦοι ἔχουσιν ὑπερασπιστὰς ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἰσχυρὸν στρατιωτικὸν λαόν, ἐξ αἵματος καὶ πίστewος ἀδελφῶν αὐτῶν, κεκτημένον δ' ἐπὶ πλεόν τὸ γόητρον τῶν τελευταίων νικῶν. Οἱ Ἕλληνες τοῦναντίον οὐδὲν ἔθνος διμέφουλον ἔχουσιν ἀντιπροσώπους ἐν ταῦθα.

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος φρονεῖ, ὅτι αἱ ληθεροόμεναι ἐπὶ τούτῳ ἀφοφάσις δὲν θὰ ἐπιφέρωσιν οὐτε τὴν ἡσυχίαν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, οὐτε τὴν εἰρήνην τῆς Εὐρώπης. Φέβοι ὑφίστανται μὴ νέα ἀναφανῶσι κινήματα μεταξὺ τοῦ λαοῦ τούτου, τοῦ βαθεῖς ἀφωσιωμένου εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἔθνικότητα, ὅστις θὰ σχηματίσῃ τὴν πεποιθισιν, ἐπὶ ἡ Εὐρώπῃ τὸν ἐγκατέλιπε καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὴν κυριαρχίαν φυλῆς, ἀφ' ἧς τελείως ἀπέχουσιν αἱ συμπάθειαι αὐτοῦ.

Προτείνει λοιπὸν ἡ Ἀγγλία, ὅπως τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον γίνῃ δεκτὸν νὰ διαδραματίσῃ τὸ πρόσωπον τοῦτο ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων καὶ συμμετάσχη τῶν συσκέψεων τοῦ Συνεδρίου· τοῦλάχιστον ὅπως παραστῆ εἰς ἑκαστὴν τῶν συνεδρίων, ἐν αἷς θὰ συζητηθῶσι ζητήματα συνδεόμενα πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς.

Πρίγκιψ Γορτσακῶφ.—Ὁ πρίγκιψ Γορτσακῶφ δηλοῖ ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι θὰ ζητήσῃ καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας αὐτονομίαν, παρομοίαν πρὸς τὴν ὑπὲρ τῶν Σλαβῶν ζητούμενην. Σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως αὐτοῦ εἶνε νὰ προσεγγίσῃ τὰς δύο ταύτας φυλάς ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ θρησκευτικὸν ζήτημα, ὃ περ ὑψηλῆς ὁ λόρδος Σώλσβαρου, ἢ Α. Ὑψηλότης ἐφείλε νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι οὐδεμία κατὰ βάθος ὑπάρχει θρησκευτικὴ διαφωνία μεταξύ τῶν ἑλληνικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Τὸν χωρισμὸν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν προὐκάλεσεν ἀποκλειστικῶς ζήτημα λειτουργικόν.

«Ὁ ὑπουργὸς μαρκήσιος Λανσδάουν ἀπάντησεν, ὅτι θὰ μοὶ εἶδιδε γραπτὴν ἔκθεσιν τῶν γνώμων αὐτοῦ ἐπὶ τῶν πιθανῶν λύσεων, ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τοῦδε ἔχει τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ἐπέμβασις τῶν Δυνάμεων εἶδει νὰ ἐπεκταθῆ ἐν τοῖς βιλαεταῖς Ἀδριανοπόλεως καὶ Ἰωαννίνων, τοῦ μὲν πρώτου περιλαμβανόντος τοὺς βουλγαρικοὺς, τοῦ δὲ δευτέρου τοὺς ἑλληνικοὺς πληθυσμούς.»

Ἴνα καταστήσω εὐκρινῆ τὴν κατάστασιν, θὰ ἔχω ὡς ὀδηγὸν μόνον τὰ γεγονότα. Ὁ ἀποστῶ πάσης ὑποκειμενικῆς βλέψεως ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς κρίσεως, ἥτις ἐνέσκηψεν ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, κρίσεως, ἥς τὴν εὐθύνην φέρουσι κατὰ μέγα μέρος αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις, διὰ τῆς ἐγωιστικῆς αὐτῶν πολιτικῆς οὐδὲν ἄλλο σκοποῦσαι ἢ τὴν ἐπιδίωξιν ἰδιαιτέρων συμφερόντων εἰς τὰς δυστυχεῖς ταύτας χώρας. Μυρία γεγονότα, ἡ ἀκρίβεια τῶν ὁποίων διαπιστοῦται ὑπὸ τῆς ἐπισήμου Εὐρώπης, συντελοῦσιν εἰς ἀπόδειξιν ἀναμφισβήτητον, ὅτι τὴν πηγὴν τῆς ἀπὸ τὸσον μακροῦ χρόνου ἐπικρατούσης ἐν Μακεδονίᾳ ἀναρχίας δεῖον νὰ ζητήσωμεν ἀρ' ἐνὸς ἐν τῇ ἡκίστα εὐλικρινεῖ στάσει καὶ τῇ σκοπιᾷ πολιτικῇ τῶν Δυνάμεων, ἀρ' ἑτέρου δὲ ἐν τῇ ἀκορίστῃ ἀπληστίᾳ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῇ ἐγκληματικῇ δράσει τῶν κομιτατζήδων. Αἱ Δυνάμεις ἄλλως τε, πλείστοι τῶν ὁποίων συμφέρον ἔχουσι νὰ παρατείνωσι τὴν κατάστασιν τῆς σημερινῆς ἀναρχίας, δὲν διστάζουσι νὰ ἐνθαρρύνωσι καὶ νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν δράσιν ταύτην ἐπὶ μεγίστῃ συμφορᾷ τῶν μακεδονικῶν πληθυσμῶν. Οὕτως ὥστε αἱ αἰματηραὶ ρῆξεις, αἱ διαίρουσαι τοὺς πληθυσμοὺς τούτους, δὲν εἶνε ἔργον θρησκευτικῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἢ δογματικῶν διαφορῶν, ὅπως ἐπιμόνως ὑποστηρίζεται.

Προσπάθησα διὰ τῶν μέγχι τοῦδε ν' ἀποδείξω καὶ νὰ λάβω τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπανέλθω ἐν τοῖς μετέπειτα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ὅτι οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ τῆς Μακεδονίας οὐδὲν ἄλλο πράττουσιν ἐμὴ νὰ ἀμύνονται ὑπὲρ τῆς ἑθνικῆς αὐτῶν ὑποστάσεως διὰ τοῦ ἀκαταπαύστου ἀγῶνος, ὃν διεξάγουσι κατὰ τῶν ἀγρίων συμφορῶν, τῶν ἀποσταλλεμένων ὑπ' αὐτῆς τῆς βουλγαρικῆς ἡγεμονίας ὑπὸ τὰς ἐμπευφημίας μεγάλου μέρους τῆς κοινῆς γνώμης τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης. Ἄλλ' ἡ Κυβέρνησις τῆς Σόφιας, μὴ ἀρκομένη, ὅτι ὑπεκλίνει τὰς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων τῆς Μακεδονίας εἰσῆδας, μετεχειρίσθη ταύτας ὡς πρόφασιν, ὅπως διαπράξῃ τὰς χειρίστας βίαιοπραγίας κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς ἡγεμονίας, διεγείρουσα κατ' αὐτῶν τὴν ὑποστάθμην τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ. Τὰ φοβερά ἐγκλήματα, ἅτινα διεπράχθησαν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, μαρτυροῦνται οὐ μόνον ὑπὸ τε τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ξένων, οἵτινες ἐγένοντο μάρτυρες αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ὃν τὰ φιλάνθρωπα αἰσθήματα ἀφυπνίσθησαν ἐπὶ τῇ θίᾳ τῶσων τραγικῶν ὠμοτήτων, καὶ τῶν ὁποίων ἡ καρδία ἐξηγέρθη πρὸ τῶν διαπραχθεισῶν φρικταλεσιῶν.

Ἡ ἐπισφαλὴς κατάστασις τῆς υἱείας μου ἐπεβράδυνε τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐργασίας ταύτης, σκοπὸς τῆς ὁποίας εἶνε ὁ διαφωτισμὸς τῆς κοινῆς γνώμης πανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου περὶ τῶν γεγονότων, ἅτινα ἀνέφερον, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι θὰ κατορθώσω νὰ κατανικήσω τὴν ἀδιαφορίαν, ἣν ἐπιδεικνύουσιν οἱ ἐπίσημοι κύκλοι καὶ ἡ κοινὴ γνώμη τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τῶν δεινῶν, ἅτινα ὀρίστανται οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ ὑπὸ τὴν βουλγαρικὴν κυριαρχίαν.

Ἄς χρησιμεύσωσιν ὡς σύμβουλοι τὰ ἐγγράφα. Ἀποδεικνύουσι ταῦτα σαφῶς εἰς τίνα δεῖον ν' ἀποδοθῶσιν αἱ μακεδονικαὶ ὠμοτήτες. Εἰς ἐκείνους, οἵτινες πειρῶνται ν' ἀμυνθῶσιν ὑπὲρ τῶν ἱερωτέρων αὐτῶν δικαίων, ἢ εἰς τοὺς ὑποκινητὰς τῆς

Σόφιας; Ἀποῦ δι θεωρήσῃ ἡ Εὐρώπη τὴν κατάστασιν ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ὄψιν, δέον νὰ σκεφθῇ, ἂν ἐγκηται ἐν τῷ συμφέροντι αὐτῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἂν συμβιβάζεται πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων φυλῶν ἠθικὴν τάξιν, νὰ διαπράττωνται ἀπῆνθ' ἐν Εὐρώπῃ ἐγκλήματα, ἅτινα καὶ ἂν ἐξειλισσοντο ἐν ταῖς ἀγρίαῖς ἐτι χώραις τῆς μαύρης Ἡπείρου ἢ ἐν ταῖς βαρβάραις χώραις τῆς Ἀσίας, ἤθελον προκαλέσῃ δικαίως σταυροφορίαν ὄλων τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν.

Τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου ἐσκόπει ἀφ' ἐνὸς μὲν ν' ἀπαλλάξῃ τοὺς χριστιανικοὺς λαοὺς ἀπὸ τῆς τουρκικῆς κακοδιοικήσεως, νὰ ἐξασφαλίσῃ δ' ἀφ' ἑτέρου τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν ὄλων τῶν πληθυσμῶν. Κατὰ πρῶτον λόγον ἔπρεπε νὰ ἐγκαθιδρυθῇ ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκείας καὶ τῆς συνειδήσεως, ἡ ἐλευθερία τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ νὰ κανονισθῇ ὁ κοινωνικὸς καὶ πολιτικὸς βίος τῶν ἀποσπασθέντων ἀπὸ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας λαῶν.

Ἄπαντα τ' ἀναγκαῖα μέτρα ἐλήφθησαν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου, αἱ δὲ συζητήσεις ἀποδεικνύουσιν ἡμῖν τὸν σταθερὸν πόθον τῶν μετασχόντων τοῦ Συνεδρίου ἀντιπροσώπων τῶν Δυνάμεων πρὸς σεβασμὸν τῶν δικαίων τῶν πληθυσμῶν ἐν τῇ διοργανώσει τῆς νέας τῶν πραγμάτων φάσεως, τὰ πάντα δ' ἰκανοποιήθησαν ὅσον τὸ δυνατόν κάλλιον.

Ἰδρῦθη οὕτως ἡ Βουλγαρία μετὰ τῆς ὑποχρεώσεως νὰ σεβασθῇ τὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ δίκαια τῶν ξένων φυλῶν, αἵτινες ἰδύθησαν εἰς αὐτὴν. Πρόδηλον εἶνε, ὅτι τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου τοῦ Βερολίνου προσέβλεπον, ὅτι ὁ ἀπὸ πολλοῦ ἀρξάμενος μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων φυλετικὸς καὶ θρησκευτικὸς ἀγὼν δὲν ἔμελλε νὰ καταπαύσῃ ἐν τῇ νέᾳ τῶν πραγμάτων καταστάσει. Τὸ μίσος τούτο καὶ τὰ πολιτικὰ πάθη, ἅτινα διακρούουσι τοὺς δύο λαοὺς, καίτοι προσφάτως ἀσκαλυφθέντα, ἔχουσιν ἀρχαιότητα ρίζας, ὥστε νὰ μὴ ἦ δυνατὴ ἡ εὐκόλος αὐτῶν κατάπαυσις, ἐξεδηλώθησαν δὲ μετὰ βιαιότητος ὑπὸ πολίτευμα, ὃ περ ἀπέβλεπεν εἰς ἀφομοίωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμιτοῦ μέσου. Ὁ λόρδος Σάλσβαρου, ὅπως ὑπέδειξε ἤδη, καταπολεμῶν τὴν Συνθήκην τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἱεραίσκετο κυρίως ἐπὶ τῆς τύχης, ἥτις ἐδημιουργήθη διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου, ἐν ἣ ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ καταβροχθισθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀκρόεστου κύματος τῶν σλαβικῶν λαῶν. Ἐδείκνυε μετ' ἀκριβείας τοὺς κινδύνους, οὓς διέτρεχαν ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ ἐν τῇ νεωστὶ ἰδρυθείσῃ ἡγεμονίᾳ, ἂν δὲν ἐξησφαλίζοντο αἱ πολιτικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ αὐτῆς ἐλευθερίαι. Οἱ λεγθέντες τότε λόγοι ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας ὑπῆρξαν ἀληθῶς προφητικοί. Παρὰ τὰ ληθέντα ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου μέτρα, οἱ πληθυσμοὶ οὗτοι ὑπέστησαν ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ ὑπὸ τὴν ὀθωμανικὴν κυριαρχίαν, τοῦθ' ὃ περ δὲν θὰ λείψω ν' ἀποδείξω, ἐκθέτων μόνον τὰ γεγονότα πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας.

Α'.

Χαρακτηρισμός του βουλγαρικού λαού

Πρὶν ἢ ἐπιληφθῶ τῆς διηγήσεως τῶν ὤμοτήτων, ὧν ἐγένοντο θύματα οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ τῆς Βουλγαρίας, δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ χαράξω τὴν εἰκόνα τοῦ σημερινοῦ Βουλγάρου. Θὰ χαράξω αὐτὴν φυσικὴν καὶ σύμφωνον πρὸς τὴν μαρτυρίαν συγγραφέων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἢ ἱστορηθεῖσα ὑπ' αὐτῶν τῶν Βουλγάρων μαρτυρεῖ τὴν πιστότητα αὐτῆς.

Ὁ Βούλγαρος τῆς σήμερον δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς τῶν προγόνων αὐτοῦ, ἐκείνων, οὓς ἔστυρον ἐπισθεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Οὐνῶν κατὰ τὸν Ε'. αἰῶνα ἀπὸ Χριστοῦ εἰς τὰς καταστροφικὰς αὐτοῦ ἐκστρατείας διὰ μίσου τῆς Εὐρώπης. Ὁ Βούλγαρος ποιητὴς Βασσῶφ, ὃς ἀπίθανον ἐσχάτως μόλις, ἐν τινι τῶν ποιημάτων του ἀποτετινόμενος πρὸς τοὺς συμπατριώτας αὐτοῦ ἀνακράζει :

«ὦ λαέ μου! βλέπω τὴν μορφήν σου, ἣν αἱ συμφοραὶ κατέστησαν ἀγρίαν καὶ ἀπάνθρωπον καὶ φρίσσω. Δουλαὶ μητέρες σὲ ἐγέννησαν! Σοὶ εἶνε ζήνη ἢ φωνὴ τοῦ οἴκτου, διότι στοιχεῖον τῆς ζωῆς σου εἶνε ἡ σκληρότης!»

Ἐὰν δὲν ἀρκοῦσιν αἱ γραμμαεὶ αὐταὶ, δυνάμεθα νὰ προστρέξωμεν εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, ἣν παρέχει ἡμῖν ὁ ἱστορικὸς Ἀμεδαῖος Θιερρύ :

«Ὁ Βούλγαρος ἢ ὀρθότερον Βουλγάρ» ἀνήκειν εἰς τὴν φυλὴν τῶν φινίων Οὐνῶν καὶ εἰς τὴν ὀπισθοφυλακὴν τῆς φυλῆς ταύτης Ἐξ αἰτίας τῶν τελευταίων ἐμφυλίων πολέμων εἶχεν ἔλθῃ ἐκ τῶν ἐνδον τῆς Σιβηρίας, ἵνα στήσῃ τὰς σκηνάς αὐτοῦ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ μεγάλου ποταμοῦ, ὅστις ἰκαλεῖτο τότε, καλεῖται δὲ καὶ σήμερον ἐτι ἐν ταῖς ταρταρικαῖς γλώσσαις, Ἀτίλ ἢ Ἀτίλ, καὶ ὃς προσέλαβε μετέπειτα τὸ ὄνομα «Βόλγας» (ποταμὸς τῶν Βουλγάρων), ὅτε ἡ βουλγαρικὴ κυριαρχία κατέστη πασίγνωστος ἐν Εὐρώπῃ. Θὰ ἦτο ἐπ' ἀνάγκης ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τὸν Δ'. μ. Χ. αἰῶνα, ἐποχὴν τῆς ἐμφανίσεως τῶν πρώτων Οὐνῶν, ὅπως ἐπανεῦρωμεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐντόπως τινὰ τοῦ γρόμου καὶ τῆς ἀποστροφῆς, τῆς δυνκμίνης νὰ παραβληθῇ πρὸς ἐκείνην, ἣν προῦκάλεσαν οἱ νεωστὶ ἀφικθέντες οὗτοι ἐκ τῶν βορείων ἐρήμων, κτηνώδεις ὄσον καὶ τὰ θηρία τῶν δρυῶν, ἐν μίσῳ τῶν ὀπίμων εἶχον ζήση ἕως τότε. Συγκρινομένης πρὸς αὐτοὺς ὁ Οὐνὸς τῆς Εὐρώπης, ὡς ἐκ τῆς ἐπαφῆς ἀπὸ ἐνὸς καὶ πλέον αἰῶνος μετὰ τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Γερμανῶν, ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ πεπολιτισμένος. Ἡ ἀσχημία αὐτῶν, ἡ ἀκαθαρσία, τὰ ἄγρια ἐνστικτὰ ἐφάνοντο, ὅτι ὑπερέβαινον πᾶν τὸ γνωστὸν ποτε. Ὁ Βούλγαρος κατέστρεψε διὰ νὰ καταστρέψῃ, ἐφένε διὰ νὰ φονεῖ, ἐπεμελεῖτο νὰ ἐκμηδεύσῃ πᾶν ἀνθρώπινον ἔργον, ὡσεὶ διὰ νὰ ἀφῆσθ' ἐπισθεν αὐτοῦ τὴν ἀναπαράστασιν τῶν ἐρήμων του. Οὐτε θρησκείαν, οὐτε

λατρίαν εἶχεν ἐκτός τοῦ «σαμανισμοῦ», ὃν ἐξήσκει μετὰ μεγάλης σπατάλης δευσιδαιμονικῶν. Σατανικόν τι ἀπεδίδeto εἰς τὸν εἰδεχθῆ τούτον λαόν, οἱ μάγοι τοῦ ὄποιου, εἰδεχθίστεροι αὐτοῦ, ἐπεκαλοῦντο τὰ πνεύματα ἀπὸ τοῦ σκότους ἐν μέσῳ φρικωδῶν σπασμῶν.

«Οὗτοι ἦσαν οἱ μάντις αὐτοῦ, οἱ πολιτικοὶ σύμβουλοι καὶ ἱερεῖς, ἀφηγούντο δὲ περὶ αὐτῶν παραδόξα πράγματα, ἅτινα δὲν ἐθεώρει ἀνάξια πίστεως ἢ εὐπιστία. Ἐλέγτο, ὅτι, τοποθετούμενοι εἰς ἄκραν τινὰ τοῦ στρατοῦ, κατὰ τὴν μάχην, εἶχον τὴν δεξιότητι νὰ γοητεύωσι τὸν ἐχθρόν, νὰ τὸν ἐμβάλωσιν εἰς ταραχὴν, νὰ τὸν ἀπατώσῃ διὰ φαντασιωδῶν ὄραμάτων. Ὁ Βούλγαρος, ἀχλίνωτος εἰς τὰς ὀρέξεις αὐτοῦ, εἶχε τὴν λαγνείαν τῶν ζώων. Ἄπασαι αἱ κακίαι ἦσαν κλῆρος αὐτοῦ, εἰς μίαν δὲ ἔχει τὴν ἱπνεΐδιστον δόξαν, ὅτι προσίδωκε τὸ ὄνομα του ἐν ἀπάσαις ταῖς εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις. Οἱ θεσμοὶ αὐτοῦ ἐφαίνοντο ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν ρόνον καὶ εἰτι μᾶλλον πρὸς τὸν πόλεμον. Οὐδεὶς παρ' αὐτῷ κατώρθου ν' ἀνακηρυχθῆ ἀρχηγός, εἰμὴ ἀφοῦ ἐρόνευσεν ἓνα ἀρχηγόν διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν. Καὶ ὁ τρόπος τοῦ μάχεσθαι, καὶ τὸ πελώριον τόξον του, καὶ τὰ μακρὰ καὶ εὐθυσόλα βέλη του, καὶ ἡ ἐξ ἱερῶν χαλκοῦ σπάθη του, καὶ τὰ δίκτυον ἱκεῖνο, δι' οὗ εἰδέμευε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ τρέχων, ἐνέπνεον εἰς ἀπαντας ἀκούσιον φόβον, εἴτε διὰ τὴν καινοφάνειάν των, εἴτε διὰ τὴν θαυμαστὴν δεξιότητά τῆς χρήσεώς των. Οὕτως, ἐξ ὅλων τῶν βαρβάρων, αἵτινες εἰδῶσαν τὴν ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν, ὁ λαὸς οὗτος ἐμεινεν ὁ μᾶλλον ἀποτρόπαιος εἰς τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ καὶ ὁ μᾶλλον στιγματισθεὶς ὑπὸ τῆς ἱστορίας. Τὸ ἐπίθετον «θεοκατάρατος» κατίστη σήμημα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν συνώνυμον τῆς λέξεως «Βούλγαρος», ἡ προσωπικία δὲ αὕτη, προκληθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἄλγους ἐκ τῶν σπλάγγων τῶν ρωμαϊκῶν φυλῶν τοῦ 17. αἰῶνος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἱστορίαν, ἥτις καὶ τὴν καθιέρωσεν.»¹

Διάστημα Ἄγγλος διπλωμάτης, ὁ σὲρ Οὐίλλιαμ Οὐάιτ, ὅστις κατὰ τὸ 1885 ἦτο πρεσβευτὴς τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἶχεν ἀποσταλῆ κατὰ τὸ 1876, ὅπως μελετήσῃ τὸν βουλγαρικόν λαόν. Ἴδου πῶς διαζωγραφίζει ἐν ἐκ τῶν χαρακτηριστικωτάτων στοιχείων τῆς νέας Βουλγαρίας, τὸν Βούλγαρον διδάσκαλον :

«Οἱ διδάσκαλοι ἔλαβον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὴν παιδείαν αὐτῶν ἐν Ρωσσίᾳ. Ἐπανελθόντες εἰς τὴν πατρίδα των, ἐκόμισαν εἰς αὐτήν, ἐκτός τῶν ἀτελῶν γνώσεων, καὶ παραδοξοτάτας ἰδέας περὶ τοῦ Πανσλαβισμοῦ. Ἴδου ὅποιον εἶνε τὸ σκεδίον των: Ἐδεῖ νὰ καταστρέψωσι τὰς πλείστας σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, νὰ καθύσωσι τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ τὴν Φιλιππούπολιν, νὰ ἐμπρῆσωσι τὴν Σόφειαν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν χωρία, νὰ ἐπιδράμωσι κατὰ τῶν μωαμεθανικῶν συνοικισμῶν, ἐν οἷς νὰ καταστρέψωσι πάντας, ὅσοι θὰ ἀντίσταντο εἰς αὐτούς, καὶ νὰ λεηλατήσωσι τὰς περιουσίας των. Ἡ ἐξέγερσις θὰ συντελεῖτο πανταχοῦ συγχρόνως. Οἱ Βούλγαροι, οἵτινες θὰ

1) Histoire d'Attila et de ses successeurs.

ἡροῦντο ν' ἀκολουθήσωσι τοὺς ἐπαραστάτας, θὰ ἠναγκάζοντο πρὸς τοῦτο διὰ τῆς βίας, τὰ δὲ χωρία αὐτῶν θὰ παρεδίδοντο εἰς τὰς φλόγας.»

Ἐκτοτε ὁ Βούλγαρος κατέκτησε τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν, χωρὶς μίχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν νὰ μεταβληθῆ κατὰ βάθος ἢ ἠθικῆ του φύσει. Οὐδὲν ὅμως ἐκπληκτικόν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει τοῦ τρόπου, καθ' ἃν διενεργεῖται ἡ ἀνατροπὴ τοῦ λαοῦ. Ἡ τελευταία αὕτη ἐν τῇ σημερινῇ Βουλγαρίᾳ ἐπὶ οὐδεμιᾶς ἠθικῆς βάσεως στηρίζεται. Κυδαιότατος ὕλισμός ἐπικρατεῖ ἐν ταῖς πνευματικαῖς ἀντιλήψεσι τῶν Βουλγάρων· κυβερνῶντες καὶ κυβερνῶμενοι ἐμπνέονται ἐξ αὐτοῦ καθαρῶς ἀναρχικὰς ροπᾶς. Τὰ βιβλία τῆς παιδείσεως, περιλαμβανομένων καὶ τῶν τῆς ἀνωτέρας παιδείας, οὐδὲν ἕτερον ἀντικείμενον ἔχουσι, εἰμὴ νὰ διεγείρωσι, ἢ νὰ ἐπιρρωνύωσι παρὰ τῷ λαῷ τὰ ἀγριώτερα τῶν ἰνστικτῶν. Ὁ κ. Μιχαηλόφσκης, καθηγητῆς καὶ βουλευτῆς, εἰς ἓκ τῶν μελλόν διακεκριμένων ἀρχηγῶν τῆς πνευματικῆς κινήσεως τῆς πατρίδος του, ἐν τινι δημοσιεύματι, ἐν ᾧ ἀσχολεῖται ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἠναγκάσθη ν' ἀνομολογήσῃ, ὅτι ἡ βουλγαρικὴ νεολαία ἔχει ἀνατραπῆ διὰ τοιοῦτων διδασκαλιῶν καὶ ὅτι ἐξεφυλίθη ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν αὐτῶν.

Τοιαῦτα εἶνε τὰ ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται τὸ σημερινόν βουλγαρικόν κράτος, ὃ περ εἰ ἐν Εὐρώπῃ ἐνθουσιώδεις θαυμασταὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ἀγῶνος θεωροῦσιν ὡς μέλλον νὰ ἀναζωογονήσῃ καὶ ἀνανεώσῃ τοὺς ἐκφύλους λαοὺς τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης, τοὺς Ἕλληνας, τοὺς Ἀλβανούς, τοὺς Σέρβους, τοὺς Ὀθωμανούς, καὶ τὸ ὅποιον δὲν δισταξοῦσι νὰ παραβάλλωσι ἄλλοτε μὲν πρὸς τὸ Πεδερμόντιον, ἄλλοτε δὲ πρὸς τὴν Πρωσσίαν καὶ ἐπ' ἐσχάτων πρὸς τὴν Ἰαπωνίαν. Ἀπίχῃ ν' ἀναφέρω τὰ ὀνόματα τῶν ὑπερβολικῶν τούτων θαυμαστῶν. Μετὰ τινῶν ἐξ αὐτῶν συνδέομαι καὶ διὰ προσωπικῶν σχέσεων, ὁρεῖλω δὲ πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην, ὁσάκις ἐνθυμοῦμαι τὸ θερμὸν ἐνδιαφέρον, ὃ περ ἐπεδείκνυσαν καὶ ἐσχάτως ἐτι ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Οἱ πρεσβεύοντες τὸν θαυμασμὸν τούτον καὶ συμμεριζόμενοι τὸν τοιοῦτον ἐνθουσιασμὸν πρὸς τὸ μέλλον τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ ὄφειλον νὰ ρίψωσιν ἐν βλέμμα εἰς τὴν σύγχρονον ἱστορίαν του, τὴν κοινωνικὴν, πολιτικὴν ἢ ἠθικὴν. Ἄς ἐνθυμηθῶσι μόνον τὰ πρόσφατα τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας συμβάντων, τῆς πιστοτάτης ἐκθέσεως τῶν ὁσίων θὰ ἐπιληθῶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μαρτυριῶν Βουλγάρων καὶ ξένων, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχόντων πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν. Ὁ μέλλων νὰ μελετήσῃ τὰ γεγονότα ταῦτα, ἄς εἴπῃ, ἐὰν οἱ Βούλγαροι τοῦ Ἀσπαρούχ, τοῦ Κρούμμου καὶ τοῦ Τσάρου Σιμεὼν διαφέρωσι τῶν Βουλγάρων τῶν ἡμετέρων ἡμερῶν, τῶν Βουλγάρων τοῦ Σταμπούλωφ καὶ τοῦ ἡγεμόνος Φερδινάνδου.

Πρὸ τριῶν ἐτῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πολλῶν φόνων, οἵτινες διεπράττοντο τόσον ἐν Θράκῃ ὅσον καὶ ἐν Μακεδονίᾳ, Γάλλος δημοσιογράφος, εὐρισκόμενος ἐπὶ τόπου, ἀφοῦ ἐμελέτησε κατὰ βάθος καὶ ἀνέλυσε τὸν βουλγαρικὸν χαρακτήρα, ἔλεγε μεταξὺ ἄλλων:— «Διὰ τὸν Βούλγαρον ἡρῶς δὲν εἶνε οὔτε ὁ Κανάρης, οὔτε ὁ

Γαριβάλδης, ἀλλ' ὁ Ραβασιόλ.» Αὐτὸς οὗτος ὁ Πρεσανσέ, ἀφοῦ ἐπανειλημμένως ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ παρισίου «Χρόνου», καθὼς καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς καὶ ἐν τοῖς συλλαλητηρίοις τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Λονδίνου, συνηγόρησεν ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τῶν Βουλγάρων καὶ ἠμφισβήτησε τὰ ἐν Μακεδονίᾳ δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἠναγκάσθη πρὸ τριῶν ἐτῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ὑπὸ τῶν βουλγαρικῶν κακουργημάτων ἐξεγερθείσης συγκινήσεως, νὰ γράψῃ ἐν τῷ μνημονευθέντι δημοσιογραφικῷ ὄργάνῳ τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα:

«Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου ὤφειλε νὰ περάσῃ εἰς τὸν τράχηλον τῶν δυναμιτιστῶν ὄχι τὸ σχοινίον τῆς ἀγρότης, ἀλλὰ τὴν ταινίαν τοῦ ὀσμάνι, διότι προσήνεγκον οὗτοι εἰς αὐτὸν μεγάλην ὑπηρεσίαν. Αἱ βόμβαι τῶν ἐπαναστατῶν τῆς Θεσσαλονίκης ἐφόρυσαν τὸ φάσμα τῆς ἡρωικῆς Μακεδονίας, ὃ περ ἐπὶ τινὰ στιγμήν εἶχε ταράξῃ τὸν κόσμον. Ὅπισθεν τοῦ φιλοπάτριδος ἡ Εὐρώπη βλέπει σήμερον τὸν ἀναρχικόν, τὸν ἄγριον. Ἡ φρεναπάτη ἐξέλιπεν».

Ἐπισυνάπτω περικεπᾶς τινὰς ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ Συνεδρίου τῶν Βουλγάρων διδασκάλων, εἰλημμένως ἐκ τῆς βουλγαρικῆς ἐφημερίδος «**Βετοέρνας Πόστας**», ἐκδιδομένης ἐν Σόφια καὶ ἀνεγνωρισμένης ὡς ὄργανον τῶν βουλγάρων φιλευθέρων.

Διδάσκαλος Βουλγαρομακεδῶν, ἀπόφοιτος ἀνωτέρου ἐκπαιδευτηρίου, μεταξὺ ἄλλων παρατηρήσεών του, ὤμιλησεν ὡς ἐξῆς κατὰ τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας, συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς καταργήσεως αὐτῆς ἐν τοῖς σχολείοις, καὶ βεβαιῶν, ὅτι ἡ παρατηρούμενη ἐκκλισις ἐν τοῖς σχολείοις ἦτο κατὰ μίγα μέρος τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης διδασκαλίας:

«Ἡ θρησκεία, ἀντὶ νὰ μορφώσῃ ἐλευθέρους πολίτας, παρασκευάζει ὑποκριτὰς καὶ δούλους ἱερέως, οἵτινες ἐπηρᾶζουσι τὰς κεφαλὰς τῶν διοικούντων καὶ τῶν δημοσίων λειτουργῶν. Ὁ ὑποκριτῆς ἱερέυς δημιουργεῖ τὸν ἐρυθρὸν ἐργάτην, ὅπως στηρίξῃ καὶ διαθρήψῃ τὸ ἱερατεῖον. Ἡ ἀπουδὴ τῆς ἱστορίας ἀποδεικνύει τὰ ἀπὸ τῆς θρησκείας προερχόμενα κακά. Ἡ θρησκεία παρασκευάζει ἀνθρώπους διὰ τὸν οὐρανόν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τὸν κόσμον τούτον, δι' ἐλεύθερον πολιτικόν βίον. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀνανδρος αὐτῆ καὶ σκοτία θρησκεία δὲν πρέπει νὰ εἶνε ἀνεκτὴ ἐν τοῖς σχολείοις, ἐνθα ἐνισχύει τὸ δουλικὸν φρόνημα, τὸν τρόμον καὶ τὴν ἠθικὴν δολοφονίαν.»

Ἄτερος διδάσκαλος καὶ διευθυντῆς σχολείου ἐπηρώτησε τὸ Συνέδριον: — «Ποῖον εἶνε τὸ ὀρθότερον θρησκεῖμα; Ἐν Βουλγαρίᾳ ὑπάρχουσι πλείοτερα θρησκεύματα. Τὸ μωαμεθανικόν, τὸ ἰουδαϊκόν, τὸ καθολικόν, τὸ προτεσταντικόν, τὸ ἀθιγγανικόν καὶ τὸ ὀρθόδοξον. Πῶς δύναται νὰ διδάξῃ ὁ διδάσκαλος ἀπέναντι τοιαύτης ποικιλίας θρησκευμάτων; Εἶνε ζήτημα ἄλυτον, ποῖον θρησκεῖμα εἶνε τὸ καλλίτερον καὶ τὸ ὀρθότερον· συνεπῶς ὄχι θρησκευτικὴ, ἀλλὰ ἠθικὴ διδασκαλία πρέπει νὰ γίνεταί ἐν τοῖς σχολείοις. Ὅστις ἐπιθυμεῖ θρησκευτικὴν μόρφωσιν, δύναται νὰ διδάξῃ τὰ τέκνα του οἷοι καὶ οὐχὶ ἐν τῷ σχολείῳ. Ἡ φοβερά λέξις θρησκεία οὐδέποτε πρέπει νὰ ἀκουσθῇ ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν.»

«Αἱ παρατηρήσεις αὐταὶ χειροκροτήθησαν ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως».

Ἡ σταυροφορία κατὰ τῆς θρησκείας προχωρεῖ ἔτι περαιτέρω. Ἐτερος διδάσκαλος διεκήρυξεν, ὅτι εἶνε ἀχρεῖον καὶ ἀνήθικον νὰ λέγηται εἰς τὰ παιδιὰ, ὅτι ὁ θεὸς ἔπλασε τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ πρώτου ἀνθρώπου Ἀδάμ. Εἰς συνάδελφός του προσέθηκεν, ὅτι εἶνε αἰσχος ἡ Βουλγαρία κατὰ τὸν Κ' αἰῶνα νὰ πιστεῖται εἰς τὰ ψεῦδη τῶν καλογήρων. Τὸ κακὸν δέον νὰ ἐκδιωχθῆ ἀπὸ τὰ βουλγαρικὰ σχολεῖα. Εἶνε αἰσχος καὶ ἀτιμία δι' ἡμᾶς νὰ ἐξακολουθήσωμεν ὑπομείνοντες τοιαύτην ἀνανδρον ὑπαρξίν, τοιοῦτον ὁδοδῶτα θεόν. Ὁ αἰμοβόρος οὗτος θεὸς τῶν Ἑβραίων δέον νὰ φυγαδευθῆ ἀπὸ τὰ βουλγαρικὰ σχολεῖα. Ἐὰν ἡ θρησκεία μείνῃ ἐν τοῖς σχολείοις, πανταχοῦ θὰ ἴδωμεν ἱερεῖς καὶ κληροκρατίαν μιαρούς λειτουργοῦς μιαροῦ θεοῦ καὶ οὐδὲν πλεόν.

Ἐτερος Βούλγαρος διδάσκαλος, χειροκροτῶν τὰ αἰσχη τὰυτα, ἤρώτησε μεταξὺ ἄλλων: «Ποία ἐλευθερία ἢ συναδέλφωσις δύνανται νὰ ὀρίστανται μεταξὺ τῶν πολιτῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄλλοισι, ὡς εἶνε ἡ θρησκεία; Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ θρησκείας, εἶνε προτιμότερον νὰ ἀσπασθῆ τὸν Μωαμεθάνισμὸν, διότι οὗτος παρέχει μείζονας ἐλευθερίας ἢ ὁ Χριστιανισμός.»

Οἱ ἀντιπρονοῦντες πρὸς τὸν ρήτορα δὲν ἐτόλμησαν νὰ διαμαρτυρηθῶσιν, ἐπειδὴ ἡ πλειονότης, ἧται τὰ δύο τρίτα τῶν παρόντων, δὲν θὰ ἐπέτρεπον τὴν ἐλαχίστην αἰτιολογίαν. Οὕτω τὰ 2/3 ἐκ τῶν διευθυντῶν καὶ διδασκάλων τῆς Βουλγαρίας ἐκηρύχθησαν κατὰ πάσης θρησκευτικῆς διδασκαλίας ἐν ὀνόματι τῆς ἀθείας.

Ἐκ τοιοῦτου ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ ὕλικου ἀπηρτίσθη ἡ νῦν ἡγεμονία, τὸ ὅποιον, κατὰ τοὺς θαυμαστάς τῆς βουλγαρικῆς ἰδέας, κέκληται νὰ καταστῆ ὑπόδειγμα διὰ τὰς ἐκπεφυλισμένας τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης φυλάς, τοὺς Ἕλληνας, τοὺς Ἀλβανούς, τοὺς Σέρβους καὶ τοὺς Τούρκους, καὶ περιβάλλετο πρὸς τὸ Πεδεμοντίον καὶ τὴν Πρωσσίαν, καὶ ἐσχάτως πρὸς τὴν Ἰσπανίαν.

Τοιοῦτος εἶνε ἐν ταῖς μεγάλαις αὐτοῦ γραμμαῖς ὁ χαρακτὴρ τοῦ Βουλγάρου τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς, τῶσον τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον καὶ τοῦ πολίτου. Ἐμελετήθησάν ποτε τὰ αἷτια καὶ αἱ συνθήκαι τοῦ φόνου τοῦ Βουλγάρου ἀντισυνταγματάρχου Πανίτσα, τῶν δολοφονιῶν τοῦ Δημητρώφ, τοῦ Βέλτσερ, τοῦ Σταμπούλωφ, τοῦ Πετκόφ; Τοιαύτη μελέτη ὑπ' ἀνδρῶν πεφωτισμένων καὶ ἀμερολήπτων θὰ διεφώτιζε τὴν εὐρωπαϊκὴν κοινὴν γνώμην περὶ τῆς ἠθικῆς ἀξίας φυλῆς, εἰς ἣν παρέχει τὰς συμπαιθείας αὐτῆς, καὶ ἧτις κατὰ τὰ τριάκοντα ἔτη ἀνεξαρτήτου βίου οὐδεὶς ἄλλον τίτλον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ εἰμὴ πραξικοπήματα καὶ ἐγκλήματα. Τὸν στρατιωτικὸν ὀργανισμὸν, δι' ἐν ἡ Εὐρώπῃ τῶσον μίγαν ἔπαινον ἀπονέμει εἰς τοὺς Βουλγάρους ὀφείλουσιν οὗτοι ἐξ ὀλακλήρου εἰς τὰς ὑπὸ τῶν Ρώσων καὶ τοῦ στρατηγοῦ Κάουλιμπαρς θεθείσας βάσεις. Ὑπολείπεται ὁμως εἰσεῖτι νὰ γνωσθῆ, ἐὰν ἡ κτηνώδης βία εἶνε τῶσον ἀξία θαυμασμοῦ, ὅταν ἐξασκῆται εἰς βάρος τῶν πολιτισμοτάτων συμφερόντων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

B'.

Διωγμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐν Βουλγαρία καὶ Ἀνατολικῇ Ρωμυλία.

Ἡ νέα Βουλγαρία, μόλις ἀπελευθερωθεῖσα, ἀνετίθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν μέριμναν Ρώσων διοργανωτῶν, οἵτινες εἴηκαν τὰς πρώτας βάσεις τῆς στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς αὐτῆς ὀργανώσεως. Μετ' ὀλίγον ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ νιου Κράτους εἶχε τεθῆ ὁ Ἀλέξανδρος Βάττεμπεργ, νεαρὸς Γερμανὸς πρίγκηψ, πεπροικισμένος διὰ μεγάλων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρετῶν καὶ φιλοδοξίας ἀναλόγου πρὸς τὰ προτερήματά του. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος κατώρθωσεν ἐν μικρῷ διαστήματι χρόνου, χάρις, εἶνε ἀληθές, εἰς τὰς στερεὰς βάσεις, τὰς θεθείας ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Κάουμπαρς, ν' ἀφύπνισῃ τὸ στρατιωτικὸν πνεῦμα καὶ νὰ διαπλάσῃ τὸν πολεμικὸν χαρακτῆρα τῶν Βουλγάρων, οἵτινες ὑπὸ τὴν ὀθωμανικὴν κυριαρχίαν εἶχον ἀπολίση πᾶν φιλοπόλεμον ἐνστικτον, κατὰ τὴν διάρκειαν δι' τῶν πέντε αἰῶνων τῆς κυριαρχίας ταύτης δι' οὐδεμίαν κατὰ τῶν δυναστῶν αὐτῶν ἐξίγερσιν εἶχον διακριθῆ. Τ' ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου δὲν ἐβράδυναν. Ἐντός ἐπταετίας κατώρθωσεν νὰ δημιουργήσῃ στρατιωτικὴν δύναμιν, ἐμπνέουσαν ἐμπιστοσύνην καὶ εἰς αὐτὰς τὰς δυτικὰς Δυνάμεις καὶ ἐκλόουσαν τὴν συμπάθειαν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς νεαρῆς ἡγεμονίας.

Τὸ τοιοῦτον ἐφάνη ἀμέσως ἐκ τῆς μεταβολῆς τῆς κατευθύνσεως τῆς πολιτικῆς ἐκείνης, ἥτις πρὸ ἐπταετίας ἀντετίθετο εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς Μεγάλης Βουλγαρίας τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ ἡ ὁποία κατὰ τὸ 1885 ἐνεθάρρυνε τὰς φιλοδοξίας τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου καὶ τὸν ὤθησεν εἰς τὸ νὰ καταλάβῃ τὴν Φιλιππούπολιν καὶ νὰ ἐνώσῃ ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν, ἐπαρχίαν κατοικουμένην ὑπὸ μικτοῦ πληθυσμοῦ, ἀποτελουμένην ἐκ Βουλγάρων, Ἑλλήνων καὶ Μωαμεθανῶν.

Τὸ πραξικόπημα τοῦτο, διευθυνόμενον καθ' ὁλοκλήρου τῆς Εὐρώπης, ἥτις ἄλλως εἶχε διαθίσει τὴν τύχην τῶν χωρῶν τούτων διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου, ἐτελέσθη εἰς στιγμὴν εὐθετον διὰ τοὺς Βουλγάρους. Καὶ τῶντι, τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον, ἀπολαύον ἐλευθερίας τινὸς ἐν Ἀνατολικῇ Ρωμυλία, ἀνθίστατο νικηφόρως εἰς ἅπαντα τὰ σημαίναντα κέντρα κατὰ τοῦ βουλγαρικοῦ στοιχείου, ἐν Φιλιππούπολει καὶ Στετημάχῳ, καθὼς καὶ ἐν Πύργῳ καὶ Ἀγγιάλῳ καὶ ταῖς λοιπαῖς παραλίαις πόλεσιν. Ἡ δύνατο μάλιστα νὰ ὑποτεθῆ, ὅτι διὰ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ὑπερχῆς

ἐμελλε ν' ἀνακτήσῃ ἐντός ὀλίγου τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ ἐπιρροήν ἐπὶ τῶν χωρῶν τούτων ἀπέναντι τοῦ βουλγαρικοῦ στοιχείου.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς Μωαμεθανούς, αἱ τάξεις αὐτῶν εἶχον κατὰ πολὺ ἀραιωθῆ δια τῆς μεταναστεύσεως, οἱ ὑπολειφθέντες δ' ἠσχολοῦντο ἡσυχῶς εἰς γεωργικὰ ἔργα ἐν τοῖς ἀγροτικοῖς διαμερίσμασιν. Οἱ Βούλγαροι, ἀντίλαμβανόμενοι τὸν κίνδυνον, ὄν διέτρεχον ἐκ τῆς βαθμιαίας προόδου τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἠθέλησαν νὰ θέσωσι πέρας εἰς αὐτήν.

Ἀπεφάσισαν νὰ καταλάβωσι τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν καὶ νὰ τὴν προσάρτησωσιν εἰς τὴν ἡγεμονίαν. Ἡ Ἀγγλία τοῦ 1885 ἔλησμονεῖ τὴν Ἀγγλίαν τοῦ 1878. Ἐκεῖνο, ὃ περ ὁ λόρδος Σώλσβαρυ κατήγγελεν εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν Ἄρειον Πάγον τοῦ 1878, ἐλάμβανε σάρκα διὰ τοῦ πραξικοπήματος τῆς Φιλιππουπόλεως. Ἡ βρεττανικὴ πολιτικὴ ἐλυπέισε τὴν γενναίαν αὐτῆς ἐπέμβασιν ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου. Διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ πραξικοπήματος ἀπεφάσισε τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ἐν ὀνόματι τοῦ ὁποίου εἶχε διαμαρτυρηθῆ κατὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, εἰς τὴν βουλγαρικὴν ἀπληστίαν, καὶ ἐν προσεχεῖ μέλλοντι, πρέπει νὰ φοβώμεθα, εἰς τὰς πανσλαυστικὰς φιλοδοξίας.

Ἐπὶ ταῖς συμβουλαῖς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσώπων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, καὶ ἰδίᾳ τοῦ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἡ ἐπικυρίαρχος Τουρκία ἀνεγνώτισε τὸν ἡγεμόνα Ἀλιξάνδρον ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας.

Βούλγαρος διπλωμάτης, ὁ Ἠλίας Τζάνεφ πράκτωρ τῆς ἡγεμονίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του, δημοσιευθέντα πρό τινων ἐτῶν, ἐκφράζεται διὰ τῶν κατωτέρω περὶ τῆς ὑποστηρίξεως, ἣν ἔσχε παρὰ τοῖς Βρεττανοῖς ἀντιπροσώποις ἐν Κωνσταντινουπόλει.

«Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰταλίας πλέον ἢ ἀπαξ μὲ συνεχάρησαν ἐπὶ τῶν ὄρων, 2 καὶ 3 τῆς Συμβάσεως (1). Ὁ μὲν πρῶτος τοὺς ἐχαρακτήρισε «λαμπροὺς ὁ δὲ δεῦτερος τοὺς ἐθεώρησεν «ἀνέλπιστον ἰπιτυχίαν».

(1) Αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος συμφωνία εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι :

Ἄρθρον 2.—Ἐφ' ὅσον ἡ Α. Ὑψηλότης θὰ τηρῆ ἀπέναντι τῆς ἐπικυρίαρχου Δυνάμεως διαγωγὴν εἰλικρινῆ καὶ πιστήν, ἐφ' ὅσον θὰ καταβάλλῃ τὰς προσαθείας του πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας ἐν τῇ αὐτονόμῳ ἐπαρχίᾳ καὶ ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῶν κατοικῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, ὁ διορισμὸς αὐτοῦ, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ, θέλει ἐπικυροῦσθαι ὑπὸ τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου, διὰ φερμανίου ἀνανεούμενος μετὰ τὸ τέλος ἐκάστης πενταετοῦς περιόδου, ὀρισμένῃς ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 17 τῆς αὐτῆς Συνθήκης (τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου).

Ἄρθρον 3.—Ἐφ' ὅσον ἡ διοίκησις τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ ἡ τῆς ἡγεμονίας τῆς

Αἱ ὀλίγα αὐταὶ γρημμάκι μαρτυροῦσι τὴν ἀστάθειαν, ἣτις χαρακτηρίζει τὴν ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἰμου ὄρσιν τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας καὶ ἐνεκα τῆς ὁποίας ἀλλάσσει αὕτη ἀντικείμενον καὶ σχέδιον κατὰ τὰς στιγμὰς. Ἡ ἐπίσημος Ρωσσία προσεποιεῖτο δυσαρέσκειαν, καίτοι ὑπῆρξε κατὰ βάθος λίαν εὐχαριστημένη, ὅτι ἔσυχον ἀντ' αὐτῆς ἄλλοι τὰ κάστανα ἐκ τῆς πυρᾶς. Ὅταν ὅμως, μετὰ τινα χρόνον, ὁ ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος, ὁ ἦρωσ τῆς Σλιβνίτσας, ἀπέδειξεν αἰσθήματα ἀντιρωσσικά, μὴ δεχόμενος νὰ καταστῇ ὄργανον ἐν ταῖς χερσὶ τῶν μωσχοβιτικῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἀπεδιώχθη πάραυτα διὰ συνωμοσίας, εἰς ἣν παρέσχον ὑποστήριξιν οἱ πράκτορες τῆς Ρωσσίας, καὶ ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τοῦ βουλγαρικοῦ θρόνου.

Μόλις ἐπετεύχθη ἡ ἀναγνώρισις τῆς νέας καταστάσεως τῶν πραγμάτων, οἱ Βούλγαροι, αἰσθανόμενοι, ὅτι εἶχον τὴν ὑποστήριξιν τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς, ἐκήρυξαν ἀμείλικτον πόλεμον κατὰ παντός ὃ τι ἔφερε τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἐν τῇ χώρᾳ των. Οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ ἐκήρύχθησαν ἐκτὸς νόμου. Αἱ ἑλληνικαὶ ἐκκλησίαι, τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἐκλείσθησαν ἢ διηπάχθησαν, ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, καταδιωχθεῖσα ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων, προεγράφη κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἐπὶ ἐπισήμως.

Ἡ βία κατὰ τῆς συνειδήσεως τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν ἐξασκεῖται ἐν πλήρει ἡμέρᾳ καὶ τοῦτο ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν πρακτόρων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Ἦτο σχέδιον προδιαγεγραμμένον νὰ τεθῶσιν ἐκτὸς μάχης αἱ ἑλληνικαὶ δυνάμεις τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας, καὶ τὸ σχέδιον τοῦτο ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν μετ' ἐπιτυχίας.

Τὰ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ θεωρουμένου ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἐθνικοφρονῶν ὡς ἱεροῦ σκοποῦ τοῦτου χρησιμοποιηθέντα μέσα εἶνε πολλὰ καὶ ποικίλα. Τινὰ ἐξ αὐτῶν ἔχουσι χαρακτῆρα ἐπίσημον καὶ νόμιμον. Εἰς τὴν πρώτην ταύτην κατηγορίαν δεόν ν' ἀναφέρωμεν τὰ ληφθέντα μέτρα πρὸς ἀποκλεισμόν τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ παντός αἵρετου σώματος, οὐ μόνον ἀπὸ τῆς Σοβράνιε, ἐν ἣ τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον δὲν ἀντιπροσωπεύεται πλέον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιακῶν καὶ τῶν δημοτικῶν συμβουλιῶν. Τὸ χρησιμοποιηθὲν μέσον διὰ τοὺς δήμους, ἐν οἷς τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον κυριαρχεῖ,

Βουλγαρίας θὰ μένωσιν ἠνωμένοι εἰς χεῖρας ἐνδε καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, ἡ ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις θὰ διοικῇ ἀπ' εὐθείας τὰ μωαμεθανικὰ χωρῖα τοῦ διαμερίσματος Καρδζαλη, ἅτινα θὰ ἀποσπασθῶσι τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας. Τὸ αὐτὸ θὰ συμβῇ καὶ διὰ τὰ μωαμεθανικὰ χωρῖα, τὰ εὐρισκόμενα ἐπὶ τῶν ὄρειων, ἅτινα μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης περιλαμβάνοντο ἐντὸς τῶν ὄρειων τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Αἱ τροποποιήσεις αὐταὶ θὰ γίνωσιν εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ δικαιώματος, ὃ περ ἀπονέμει εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν τὸ ἄρθρον 15 τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου. Αἱ ἔργασίαι τῆς δημοσίας τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ τῶν ἐρημνῶν χωρίων θ' ἀνατεθῶσιν εἰς ἐπιτροπὴν, διορισθεῖσιν ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἀπ' ἐνός καὶ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου ἀπ' ἑτέρου. Τὰ στρατηγικὰ σημεῖα θὰ μένωσιν ὑπὲρ τῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως.

ἰδίᾳ τοὺς δήμους τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου, εἶνε ἀπλούστατον: Συνίσταται τοῦτο εἰς τὴν προσάρτησιν εἰς αὐτοὺς, πρὸς σχηματισμὸν τῶν ἐκλογικῶν περιφερειῶν, διαμερισμάτων μερακρυσμένων γεωγραφικῶς, ἀποκλειστικῶς διότι κατοικοίμενα ταῦτα ὑπὸ Βουλγάρων ἐξασφαλίζουσιν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ὑπεροχὴν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς. Τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει ὥστε αἱ ἐξ ὀλοκλήρου ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Ἀγχιάλου, τῆς Σωζουπόλεως καὶ τῆς Μεσημβρίας δὲν κατορθοῦσι νὰ ἐκλέγωσιν οὐδένα βουλευτὴν τῆς ἰθνηκότητός των, ἐν Πύργῳ δέ, ὅπου, μέχρι τοῦλάχιστον τῶν τελευταίων διωγμῶν, ὑπερτερεῖ τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον, καὶ αὐταὶ αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ εἶνε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, βουλγαρικαί.

Ἡ εὐδαιμονία τῶν ἑλληνικῶν Κοινοτήτων ὑφίσταται καὶ ἑτέρας ἐπιθέσεις οὐχὶ ὀλιγώτερον ἀποτελεσματικὰς. Τὰ ὀλιγὰ τῶν συμπερόντα ἔχουσι παραμεληθῆ καθ' ὀλοκλήριον. Ἐνῷ τὸ ἔδαφος τῆς ἡγεμονίας ἐκαλύπτεται ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ δικτύου ἐκτεταμένου ὁδῶν καὶ σιδηροδρόμων, αἱ πόλεις τῆς Ἀγχιάλου, τῆς Μεσημβρίας καὶ τῆς Σωζουπόλεως, αἵτινες ἐν τούτοις συγκαταλέγονται μεταξύ τῶν ὀλίγων λυμένων, οὐς παρουσιάζει ἡ ἄξενος ἀκτὴ τοῦ Εὐξείνου, δὲν συνεδίοντο οὐδὲ συνδιόνται εἰσέτι μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμῆ δι' ἀορίστων ἀτραπῶν, διελισσομένων ἐντὸς τῶν ἄμμων καὶ τῶν τεματίων ἀποκεχωρισμένοι ἀπὸ τῆς λοιπῆς χώρας οἱ ἑλληνικοὶ οὗτοι λυμένες κατεδικάθησαν εἰς τὸν μαρμασμὸν καὶ τὸν θάνατον.

Ἄλλὰ δὲν περιορίζονται εἰς ταῦτα αἱ κατὰ τῆς εὐδαιμονίας τῶν ἑλληνικῶν Κοινοτήτων ἀπόπειραι. Τὰ δημοτικὰ κτήματα, τὰ εἰσοδήματα τῶν ὁποίων χρησιμεύουσιν εἰς ἐπιχορήγησιν τῶν ἐξόδων τῶν σχολείων, τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων εἶνε ἐκτεθειμένα ἀκαταπαύστως εἰς τὰς ἀρπακτικὰς τῶν Βουλγάρων ἐπιχειρήσεις, αἵτινες, ἀπρὸ ἀπορροφῆσωσιν ἅπαντας τοὺς πόρους τῶν Κοινοτήτων τούτων, καταλήγουσι, καθότι δὲν δύνανται οἱ Βούλγαροι δικασταὶ νὰ κατηγορηθῶσιν ἐπὶ ἐλλείψει φιλοπατρίας, εἰς ἀναγκῶσιν τῶν προσηλοτέρων διαρπαγῶν.

Ἄλλὰ τί νὰ εἴπῃ τις ἐν τέλει περὶ τῶν καθ' ἑκάστην κακώσεων, ὧν θύματα εἶνε οἱ Ἕλληνες ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν Βουλγάρων; Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἱερὸν ἄσυλον τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας δὲν εἶνε ἀπληγαγμένοι οἱ Ἕλληνες τῶν διωγμῶν, οὐς ἱμπνέει ἡ ἀπληστία καὶ ἡ ἰθνηκὸς φανατισμὸς. Ἐπιτραπήτω μοι ν' ἀναφέρω ἐν παράδειγμα εἰς ἀπόδειξιν τῶν λόγων τούτων.

Πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν τῶν μάλλον διακεκριμένων μελῶν τῆς ἑλληνικῆς Κοινοτήτος Φιλιππουπόλεως ἐγκατέλιπε θνήσκον τὴν περιουσίαν του εἰς τὰς θυγατέρας του, ὄριζον ἐν τῇ διαθήκῃ ὅτι αὐταὶ ὀφείλουσι νὰ μὴ νυμφευθῶσι Βουλγάρους. Ἄλλ' οὗτοι δὲν ἐνόουν ν' ἀφήσωσιν εἰς ξένας χεῖρας προικὰς ἀρκετὰ στρογγύλας. Παρουσιάσθησαν Βούλγαροι μνηστῆρες, ἀπολαύοντες τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἀρχῶν. Ἡνάγκασαν διὰ τῆς βίας τὴν οἰκογένειαν καὶ τὰς ἐντρόμους νεάνιδας νὰ τοὺς ἀποδεχθῶσι, παρεβιάσθη δὲ ἡ διάταξις τῆς διαθήκης, ἡ ἀπαγορευούσα τοὺς μικτοὺς τούτους γάμους, χωρὶς οὐδεὶς νὰ τολμήσῃ ν' ἀντιστῇ εἰς αὐτοὺς: τόση βεβαιότητος

ὑπῆρχεν, ὅτι τὰ δικαστήρια δὲν θὰ ἐδίτταζον ν' ἀκυρώσωσι τὴν διάταξιν, ἐὰν ἐπικυβάνοντο τῆς ὑποθέσεως. Τεiuouτοτρόπως ἐξηφανίσθη μία τῶν ἐλληνικωτέρων οἰκογενειῶν τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας.

Ἄλλὰ τὸ γεγονός τοῦτο δὲν εἶνε μεμονωμένον. Συμφερά εἰς τὸν πατέρα, ὅστις ἤθελεν ἀρνηθῆ μιαν τῶν θυγατέρων του εἰς Β. ὕλγαρον, ὅστις θὰ τὴν ἐζήτει! Ἡ ἀπόλειξ καὶ αὐτοῦ καὶ ἑλοκλήρου τῆς οἰκογενείας εἶνε βεβαία. Καὶ δὲν βραδύνει ἡ δὲ καταστροφή τοῦ οἴκου του χρησιμεύει ὡς παράδειγμα εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες θὰ ἤθελον νὰ δειχθῶσιν ἐν τῷ μέλλοντι ἐναντιούμενοι.

Τὸ βουλγαρικὸν μῖσος δὲν ὀπισθοχωρεῖ, ὡς γνωστόν, πρὸ τῆς δολοφονίας, οἱ δὲ Ἕλληνες ζῶσιν ὑπὸ τρομοκρατίαν, ὑπομνήσκουσιν ἄλλους χρόνους. Ἐπερχομένης τῆς νυκτός, ὀφείλουσι νὰ κλεισθῶσιν ἐν ταῖς οἰκίαις των ἐκ φόβου πρὸς τοὺς ἔθνη-κόφρους ἢ τοὺς φυγοδίκους κομιτατζήδας, οἵτινες, ἀντὶ νὰ δρῶσιν ἐν Μακεδονίᾳ, εὐρίσκουσιν εὐχερίστερον καὶ ἐπίσης ἔξιοπρέπῃ νὰ προσβάλλωσι τοὺς φιλησῶχους Ἕλληνας τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τοῦ Πύργου. Ἐποῖοι αἱ ἐπιθέσεις αὗται προσλαμβάνουσι τὸ πρόσημα ἔθνικῶν κατορθωμάτων. Πρὸ τριετίας συνῆθη ἐν Φιλιππουπόλει ἐπισκοπιδίον, ὅπως ἀποδείξῃ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἀξιῶνται σεβασμοῦ τὰ δικαιώματα τῶν ἐλληνικῶν πληθυσμῶν.

Οἱ μαθηταὶ τῆς ἐλληνικῆς Σχολῆς τῆς πόλεως ταύτης ἐξητάζοντο εἰς τὴν γυμναστικὴν. Εἰς τὴν ἐπίσημον ταύτην τελετὴν παρίσταντο ἅπαντες οἱ πρόκριτοι Ἕλληνες. Αἱ γυμναστικά ἀσκήσεις ἐστῆθησαν ὑπὸ μεγίστης ἐπιτυχίας. Οἱ μαθηταὶ ἐπέδειξαν πολλὴν ῥώμην καὶ δεξιότητα, ἅπαντες δ' ἐπήνεσαν τὸ ὄρατον αὐτῶν παράστημα καὶ τὰς ἐν τῷ ἀθλητισμῷ προόδους.

Ἡ ἐπιτυχία αὕτη καὶ οἱ ἔτινοι, οὗς προκάλεσαν ἤρκεσαν ν' ἀφυπνίσωσι τὸν φθόνον τῶν Βουλγάρων. Ἄρθερον τι, δημοσιεύθην τὴν ὑστεραίαν ἐν ἐλληνικῇ ἐφημερίδι τοῦ τόπου, ἀνήγαγε τὸν φθόνον τούτων εἰς τὸ ὕψιστον αὐτοῦ σημεῖον. Ὁ γράψκς τὸ κερρον, καθηγητῆς ἐν τῷ ἐλληνικῷ γυμνασίῳ, ὑπέστη ἐπιθέσει ἐκ μέρους ἐξηγμένων τινῶν ἔθνηκοφρῶνων Βουλγάρων ἐν τινι τῶν μέλλον συγκαζομένων καφενείων καὶ ἀφέθη ἡμίκερος. Εἰς τὰς διαμαρτυρίας τῶν περισσώτων τῆς ἐλληνικῆς Κοινότητος ὁ νομάρχης ἔδωκε τὴν ἀκούουσαν ἀπάντησιν, χαρακτηρίζουσαν καλῶς τὴν θέσιν τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς χώραις ταύταις :

— « Ἄλλὰ δὲν ἦτο παράτολμον, εἶπεν ὁ νομάρχης, νὰ δοθῆ τοσαύτη ἐπισημότης εἰς τὰς ἐξετάσεις σας ; Ἐὰν ἦσθε ἐν Τουρκίᾳ, θὰ ἦτο τοῦτο ἰπιτετραμμένον ; »

Οἱ πρόκριτοι Φιλιππουπόλεως, προσβληθέντες ὑπὸ τῆς ἀπάντησεως ταύτης τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ἀρχῆς, ἀπήντησαν :

— « Συγγνώμην, κύριε νομάρχα, πλανᾶσθε, ἐὰν μᾶς ἐκλαμβάνητε ὡς ραγιάδες. Ὁ ὄργανικὸς νόμος τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας διατάσσει ὅπως ἅπαντες οἱ κάτοικοι, μακρὰν παντός φυλετικῷ ζητήματι, ἀπολαύωσι τῶν αὐτῶν δικιωμά-

των, οὐδεὶς δ' ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀποστερῇ τοὺς ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς τῶν φυσικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων.»

Ὁ νομάρχης προσεποιήθη, ὅτι ἐπίεσθη, ἀλλ' οὐδεὶς τῶν αὐτουργῶν τῆς ἐπιθέσεως ἐτιμωρήθη. Ἡ μόνη συνέπεια τοῦ ἐπείσεσθαι τούτου ὑπῆρξεν, ὅτι ὁ δυστυχὴς καθηγητῆς, μόλις ἐθεραπεύθησαν τὰ τραύματά του, ἐγκατέλιπε τὴν χώραν, ἵνα μὴ ἀποκομίσῃ νέα δείγματα τῆς βουλγαρικῆς φιλοπατρίας, γνωρίζων τὴν ἀμεροληψίαν τῆς δικαιοσύνης τῆς χώρας ταύτης.

Τὸ βουλγαρικὸν μῖσος ὑπερβαίνει ἐνίοτε τὰ ὅρια τῆς ὁμότητος, περιπίπτει εἰς τὸ ἄτοπον καὶ τὸ γελοῖον. Ἐν τῇ ἑλληνικῇ πόλει Πύργῳ ὑφίσταται καφετεῖον ὀνομαζόμενον «Ἀνθελληνισμός». Πᾶς Βούλγαρος σεβόμενος ἑαυτὸν ὀφείλει νὰ συχναῖζῃ εἰς αὐτό, ὑπὸ τὸ εὐμένει δὲ βλέμμα τῶν ἀρχῶν οἱ παριστάμενοι φωνασκοῦσιν ἄσματα δῆθεν ἐθνικά, πλήρη ὕβρων καὶ προκλήσεων, τὸ μετριοπαθέστερον τῶν ὁποίων ἀναγέλλει καὶ ἐξαιρεῖ τὴν σραγὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν κατάργησιν τῆς τυραννίας αὐτῶν (!) Φαίνεται, ὅτι ἡ σημασία τῶν λέξεων ἤλλαξε πολὺ εἰς τὰ ἄσματα ταῦτα.

Ἄλλο παράδειγμα τῶν ταπεινῶν καὶ χαμερπῶν τούτων αἰσθημάτων τοῦ μίσους παρέχει ἡμῖν ἡμερῆς τῆς Σόφιας, ἡ «Ναρὸνι Μπουλγάρια». Εἰς χρονικὸν τι ἐκ Φιλιππουπόλεως, δημοσιευθὲν ἐν τῇ ἡμερηίδι ταύτῃ, εὐρίσκουμεν τὴν ἐξῆς περιχοπὴν :

«Αἱ χαιμεριναὶ συναθροίσεις ἤρχισαν εἰς τὴν στρατιωτικὴν λέσχην τῆς ἡμετέρας πόλεως. Ὅπως πάντοτε, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἰουδαῖοι κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν μεταξύ τῶν προσκεκλημένων ἢ δὲ ὁμιλουμένη ἐν αὐτῇ γλώσσα εἶνε ἡ ἑλληνική. Δὲν πιστεύομεν, ὅτι εἰς ἄλλην λέσχην ἐκδηλοῦται τοιαύτη προτίμησις πρὸς τὰ ἀπῆδ ταῦτα δύο στοιχεῖα. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ παρήγορον εἶνε, ὅτι κατὰ τὰς ἡμετέρας πληροφορίας ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ διεμαρτυρήθησαν εἰς τὸ βιβλίον τῆς λέσχης κατὰ τῆς προσκλήσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἰουδαίων. Μόνον οἱ ἔχοντες τὴν φροντίδα τῶν προσκλήσεων τούτων συναγματάρχαι Δόλωρ καὶ Βόστιεφ ἐξέφερασαν ἀντίθετον γνώμην πρὸς τὴν γνώμην συμπάσης τῆς φρουρᾶς, δεδομένου ὄντος, ὅτι ὁ πρῶτος ἔχει τὴν καρδίαν του ἐν Παλαιστίνῃ, ὁ δὲ δεύτερος ἐν Ἀθήναις. Εὐτυχεῖς οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες πρᾶκτορας τοῦ Ἑλληνισμοῦ Βουλγάρους συναγματάρχας».

Ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὰς φλυαρίας ταύτας τῶν καλουμένων ἐθνικοφρόνων ἡμερηίδων, ἀναδημοσιεύομεν περικοπὰς τινὰς ἄρθρου, δημοσιευθέντος ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἡμερηίδι «**Εἰδούσις τοῦ Αἴμου**» ὑπὸ τὸν τίτλον «**Καταδυναστευόμεθα**» περικοπὰς, αἵτινες φαίνονται συγκεφαλαιοῦσαι πιστῶς τὴν κατάστασιν, ἐν ᾗ παλαίει ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν Βουλγαρίᾳ.

«Αἱ ἐκκλησίαι μας, αἱ σχολαὶ μας, οἱ πόροι μας εἶνε εἰς τὴν διάκρισιν ἀνδρῶν προελθόντων ἐκ τῶν κατωτέρων στραμάτων τῆς πολιτικῆς. Ὅταν ἑλληνικὴ Κοι-

νότης θέλη νὰ οἰκοδομήσῃ σχολήν, ὀφείλει ν' ἀποδεχθῆ τὰς προσφορὰς τοῦ πρώτου παρουσιαζομένου ἐργολάου, ὅσον καὶ ἂν εἶνε αὐταὶ ἀπαράδεκτοι, ἐπὶ κινδύνῳ, ὅταν ἀποπερατωθῆ τὸ οἰκοδομημα, νὰ ἴδῃ αὐτὸ κατεχόμενον ὑπὸ τῶν ἀρχῶν, ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι οἰκοδομήθη ἐπὶ βουλγαρικῷ γηπέδῳ. Οἰκία, ἀνήκουσα εἰς τὴν ἑλληνικὴν Κοινότητα, ἐμισθούται εἰς τὸν ἐσχατὸν τῶν Βουλγάρων. Ἐὰν ἡ Κοινότης θελήσῃ νὰ τὸν ἐξώσῃ, εἴτε χάριν ἐπιδιορθώσεων, εἴτε πρὸς χρησιμοποίησιν τοῦ οἰκοδομηματος εἰς ἄλλον σκοπὸν, ὁ κοινὸς οὗτος μισθωτὴς μεταβάλλεται εἰς μέγαν φιλοπάτριδα, βοηθούμενος δὲ ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ κλήρου καὶ τῶν πιστῶν, οικειοποιεῖται τὸ ἀκίνητον. Ὅταν Ἕλληνας τις θελήσῃ νὰ ἐξασκήσῃ τὸ ἐπάγγελμα, ἢ μᾶλλον νὰ ἐπεκτείνῃ μίαν ἐπιχείρησιν, ἐμφανίζεται ἢ ἐπὶ τῶν φόρων ἐπιτροπὴ καὶ τὸν καταστρέφει, ἐπιβάλλουσα εἰς αὐτὸν καταθλιπτικούς φόρους, διότι εἶνε Ἕλληνας. Πρὸ τῶν δικαστηρίων οἱ Βούλγαροι μάρτυρες καὶ δικηγόροι προσπαθοῦσι νὰ ἐπηρεάσωσι τὴν δικαιοσύνην, ὑποστηρίζουσι δὲ, ὅτε εἰς τὰς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων δίκας πρέπει νὰ κερδίζωσιν οἱ τελευταῖοι. Οἱ Ἕλληνες, ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ πολῖται, καταβάλλουσι σχολικὰς φόρους, ἀνερχομένους εἰς ποσὸν 100,000 φράγκων, ἐν τούτοις αἱ σχολαὶ αὐτῶν δὲν λαμβάνουσιν οὔτε ὀβολὸν ἐκ τῶν ἐπιχορηγήσεων, τῶν ὁποίων ἀξιοῦνται αἱ σχολαὶ τῶν ἄλλων Κοινοτήτων. Ὁγληροτάτη λογοκρισία ἐπίσης ἐξασκεῖται εἰς τὰ διδασκτικὰ βιβλία, τοιοῦτοι δὲ ἔθρο ἀπαιτοῦνται διὰ τὸν διορισμὸν τοῦ διδασκτικοῦ προσωπικοῦ, ὥστε καθίσταται δυσχερεστάτη ἡ εὕρεσις αὐτοῦ. Ἐὰν θελήσωμεν νὰ προσδώσωμεν ἐπιστημότητά τινα εἰς τὰς σχολικὰς ἐφορτάς, προκαλοῦμεν καταδιώξεις. Μεθυσμένοι καθηγηταὶ καὶ ἄρροιστογράφοι ἐπιτίθενται νύκτωρ κατὰ παντὸς Ἕλληνος, ὃν συναντῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἢ ἐν τῷ καφεναίῳ... Ὅταν ὁ Τατάρτζιεφ, μέλος τῆς καλουμένης, α' Ἐσωτερικῆς Ὄργανώσεως ἐν Μακεδονίᾳ, συνελθῆσθαι ἐν Ἀθήναις ὡς ὑποκινητὴς τῶν ταραχῶν, ἐξ ὧν ὑποφέρουσιν οἱ μακεδονικοὶ πληθυσμοί, ἡμεῖς οἱ φιλήσυχου κατοικοὶ τῆς Βουλγαρίας, οἱ ὁποῖοι οὐδόλως ἠνευχόμεθα εἰς τὴν σύλληψιν ταύτην, ἐπληρώσαμεν τὰ ἐξόδα. Οἱ Βούλγαροι ἰσχυρίζονται, ὅτι ἡ σύλληψις αὕτη ἦτο παράνομος, ὅτι ὁ Τατάρτζιεφ οὐδεμίαν ἐταιρείαν μέλος ἦτο, ἐδικουντοὶ δὲ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐκδιώκοντες αὐτοὺς ἀπὸ τῶν δικαστηρίων, ἀπὸ τοῦ στρατοῦ, ἀπὸ τῆς διοικήσεως, ἀπὸ πασῶν τῶν θέσεων, ἐν αἷς παρῆγον πολυτίμους ὑπηρεσίας. Τὸ τυφλὸν μίσος κυριαρχεῖ ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς συμπεριφορᾷ τῶν Βουλγάρων, μᾶττην δὲ ἡμεῖς ζητοῦμεν τὴν στοιχειωδιστάτην δικαιοσύνην, ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν καὶ αὐτὰ τὰ ἔθνη τῶν κατακτητῶν, καὶ τὰ βαρβαρώτερα ἔτι, δὲν ἀρνοῦνται εἰς τοὺς κατακτηθέντας διὰ τοῦ ξίφους λαοὺς... Διὰ τὴν οἱ Βούλγαροι διαρκάζουσι τὰς μονὰς, τὰς ἐκκλησίας, τὰς ἐκκλησιαστικὰς περιουσίας ἐν Πύργῳ, Βάρνῳ, Στανιμάχω, Χακκόβῳ καὶ ἄλλαχού Μὴ ἔχουσιν ἀνάγκην ἐκκλησιῶν ἢ μοναστηρίων: Ὅχι· μὴ ἀπατάσθῃ τὸ πράττουσι, διότι αἱ ἐκκλησίαι αὐταὶ καὶ αἱ μοναὶ αὐταὶ εἶνε ἑλληνικαί. Τὰ τοιαῦτα δὲν

εἶνε ἀπλαῖ διαρπαγαί. Εἶνε τὰ πρῶτα βήματα τῆς βαθμιαίας ἐκμηδενίσεως τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐν Βουλγαρίᾳ».

Οἱ προστάται τῆς Βουλγαρίας δὲν εἶνε ἀπηλλαγμένοι εὐθύνης τινός ἐν τῇ παρουσίᾳ τῶν πραγμάτων καταστάσει, ἡ δὲ εὐμενὴς ὑποδοχή, ἧς ἔτυχεν ἐν Πέτρου πόλει παρὰ τῷ κόμητι Λάμσορφ, ἀρχικαγγελλάρῳ τότε τῆς αὐτοκρατορίας, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Κομιτάτου τῆς «Ἐσωτερικῆς Ὄργανώσεως ἐν Μακεδονίᾳ», ὁ διαβόητος Τατάρτζιεφ, ἀποδεικνύουσι πόσον ἐπιεικῶς, ἵνα μὴ εἰπωμεν πόσον εὐμενῶς, ἐκρίνοντο τὰ βουλγαρικὰ κακουργήματα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, δὲν ὑπῆρξε ζήνη εἰς τὴν γένεσιν τῶν συμβάντων, ἅτινα ἤματὸκύλισαν κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος τὰς ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Βουλγαρίας.

Ἐκτοτε, ὑπαινιττόμενοι τὴν στάσιν ταύτην τῆς ἐπισήμου Ρωσσίας, ἐν μελίτῃ δημοσιευθεῖσι διὰ τοῦ «Ἑλληνισμοῦ», ὑπεδεικνύομεν τὰς ὀλεθρίας συνεπειὰς αὐτῆς :

«Τί δύνανται νὰ πράξωσιν οἱ Ἕλληνες, ἐλέγομεν, ὅπως ἐξίλωσι τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως, ἧτις ἐδημιουργήθη δι' αὐτοὺς, τῇ ἐνθαρρύνσει τοσοῦτον ὑψηλὰ εὐρισκομένων προστατῶν ; Πρέπει νὰ ὑποκύψωσιν ; Διετήρησαν ἐπὶ τόσον μακρὸν χρόνον τὴν ἐθνικὴν τῶν πίστιν διὰ νὰ τὴν ἐγκαταλείψωσι τόσον ταχέως ; Πρέπει νὰ ἀπέλωσιν εἰς ἀνάγκησιν γῆς ὀλιγώτερον ἀφιλοξίνου ;»

Δὲν ἐγνώριζον τότε, ὅτε αἱ προρρήσεις μου θὰ ἐπραγματοποιούντο ἐντὸς τόσον ὀλίγων ἐτῶν, ὅτι χιλιάδες ἐστιῶν, μέχρις ὥρας, θὰ ἐγκατελείποντο, ὅτι χιλιάδες ὑπάρξεων θὰ ἐσύροντο εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς ἐξορίας.

Πρὶν ἢ κλείσω τὴν ἀφήγησιν ταύτην τῶν δεινῶν τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας, ἐπιτραπήτω μοι, μετὰ τὴν περιγραφὴν ὅλων τῶν κακώσεων, τὰς ἵποιας ὕφιστανται, νὰ διαζωγραφίσω τὸν τρόπον, ἃν μεταχειρίζονται οἱ δυνάσται τῶν, ὅπως τοὺς ἀφομοιώσωσι πρὸς ἑαυτοὺς καὶ τοὺς συγχωρεύωσι μετὰ τοῦ βουλγαρικοῦ στοιχείου. Τὰ γεγονότα, ἅτινα θέλω ἀφήγηθῆ, συμβαίνουσιν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πόλει Μεσημβρίας, ἧτις ὑπῆρξε τὸ προπύργιον τῆς βουλγαρικῆς αὐτοκρατορίας κατὰ τῶν βουλγαρικῶν ἡρῶν, πόλει διατελούσῃ τελείως ἑλληνικῇ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ! Οἱ πτωχοὶ κάτοικοι μετὰ μεγάλης δυσκολίας διατηροῦσιν ἐν αὐτῇ ἑλληνικὰς σχολὰς, ἀλλ' οἱ Βούλγαροι ἠνοῖξαν νηπιαγωγεῖον, προσπαθοῦσι δὲ νὰ προσελκύσωσιν εἰς αὐτὸ τὰ τέκνα τῶν κατοίκων.

Τὴν 11 Μαρτίου 1898, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Μεθόδιου, τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν, οἵτινες κατήχησαν τοὺς Σλαβούς εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ἐν τῇ βουλγαρικῇ σχολῇ τῆς Μεσημβρίας, διεξήχθη σχολικὴ τελετῆ. Οἱ μικροὶ μαθηταί, ἅπαντες Ἕλληνες, ἐμελλον νὰ ψάλλωσι βουλγαρικὰ ἰθνηκὰ ᾠσματα, ἐξαίροντα τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ Κρούμου καὶ τοῦ Τσάρου Σμεῶν κατὰ τῶν προγόνων αὐτῶν, τῶν προαιωνίων τούτων ἑχθρῶν τῆς Βουλγαρίας, ὃ δὲ αὐτο-

κράτωρ τοῦ Βυζαντίου περίστατο κλίνων τὸ μέτωπον πρὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἐπιδρομιῶν, ζήτην παρ' αὐτοῦ νὰ ἀποδεχθῆ μὲν τὸν χρυσὸν του, ἀλλὰ νὰ τῷ ἀφήσῃ τὸν θρόνον.

Μία τῶν διδασκαλιῶν, ἡθῶν πᾶν ἄλλο ἢ αὐστηρῶν, καθὼς ἐθεβαίουσιν οἱ κάτοικοι, ἀπήγγειλε λόγον πλήρη βαναύσων ὕβρεων κατὰ τῶν Ἑλλήνων, οὓς ἐχαρκτηήριξε δολίους καὶ διεφθαρμένους. Ἴδου τί ἦσαν ὑποχρεωμένοι ν' ἀκούσωσιν οἱ μικροὶ μαθηταί. Τοιαῦτα εἶνε τὰ μίσα, ἅτινα μεταχειρίζονται οἱ Βούλγαροι, όταν δὲν καταφεύγωσιν εἰς τὴν βίαν καὶ τὰς μεθόδους τῆς ἐξολοθρευσεως.

Ἄλλὰ διὰ νὰ εἴμεθα δίκαιοι, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι, ἐν οἱ Ἕλληνες, ὄντες, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὸ ἐνεργητικώτερον καὶ βιομηχανικώτερον στοιχεῖον ἐν Βουλγαρίᾳ, προξενῶσι περισσώτερος φόβου εἰς τὴν κυριαρχούσαν φυλὴν καὶ εἶνε περισσώτερον ἐκτεθειμένοι εἰς βιαιοπραγίας, δὲν ὑφίστανται ὁμῶς μόνον τὰς κακώσεις τῆς βουλγαρικῆς ξενοφοβίας. Καὶ οἱ Μωαμεθανοὶ δὲν ὑφίστανται ὀλιγώτερος, ὅ περ ἄλλως τε ἐπαρκίστατα ἀποδεικνύει ἡ ὁμομηχανικὴ μετανάστευσις. Αὕτη προσέλαβε κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους διαστάσεις ἀληθοῦς Ἐξόδου, ἀποστραφῆς τὴν ἡγεμονίαν γεωργικῶν πληθυσμῶν ἐργατικωτάτων. Ἴδου τί ἔγραφε πρὸ μικροῦ ἢ ἐν Φιλιππουπόλει ἐκδομένη τουρκικὴ ἐφημερίς «Γκαϊρέτ» πρὸς ἐξήγησιν τῆς μεταναστεύσεως ταύτης: «Τὰ αἴτια, ἅτινα ὠθοῦσι τοὺς Μωαμεθανοὺς πρὸς ἐκπατρισμόν, δέον νὰ ἀναζητηθῶσιν ἐν εὐθείᾳ ἀκτίνι εἰς τὰς ἐχθρὰς ἐκδηλώσεις, τῶν ὁποίων γίνονται οὗτοι ἀντικείμενον, πρὸ πάντων κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους. Ἐσχάτως, τὴν παρακειμένην τῶν Χριστουγέννων, διεγράφη ἡ θύρα τοῦ ὀθωμανικοῦ τεμένους ἐν Φιλιππουπόλει ὁμάς ταραξιῶν ὄμαξ εἰς τὸ ἐσωτερικόν, καταστρέφει πολυελαίους, λυγρίας, κηροπήγια καὶ διασπείρει τὰ συντρίμματα εἰς τὸ ἔδαφος. Συλλαμβάνονται οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς βεβηλώσεως ταύτης, οἵτινες εἶνε στρατιῶται, ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη θεωρεῖ τὴν ἐγκληματικὴν τῶν πράξιν ὡς ἀπλὴν ἀπειθότητα καὶ ἀπλῶς καὶ καθαρῶς ἀθῶώνει τοὺς κατηγορουμένους. Οἱ μουεζίνηδες, οἱ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ μιναρέ ψάλλοντες, ὑβρίζονται σκαιότατα, αἱ ὕλοι τῶν τεμενῶν συντρίβονται διὰ λιθοβολισμῶν, καταγγέλλονται οἱ αὐτουργοί, ἀλλ' οὐδεμίᾳ καταδίωξις διενεργεῖται κατ' αὐτῶν. Ἴδου, διὰ τὴν μεταναστεύσιν οἱ Τούρκοι. Μεταναστεύουσι, διότι βλέπουσι πόσον ὀλίγον προστατεύονται τὰ δίκαια καὶ τὰ ἱερώτερα αὐτῶν αἰσθήματα.»

Αἱ εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις, ὡσεὶ εἶχον προἰδῆ ἐν στιγμῇ διαυγείας τὰς βιαιότητας, αἵτινες ἐμελλον νὰ διαπραχθῶσιν ὑπὸ τῶν κρατῶν τῶν ἰδρυθέντων ἐπὶ βλάβῃ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, εἶχον προσπαθήσῃ διὰ τῶν διατάξεων τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἠρησκειτικὴν καὶ πνευματικὴν ἐλευθερίαν τῶν τόσον διαφερόντων πληθυσμῶν αὐτῶν καὶ τὸν σεβασμὸν τοῦ δικαίου τῶν μειονεψηφῶν. Ἐπιθυμῶ ν' ἀναδημοσιεύσω ἐκείνας ἐκ τῶν διατάξεων τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου, αἵτινες σχετίζονται ὅλως ἰδιαιτέρως πρὸς τὸ θέμα τοῦτο.

Τὸ ἄρθρον 4 § 2 τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου ἔχει ὡς ἐξῆς :

«Εἰς τὰ μέρη, ὅπου οἱ Βούλγαροι εἶνε ἀναμειγμένοι μετὰ τουρκικῶν, ρωμουνικῶν, ἑλληνικῶν, ἢ ἄλλων πληθυσμῶν, θὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψει τὰ δικαιώματα καὶ τὰ συμφέροντα τῶν πληθυσμῶν τούτων ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐκλογὰς καὶ τὴν σύνταξιν ὀργανικοῦ κανονισμοῦ.»

Τὸ ἄρθρον 5 § 2 καὶ 3 προσθέτει :

«Ἡ διάκρισις τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ δοξασιῶν δὲν θὰ δύναται ν' ἀντιταχθῆ εἰς οὐδένα ὡς λόγος ἀποκλεισμοῦ ἢ ἀνικανότητος, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἀστικῶν καὶ πολιτικῶν δικαίων, τὸν διορισμὸν εἰς δημοσίας θέσεις, ὑπηρεσίας ἢ τιμὰς, ἢ τὴν ἐξάσκησιν διαφόρων ἐπαγγελματικῶν καὶ βιοτεχνικῶν εἰς ὁποῖον δῆποτε μέρος.

«Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἐξωτερικὴ λατρεία ὅλων τῶν θρησκευμάτων θὰ ὦσιν ἐξησφαλισμένα εἰς ὅλους τοὺς ὑπὸ τὴν Βουλγαρίαν ὑποκειμένους, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἀλλοδαπούς· οὐδὲν δὲ ἐμπόδιον θὰ εἶνε δυνατόν νὰ φέρηται εἴτε εἰς τὴν ἱεραρχικὴν ὀργανῶσιν τῶν διαφόρων Κοινοτήτων, εἴτε εἰς τὰς σχέσεις αὐτῶν πρὸς τοὺς πνευματικούς αὐτῶν ἀρχηγούς.»

«Ὁ ὀργανικὸς νόμος τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας», ὅστις ἀποτελεῖ διεθνῆ σύμβασιν, συζητήθεισάν καὶ κυρωθεῖσαν ὑπὸ τῶν Μεγάλων Δυναμῶν, εἶνε ἐτι κατηγορηματικώτερος (1). Αἱ κατωτέρω περιεκταὶ τῆς Συμβάσεως ταύτης θὰ καταστήσῃσι δυνατόν εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ ἐννοήσῃ τὴν παρανομίαν τῶν ληφθέντων μέτρων κατὰ τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν καὶ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἡγεμονικῆς Κυβερνήσεως περιφρόνησιν πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῶν αὐτῶν Δυναμῶν, τῶν ὁποίων ἐξηκολούθησε, ζητούσα τὴν ὑποστήριξιν.

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΡΩΜΥΛΙΑΣ

Διατάξεις ἀφορῶσαι τὰ δίκαια τῶν πολιτῶν

Ἄρθρον 24. — Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας, ἄνευ διακρίσεως φυ-

(1) Κάτωθεν τῆς Συμβάσεως ταύτης πρὸ τῶν ὑπογραφῶν τῶν συταζόντων αὐτὴν ἀναγινώσκουεν τὰς ἐξῆς γραμμάς.

«Ἡμεῖς ἐπίτροποι τῶν Δυναμῶν τῶν ὑπογραψαῶν τὴν ἐν Βερολίῳ συνολογηθεῖσαν τὴν 13 Ἰουλίου 1878 Συνθήκην, διακηρύττομεν καὶ πιστοποιοῦμεν, ὅτι ὁ ὀργανικὸς νόμος ὁ περιέχων τὰς εἰρημινὰς διατάξεις, συντάχθη καὶ ἐκυώθη ὑπ' ἡμῶν συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον XVIII τῆς εἰρημίνης Συνθήκης.

«Ἐφ' ᾧ ὑπεγράψαμεν τὸν παρὶντα ὀργανικὸν νόμον, σφραγίσαντες αὐτὸν διὰ τῶν σφραγίδων μας.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 14)26 Ἀπριλίου 1878, 4 Δεκεμβρίου 1878.

(Ἑπ.) Ἀδόλφ. Ἀθρῶ. φὸν Βραουνδβάργ
Κάλλαν. Ρινκοντσόλν. Ἐρρίκος Ἄρουνγόν.
Βόλφ. Βερνόνι Τόρετελῶφ

λῆς καὶ θρησκευτικῶν δοξασιῶν, ἀπολαύουσι τῶν αὐτῶν δικαίων. Αἱ δημόσιαι θέσεις, αἱ τιμαὶ καὶ αἱ ὑπηρεσίαι, εἶνε ἕξ ἴσου προσिताὶ εἰς αὐτοὺς κατὰ τὰ προσόντα αὐτῶν, τὴν ἀξίαν των καὶ τὴν ἰκανότητά των.

Ἄρθρον 25.—Αἱ δημόσιαι θέσεις θὰ διανεμῶνται ἐν ἰσότητι, ἐν τῇ ἐκλογῇ δὲ τῶν ὑπαλλήλων θὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει ἡ γνώμη τῆς πλειονοψηφίας τῶν κατοίκων τῶν διαφόρων διαμερισμάτων.

Ἄρθρον 30.—Ἄπαντες οἱ πολῖται θὰ ἀπολαύουσι τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας. Οὐδεὶς θὰ καταδιώκηται, συλλαμβάνηται, φυλακίζηται ἢ υποβάλληται εἰς οἰονδήποτε περιορισμὸν τῆς ἐλευθερίας του ἐκτὸς τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τοῦ νόμου περιπτώσεων καὶ κατὰ τὰς διαγεγραμμένας διατυπώσεις.

Ἄρθρον 31.—Ἐκάστος θὰ δύναται ν' ἀπευθύνηται πρὸς τὸν φυσικὸν αὐτοῦ δικαστὴν. Ἀπαγορεύεται ὁ σχηματισμὸς ἐδικῶν ἐπιτροπῶν πρὸς ἐκδίκασιν τῶν ποινικῶν δικῶν.

Ἄρθρον 32.—Ἡ κατοικία παντός πολίτου τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας εἶνε ἀπαραβίαστος. Αἱ ἀρχαὶ δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέρχονται εἰς αὐτὰς ἀυθαίρετως, εἰμὴ τηροῦσαι τὰς διαγεγραμμένας διατυπώσεις καὶ μόνον κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένας διατάξεις.

Διατάξεις ἀφορῶσαι εἰς τὰς ἐπίσημους γλώσσας

Ἄρθρον 22.—Αἱ κύρια γλώσσαί τῆς χώρας—ἡ τουρκικὴ, ἡ βουλγαρικὴ καὶ ἡ ἑλληνικὴ—θὰ χρησιμοποιοῦνται ἐν τῇ τοπαρχίᾳ ὑπὸ τε τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐν ταῖς σχέσεσι των μετὰ τῶν τελευταίων τούτων, συμφώνως πρὸς τὰς ἀκολουθοῦσας διατάξεις :

Αἱ διοικητικαὶ καὶ δικαστικαὶ ἀρχαὶ τῶν νομῶν, ἐπαρχιῶν καὶ περιφερειῶν θὰ μεταχειρίζονται εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων, εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὰς ἐπίσημους δημοσιεύσεις τὴν γλῶσσαν τῆς πλειονοψηφίας τῶν κατοίκων ἐν τῷ οἰκίῳ διαμερίσματι, ἐκτὸς ἐὰν ἡ μειονοψηφία τῶν κατοίκων εἶνε τοῦλάχιστον ἴση πρὸς τὸ ἕμισυ τῆς πλειονοψηφίας ταύτης.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει ἡ γλῶσσα τῆς μειονοψηφίας θὰ ἔχῃ δικαίωμα νὰ χρησιμοποιοῖται ἐν τῷ αὐτῷ μέτρῳ πρὸς τὴν τῆς πλειοψηφίας.

Αἱ διοικητικαὶ καὶ δικαστικαὶ ἀρχαί, κεντρικαὶ καὶ ἐπαρχιακαί, ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ αὐτῶν πρὸς τὰς ὑποκειμένας ἀρχὰς τῆς δικαιοδοσίας των, θὰ μεταχειρίζονται τὴν γλῶσσαν τὴν λαλουμένην ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας τῶν κατοίκων ἐν τοῖς διαμερίσμασι τῶν ἐν λόγῳ ὑποκειμένων ἀρχῶν.

Ἡ τουρκικὴ θὰ ἢ ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας ἐν ταῖς σχέσεσι αὐτῆς μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ τῶν λοιπῶν μερῶν τῆς Ἀυτοκρατορίας.

Οἱ δημοσιευθησόμενοι ἐν τῷ μέλλοντι νόμοι ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, τὰ διατάγ-

ματα, αί ἐγκύκλιοι καὶ τὰ λοιπὰ δημοσιεύματα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ, καθὼς καὶ τὰ τοῦ γενικοῦ γραμματέως καὶ τῶν γενικῶν διευθυντῶν τ' ἀφορῶντα εἰς τὴν τοπαρχίαν ἐλόκληρον, θὰ συντάσσωνται τουρκιστί, βουλγαριστί καὶ ἑλληνιστί.

Ἐν τοῖς δικαστηρίοις οἱ πολῖται θὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα νὰ μεταχειρίζωνται μίαν τῶν τριῶν κυρίων γλωσσῶν κατὰ τὴν ἐκλογὴν των.

Πᾶσα ἀπόφασις οἰουδήποτε δικαστηρίου θὰ μεταφράζηται ἐπισήμως εἰς ἐκείνην ἐκ τῶν τριῶν κυρίων γλωσσῶν, ἣν θὰ ἐκλέγη τὸ ἠδίκαφερόμενον μέρος κατ' αἴτησιν τοῦ ὁποίου θὰ ἐκτελεθῆται ἡ μετάφρασις.

Ἄρθρον 75 § 4. — Μετὰ δεκαπέντε ἔτη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ὀργανικοῦ νόμου, πᾶς πολίτης, γενόμενος ἠήλικος καὶ μέλλων νὰ ζητήσῃ τὴν ἐξάσκησιν τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων, θὰ ὀφείλῃ, ἐκτὸς τῶν εἰρημίων ὄρων, νὰ γνωρίζῃ ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν εἰς μίαν τῶν ἀνωτέρω γλωσσῶν.

Ἄρθρον 77. — Πᾶν μέλος τῆς ἐπαρχιακῆς συνελεύσεως θὰ δύναται νὰ μεταχειρίζηται ἐν τοῖς λόγοις του, ἐν ταῖς σημειώσεσι, ταῖς προτάσεσι καὶ τοῖς ἐγγράφοις τοῖς σχετικοῖς πρὸς τὴν ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, μίαν τῶν εἰρημίων τριῶν γλωσσῶν.

Ἐκπαίδευσις καὶ Σχολαί

Ἄρθρον 38. — Ἡ ἐκπαίδευσις θὰ εἶνε ἐλευθερία. Ἡ ἐλευθερία τῆς ἐκπαίδευσεως θὰ ἐξακῆται συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας, τοὺς ἀφορῶντας εἰς τὰ πρόσωπα καὶ τὴν ἠθικὴν, ὅπως εἰσὶ ταῦτα διαγεγραμμένα ὑπὸ του νόμου καὶ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν ἀρχῶν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἠθικὴν, τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν νόμων τοῦ Κράτους.

Ἄρθρον 36. — Ἐκαστος δικαιούται νὰ ἐκφράζῃ τὰς ἰδέας του προφορικῶς, γραπτῶς ἢ διὰ τοῦ τύπου, ἀρκεῖ νὰ συμμορφῶται πρὸς τοὺς νόμους.

Ἄρθρον 344. — Αἱ διάφοροι κοινότητες θὰ ὦσιν ὑπαχρεωμέναι νὰ μεριμνῶσι περὶ τῶν ἐξόδων, ἅτινα εὐρίσκονται νῦν εἰς ἔαρος των πρὸς συντήρησιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν αὐτῶν καταστημάτων.

Ἄρθρον 347. — Τὰ ἐξόδα τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ τῆς συντηρήσεως σχολῶν τῆς κατωτέρας καὶ ἀνωτέρας παιδείσεως εἶνε εἰς βᾶρος τῶν θρησκευτικῶν Κοινοτήτων.

Ἡ ἐσωτερικὴ καὶ ἰδιαιτέρα διοίκησις τῶν σχολῶν, καθὼς καὶ ὁ διορισμὸς τῶν διδασκάλων θ' ἀνήκωσιν εἰς τὴν θρησκευτικὴν κοινότητα, ἡ ὁποία μεριμνᾷ περὶ τῶν ἐξόδων του.

Ἄρθρον 345. — Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν μία τῶν Κοινοτήτων δὲν ἤθελε διαθίτῃ τ' ἀναγκαῖα κεφάλαια πρὸς ἐγκατάστασιν καὶ συντήρησιν σχολῶν τῆς κατωτέρας ἢ καὶ τῆς μέσης ἐκπαίδευσεως, ἐκεῖ θὰ δύναται ν' ἀπονέμηται εἰδικὴ ἐπιχορήγησις εἰς τὴν ρηθείσαν Κοινότητα, τῇ συναινέσει τῶν κεντρικῶν κυβερνητικῶν ἀρχῶν.

Ἄρθρον 349. — Ἐκτός τούτου ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἐκάστου ἔτους θὰ ὀρίζεται ποσόν τι, ὅπως χρησιμοποιῆται ὡς βοήθημα τῶν σχολῶν.

Ἡ διανομή τοῦ ποσοῦ τούτου θὰ γίνηται διὰ κανονισμοῦ τῆς δημοσίας διοικήσεως, θέλει δὲ ἐκτελεῖσθαι οὕτως, ὥστε αἱ ἀπονεμόμεναι ἐπιχορηγήσεις εἰς τὰς θρησκευτικὰς κοινότητας, συμφώνως πρὸς τὸ παρὸν ἄρθρον καὶ πρὸς τὰ προηγούμενα, νὰ ἀνταποκρίνονται, ὅσον τὸ δυνατόν, πρὸς τὰς ἀναλογίας, καθ' ἃς αἱ Κοινότητες αὐταὶ συμμετέχουσι τῶν ἐσθῶν τῆς κεντρικῆς διοικήσεως.

Ἄρθρον 356. — Ἡ ἀνωτάτη ἐπίβλεψις τῶν καταστημάτων τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν ἰδιωτικῶν σχολῶν θ' ἀνήκει εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὅστις θὰ ἐξασκῆ ταύτην συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους καὶ τοὺς κανόνας δι' ἐπαρκoῦς ἀριθμοῦ ἐπιθεωρητῶν, διοριζομένων εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν.

Οἱ ἐπιθεωρηταὶ οὗτοι θέλουσι ἐκλέγεσθαι μεταξὺ τῶν προκρίτων τῆς θρησκευτικῆς κοινότητος, τῆς ἑποίας μέλλουσι νὰ ἐπιθωρῶσιν τὰς σχολὰς.

Ἄρθρον 359. — Οὐδέμια θρησκευτικὴ κοινότης θὰ ἐξαναγκάζεται νὰ εἰσάγῃ εἰς τὰς σχολὰς τῆς γλώσσης ἄλλην τῆς ἰδίας αὐτῆς.

Ἄρθρον 360. — Πᾶσα Κοινότης θὰ δύναται νὰ εἰσάγῃ εἰς τὰς σχολὰς αὐτῆς τὴν διδασκαλίαν τῶν γλωσσῶν, ἃς θὰ θεωρῆ ὑπερήμους· θὰ δύναται ἐπίσης νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν χρῆσιν τῶν γλωσσῶν τούτων εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς σχολῆς.

Θρησκευτικὴ ἐλευθερία. — Κλήρος. — Θρησκευτικαὶ Κοινότητες.

Ἄρθρον 28. — Ἐκαστος θὰ ᾖ ἐλεύθερος νὰ προσεβῆ τὴν ἰδίαν του θρησκείαν, θὰ ἀπολαύῃ δὲ τῆς αὐτῆς προστασίας ἐν μέρους τῶν ἀρχῶν ἐν τῇ ἐξασκῆσει τοῦ θρησκείματός του.

Ἄρθρον 29. Οὐδεὶς θέλει ἐξαναγκάζεσθαι, ὅπως συμμετέχῃ καθ' οἰονδήποτε τρόπον εἰς τὰς ἐξωτερικὰς πράξεις καὶ τὰς τελετὰς οὐδέμιας θρησκείας ἢ τηρῆ τὰς ἐορτὰς αὐτῆς.

Ἄρθρον 335. — Αἱ θρησκευτικαὶ Κοινότητες, αἵτινες ὑφίστανται ἤδη νομίμως ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμίᾳ θὰ διατηρήσωσι τὰ δικαιώματα, τὰς ἐξαιρέσεις, τὰς προνομίας καὶ τὰς ἀτελείας, ὧν ἀπῆλθον πρὸ τοῦ πολέμου.

Ἄρθρον 337. — Ὁ κληρὸς τῶν διαφόρων θρησκείμων οὐδὲμῶς θέλει ἀποστερεῖσθαι ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμίᾳ τῶν τιμῶν του καὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς προτιμῆσεως, ἅτινα ἀπενεμήθησαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

Ἄρθρον 338. — Οἱ ἱερομόναχοι, οἱ προσκυνηταὶ καὶ οἱ μοναχοὶ πάσης ἐθνικότητος, οἱ ταξιδεύοντες ἢ διαμένοντες προσωρινῶς ἐν Ἀνατολικῇ Ρωμίᾳ, θὰ ἀπολαύσωσι τῶν αὐτῶν πλεονεκτημάτων πρὸς τὰ ἀνεγνωρισμένα εἰς τὰ ἰθαγενῆ μέλη τοῦ σώματος, εἰς τὸ ἀνήκουσιν.

Ἄρθρον 335. — Αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 62 τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου, αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν προστασίαν τῶν προσώπων, ὧν γίνεται μνεία ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἄρ-

θρημ καὶ τῶν θρησκευτικῶν ἢ φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων αὐτῶν, θέλουσιν ἐπαρμύζεσθαι ἐξ ἴσου ἐν Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ.

Ἄρθρον 69. — Ὁ μουρτς, οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ τῶν πέντε χριστιανικῶν δογματικῶν καὶ ὁ ραββίνος, οἱ ἐδρεύοντες ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, θά ὡσι μέλη αὐτοδικαίως τῆς κυβερνητικῆς Συνελεύσεως.

Ἄρθρον 106. — Οἱ μετέχοντες τῆς κυβερνητικῆς Συνελεύσεως ἀρχηγοὶ τῶν θρησκευτικῶν Κοινοτήτων, ὅσοι δὲν ἤθελον εἶναι μέλη τῆς διαρκoῦς Ἐπιτροπῆς τῶν δέκα, θά δικαιῶνται ἔπως συμμετέχωσι μετὰ συμβουλευτικῆς ψήφου εἰς τὰς συζητήσεις τῆς Ἐπιτροπῆς, τὰς ἀφορώσας εἰς τὰ συμφέροντα τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν Κοινοτήτος.

Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς, πρὶς τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν συζητήσεων τούτων, θά ὑποχρεῖται ὅπως ἀγγεῖλῃ τοῦτο εἰς τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἠνδιαφερομένων θρησκευτικῶν Κοινοτήτων, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῶν ἀποφάσεων, αἰτίας θά ἰλαμβάνοντο ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῶν.

Ἄρθρον 125. — Ἐκαστος νομός θά ἔχῃ γενικὸν συμβούλιον, ὃ περ θά ἐκλέγῃ ἐν αὐτῷ νομαρχιακῇ ἐπιτροπῇ. Τὸ συμβούλιον τοῦτο θά περιλαμβάνῃ αὐτοδικαίως μέλη τοὺς ἀρχηγούς τῶν γριῶν κυριωτέρων ἐν τῷ νομῷ θρησκευτικῶν Κοινοτήτων. Ἐν τῷ νομῷ Φιλιππουπόλεως θά συμμετέχωσι τοῦ συμβουλίου οἱ ἀρχηγοὶ τῶν τεσσάρων σπουδαιωτέρων θρησκευτικῶν Κοινοτήτων.

Ἄρθρον 183. — Ἐν ἐκάστῳ ἀγροτικῷ διαμερίσματι, οὗτινος ἅπαντες οἱ κάτοικοι ἀνήκουσιν εἰς μίαν θρησκευτικὴν Κοινότητα, θά ὑπάρχῃ εἰς δήμαρχος καὶ εἰς δημοτικὸς πάρεδρος.

Ἄρθρον 184. — Ἐν τοῖς ἀγροτικῶς διαμερίσμασι, ὧν οἱ κάτοικοι ἤθελον μερῖζεσθαι εἰς δύο ἢ πλειστέρας θρησκευτικὰς Κοινοτήτας, θά ἐγκαθίστανται τέσσα τμήματα, ἕσσι καὶ Κοινοτήτες. Ἐκαστον τμήμα θά ἔχῃ ἓνα δήμαρχον καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἓνα πάρεδρον, οἵτινες θά ἐκλέγωνται χωριστὰ δι' ἕκαστον τμήμα.

Ἄρθρον 187. — Δι' ἕκαστον τμήμα τῶν ἀγροτικῶν διαμερισμάτων θά σχηματίζεται συμβούλιον δημογερόντων, τὰ μέλη τοῦ ὁποῖου δὲν δύνανται νὰ ὡσιν ὀλιγώτερα τῶν τεσσάρων, μηδὲ περισσότερα τῶν δώδεκα, κατὰ τὴν σπουδαιότητα τοῦ διαμερίσματος.

Οἱ ἱμάμαι καὶ οἱ θρησκευτικοὶ ἀρχηγοὶ τῶν μὴ μωαμεθανικῶν Κοινοτήτων θά ὡσιν αὐτοδικαίως μέλη τοῦ συμβουλίου τῶν δημογερόντων τῶν οἰκείων αὐτῶν Κοινοτήτων.

Περιουσία τῶν θρησκευτικῶν Κοινοτήτων

Ἄρθρον 341. — Δι' νομίμως ὑφιστάμεναι ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ θρησκευτικὰ Κοινοτήτες θά διατηρήσωσι τὰς κινητὰς καὶ ἀκινήτους ἰδιοκτησίας αὐτῶν.

Ἡ ἀκίνητος αὐτὴ ἰδιοκτησία δὲν θὰ δύναται ν' ἀπαλλοτριωθῆ εἰμὴ διὰ λόγους δημοσίας ὠφελείας, προσηκόντως βεβαιουμένους, εἰς τὰς περιπτώσεις καὶ κατὰ τὸν τρόπον, ἅτινα θὰ διαγράφωνται ὑπὸ τοῦ νόμου, μετὰ προηγουμένην καὶ ἐπαρκῆ ἀποζημίωσιν.

Αἱ ἐν λόγῳ Κοινότητες δὲν θὰ δύνανται ν' ἀποστερώνται τῆς κινήτης αὐτῶν περιουσίας εἰμὴ πρὸς ἀναγκαῖόν τινα ἀνώτερον λόγον δημοσίας ὑγείας.

*Ἄρθρον 342. — Αἱ θρησκευτικαὶ κοινότητες θὰ ἐξακολουθῶσι νὰ εἰσπράττωσι, τῇ βοηθείᾳ καὶ προστασίᾳ τῶν δημοσίων ἀρχῶν, τοὺς ὑπὸ τοῦ ἔθους καθιερωμένους ὑπὲρ αὐτῶν φόρους... Αἱ πρόσδοι τῶν φόρων τούτων δὲν θὰ φορολογῶνται.

*Ἄρθρον 343. — Τὰ ἀφιερωμένα εἰς ἐκπαίδευσιν ἢ φιλανθρωπικὰ ἔργα ἀκίνητα, καὶ αἱ κατοικίαι τῶν μελῶν τῶν διαφόρων κλήρων, εἴτε ἐν ταῖς πόλεσιν, εἴτε ἐξω τῶν πόλεων, θ' ἀπολαύωσι τῆς αὐτῆς ἀτελείας φόρων, ὅπως καὶ τὰ γήπεδα, ἐφ' ὧν ἐγείρονται τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα καὶ αἱ κατοικίαι.

Ἡ αὕτῃ προνομία θ' ἀπνέμηται εἰς τ' ἀφράντα τὰ ἐπιπλα τῶν ἀφιερωμένων εἰς τὴν λατρείαν καὶ τὰ φιλανθρωπικὰ ἔργα οἰκοδομῶν, καθὼς καὶ τὰ προωρισμένα εἰς χρῆσιν τοῦ κλήρου, ἢ παντὸς ἄλλου προσώπου, ἀνήκοντος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν παντὸς θρησκευτικοῦ, σχολικοῦ ἢ φιλανθρωπικοῦ καταστάματος, ὑπο οἰονδήποτε τίτλον.

*Ἄρθρον 486, § 1. Πᾶσα ἰδιοκτησία παρέχουσα εἰσόδημα, διοικουμένη ἀμέσως ἢ μισθουμένη δι' ὀρισμένην περίωδον ὑπὸ τῶν θρησκευτικῶν Κοινοτήτων, μωαμεθανικῶν ἢ μὴ μωαμεθανικῶν, ἢ ὑπὸ θρησκευτικῶν, σχολικῶν ἢ φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, μωαμεθανικῶν ἢ μὴ μωαμεθανικῶν, θὰ ἀνήκη εἰς τὰς Κοινότητας ἢ εἰς τὰ ἰδρύματα ταῦτα.

§ 2. Τὰ μνημνευθέντα κτήματα, καθὼς καὶ τὰ ὀριζόμενα εἰς κατοικίαν τῶν ἱερέων καὶ τῶν ὑπουργῶν τῶν διαφόρων ἀνεγνωρισμένων Κοινοτήτων δὲν θείλουσιν ὑποκεισθαι εἰς κατάσχесιν ἢ ὑπόθηκην.

§ 3. — Πᾶν κτῆμα, παρέχον εἰσόδημα τι, ὃ περὶ δὲν θὰ διοικῆται ἀπ' εὐθείας ἢ δὲν θὰ μισθῶται δι' ὀρισμένην περίωδον ὑπὸ τῶν θρησκευτικῶν Κοινοτήτων, μωαμεθανικῶν ἢ μὴ μωαμεθανικῶν ἢ ὑπὸ θρησκευτικῶν, σχολικῶν ἢ εὐεργετικῶν ἰδρυμάτων, μωαμεθανικῶν, ἢ μὴ μωαμεθανικῶν, ἐξαρτωμένων ἀπὸ τῶν Κοινοτήτων τούτων, θὰ καθίσταται ἐλευθέρᾳ ἰδιοκτησία τῶν νομίμων σημερινῶν κατόχων ἢ τῶν ἔχοντων ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα, οἵτινες θὰ ὑποχρεωθῶσιν ὅπως ἀποζημιώσωσι τὰς εἰρημένας θρησκευτικὰς Κοινότητας, μωαμεθανικὰς ἢ μὴ, ἢ τὰ εἰρημένα θρησκευτικὰ σχολικὰ ἢ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα, μωαμεθανικὰ ἢ μὴ.

§ 4. — Ἡ ἀποζημίωσις αὕτη θὰ καταβάλληται ὑπὸ τὸν ἐλεγχον τῆς κεντρικῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τοὺς ἀκολουθοῦς τύπους καὶ ἔδρους:

§ 5. — Τὸ ποσὸν τῶν πληρωτέων ἀποζημιώσεων εἰς τὰς θρησκευτικὰς Κοινότητας, μωαμεθανικὰς ἢ μὴ, καὶ εἰς τὰ θρησκευτικὰ, σχολικὰ ἢ φιλανθρωπικὰ

ιδρύματα, μωαμεθανικά ἢ μὴ, θὰ ὀρίζηται δι' ἕκαστον κτήμα διὰ τῆς κεφαλαιοποιήσεως τοῦ ἔτησιου εἰσοδήματος, ὃ περ ἀποφέρει τὸ κτήμα, οἷας δῆποτε φύσεως καὶ εἰσαδηπότε τάξεως καὶ ἂν εἶνε τὸ εἰσόδημα τοῦτο, προστιθεμένης τῆς ἐκτιμήσεως, τοῦ δικαιοῦματος τῆς προτιμήσεως τοῦ κτήματος ὑπολογιζομένου ἐπὶ τοῦ δικαιοῦματος τῆς μεταβιβάσεως τοῦ ὀρισταμένου ὑπὲρ τῆς Κοινότητος ἢ τοῦ θρησκευτικοῦ, σχολικοῦ ἢ εὐεργετικοῦ ἰδρύματος, μωαμεθανικοῦ ἢ μὴ, ἐν περιπτώσει μεταβιβάσεως τοῦ κτήματος διὰ κληροδοσίας, πωλήσεως κλπ.

§ 6. Ἡ μνημονευομένη ἐν τῇ προηγηθείσῃ παραγράφῳ ἀποζημίωσις θ' ἀποτελεῖ στρογγύλον ποσόν, ὃ περ εἰς χρυσὰ γρόσια θὰ δύναται νὰ ὑποδιαίρηται διὰ τοῦ ἑκατόν.

§ 7. — Ἡ θρησκευτικὴ Κοινότης, μωαμεθανικὴ, ἢ μὴ, ἣτις μέλλει νὰ ἀποζημιωθῇ, θὰ λαμβάνη μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἢ ὡς ἀνωτέρω ὀρισθεῖσα ἀποζημίωσις θὰ ἀποτιθῇ, ὁμολογίας τῶν φέροντι (εἰς τεμάχια 100, 500 1,000 καὶ 10,000 χρυσῶν γροσίων), αἵτινες θὰ ἀποφέρωσιν ὀρισμένον τέκον, θὰ γίνωσι δὲ δεκταὶ εἰς ὅλα τὰ χρηματιστήρια τῆς αὐτοκρατορίας.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ κτήματα, ἢ τὰ κληροδοτήματα τὰ γενόμενα εἰς τὰ τεμῆνη, ἅτινα ἔχουσιν εἰδικὸν ἐπίτροπον, αἱ ὁμολογίαι αὐταὶ θὰ παραδίδονται εἰς τὸν εἰρημὸν ἐπίτροπον.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ κτήματα, τὰ διοικούμενα εἴτε ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Ἐξαρφίου ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἴτε ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἢ τῆς βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας ἢ ὑπὸ πάσης ἄλλης θρησκευτικῆς ἀρχῆς, αἱ ὁμολογίαι αὐταὶ θὰ παραδίδονται εἰς τὸν ρηθέντα ὑπουργόν ἢ τὰς εἰρημίνας ἀρχάς, τοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν τόκων ἐκάστης ὁμολογίας ἠγγυημένων εἰς τὸν φέροντα πρῶτον ὑπὸ τοῦ ταμείου τῆς κεντρικῆς Κυβερνήσεως, δεύτερον ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν ἀπαλλοτριωθέντων κτημάτων, τρίτον καὶ εἰδικώτερον ὑπὸ τοῦ κτήματος, διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ὁποίου ἔχει ἐκδοθῆ τὸ εἰρημὸν ὁμολογόν.

§ 20. — Εἰς ἕκαστον νομὸν θὰ σχηματισθῇ ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρίαν ὑπαλλήλου εἰδικῶς ὀριζομένου, χρῆτι τῆς ὁποίας θὰ ὦσι: 1) Ν' ἀναγράφῃ ἅπαντα τὰ κτήματα τ' ἀφιερωμένα καὶ ἅπαντα τὰ κληροδοτήματα, τὰ γενόμενα εἰς τὰ τεμῆνη, καθὼς καὶ τὸ ποσὸν τῶν χρεῶν, τῶν ὀφειλομένων ὑφ' ἑκάστου αὐτῶν. 2) Νὰ ὀρίξῃ τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως, τῆς δοθησομένης ὑπὸ τύπον ὁμολογιῶν εἰς τὰς θρησκευτικὰς Κοινότητας, μωαμεθανικὰς ἢ μὴ, καθὼς καὶ εἰς τὰ θρησκευτικὰ, σχολικὰ ἢ εὐεργετικὰ ἰδρύματα, μωαμεθανικὰ ἢ μὴ. 3) Νὰ ὀρίξῃ τὸ ποσὸν τῶν φόρων, οὓς δέον νὰ καταβάλωσιν οἱ διακάτοχοι τῶν ἀφιερωμάτων συμφώνως πρὸς τὴν παράγραφον θ'.

§ 40. — Κατὰ τῶν ἀποράσεων τούτων θὰ εἶνε δυνατὴ ἡ ἐφεσις ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς Καγκελλαρίας.

Περὶ ἰδιοκτησίας ἐν γένει.

Ἄρθρον 36 — Πᾶσα ἰδιοκτησία εἶνε ἀπαραβίαστος. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀποστερηθῆ τῆς ἰδιοκτησίας του, εἰμὴ διὰ λόγους δημοσίας ὠφελείας, ἐπαρκῶς ἀποδεδειγμένους, καὶ μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις καὶ ὑπὸ τοὺς τύπους τοὺς ὑπὸ τοῦ νόμου διαγραφόμενους, κατόπιν δὲ ἐπαρκoῦς καὶ προηγουμένης ἀποζημιώσεως.

Ἄρθρον 37. — Ἡ δήμεσις ἀπαγορεύεται ἐν Ἀνατολικῇ Ρωμουλίᾳ.

Αἱ περιουσίαι τῶν νομίμως καταδικαζομένων ἐρήμην δὲν δύνανται νὰ δημευθῶσιν, οὔτε πρὸ τῆς καταδίκης, οὔτε μετ' αὐτῆν.

Ἄκροτελεύτιος διάταξις.

Ἄρθρον 495. — Ὁ παρὼν ὄργανικός νόμος δὲν δύναται νὰ μεταβληθῆ εἰμὴ κατόπιν συνεννοήσεως μεταξὺ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ τῶν ἄλλων Δυνάμεων, τῶν ὑπογραψασῶν τὴν Συνθήκην τοῦ Βερολίνου τὴν 13 Ἰουλίου 1878. Ἐξαιροῦνται τὰ ἄρθρα, τὰ περιλαμβανόμενα εἰς τὰ κεφάλαια 12 καὶ 13 (τὰ ἀφορῶντα τὴν χωροφυλακὴν καὶ τὴν πολιτοφυλακὴν), διὰ τὰ ὅποια αὐτὸς ὁ Χάρτης προβλέπει, ὅτι θὰ δύνανται νὰ μεταβάλλωνται διὰ νόμου τῆς κεντρικῆς Κυβερνήσεως.

Δυστυχῶς ἅπασαι αὗται αἱ διατάξεις, τὰς ὁποίας ἐνέπνευσε τὸ φιλελεύθερον πνεῦμα τῶν νεωτέρων χρόνων καὶ αἵτινες ἐσκόπεον νὰ ἐξασφαλίσωσι τὰ οὐσιωδέστερα δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, καίτοι περιβλήθησαν τὴν σφραγίδα καὶ τὴν ἐγγύησιν τῆς ἐπισήμου Ἐuropῆς, παρεβιάσθησαν ὑπὸ τῶν βουλγαρικῶν ἀρχῶν. Κατελύθησαν δὲ ριζηδὸν κατὰ τοὺς τελευταίους διωγμούς, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ βουλγαρικὴ Κυβέρνησις συνειργάσθη ἀδελφικῶς μετὰ τοῦ ὄχλου. Θὰ παραβῆσω ἐνταῦθα τινὰς τῶν κυριωτέρων παραβιάσεων τῶν διατάξεων τούτων.

Ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἄρθρα 5 κεφ. 3 τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου καὶ πρὸς τὰ ἄρθρα 24, 28, 34 καὶ 35 τοῦ ὄργανικοῦ νόμου ἐγένετο συστηματικὴ δήμεσις τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μοναστηριακῶν περιουσιῶν, τῶν ὁποίων παρέχομεν ἐνταῦθα κατάλογον κατὰ ἐπαρχίας.

Α' Ἐπαρχία Βάρνης

- 1) Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Τριάδος.
- 2) Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου (χωρίον Κατρίτσι).
- 3) Ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου Καρὰ Χουσεῖν.

4) Ἡ μεγάλη ἔκτασις γαιῶν καὶ μικρῶν δάσος, ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου, κείμενα παρὰ τὸ χωρίον Σουτζουκλῆ.

5) Ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, εἰς τὰ περὶχωρα τῆς Βάρνης, μετὰ τῶν γαιῶν καὶ τῶν ἀμπέλων τῆς, αἵτινες ἀπέφερον εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινότητα Βάρνης, ἐτήσιον εἰσόδημα 5,000 φράγκων.

6) Ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἐπίσης ἐν τοῖς περὶχωρίοις τῆς Βάρνης μετὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῆς καὶ 120 ἑκταρίων γαιῶν, ἀποφερόντων κατ' ἔτος εἰς τὴν Κοινότητα 5,000 φράγκων.

Β' Ἐπαρχία Φιλιππουπόλεως

7) Ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας ἐν Φιλιππουπόλει, ἣν οἱ Βούλγαροι κατέστησαν μητρόπολιν ἑαυτῶν.

8) Ἡ ἐκκλησία τῶν Ταξιάρχων, ἐν Χάσκις καθὼς καὶ ἑκεῖνη, ἣν ἡ Κοινότης αὐτὴ εἶχεν ἐν Φιλιππουπόλει καὶ ἅπαντα ἡ περιουσία τῆς ἐκκλησίας.

9) Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς ἐν Δεϊρμενδερέ.

10) Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐν Στενημάχῳ.

11) Ἡ ἐκκλησία τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τῆς αὐτῆς πόλεως μεθ' ἀπάσης τῆς περιουσίας αὐτῆς.

12) Ἡ μεγάλη σταυροπηγιακὴ μονὴ τοῦ Χασκόβου, ἐξαρτημένη ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἣτις εἶχεν ἀναγνωρισθῆ ὡς τοιαυτὴ διὰ τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου τῆς 27 Φεβρουαρίου 1870, τοῦ κανονίζοντος τὰς μεταξὺ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς νέας βουλγαρικῆς Ἐξάρχιας διαφοράς.

13) Αἱ πλούσιαι γαῖαι καὶ ἡ περιουσία τῆς μονῆς ταύτης.

14) Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Κυριακῆς ἐν Φιλιππουπόλει.

15) Ἡ μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν Καβακλῆ.

16) Τὰ ἐξαρτήματα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν Στενημάχῳ.

Γ' Ἐπαρχία Ἀγχιιάλου καὶ Μεσημβρίας

18) Ἡ μονὴ τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς φαρμακολυτρίας μεθ' ἀπάσης τῆς περιουσίας αὐτῆς.

18) Ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων. (Αὕτη ὅμως ἀπεδόθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν Κοινότητα, συνεπεῖρ ἐντόνων διαθεμάτων τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ ἄρθρον 347 τοῦ ὀργανικοῦ νόμου διατάσσει ὅπως αἱ δαπάναι τῆς συντηρήσεως τῶν σχολῶν τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν λυκείων εἶνε εἰς βῆρος τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων. Τὸ ἄρθρον 349 διατάσσει ὅπως, ἐὰν Κοινότης τις στερῆται ἐπαρκῶν πηγῶν πρὸς ἴδρυσιν καὶ συντήρησιν τῶν σχολῶν τῆς, ὑποχρεῖται

ταὶ ὅτε προϋπολογισμὸς καὶ ἡ ἐπαρχία νὰ παρέχωσιν αὐτῇ ἐπιχορηγήσιν πρὸς τὸν σκοπὸν τούτων. Ἐν τούτοις, καίτοι ἡ βουλγαρικὴ Κυβέρνησις ἐπιβάλλει βαρεῖς φόρους, εἰδικῶς ὠριμένους διὰ τὰς δαπάνας τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, φόρους, οὗς οἱ Ἕλληνες καταβάλλουσι κανονικῶς, καὶ τοὶ τὸ ἄρθρον 25, ὅπως εἶδομεν, ἀπαιτεῖ τὸν ἀνάλογον καταμερισμὸν τοῦ προϊόντος τῶν φόρων τούτων μεταξὺ τῶν σχολῶν τῶν διαφόρων Κοινοτήτων, τὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα οὐδέποτε ἔλαθον ἐπιχορηγήσεις, ἐνῷ τοῦναντίον αἱ βουλγαρικαὶ σχολαί, ὅπως καὶ αἱ τουρκικαὶ καὶ αἱ Ἰσραηλιτικαὶ, λαμβάνουσι τοιαύτας κανονικῶς καὶ σημαντικωτάτας. Οἱ Βούλγαροι ἐν τούτοις, μὴ εὐχαριστούμενοι ἐκ τοῦ ἐμμέσου τούτου πολέμου κατὰ τῶν ἑλληνικῶν σχολῶν, ἀπεφάσισαν νὰ καταφέρωσι κατ' αὐτῶν μέγα πλῆγμα.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἄρθρον 38 τοῦ ὀργανικοῦ νόμου, ὃ περ ἐξασφαλίζει τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἡ Σαβράνε, ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Σταμπούλωφ, τὸ 1891, ἐψήφισε σχέδιον νόμου, καθ' ὃ οἱ Ἕλληνες γονεῖς ὑποχρεοῦνται νὰ ἀποστέλλωσι τὰ τέκνα των, τὰ ἔχοντα ἡλικίαν 6—12 ἐτῶν, εἰς τὰς βουλγαρικὰς σχολὰς. Τὰ παῖδιά δὲν θὰ δύνανται νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰς ἑλληνικὰς σχολὰς, εἰμὴ ἀφοῦ διαλύσωσι τὴν περίοδον ταύτην τῆς ὑποχρεωτικῆς παιδείσεως εἰς βουλγαρικὴν σχολὴν. Ὁ νόμος οὗτος, ὅστις θὰ κατέφερε θανάσιμον πλῆγμα κατὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως, δὲν κατίστη δυνατόν εἰσεῖται νὰ τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν, παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σχόντος τὴν πρωτοβουλίαν αὐτοῦ καὶ τῶν κυβερνήσεων Ἰβάντσωφ, Καραβίλωφ καὶ Δάνεφ. Ἐπεκρέματο ὅμως ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς Βουλγαρίας ὡς ζήφος δαμόκλειον. Ἡ Κυβέρνησις πράγματι τῆς ἡγεμονίας, μὴ τελμῶσα νὰ παραβιάσῃ ἀπροκαλύπτως ἄρθρον τῶσαν σαφῆς τοῦ ὀργανικοῦ νόμου, ἰζήτησε νὰ τὸ παραμορφώσῃ. Προσηνέχθη νὰ παράσῃ ἐπιχορηγήσεις εἰς τὰς σχολὰς τῶν Ἑλλήνων, ὃ περ ταῖς ἤρνεῖτο μέχρι σήμερον, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἀποδεχθῶσιν αὐτοὶ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου τοῦ 1891. Συγχρόνως ἐγκύκλιος τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν βουλγαρικῶν σχολῶν τοῦ Πύργου ἐπέβαλλεν εἰς τὰς ἑλληνικὰς σχολὰς τριακοντατετραῶρον διδασκαλίαν καθ' ἑβδομάδα εἰς βουλγαρικὴν γλῶσσαν, ὃ περ καθίστα ἀδύνατον τὴν διδασκαλίαν τῆς ἑλληνικῆς. Αἱ ἀρχαὶ κατεδίκασαν εἰς βαρὴν πρόστιμα τοῦς Ἕλληνας χωρικοὺς πλείστον χωρίων τοῦ διαμερισματος Πύργου, ὅτινες δὲν ἤθελον νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς ἀυθαίρετους διατάξεις τῆς ἐγκυκλίου ταύτης.

Τέλος, παρὰ τὸ ἀπαραβίαστον τῆς ἰδιοκτησίας, ὃ περ ἠγγυῶντο τὰ ἄρθρα 34, 35 καὶ 36 τοῦ ὀργανικοῦ νόμου, οἱ Βούλγαροι κατίσχον ἐπανειλημμένως, καὶ πρὸ τῶν τελευταίων ἐτι διωγμῶν, τὰς ἑλληνικὰς σχολὰς τοῦ Χασκόβου, τοῦ Δεϊρμενδερέ καὶ πλ' ἄλλους πόλεων καὶ χωρίων, ἀφοῦ ἐκακοποίησαν καὶ ἐξεδίωξαν ἐξ αὐτῶν τοὺς διδασκάλους.

Ἐν τῷ ἑλληνικῷ χωρίῳ Ἄσπρω αἱ βουλγαρικαὶ ἀρχαὶ ἐνήργησαν μετὰ μεγαλειότητος πανουργίας. Ἐπεισαν τὸ δημοτικὸν συμβούλιον νὰ ζητήσῃ κυβερνητικὴν

ἐπιχορήγησιν ὑπὲρ τῆς σχολῆς. Ἀπενεμήθη δὲ αὕτη, ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅπως ἡ Κυβέρνησις διορίσῃ τοὺς Ἕλληνας διδασκάλους. Οἱ χωρικοὶ ἐνέδωκαν εἰς τοὺς δ-
 ρους τούτους, μὴ ὑποπτευόμενοι τὴν παγίδα. Τὸ πρῶτον ἔτος τὰ πράγματα ἔβη-
 σαν κατ' εὐχὴν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ δευτέρου διορίσθησαν Βούλγαροι διδασκαλοὶ, ὅπως
 διδάσκωσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ τῶν γλώσση, τὸ δ' ἐπίον ἔτος ἡ διδασκαλία τῆς ἑλληνι-
 κῆς γλώσσης κατηργήθη τελείως. Τὸ πείραμα ἐπέτυχεν· οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄσπρου
 ἐστερήθησαν τῆς σχολῆς τῶν, ἀνεκoinώθη δὲ εἰς αὐτούς, ὅτι ἐὰν ἐπέμενον νὰ δι-
 δάξωσιν ἑλληνιστὶ τὰ τέκνα τῶν, ἔπρεπε ν' ἀνεγείρωσιν ἕτερον σχολικὸν κτίριον.
 Ἄλλ' ἡ συμβουλή αὕτη ἦτο κατὰ τσοῦτο μᾶλλον ἀνεφάρμοστος, καθ' ὅσον ἡ
 Κοινότης εἶχεν ἀποστερηθῆ μεγάλου μέρους τῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς διὰ μεθόδων
 καταφύρου παρανομίας.

Ἄπὸ τῶν συμβάντων τοῦ παρελθόντος ἔτους ἡ Κυβέρνησις δὲν θεωρεῖ πλέον
 ἑαυτὴν ὑποχρεωμένην νὰ μεταχειρίζηται τσοῦν ἑλικοειδεῖς μεθόδους, ὑπὸ διαφό-
 ρους δὲ προφάσεις κατέλαβε σχολὰς τῶν ἑλληνικῶν πόλεων τῆς παραλίας καὶ τὰ
 λαμπρὰ σχολικὰ ἰδρύματα τῆς Φιλιππουπόλεως· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον θὰ ἐπανέλθω-
 μεν εἰς τὰς προσφάτους ταύτας δημεύσεις.

Ἄπασαι αὗται αἱ παράνομοι καὶ αὐθαίρετοι πράξεις δὲν ἐθεωρήθησαν ἑπαρ-
 κεῖς πρὸς καταπολέμησιν τῆς χρήσεως τῆς ἑλληνικῆς ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυ-
 λίᾳ, ἐλήφθησαν δὲ ἕτερα μέτρα, πείνοντα πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Οὕτως ὑπεβλήθη
 εἰς βραχυτάτας φερολογίας ἡ χρῆσις ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν καὶ τίτλων ἐν ταῖς ἑλ-
 ληνικαῖς πόλεσιν. Ὡσαύτως ἐπ' ἐσχάτων ἀνηγορεύθη ἡ εἰσοδος τῶν ἑλληνικῶν ἑφη-
 μερίδων εἰς τὴν ἡγεμονίαν. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ τύχη τῆς ἐλευθερίας τῶν δια-
 φέρων φυλῶν, καὶ ἡ ἰσότης τῶν γλωσσῶν, τὴν ὅποιαν εἶχεν ἐπιμεῖν ἡ Εὐρώπη νὰ
 ἐξασφαλίσῃ διὰ φιλοδικαίων διατάξεων τοῦ ὀργανικοῦ νόμου τῆς Ἀνατολικῆς Ρω-
 μυλίας. Δὲν ἀναφίρομεν, εἰμὴ ἀπλῶς τὰς γελοίας μεταβολάς, τὰς ὁποίας ἐπίβα-
 λον οἱ Βούλγαροι εἰς τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα τῶν πόλεων τῆς ἡγεμονίας, ὀνόματα,
 ἅτινα ἔμειναν ἄθικτα διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, ἀποκαλείσαντες τὴν μὲν Φιλιππού-
 πολιν Πλόδβιδ, τὴν δὲ Στενίμαχον μεταβαλλόντες εἰς Ἄσενωγράγ.

Παραλείποντες τὰς ἀρχαίας δημεύσεις καὶ περιοριζόμενοι εἰς ἐκεῖνας, αἵτινες
 ἠκολούθησαν τοὺς διωγμούς τοῦ παρελθόντος ἔτους, δυνάμεθα νὰ διαρίσωμεν αὐτάς
 εἰς τρεῖς κατηγορίας, κατὰ τὴν φύσιν τῶν περιουσιῶν, τῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὰς ἑλληνι-
 κὰς Κοινότητας, αἵτινες ἰδημεύθησαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, καθ' ὅσον πρόκειται
 περὶ θρησκευτικῶν οἰκοδομῶν, ὡς αἱ ἐκκλησίαι καὶ αἱ μοναὶ, περὶ σχολικῶν οἰκοδο-
 μῶν, καὶ περὶ κτημάτων ἀποφερόντων εἰσοδήμα.

Μεταξὺ τῶν θρησκευτικῶν ἰδρυμάτων, ἅτινα κατέλαβον οἱ Βούλγαροι, δυνά-
 μεθα νὰ μνημονεύσωμεν τὰ ἀκόλουθα : Ἐν Φιλιππουπόλει τὸν μητροπολιτικὸν
 ναὸν τῆς Ἁγίας Μαρίνης μ.τὰ τοῦ παρ' αὐτῷ μητροπολιτικοῦ μεγάρου, ὅστις ἰδη-
 μεύθη καὶ μετωνομάσθη «ναὸς τοῦ Ἁγίου Τσάρου Βόριδος», καθὼς καὶ τρεῖς ἄλλαι

μεγάλας ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Χαράλαμπος, τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, οἵτινες μετωνομάσθησαν εἰς «Προφήτην Ἥλιον.» Ἀλέξανδρον Νέβοκην καὶ «Εὐθύμιον Πατριάρχην.» Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ δύο τελευταῖα οἰκοδομήματα, αἱ ἀρχαὶ εἶχον ὑποσχεθῆ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπέσχον νὰ τηρήσωσι τὰς ὑποσχίσεις των. Τὸ μικρὸν παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἀπεδόθη.

Ἐν Στενημάχῳ ἐδημεύθησαν αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἁγίας Τριάδος, τῆς Παναγίας καὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἀφέθη δὲ ἡ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ἐν Τατάρ Πιζαρτζικ ἡ ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως μετωνομάσθη «Ἁγιο Κύριλλος καὶ Μεθόδιος». Ἐν Περιστερᾷ οἱ Βούλγαροι κατέλαβον τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας, ἐν Κουκλαίνῃ δὲ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου. Τέλος ἐν Ἀγχιάλῳ κατέστρεψαν τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν, ἐμπρήσαντες αὐτὸν.

Μεταξὺ τῶν διαρπαγέντων μοναστηρίων ἀναφέρμεν τὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν Βελαστίνῃ, τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων ἐν Κουκλαίνῃ, τοῦ Ἁγίου Κηρύκου ἐν Βοδενοῖς. Ἄπαντα ταῦτα τὰ μέρη κινῶνται εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Φιλιππουπόλεως. Τὴν αὐτὴν τύχην ὑπέστη καὶ ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, κειμένη εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Ἀγχιάλου.

Ἐὰν ἔλθωμεν εἰς τὰς σχολικὰς οἰκοδομὰς, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι οἱ Βούλγαροι κατέλαβον πάσας τὰς ἔχουσας σημασίαν τινα, τὰς ἰδρυθείσας διὰ τῆς γενναιοδωρίας πλουσίων Ἑλλήνων, καταγομένων ἐκ τῶν ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Τοιοῦτότρόπως ἐδημεύθη ἐν Φιλιππουπόλει τὸ θαυμάσιον «Μαράσλειον» λυκεῖον. Τὸ παρθεναγωγεῖον, ἰδρυθὲν ὑπὸ τῆς γενναιοδωρίας τοῦ αὐτοῦ χορηγοῦ, ἀπεδόθη ἔκτοτε. Οἱ Βούλγαροι ἐπίσης κατέλαβον τὰς σχολὰς τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ τῆς Ἁγίας Μαρίας, τὸ παρθεναγωγεῖον, ἐν οἰκοτροφεῖον θηλείων καὶ ἑτερον ἀρρένων.

Ἐν Στενημάχῳ ἐδημεύθησαν τὸ λυκεῖον τῶν «Ταξιαρχῶν» καὶ τὸ παρθεναγωγεῖον. Ἡ κοινοτικὴ σχολὴ Ταυπροχωρίου κατέστρεψθη.

Ἐν Τατάρ Πιζαρτζικ ἐδημεύθησαν ἡ κοινοτικὴ σχολὴ τῶν ἀρρένων καὶ ἡ τῶν θηλείων, ἐπίσης δὲ ἡ κοινοτικὴ σχολὴ Περιστερᾶς καὶ ἡ τῆς Κουκλαίνης.

Κτήματα ἀνήκοντα εἰς τὰς ἑλληνικὰς Κοινότητας Φιλιππουπόλεως, ἀποφέροντα εἰς αὐτὰς ἐτήσιον εἰσοδήμα 8,000 φράγκων, περιῆλθον εἰς χεῖρας τῶν Βουλγάρων, ὡς καὶ ἀμπελώνες καὶ οἰκίαι, ἀνήκουσαι εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς Στενημάχου.

Γ'. Τὰ ἐν Βουλγαρίᾳ ἀνθελληνικὰ κινήματα

Τὸ πνεῦμα τοῦ μίσους, τὸ ἐκδηλωθὲν κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ κατὰ τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν καὶ κατὰ παντός σχετιζομένου πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν, ὀφείλεται κατὰ μῆγα μέρος εἰς τὴν δράσιν τῆς ἐν Βουλγα-

ρία εκπαιδεύσεως. Ἀπὸ τῶν σχολείων τῆς κατωτέρας εκπαιδεύσεως τὰ παιδιά μακθάνουσι νὰ βδελύττωνται πᾶν τὸ ἑλληνικόν, ἐν τινι δὲ τῶν ἡμετέρων αὐτῶν ὑπάρχει ἡ ἐφοδός : «Σεῖς θὰ φρονέσητε τοὺς Ἕλληνας». Ἀργότερον θὰ διδαχθῶσιν ὅτι ὁ Ἕλληνας εἶνε ὁ προαιώνιος ἐχθρὸς, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία εἶνε σειρά ἰγκλημάτων καὶ κακουργειῶν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἤρπασαν τὴν δόξαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἦτο Βούλγαρος, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, θὰ μάθωσι δὲ, ὅτι ἡ βουλγαρικὴ ἱστορία εἶνε πλήρης ἐνδόξων κατορθωμάτων καὶ ὅτι ἡ βουλγαρικὴ φυλὴ κέκληται νὰ ἐξολοθρευθῆ τὸ ἀδικοπαρμένον καὶ κακοποιὸν ἑλληνικὸν ἔθνος».

Δὲν τελεῖται ἔθνικὴ ἑορτὴ, χωρὶς νὰ ὑβρισθῶσιν οἱ Ἕλληνες, τὸ δὲ πάντων χειρίστον, ἡ βουλγαρικὴ φιλοπατορία τίθεται ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν δύο ἐξ Ἑλλήνων ἁγίων, Κυρίλλου καὶ Μεθόδιου, αἵτινες δεῖσι ἔχον τὴν ἀτυχῆ ἰδέαν νὰ κηρύξωσι τὸν Χριστιανισμόν μετὰξὺ τῶν βουλγαρῶν λαῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου καὶ ἐπροκίσειν μάλιστα τοὺς Σλάβους διὰ τοῦ ἀλαφροῦτος των, ἑορτάζονται σήμερον ὑπὸ τῶν Βουλγαρῶν, ὡς οἱ ἀληθεῖς ἀπόστολοι τῆς ἀδιαλλάκτου βουλγαρικῆς ἰδέας. Ἡ ἑορτὴ αὐτῶν τὴν 14 Φεβρουαρίου, οὕσα σχολικὴ ἑορτὴ καθ' ἅπασαν τὴν Βουλγαρίαν, παρέχει καθ' ἕκαστον ἔτος εὐκαιρίαν σφοδρῶν κινημάτων, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἡποίων αἱ δεινότεραι ὑβρεῖς ἐκφέρονται κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Βουλγαρίας.

Ἡ ἀντιταχθεῖσα ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς Μακεδονίας ἀντίστασις κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν ἔθεσε τὸ κρόφωμα εἰς τὴν βουλγαρικὴν μανίαν, ἥτις ἐκτοτε ἀπεράσισε νὰ ἐκδικηθῆ κατὰ τῶν φιλησυχῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας.

Τὴν ἀνοιξὴν τοῦ 1906 ἐξεδηλώθη ἐπίτασις τῆς δράσεως τῶν ἑλληνομακεδονικῶν συμμάτων, αἵτινα κατόρθωσαν νὰ θέσωσι τέρμα εἰς τὰς διαπραχθεῖσας ὁμότητες ὑπὸ τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν, αἵτινες ἠνχάζοντο νὰ καταφύγωσιν εἰς τὴν ἡγεμονίαν. Τὸ γόντρον τῆς Βουλγαρίας κατέπιπτεν, ἤρχισε δὲ νὰ γίνηται λόγος ἐν Εὐρώπῃ περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ δι-
καιωμάτων του. Αὐτὸ ἦτο πολὺ διὰ τοὺς ἐθνικέρους τῆς Σόφιας. Συλλαλητήρια διοργανώθησαν ἐν ἀπάσαις ταῖς πόλεσιν, ἐκηρύχθη δὲ ὑπὸ ρητόρων διὰ πυρετωδῶν λόγων ἡ ἐξολοθρευσις παντός ὅτι ἑλληνικόν.

Πρὸς κατάδειξιν ὅλης τῆς βικιότητος τῶν παθῶν, αἵτινα διήγειρε τὸ κίνημα τοῦτο μετὰξὺ τοῦ πλήθους, δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ φέρω εἰς γνῶσιν τοῦ ἀναγνώ-
στου τὸ κείμενον ἀποράσειών τινων, ληφθειῶν ἐν ταῖς ἑθνικαῖς ταύταις συναθροί-
σεσιν.

Αἱ ἑθνικαὶ συναθροίσεις.

Τὸ συγκατορθῆν ἐν Σόφια συλλαλητήριον τὴν 23 Ἰουλίου 1906 ἀπεράσισε νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὴν ἡγεμονικὴν κυβέρνησιν ψήφισμα, παρκαλοῦν αὐτήν :

1) Νὰ διακόψῃ τὰς διπλωματικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀνακαλοῦσα τὸν διπλωματικὸν ἐν Ἀθήναις πράκτορα, διότι ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀποστέλλει συμμορίας εἰς τὴν Μακεδονίαν.

2) Νὰ δημεύσῃ πάσας τὰς ἐν Βουλγαρίᾳ ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, διότι φθορομήθησαν διὰ βουλγαρικῶν χρημάτων.

3) Νὰ λάβῃ καταθλιπτικὰ μέτρα κατὰ τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ, ἐγκατεστημένων Ἑλλήνων, ἀνάλογα πρὸς τὰ ληθθέντα ὑπὸ τῆς Ρωμανίας, ἐπὶ σκοπῶ νὰ τοὺς ἐξαναγκάσῃ νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν χώραν.

Αἱ προκηρῦξεις, τὰς ὁποίας διένειμε κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἡ Λέσχη τοῦ «Βουλγάρου Φιλογενοῦς» εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ἡγεμονίας εἶνε λεπτοτέρα εἰς τὰς ἐθνικὰς αἰτήσεις αὐτῆς. Τὸ καίμενον αὐτῆς ἔχει ὡς εἴησιν :

« Ἀδελφοί,

« Τὸ ἀνελληνικὸν κίνημα, ἡγῶ τῆς ἐθνικῆς ἐνεργείας, διεδόθη καὶ εἰς τὰς πλείον ἀπομεμκροσμέναις γωνίαις καὶ ἔθηκε τέμας εἰς τὴν τόσον ἀνεξήγητον, ὅσον καὶ ἔνοχον ἡμῶν ὑπομονὴν ἀπέναντι τῶν κκουρημάτων τῶν προαιωνίων ἡμῶν ἐχθρῶν τῶν Ἑλλήνων. Εἰς τὰς κρίσιμους τελευτὰς περιστάσεις ἱερὸν καθήκον δι' ὅλους τοὺς φιλοπάτριδας εἶνε νὰ δίδωσιν εἰς ἀλλήλους τὰς χεῖρας πρὸς κοινὴν καὶ ἀδελφικὴν ἐνεργεσίαν ἐν τῷ ἀρξαμένῳ ἀγῶνι. Ὁ ἀγὼν οὗτος εὐρίσκειται εἰσέτι εἰς τὰς ἀρχὰς μόνον αὐτοῦ, ἀπικεῖται δὲ ἀκάματον καὶ ἀκατάπαυστον δραστηριότητα, καὶ δεῖται τῆς ὑποστηρίξεως τῶν πάντων, ἐν θέλωμεν νὰ στεφθῇ ὑπὸ ἐπιτυχίας λαμπρᾶς καὶ ὑπὸ τῆς νίκης κατὰ τοῦ καταράτου ἐχθροῦ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

« Μετὰ τὸ πλῆγμα, ὃ περ θὰ κατενέγκωμεν κατ' αὐτοῦ, καταλαμβάνοντες τὰς σχολὰς τοῦ καὶ τὰς ἐκκλησίας του, (αἵτινα εἶνε ἡμεῖρα, διότι ἰδρῦθησαν διὰ τοῦ χρημάτων τῶν πατέρων καὶ προγόνων ἡμῶν) καὶ διὰ νὰ δώσωμεν εἰς τὸ πλῆγμα τοῦτο τὸν ἀρχικὸν του σκοπὸν, τέλος διὰ νὰ ἀνγκάσωμεν τὸν μουσάρων Ἑλληνα, ὅστις ζῆ ἐν Βουλγαρίᾳ, νὰ ἐνωσῆται, ὅτι ὀρεῖται νὰ ὑπόκηται εἰς τοὺς νόμους αὐτῆς, νὰ εἰσθῆται τὸν λαόν, ὅστις τῷ πρέχει φιλοξενίαν. ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς ἐν Φιλιππουπόλει Ἐθνικῆς Λέσχης τοῦ «Βουλγάρου Φιλογενοῦς» κηρύττει ἀπὸ τῆς σήμερον πόλεμον κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ πάντων τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων, σὰς καλεῖ δὲ πάντας ν' ἀκολουθήσῃτε τὸ ἐθνικὸν τοῦτο παραδειγμα :

« 1) Νὰ μὴ καλῆτε Ἑλληνας ἰατροὺς παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς σας, μηδὲ νὰ λαμβάνητε φάρμακα ἐξ ἑλληνικῶν φαρμακείων.

« 2) Νὰ μὴ ζητῆτε τὰς ὑπηρεσίας Ἑλλήνων δικηγόρων πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων σας.

« 3) Νὰ φυλάττησθε ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων παραγγελιοδοχῶν καὶ πάντων τῶν ἑλλήνων ἀντιπροσώπων ἐργοστασίων, ἐπαύλεων, ἐταιρειῶν κτλ.

« 4) Ν' ἀποφεύγητε πᾶσαν ἀγορὰν παρὰ ἐμπόρων καὶ τεχνιτῶν Ἑλλήνων.

« 5) Νὰ μὴ ἔρχησθε εἰς ἐμπορικὰς σχέσεις μετ' Ἑλλήνων μεγαλεμπόρων.

α 6) Νὰ μὴ ἀγοράζητε τοὺς φορμαίλους ἰχθῦς, τὰς χαλασμένους ἑλαίας, τὰ εὐρωπιῶντα λεμόνια καὶ πᾶν ὃ τι πωλεῖ ὁ Ἕλλην ἔμπορος.

α 7) Νὰ μὴ ἀγοράζητε μεταξοσκώληκας παρὰ τῶν Ἑλλήνων, μηδὲ νὰ πωλήτε εἰς αὐτοὺς τοὺς χρυσοὺς βόμβυκας.

α 8) Νὰ μὴ ἀγοράζητε τοὺς νοθευμένους οἴνους τῶν νήσων, τὸ νοθευμένον ὄξος, τὴν ρακὴν, ὅταν εἶνε ἀπεσταγμένη ὑπὸ Ἑλλήνος.

α 9) Νὰ μὴ πωλήτε τὰ ἐδώδιμά σας εἰς Ἑλλήνας ἔμπορους καὶ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους των, οἵτινες σας ἀπατῶσιν εἰς τὸ μέτρον καὶ εἰς τοὺς λογαριασμοὺς.

α 10) Νὰ μὴ δέχσθῃτε εἰς τὰ ἐργαστήριά σας, εἰς τὰ ἐργαστήριά σας, εἰς τὰ καταστήματά σας οὔτε ἐργάτας, οὔτε ὑπαλλήλους Ἑλλήνας ἰθαγενεῖς. Δὲν δύνασθε νὰ ἀρσῆθῃτε ἄλλην ὀφέλειαν εἰμὴ τὴν διαφθορὰν καὶ τὴν προδοσίαν.

α Φιλογενεῖς Βούλγαροι!

α Ἐγκαταλείψατε ἀπὸ τῆς σήμερον πάντα τὰ ξενοδοχεῖα, τὰ ἐστιατόρια, τὰ κερνεῖα, ἰδιοκτητῆται τῶν ὁποίων καὶ διευθυνταὶ εἶνε Ἕλληνες.

α Βούλγαροι!

α Τὸν οὕτω κηρυχθέντα πόλεμον κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὀφείλομεν νὰ διεξαγάγωμεν μέχρι τέλους, ἀναδεικνυόμενοι ἀντάξιοι τῶν προγόνων ἡμῶν πρὸς τιμὴν τῆς μητρὸς Βουλγαρίας.

α Ὁ ἀγὼν οὗτος θ' ἀπατελέσῃ τὴν μόνην ἱκανοποίησιν τῶν δυστυχῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, τοὺς ὁποίους κατασφάζουσιν ἀνηλεῶς οἱ Ἕλληνες ἀντάρται. ὑποστηρίζομεν εἰς τὸ ἀνόσιον τοῦτο ἔργον καὶ συντηρούμεν διὰ τοῦ ἐν Βουλγαρίᾳ κερδηθέντος χρήματος.

α Βούλγαροι!

α Ὅταν συναντᾶτε Ἕλληνα, σκέσθητε, ὅτι εἶσθε οἱ ἀπόγονοι τῶν Κρούμων τῶν Ἀσέν, τῶν Συμεών, τῶν Σαμουήλ. Μὴ λησμονῆτε, ὅτι ἔχετε ἐνώπιόν σας τοὺς νέθους ἀπογόνους Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου.

α Ἀδελφοί!

α Ὑποστηρίζατε δι' ὅλων τῶν μέσων τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν ἐκτεθλυμένων καὶ ἐκπεφυλισμένων Φαναριωτῶν.

α Τοιοῦτοτρόπως καὶ μόνον θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι ἔχομεν ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν καὶ φιλοτιμίαν.

α Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς ἑθνικῆς Λέσχης
τοῦ «Βουλγάρου Φιλογενεῶς» ἐν Φιλιππουπόλει.

Προκηρύξεις ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐννοίαν ἐτοιχοκλήθησαν εἰς πολλὰ μέρη τῆς Φιλιππουπόλεως. Ἐκ τούτων ἀποσπῶμεν περικοπᾶς τινας:

« Ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς νὰ λαλῆται ἡ φαναριωτικὴ γλῶσσα εἰς τὸν δημόσιον κῆπον, εἰς τὸ ἐστιατόριον, εἰς τὸ καφενεῖον, ἢ εἰς τὴν ὁδόν. .

« Τούρκοι, Ἀρμένιοι, Ἰσραηλῖται καὶ λοιποὶ, ὑποστηρίζετε τὸν κηρυχθέντα κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀποκλεισμόν καὶ ἀγροπνεύετε ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεώς του. Συμμορφώθητε πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ λαοῦ. Οἱ ἰναντιούμενοι καταδιώκονται καὶ τιμωροῦνται αὐστηρῶς.

Διαταγὴ τοῦ λαοῦ ἀρ. 4 :

« Ἀπόφασις τοῦ Κομιτάτου Ροδολιοῦβets :

« Μετὰ τὴν τιμωρίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν κατάληψιν τῶν σχολῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν των, εἶνε καθήκον ἡμῶν νὰ καταπολεμήσωμεν πᾶν τὸ ἑλληνικόν. »

Ἀκολουθοῦσιν 11 άρθρα, δι' ὧν ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς Βουλγάρους νὰ ἔχωσιν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

Θὰ παρατίσωμεν ὡσαύτως ἐνταῦθα τὸ πρόγραμμα τοῦ Συνδέσμου τοῦ **Βουλγάρου Φιλογενεοῦς**, ὡς ἐξετίθη ὑπὸ τοῦ Δραγοῦλεφ, τοῦ πρωτεργάτου τοῦ ἀνθελληνικοῦ κινήματος, ἐν τῇ ἡμερηίδι τῆς Σόφιας « Δνέβικ. »

« 1) Ὁ κανονικὸς ἐκβουλγαρισμὸς τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου. Αἱ δύο ἐστὶαι τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ Ἀγγιᾶλος καὶ ἡ Μεσημβρία, δεῖον νὰ βαπτισθῶσι Συμμενωφργράδ καὶ Καλεσιανωφργράδ, θὰ προσελθουσθῶσι δὲ εἰς αὐτὰς βουλγαρικοὶ πληθυσμοὶ ἐκ τοῦ ἰσωτερικοῦ. Αἱ ἀλείται τῆς Σωζουπόλεως καὶ αἱ ἄλκακι τῆς Ἀγγιάλου δεῖον νὰ δημευθῶσι καὶ νὰ παραδοθῶσι πρὸς ἐκμετάλλευσιν εἰς Βουλγάρους, πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς μεταναστεύσεως τῶν Ἑλλήνων.

« 2) Παρόμοια μέτρα δεῖον νὰ ληφθῶσι κατὰ τῶν Ἑλλήνων τοῦ ἰσωτερικοῦ. Ἡ πόλις τοῦ Καβακλή θὰ ὀνομασθῆ Σαμουηλωφργράδ, δρακόντειοι δὲ νόμοι δεῖον νὰ ἐξαναγκάσωσι πανταχοῦ τοὺς Ἕλληνας νὰ πολιτογραφηθῶσι Βούλγαροι.

« 3) Οἱ Ἕλληνες, ἀποτελοῦντες μειονοφφρίαν, δεῖον νὰ ἐξαναγκασθῶσι πανταχοῦ νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰς βουλγαρικὰς σχολὰς.

« 4) Δεῖον νὰ ἀπαγορευθῆ ἐν τῷ μέλλοντι ἡ ἐγκατάστασις Ἑλλήνων μητροπολιτῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ. »

Τὸ αὐτὸ πρόγραμμα ἀνεπτύχθη ὑπὸ τοῦ κ. Δραγοῦλεφ καὶ ἐν τῷ συλλαλητηρίῳ, τῷ διοργανωθέντι ἐν Βάρνῃ τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1906, διετυπώθη δὲ ἐν τῷ ἐπακολουθήσαντι ψηφίσματι.

Αἱ ληφθεῖσαι ἀποφάσεις τοῦ συνελθόντος ἐν Φιλιππούπολει « Ἐθνικοῦ Συλλαλητηρίου » δὲν ἐμπνέονται ὑπὸ μεγαλειτέρας δικαιοσύνης, οὐδ' ὑπὸ φιλανθρωποτέρων αἰσθημάτων. Αὐταὶ ἔχουσιν ὡς ἑξῆς :

« Σήμερον τὴν 19 Αὐγούστου 1906, ἡμεῖς, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, συγκροτηθέντες ἐθνικὸν συλλαλητήριον ἐν Φιλιππουπόλει, κηρύττομεν τὰ ἑξῆς :

« 1) Ἡ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχεῖου

καὶ τῆς Τουρκίας πολιτικὴ τείνει εἰς ἐξολόθρευσιν τῆς βουλγαρικῆς φυλῆς ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ.

« 2) Ἡ ἀνοχὴ, ἡ εἰρηνικὴ καὶ ἀμεταβλήτος πρόοτις, ἦν ἐπίδειξις μέχρι τῆς σήμερον ὁ βουλγαρικὸς λαὸς καὶ ἡ Κυβέρνησις του, ὅσον ἀναγκαῖα καὶ ἂν εἶνε πρὸς τὴν πρόοδον εὐδαιμόντου λαοῦ, ἰδίᾳ δὲ τῶν τοῦ Αἱμοῦ λαῶν, καθίστανται ἐγκληματικὰ αἰσθήματα ἐνώπιον τῆς εἰρημίνης πολιτικῆς, κατὰ τοσοῦτον ἦττον συγχωρούμενα, καθ' ὅσον δὲν συντελοῦσιν εἰς ἐξασφάλισιν τῆς τῶσον ἐπιθυμητῆς καὶ τῆς τῶσον ἀπαραιτήτου διὰ τὴν τοῦ Αἱμοῦ Χερσονήσον εἰρήνης.

« 3) Ἡ εὐρωπαϊκὴ διπλωματία, ἐφ' ἧς τῶσας ἐλπίδας ἐστῆριξεν ὁ βουλγαρικὸς λαός, ὄχι μόνον ἀπεδείχθη ἀνίκανος νὰ χαλινωγῶσιν τὴν βάρβαρον ταύτην πολιτικὴν, ἀλλ' ἀκόμη διὰ τῶν μεταρρυθμίσεων τῆς Μυρστέγης καὶ δι' ὄλων τῶν πράξεων αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο ἐπραξεν εἰμὴ νὰ καταστήσῃ χεῖρονα τὴν θέσιν τῶν βουλγαρικῶν στοιχείων ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ, συνεπεία τῶν ἐλπίδων, ἅς ἐγέννησε καὶ αὐτίνες ἐπέισαν τοὺς Βουλγάρους νὰ καταθέσωσι τὰ ὄπλα καὶ νὰ καταλίπωσι τὸ ἀμυντικὸν αὐτῶν ἔργον.

« 4) Ἡ δρᾶσις τῆς Ἑλλάδος, ἀποστελλούσης συμμορίας δολοφόνων εἰς Μακεδονίαν, εὐρίσκει παρά τῇ Τουρκίᾳ ὄχι μόνον ἀνοχὴν, ἀλλὰ καὶ ἐνθάρρυνσιν.

« 5) Δι' ἅπαντας τοὺς τοῦσδε λόγους, ὁ βουλγαρικὸς λαός καὶ ἡ Κυβέρνησις αὐτοῦ, δέον κατ' ἀνάγκην νὰ καταλίπωσι τὴν εἰρηνικὴν πολιτικὴν, ἐὰν δὲν θέλωσι μὲ ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας νὰ βλέπωσι τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν ἀπάνθρωπον αὐτῆς πολιτικὴν, θεωμίνας ἡσυχίας καὶ ἀδιαφόρους τὴν ἐξολόθρευσιν εἰρηνικῆς φυλῆς, ἡ ὁποία οὐδὲν ἄλλο ἐγκλημα ἐπραξεν εἰμὴ ὅτι ἠθέλησε νὰ μείνῃ βουλγαρικὴ, ἀρνηθεῖσα νὰ χρησιμεύσῃ ὡς γέφυρα πρὸς τὴν Μεσόγειον.

« Κατὰ συνέπειαν οἱ παριστάμενοι λαμβάνουσιν ὁμοφώνως τὰς ἀκολουθοῦσας ἀποφάσεις :

« Α'. Καλοῦμεν τὴν Κυβέρνησιν :

1) Νὰ ριφθῆ εὐθαρῶς καὶ μετὰ θερμῆς εἰς τὸν ἀγῶνα, ὅπως διὰ παντός μέσου ἐπιτύχῃ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ 23ου ἀρθροῦ τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου.

2) Νὰ διακόψῃ τὰς διπλωματικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ λάβῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων πάντα τὰ μέτρα τῶν ἀντιποίνων, τὰ ἐπιτρεπόμενα ὑπὸ τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ἧτοι ἀπελάσεως, ἀποκλεισμοῦ τῶν ἑλληνικῶν ἐμπορευμάτων κλπ.

« Β'. Ὑποστηρίζομεν :

« 1) Αἱ μεταρρυθμίσεις τῆς Μυρστέγης, καὶ ἂν ἐτι ἐφαρμοσθῶσιν ἀκεραίως καὶ εὐσυνειδήτως, δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἄλλο ἀποτέλεσμα εἰμὴ τὴν ἐξασθένειν καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ βουλγαρικοῦ στοιχείου, εἶνε δὲ ἀνίκανοι νὰ ἀποκαταστήσωσι τὴν ἡσυχίαν τῶν πνευμάτων.

« Ὁ βουλγαρικὸς λαός ἀπέδειξε πάντοτε μεγάλην ἀνοχὴν πρὸς τοὺς πληθυσμοὺς τῶν διαφόρων ἐθνικότητων, τῶν οἰκουσῶν τὴν Βουλγαρίαν, ἐκφράζομεν δὲ τὴν λύ-

πην ἡμῶν ἐπὶ τῷ ὅτι ἡ ἀπάνθρωπος τῶν Ἑλλήνων πολιτικὴ καὶ αἱ προκλήσεις αὐτῶν ἠνάγκασάν τινας ἐξ ἡμῶν νὰ καταλίπωσι τὴν ἀνοχὴν των.

« 3) Καλοῦμεν τὸν βουλγαρικὸν λαὸν νὰ ἔλθῃ εἰς γενναίαν ἐπικουρίαν τῶν καταδυναστευομένων ἀδελφῶν αὐτοῦ, οἵτινες ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς ἐαυτῶν ὑπάρξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ νὰ μὴ παύσῃ δὲ τὸν ἀγῶνα εἰμῆ, ἀφοῦ ἐπιτύχῃ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ 23ου ἄρθρου τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου ».

Ἡ ἀνθελληνικὴ αὕτη προκήρυξις ὑπῆρξε μία τῶν πολλῶν, αἵτινες διεσπείροντο παρὰ τῷ λαῷ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1906 καὶ αἵτινες ἐμελλον μετ' ὀλίγον νὰ ἐπιφέρωσι τὴν ἐκρηξιν τοῦ κινήματος, τῇ ὑποστηρίξει ἢ τοῦλάχιστον τῇ ἀνοχῇ τῆς Κυβερνήσεως. Ἐν τούτοις, μὴνὰς τινος πρότερον, κατὰ τὰς πρώτας ταραχάς, θεάτρον τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν ἡ Φιλιππούπολις καὶ ἡ Στενιμάχος, ὁ πρωθυπουργὸς κ. Πέτκωφ ἔσπευσε νὰ τὰς καταστείλῃ. Ἐπέκρινε μάλιστα ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Σοβράνις τὸ ἀνθελληνικὸν κίνημα τῆς Ρωμανίας διὰ τῶν ἐξῆς δηλώσεων :

— « Δυνάμεθα νὰ διαβεβαιώσωμεν ὑμᾶς, ὅτι αἱ σχέσεις ἡμῶν μετὰ τῆς Ἑλλάδος εἶνε καλαί. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ κ. Βαλαβάνωφ, ἀρχαίου φοιτητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὃν διωρίσαμεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ διπλωματικοῦ πράκτορος ἐν Ἀθήναις ἀποδεικνύει τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν, ὅπως εὐρισκόμεθα εἰς καλὰς μετὰ τῆς Ἑλλάδος σχέσεις.

« Δὲν θὰ ἐπιθυμοῦμεν, οὐδὲ προτιθέμεθα νὰ ἔλθωμεν εἰς ρῆξιν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνεκεν τῶν δυναμένων νὰ συμβῶσιν ἐν Μακεδονίᾳ, ἧτις εἶνε ἐπὶ τοῦ παρόντος τουρκικὴ ἐπαρχία... »

« Συνέβησαν ἐν Φιλιππούπολει καὶ Στενιμάχῳ ταραχαί, ὀφειλόμεναι εἰς τὸν σωδινισμόν, τὴν πολιτικὴν ἀντιζηλίαν καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν μακεδονικὴν φιλοπατριάν. Ἀπεπειράθησαν νὰ λεηλατήσωσι καφενεῖόν τι, ἀλλὰ διέταξα τὸν στρατιωτικὸν ἀρχηγὸν τῆς πόλεως νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν τάξιν καὶ νὰ φρουρῇ τὰς ἐκκλησίας κατὰ παντός ἐνδεχομένου. Ἦως ἡ Κυβέρνησις θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ κακοποιηθῶσιν οἱ Ἕλληνες τῆς ἡγεμονίας, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας κακοποιοῦσι τοὺς ἑκαίμενας ἀδελφοὺς ἡμῶν; Τοιαύτη διαγωγὴ θὰ ἦτο σκανδαλώδης.

« Ὁ ἡμέτερος διπλωματικὸς πράκτωρ μετέβη ἡμέραν ἡμοῦ μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Δυνάμεων εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἔκαμε παραστάσεις πρὸς τὸν ὑπουργὸν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν ἐπαναστατικῶν σωμάτων, ἅτινα εἰσῆρχοντο ἐλευθέρως διὰ τῶν ἑλληνικῶν μεθορίων εἰς Μακεδονίαν, προσθεῖς, ὅτι πλείστοι τῶν ἐπαναστατῶν τούτων ἐπανερχόμενοι ἐκ Μακεδονίας, περιέρχοντο τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν κτλ. Ὁ Ἕλληνας ὑπουργὸς ἀπάντησεν, ὅτι πραγματὶ ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις ἐπαναστάται, ἀλλ' ὑπῆρχον ἐπίσης τοιοῦτοι καὶ ἐν Σόφιᾳ. — « Διὰ τί, ἐπρόσθεσεν, ἡ ἡμέτερα Κυβέρνησις δὲν φυλακίζει τὸν Σαράφωφ; » Ἡ ἀντίρρησις ἦτο δικαία. Ἐὰν εἶνε λεπτὴ ἡ ἡμέτερα θέσις ἀπέναντι τῆς Μακεδονίας, τοιαύτη εἶνε καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις. Εἶνε ἀναμφίβηλον, ὅτι οἱ Ἕλληνες διέρχονται

τὴν μεθόριον, ὅπως πολεμήσωσι τοὺς Βουλγάρους, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ν' ἀρῶν θώμεν, ὅτι καὶ ἐκ μέρους ἡμῶν τὰ πράγματα συμβαίνουσιν ὁμοίως. Δὲν πρέπει ἐν τούτοις νὰ συμπεράνη τις ἐκ τούτων, ὅτι αἱ σχέσεις ἡμῶν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐψυχράνθησαν. Ἐπισήμως, ὡς κράτη, εὐρισκόμεθα εἰς ἐξαίρετους σχέσεις· οὐδὲν ἐπῆλθε νὰ ταράξη τὰς καλὰς ἡμῶν σχέσεις. Δὲν δύναμαι δὲ νὰ ἐνοήσω πῶς ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι Ἕλληνας τῆς Μακεδονίας διαπράττουσιν ἀδικίας, θὰ καταδιώκομεν τοὺς σεβασμένους τοὺς ἡμετέρους νόμους Ἑλλήνας τῆς Βουλγαρίας καὶ θὰ ἐξετιθέμεθα εἰς τοὺς κινδύνους ἐνὸς πολέμου. Εἶπον ἤδη, ὅτι ὅπως ὁ Ἕλληνας πρωθυπουργὸς ἠδύνατο νὰ εὐρῆ ἀπάντησιν πρὸς τὸν ἡμέτερον ἀντιπρόσωπον περὶ τοῦ σχηματισμοῦ ἑλληνικῶν συμμοριῶν ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ ὁ ἡμέτερος ὑπουργὸς θὰ ἠδύνατο νὰ πράξη ὁμοίως, εἰάν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος παρουσιαζέτο πρὸς αὐτόν, ὅπως διαμαρτυρηθῆ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου...»

Ἐν τούτοις τὰ κτηνώδη ἰνστικτα τοῦ βουλγαρικοῦ ὄχλου δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κατασταλῶσιν. Ἐξεδηλώθησαν ἀμέσως ἐν Βάρνῃ. Ἀποθανόντος τοῦ Ἑλλήνου μητροπολίτου τῆς πόλεως ταύτης, ὁ διάδοχός του ὑπεδείχθη ὑπὸ τοῦ οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀπῆλθεν ὅπως μεταβῆ εἰς τὴν ἑδρὰν τῆς ἐπαρχίας του. Ἐπὶ τῇ εἰδήσει τῆς ἀφίξεώς του εἰς Βάρναν αἱ Βούλγαροι ἀπεφάσισαν νὰ ἐμποδίσωσι παντὶ σθένει τὴν ἀποβίβασιν του. Ἡ κατωτέρω ἐπιστολὴ παρέχει πιστὴν ἀφήγησιν τῶν βιαίων σκηνῶν, αἵτινες ἐπεκολούθησαν.

«Ἐκ Βάρνης τὴν 4|17 Ἰουνίου 1906.

«Ἀνεμίνετο χθὲς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ὁ νέος ἡμῶν μητροπολίτης κ. Νεόφυτος. Εἶχον κανονισθῆ αἱ λεπτομέρειαι τῆς ὑποδοχῆς του, δι' εὐνοήτους δὲ λόγους εἶχομεν λάβῃ τὰ μέτρα μας, ὅπως τὰ πάντα γίνωσιν ἀθορύβως καὶ ἀνευ ἐπιδείξεως. Τὴν ὅραν π. μ. τὸ αὐστριακὸν ἀτμόπλοιον, οὗτινος ἐπίβαινον, εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα, τότε δὲ ἐπληροφόρηθμεν, ὅτι ἡ ἀστυνομία εἶχε λάβῃ διαταγὰς, ὅπως παρακώλυσῃ τὴν ἀποβίβασιν τοῦ μητροπολίτου. Ἀμέσως, δύο ἐκ τῶν προκρίτων τῆς ἡμετέρας Κοινότητος μετέβησαν νὰ εὐρῶσι τὸν νεμάρχη, ὅστις τοὺς εἰδήθη προσηέστατα, ἀλλὰ τοῖς εἶπε ν' ἀπευθυνῶσι πρὸς τὰ ὑπουργεῖα τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἀπίστευαν ἕως οὗτι τηλεγραφήματα, ἀλλὰ μέχρι τῆς 4ης ὥρας μ.μ., ἦτοι ἐπὶ 10 ὥρας, καθ' ἅς τὸ ἀτμόπλοιον περιμένεν ἐν τῷ λιμένι, ματαίως ἀνέμενον ἀπάντησιν. Οὐδεμίαν ἕδγην εἰδῆν ἐκ Σόφρας περὶ τοῦ πρακτέου. Ἦτο λοιπὸν καταφανές, ὅτι ἡ παρακώλυσις τῆς ἀποβίβασεως τοῦ μητροπολίτου ἐγένετο κατὰ διαταγὴν τῆς ἡγεμονικῆς Κυβερνήσεως. Ἐπὶ τούτῳ εἰδοποιήθη ἐπὶ τὸν συμβαινόντων ὁ πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος κ. Σεληνιάδης καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Τουρκίας Ἰχσάν, καθότι ἡ Πύλη, ἐν τῇ ιδιότητι τῆς ἐπικυριαρχουδυναμείας, ἔχει δικαίωμα ἐπεμβάσεως ἐν τοῖς ἀφορῶσιν εἰς τὰ δίκαια τῶν Κοινοτήτων. Ἄλλ' ἤδη ὁ δημόσιος κήρυξ ἐκάλει τοὺς πολίτας διὰ τυμπανοκρουσίας, ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὴν προκυμαίαν, πρὸ τοῦ αὐστριακοῦ ἀτμόπλοιου,

ἵνα διαμαρτυρηθῶσι κατὰ τῆς ἀρίξεως τοῦ Ἑλλήνος μητροπολίτου, καὶ χεῖρες τοῦ ἑποίου, ἐκρουγάζον, εἶνε βεβαμμέναι μὴ αἷμα βουλγαρικόν» (!!) καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ διαμελίσσῃσι τὸν ἱεράρχην τοῦτον ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ Κυβέρνησις θὰ τῷ ἐπέτρεπε ν' ἀποβιβάσθῃ.

«Τοιαῦτα ἐκήρυττον οἱ διάφοροι δημαγωγοί, οἱ στρατολογηθέντες ἐξ ἀπαντῶν τῶν τάξεων τῆς βουλγαρικῆς κοινωνίας!

«Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ πυροβολικόν τι σῶμα διετάχθη νὰ κάμῃ γυμνάσια, λαμβάνον ὡς θέμα ὑποτιθεμένην πυρκαϊὰν τῶν περὶ τὸν λιμένα οἰκοδομῶν, ἢ τῶν ἠγκυροβολημένων ἐν αὐτῷ πλοίων! Ὁ λαός, βλέπων τρέχοντας τοὺς πυροσβέστας πρὸς τὸν λιμένα, ἤρχισε νὰ τοὺς ἀκολουθῇ, ἀγνοῶν τί συνέβαινεν, (πολλοὶ δὲν ἦσαν ἐν γνώσει τῆς διαδηλώσεως)· μίγα πλῆθος εἶχεν ἤδη συναθροισθῆ ἐπὶ τῶν προκυμαιῶν, ἀποτελούμενον ἐκ γαλακτοπωλῶν, ἀνθρακοπωλῶν, ἀχθοφόρων, ἐμπόρων, τεχνιτῶν, ἰατρῶν δ' ἐπί καὶ δικηγόρων πλείστοι ἐκ τῶν ἀνθρώπων τούτων ἦσαν Βούλγαροι Μακεδόνας, οἵτινες δὲν ἤρρησαν νὰ ὑβρίζωσι καὶ νὰ προκαλῶσι τοὺς Ἕλληνας, ἐξ ὧν ἐλάχιστοι ἦσαν παρόντες. Εἰς μαλιττα Βούλγαρος ἐπετίθη βαναύσως κατὰ τοῦ ἱερέως Εὐσταθίου, γέροντος ἡλικίας 75 ἐτῶν. Ἡ ἀστυνομία εἰς οὐδένᾳ τῶν Ἑλλήνων ἐπέτρεψε ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, ὃ δὲ μητροπολίτης ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, βαθύως ἐκπληττόμενος καὶ θλιβόμενος ἐπὶ τῷ θεάματι τοῦ μαινομένου πλήθους, ὃ περ ἐξέφερε τὰς βαναυσότητας τῶν ὑβρέων κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων.

«Οἱ ἡμίτεροι, ἐλάχιστοι τὸν ἀριθμὸν, ἠναγκάστησαν ν' ἀποσυρθῶσιν ὅπως ἀποφύγωσι μεγαλειτέρας ταραχάς. Ὁ Ὀθωμανὸς πρόξενος, ἀπωθῶν τοὺς ἀστυνομικοὺς κλητῆρας, ἐξεβίβασε τὴν δίοδον καὶ ἠδυνήθη ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, ὅπου προσεπάθησε νὰ παρηγορήσῃ τὸν μητροπολίτην, παρέχον αὐτῷ ἐλπίδας περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐντὸς ὀλίγου ἀποβιβάσεώς του. Πράγματι ἔκαμε διαθήματα παρὰ τῷ νομάρχῃ. Ἀλλὰ ματαίως Ὁ ὑπάλληλος οὗτος, πρὸς δικαιολόγησιν τῆς ἀδρανείας του, ἐδήλωσεν, ὅτι στερεῖται δικταγῶν ἐκ μέρους τῆς ἡγεμονικῆς Κυβερνήσεως. Τὴν ἴην ὥραν τὸ ἀτμόπλοιον ἤρε τὴν ἄγκυραν, ἀπάγον τὸν δυστυχῆ ἱεράρχην εἰς Σουλιάκ».

Ἐκεῖθεν ὁ μητροπολίτης ἐπίστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διπλωματικὸς πράκτωρ τῆς Βουλγαρίας ἐξέφρασε πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην τὴν λύπην του, παρέσχε δὲ εἰς αὐτὸν τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι θὰ κάμῃ τ' ἀναγκαῖα διαθήματα παρὰ τῇ Κυβερνήσει του διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ μητροπολίτου εἰς Βάρναν. Ὁ πατριάρχης ἔσφαλε, πιστεύσας εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Βουλγαρίας, ὃ δὲ κ. Νεόφυτος ἐπεβιβάσθη καὶ πάλιν· ἀλλ' ἡ γενομένη πρὸς αὐτὸν ὑποδοχὴ ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ ὄχλου κατὰ τὴν ἀφιξίν του εἰς Βάρναν ὑπῆρξε τὴν φορὰν αὐτὴν χείρων τῆς πρώτης.

Αὐτόπτης μάρτυς ποιεῖται τὴν κατωτέρω ἀφήγησιν τῶν σκηνῶν, αἵτινες ἐξ-
ετυλίχθησαν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τῆς δευτέρας ἐλεύσεως τοῦ μητροπολίτου.

α' Ἐκ Βάρνης 6)21 Ἰουλίου 1806.

«Χθὲς περὶ τὴν τετάρτην ὥραν μ. μ. ὁ δημόσιος κήρυξ ἀνήγγειλε διὰ τυμπα-
νοκουσιῶν, ὅτι κατὰ τι τηλεγράφημα ἡ ἀφιξίς τοῦ Ἑλλήνος ἀρχιερέως ἐπρόκειτο
νὰ γίνῃ τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Ἐπὶ τῇ εἰδήσει ταύτῃ ἅπαντες οἱ ἀλη-
θεῖς ἐθνικόφρονες Βούλγαροι, ὑπισθίντες διὰ ράβδων, ροπάλων, σιδηρῶν μοχλῶν,
λίθων ἢ σκυτάλων, ἐπορεύθησαν πολυπληθεῖς πρὸς τὸν λιμένα, ὅπως ἐκπληρώσωσι
τὸ καθήκον αὐτῶν, ὡς καλῶν πολιτῶν. Περὶ τοὺς πεντακασίους περίπου ὄντες συνη-
θροίσθησαν ἐπὶ τῆς προκυμίας, ἀναμένοντες τὴν ἀφιξίν τοῦ ἀτμοπλοίου.

«Περὶ τὴν ἦδη ὥραν ὁ νομάρχης κ. Χαραλαμπίερ ἦλθεν αὐτοπροσώπως ὅπως
ἐκλιπαρήσῃ τοὺς διαδηλωτὰς νὰ διασκαρπισθῶσιν ἡσύχως, βεβαιῶν αὐτούς, ὅτι ὁ
μητροπολίτης θὰ ἔφθανε τὴν ὑστεραίαν μόλις. Οἱ διαδηλωτὰι ἀπεχώρησαν πράγμα-
τικαὶ καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν πόλιν, σχηματίσαντες συμπαγῆ ὁμάδα, εἰς ἣν ἦλθον καὶ
προσετέθησαν καθ' ὁδὸν πλείστα ἄλλαι ὁμάδες Βουλγάρων, κατερχομένων πρὸς τὸν
λιμένα.

«Ὅταν ἅπαν τὸ πλῆθος τοῦτο ἔφθασε πρὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ni-
κολάου, ἡ ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ εἶχε λήξῃ, εἰ δὲ ἱερεῖς ἠτουμάζοντο ν' ἀναχω-
ρήσωσι. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην οἱ Βούλγαροι εἰσελαύνουσιν εἰς τὸν αὐλόγυρον τοῦ
ναοῦ, ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἱερέων διὰ πυροβολισμῶν, βόλλοντας ἀγρίας κραυγὰς,
καὶ ὀρμῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν πιστῶν, κτυποῦσιν αὐτοὺς
διὰ ροπάλων, σιδηρῶν μοχλῶν, λακτισμάτων καὶ γρόνθων, σχίζουσι τὰ ράσα τῶν
ἱερέων καὶ ἐκριζοῦσι τὴν κόμην αὐτῶν καὶ τὴν γενειάδα. Σύρουσιν ἔξω τὸν ψάλτην
κ. Σαραντόγλου, ἤμιθανῆ. Τὸν κἀνδραπέτην ἀναβάνα εἰς τὸ κωδωνοστάσιον, ὅπως
σημάνῃ τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου, ἀρπάξουσι καὶ τὸν ρίπτουσιν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ
κωδωνοστασίου ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ ναοῦ, ὅπου ἕτερα μαινόμενα κτήνη τὸν ἀποτε-
λειώνουσι διὰ λακτισμῶν καὶ ραβδισμῶν καὶ τὸν ρίπτουσιν εἰς τὴν ὁδὸν αἰμόφυρτον
καὶ οὐδὲν σημεῖον ζωῆς παρέχοντα. Ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης Καραβατάκης ἠρπάγη ἐκ
τῆς κόμης, ἐξυλοκοπήθη καὶ ἐσύρθη ἐκ τῆς γενειάδος. Οἱ δῆμοί του ἔκρουον τὴν
κεφαλὴν του κατὰ γῆς, τὸν ἔτυπτον διὰ βοείου νεύρου, καὶ ὠρισμένως θὰ τὸν ἀπε-
τελείωνον ἐὰν μὴ βούλγαρος ἀξιοματικίς, ἰστάμενος ἐκεῖ ὡς θεατῆς, κτυπηθεὶς
κατὰ λάθος δὲν ἐξυφούλει, ἀπειλήσας τοὺς μαινόμενους, ὅπερ συνετέλεσεν
ὥστε νὰ κατορθώσῃ ὁ δυστυχὴς ἱερεὺς νὰ διαφύγῃ φρικτῶς θάνατον. Οἱ ἐπιδρομεῖς
εἰσῆλθον τότε εἰς τὸν ναόν, ἔσχισαν ὅλα τὰ ἱερὰ βιβλία καὶ ἀντικατέστησαν τὴν
ἄνωθεν τῆς πύλης ἐπιγραφὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου διὰ σανίδος, ἐφ' ἧς ἐπέ-
γραψαν τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, εἰς οὓς ἀφίερωσαν τὸν
ναόν.

« Ἡ ἄριξις τοῦ πανιερωτάτου κ. Νεοφύτου παρέσχεν ἀφορμὴν τὴν ὑστεραίαν εἰς νέας σκανδαλώδεις σκηνάς. Τὸ πλῆθος δὲν ἤρκισθη νὰ ρίψῃ τὰς χειρίστας ὕβρεις κατὰ τοῦ ἱεράρχου, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐλιθοβόλησε· καταδιώκων δὲ αὐτὸν τὸν ἠνάγκασε νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ πλοῖον, ὃ περ τὸν εἶχε φέρῃ, καὶ τὸ ὅποιον τὸν ἐπανάφερε καὶ πάλιν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Οἱ Βούλγαροι ἐνέδυσαν τότε ἓνα ὄνον δι' ἐνδυμάτων ἱερατικῶν καὶ τὸν περιήγαγον ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς Βάρνης κράζοντες! « Ὁ Ἕλλην μητροπολίτης Νεόφυτος!» Ἀκολουθῶς κατέλαβον τὸ ἑλληνικὸν νοσοκομεῖον, τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν, τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον, τοὺς ἑλληνικοὺς ναοὺς καὶ τὰς ἑλληνικὰς σχολὰς τῶν προαστείων Καβάρνης καὶ Βαλτσικίου.»

Τὰ συμβάντα τῆς Βάρνης ὑπῆρξαν ὁ πρόλογος τῆς αἰματηρᾶς τραγωδίας, ἣτις ἐμελλε νὰ ἐκτυλιχθῇ ἐν τῇ λοιπῇ ἡγεμονίᾳ.

Τὴν 15|28 Ἰουλίου ἐτοιχοκλήθησαν ἐν Φιλιππουπόλει προσκλήσεις, καλοῦσαι τὸν βουλγαρικὸν λαὸν νὰ συνέλθῃ τὴν ἐπαύριον εἰς μέγα ἀνθελληνικὸν συλλαλητήριον. Οἱ διοργανωταὶ τῶν διαδηλώσεων τῆς Βάρνης, ἀδελφοὶ Δραγούλεφ, εὐρίσκοντο ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν ἐν Φιλιππουπόλει καὶ παρεσκευάζον τὸ κίνημα. Αἱ ἀρχαί, εἰδοποιηθεῖσαι, διεβεβαίωσαν τὸν πρόξενον τῆς Ἑλλάδος καθὼς καὶ τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἑλληνος μητροπολίτου, ἀπόντος τότε τούτου, ὅτι θὰ ἐλαμβάνοντο ἅπαντα τὰ μέτρα, ὅπως μὴ διαταραχθῇ ἡ τάξις.

« Τὸ συλλαλητήριον διοργανώθη τὴν Κυριακὴν 16|29 Ἰουλίου. Τέσσαρες ῥήτορες ἔλαβον κατ' αὐτὸ τὸν λόγον καὶ ἰδικαιολόγησαν τὰ συμβάντα τῆς Βάρνης. Ἐζήτησαν δέ, ὅπως ἡ Κυβέρνησις τῆς Σόφιας λάβῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, τὰ αὐτὰ μέτρα, ὅσα καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βουκουρεστίου.

« Τὸ πλῆθος, ἐν φαναστικαῖς, διηυθίνθη τότε πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ Ἑλλήνου μητροπολίτου. Ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς τῆς πόλεως, καθὼς καὶ ὁ βοηθὸς τοῦ νομάρχου ἦσαν παρόντες, ἀλλ' ἤρκισθησαν νὰ διατάξωσι τὸν στρατὸν καὶ τὴν ἀστυνομίαν νὰ ἀκολουθήσῃ τοὺς διαδηλωτάς. Τὸ πλῆθος διὰ πελέκειον διέρρηξε τὰς θύρας τοῦ μητροπολιτικοῦ μεγάρου, τὸ ὅποιον ἐλεηλατήθη. Ἐπιπλα, βιβλία ἀρχαῖα, τὰ πάντα κατεστράφησαν, ἐξέσπασθησαν καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὸν δρόμον.

« Ταῦτοχρόνως ἐγένετο ἐπίλασις εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς μητροπόλεως, ὃ ἀντιπρόσωπος τοῦ μητροπολίτου ἀρχιμανδρίτης Φώτιος ἱκακοποιήθη ὑβριστικώτατα. Ἐξέσχιση τὸ ράσον του, ἐκλάπη τὸ ὠρολόγιόν του καὶ τὸ χρηματοθυλάκιόν του καὶ αὐτὸς ἐρρίφθη κατὰ γῆς, ἐνῶ δὲ ἀτομὸν τι, θεὸς τὸ γόνυ ἐπὶ τοῦ στήθους του ἐζήτει νὰ τὸν στραγγαλίσῃ, ἕτερον δὲ ἔχεεν ἀκάθαρτον ὕδωρ εἰς τὸ στόμα του, τῷ ἔκραζον νὰ ὑπογράψῃ δῆλωσιν, δι' ἧς παρεχώρει τὴν μητρόπολιν εἰς τοὺς Βουλγάρους.

« Ὁ ἀρχιμανδρίτης ἀπειποιήθη, παρατηρήσας δὲ ἓνα ἀστυνομικὸν κλητῆρα διερχόμενον, ἐζήτησε τὴν βοήθειάν του, μεθ' ὃ ἀπόλωσε τὰς αἰσθήσεις του. Οἱ δὴ-

μοί του ἤθελσαν τότε νὰ τὸν ρίψωσιν ἀπὸ τοῦ παραθύρου, ὅποταν τέλος ὁ καθάσσης του κατώρῳσε νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν λυσσαλέων ἐκείνων καὶ τὸν μεταφέρῃ εἰς τὸ γερμανικὸν νοσοκομεῖον, ὅπου διὰ τῶν περιποιήσεων κατώρῳσαν νὰ τὸν ἱπαναφέρωσιν εἰς τὴν ζωὴν.

οἱ διαδηλωταὶ ἐλεηλάτησαν κατόπιν ἄλλεπαλλήλως τὰς ἑλληνικὰς σχολὰς, τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὴν λέσχην. Τὸ πλῆθος κατέλαβε διὰ τῆς βίας ἀπάσας τὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησίας. Περί τὰ πενήτηνonta ἑλληνικὰ καταστήματα καὶ αἱ πλείονοι τῶν ἑλληνικῶν οἰκιῶν ἐλεηλατήθησαν, οἱ δὲ κύριοι αὐτῶν ἐκακοποιήθησαν καὶ ἐτραυματίσθησαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον σοβαρῶς. Ὁ δικηγόρος Μαλιαδῆς, βλέπων τὸν ὄχλον εἰσελαύνοντα εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀπειλομένην δὲ καὶ τὴν ζωὴν του, ἐπυροβόλησε καὶ ἐφόνευσεν ἓνα Βούλγαρον. Πάραυτα ἐτραυματίσθη διὰ ξίφους ὑπὸ τὰ ὄμματα τεσσάρων ἀστυνόμων, οἱ ὅποιοι οὔτε κἀν ἀπεπειράθησαν νὰ ἐπέμβωσιν. Αἱ ζημίαι ἀνῆλθον εἰς ἓν περίπου ἑκατομμύριον διὰ μόνην τὴν πόλιν τῆς Φιλιππουπόλεως.

Ἐτραχαλὶ συνήθησαν τὰς ἀκολουθοῦσας ἡμέρας καὶ εἰς τὰς λοιπὰς πόλεις, τὰς κατοικοιουμένας ὑπὸ Ἑλλήνων. Τὴν 17]30 Ἰουλίου διαδηλωταὶ ἐπέδραμον καὶ ἐλεηλάτησαν ἐν Πύργῳ τὰς σχολὰς καὶ τὸν ναόν. Ἐλαφύραρχωγήθησαν καταστήματα καὶ τὰ κέντρα τῶν ἑλληνικῶν σωματείων. Τὴν 20 Ἰουλίου (2 Αὐγούστου) αἱ αὐταὶ σκηναὶ ἐξετυλιγθησαν ἐν Τατάρ Παζαρτζικίῳ, ἐν Περιστερᾷ καὶ ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Φιλιππουπόλεως, οἱ δὲ στασιασταὶ κατέλαβον τὴν ἑλληνικὴν Μονὴν τῆς Κουκλαίνης. Τὴν ἑπαύριον, ὅτε ἡ σειρά τῆς Μονῆς τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, κειμένης εἰς διῶρον ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου παρὰ τὴν Βελαστίτσαν καὶ αὐταὶ ἰδημεύθησαν. Αἱ δύο αὐταὶ Μοναὶ καθὼς καὶ ἡ τῶν Βοδενῶν ἐκίκτηντὸ πολλὰ στρέμματα ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων, καθὼς καὶ δάση καὶ κτήνη.

ἘΑὐθήμερὸν ἐν Φιλιππουπόλει (αἱ ἀκόλουθοι πληροφορίες ἠρύσθησαν παρ' αὐτοῦ τοῦ νομάρχου) ἀντιπρόσωπος τοῦ Βουλγάρου μητροπολίτου ἐζήτησε παρὰ τοῦ εἰσαγγελέως τὸ πολῦτιμον εὐαγγέλιον τῆς ἑλληνικῆς μητροπόλεως 1), ὃ περ εἶχε δημευθῆ μετὰ τῶν ἄλλων περισωθέντων ἀντικειμένων ἐκ τῆς λεηλασίας τοῦ μητροπολιτικοῦ μεγάρου, σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ τὴν βιβλιοθήκην του. Ὁ εἰσαγγελεὺς καὶ ὁ προύραρχος στρατηγὸς Ἰβάνωφ (ὁ τελευταῖος οὗτος, λαβὼν ὄδηγίαν παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν) διέταξαν νὰ δοθῶσι τὰ ἀντικείμενα ταῦτα εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Βουλγάρου μητροπολίτου. Συγχρόνως παρεδόθη εἰς τὰς βουλγα-

1) Κατὰ τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν τὸ πλῆθος ἐξώρῳε τοὺς δεθραμμοὺς δλων τῶν ἁγίων εἰκόπων τῆς μητροπόλεως, ἀνέτρεψε τὴν Ἁ γ ι α ν Τ ρ α π ε ζ ι α ν καὶ κατασυνέτριψε τὰ ἱερὰ ποτήρια.

ρικός ἀρχάς τὸ μητροπολιτικὸν μέγαρον, ὃ περ ἐφρουρεῖτο ὑπὸ στρατιωτικῆς δυνάμεως.

«Τὴν 22 Ἰουλίου (4 Αὐγούστου) ὁ νομάρχης Φιλιππουπόλεως μετέβη εἰς Στενιμάχον καὶ ἐκάλεσε τὸν Ἕλληνα ἱατρὸν, ὅπως μεταβῆ παρ' αὐτῷ τὴν νύκτα. Τὸν συνεβούλευσε τότε νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἐπιτροπὴν αὐτοῦ, ὅπως ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος παραδοθῆ οἰκιοθειῶς εἰς τὰ μέλη τοῦ Κομιτάτου, ὃ περ θὰ προελάμβανε νέας ταρῆας. Ὁ νομάρχης ἄλλως τε εἶχε κατορθώσῃ νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ διακόνου τὰς κλειδας τοῦ ναοῦ καὶ ἐτοποθέτησεν ἐν αὐτῷ φρουρὰν ἐκ δέκα στρατιωτῶν.

«Τὰς ἀκολουθοῦσας ἡμέρας τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Ἰουλίου 1906 ἀνεπέτασθη ἡ βουλγαρικὴ σημαία ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν Φιλιππουπόλει, κατεστράφησαν δὲ τὰ ἱερὰ βιβλία καὶ σκεύη. Κατ' αὐθεντικὰς πληροφορίας εἶνε ἀποδεδειγμένον, ὅτι αἱ πύλαι τοῦ ναοῦ τούτου καθὼς καὶ αἱ θύραι τοῦ λυκείου διερρήχθησαν ὑπὸ Βουλγάρων ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν. Εἶνε ὡς πύτως ἀναντιρρήτων, ὅτι ἡ ἀστυνομία, τὸ πυροβολικόν καὶ τὸ ἱππικόν, ἅτινα ἀπεστάλησαν πρὸς καταστολὴν τῶν στάσεων, μετέσχον ἐπικειλημένως τῆς καταστροφῆς τῶν ναῶν καὶ τῶν ἰδιωτικῶν οἰκιῶν. Καὶ ὅταν δὲ αἱ χεῖρες δὲν ἐλάμβανον ἵνεργόν μέρος, ἐνεθάρρουν τοὺς στασιαστὰς διὰ μόνον τοῦ γεγονότος, ὅτι ἔμειναν ἀπαθείς μάρτυρες τοιοῦτων βιαιοτήτων.

«Τὴν ἐπαύριον τῆς τελευταίας ταύτης διαδηλώσεως ὁ Βούλγαρος ἀξιωματικὸς Τότσεφ, εἰς ὃν εἶχαν ἀντικειθῆ νὰ φρουρῇ τὸ κεντρικὸν Περθινεργωγείον καὶ τὴν Σχολὴν τῶν Ἀρχαγγέλων παρέδωκε τὰς δύο ταύτας σχολὰς εἰς τὸ διοργανῶσαν τὸ ἀνθελληνικὸν κίνημα Κομιτάτον. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαὶ οὔτε κἂν ἀπειραθήσαν ν' ἀποκρῆψωσι τὴν διαγωγὴν τοῦ στρατοῦ, ἐν τῇ ἐλπίδι οὕτω νὰ δικαιολογήσωσι τὴν ἰδίαν των ἀνικανότητα. Ἀνώτερός τις ὑπάλληλος ἐδήλωσε κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐκ Στενιμάχου, ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁ φρούραρχος στρατηγὸς Ἰβανώφ ἦσαν ἀντιπολιτευόμενοι καὶ ἠλπίζον, ὅτι διὰ τῶν ταρχῶν τούτων θὰ ἐβλάπτετο ἡ Κυβέρνησις. Καὶ διὰ τοῦτο, ἐνῶ εἶχον τὴν ἀδειαν νὰ πυροβολήσωσι κατὰ τῶν στασιαστῶν, ἀπαξ μόνον ἠρκέσθησαν νὰ διατάξωσι τὰ στρατεύματα νὰ πυροβολήσωσιν εἰς τὸν ἀέρα.

Εἶνε νῦν ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἐν Φιλιππουπόλει ἅπαν τὸ κακὸν διέπραξαν τρεῖς μόνον συμμορίαί, ἀποτελούμεναι ἐκ πεντηκοντάδος προσώπων, ὃ δὲ προμνησθεὶς ἀνώτερος ὑπάλληλος εἰς τοὺς ἐπιμένοντας, ὅτι περὶ τοὺς εἴκοσι ἀστυνόμοι θὰ ἤρκουν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως, ἀπήντησεν, ὅτι πράγματι οἱ διαδηλωταὶ δὲν ἦσαν ἄνω τῶν 150, ἀλλ' ὅτι 200 τοὐλάχιστον στρατιῶται ἦσαν μετ' αὐτῶν καὶ μετεἶπον τῶν ταρχῶν.

«Τὰ στρατεύματα ἐβοήθησαν τοὺς Βουλγάρους, οἵτινες κατέστρεψαν ἐκ βάθρων τὴν ἀστικὴν Σχολὴν τοῦ Τσιπροχωρίου, κατέλαβον τὸν ναὸν καθὼς καὶ τὸ παρ' αὐτὸ νηπιαγωγείον καὶ ἐπέδραμον ἔπειτα κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ Περθινεργωγείου, ὅπου ἀφῆκαν ἐλευθέραν διέξοδον εἰς τὴν λύσαν των, συντρίβοντες παράθυρα καὶ ἐπιπλα, καὶ σχίζοντες βιβλία καὶ χάρτας. Τὸ ἱππικόν, ὅπως μετὰσχῃ τῆς ἀνάδρου ταύτης

ψυχαγωγίας, ἔτυπτε διὰ τῆς σπάθης του ἀόπλους Ἑλλήνας καὶ τοὺς κατεδίδωκεν εἰς τὰς ὁδοὺς. Ἀκολούθως εἰς τὸ ἱππικὸν προσετέθη καὶ τὸ πυροβολικόν, ἰσχυρα-
τίστη τετραγώνων, ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ὁποίου εὕρισκοντο οἱ στασιασταί, ἅπαντες δ' ὁ-
μοῦ προεβήσαν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν λεηλασίαν τῶν καταστημάτων καὶ
τῶν καφενείων τῆς πόλεως.

«Τὰ στρατεύματα ἐπενέβησαν ὡσαύτως, ὅπως ἐπιτρέψωσιν εἰς τὸν ὄχλον νὰ
καταλάβῃ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τὸν ὁποῖον ἀπεπειράθησαν οἱ Ἑλλήνες νὰ
προστατεύωσιν.

«Ἀκολούθως ἐληλατήθησαν καὶ ἐπυροπολήθησαν ἡ Σχολὴ καὶ ἡ Βιβλιοθήκη,
καθὼς καὶ ὄλοι αἱ λοιπαὶ σχολαί, ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν, ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης,
καὶ οἱ λοιποὶ ναοί, ὅκτω τὸν ἀριθμὸν. Μετὰ τοῦτο τὸ πλῆθος κατέστρεψε πολλὰς
οἰκίας καὶ καταστήματα, ἐπενεγκὸν ζημίας ὅσω τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου.»

Τὸ ἱπαναλαμβάνω καὶ πάλιν: Αἱ ταρχαὶ αὗται εἶχον διοργανωθῆ ὑπὸ τῶν
ἐπισήμων καὶ τῶν ἐπαναστατικῶν κύκλων τῆς Σόφιας. Ἀπετίλου μέρος τοῦ προ-
γράμματος τοῦ Σαράφωφ, τοῦ προκηρυχθέντος καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, ἥτις ἐν
τούτοις δὲν εἶχε συγκινηθῆ δι' αὐτὸ, οὐδὲ εἶχε διαμαρτυρηθῆ. Ἦτο τὸ πρόγραμμα
τῆς διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου καταστροφῆς ἁπάντων τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς
βουλγαρικῆς ἡγεμονίας, πρόγραμμα διατυπωθὲν ὑπὸ τῆς «Βετούρας Πόστας», ὁρ-
γάνου τοῦ ἱπαναστατικοῦ Κομιτάτου τῆς Σόφιας, κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1904,
ὡς ἐξῆς:

«Μία μόνον φυλὴ δέον νὰ κυριαρχῆ ἐν τῷ Αἰμῷ—ἡ βουλγαρικὴ. Πρὸς τοῦτο
ὁ Ἑλληνισμὸς δέον νὰ ἐκδιωχθῆ ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, ὅπως καὶ ἐκ
τῆς Μακεδονίας... Ἡ ἐξολόθρευσις τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς δέον νὰ ἀποδῇ ἄφθρον
πίστεως διὰ τοὺς Βούλγαρους..... Ὁ Ἑλληνισμὸς δέον νὰ προσβληθῆ καὶ ἐν αὐτῇ
τῇ κοιτίδι του... Βούλγαροι, μὴ λησμονῆτε τὸ ἡμέτερον καθῆκον!»

Ἄπαντα τὰ ἱπαναστατικὰ κριτήρια ἐνεπνέοντο ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων ἰδεῶν
καὶ ἐκέρυττον τὸν ἱερὸν πόλεμον κατὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς
Μακεδονίας, ἐν ἐνὶ λόγῳ κατὰ παντὸς ἑλληνικοῦ. Τὰ γεγονότα ταῦτα εἶνε γνωστὰ
εἰς πάντας τοὺς διελμένοντας ἐν Βουλγαρίᾳ ξένους, οἵτινες παρεκολούθησαν τὴν πο-
ρείαν τῶν γεγονότων. Ὅπως εἶπομεν ἤδη, ἀνάγκη εἶνε ἐνεργουμένη ὑπὸ ἀμεταλή-
πτων ἀνδρῶν, πρὸς οὐδὲν τῶν δύο ἔθνων συμπαθούντων, θὰ ἐδικαίου βεβαίως ὄλες
τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Ἑλλήνων. Παρὰ τὴν υπεράσπισιν τῶν ὁμοτήτων τούτων, τὴν
γενομένην δημοσίᾳ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Φερδινάνδου, εὐρέθησαν πλείονες τοῦ ἐνὸς εἰλι-
κρινεῖς καὶ ἐντιμοὶ Βούλγαροι, ὅσον ἐν τῇ Σοβράνι, ὅσον καὶ ἐκ τῷ τύπῳ, οἵτινες τὰς

κατεδίκασαν. Καταχωρίζομεν ἐνταῦθα λόγον τοῦ βουλευτοῦ Πασσάρφ, καθὼς καὶ περιεκπᾶς τινος ἄρθρον τοῦ βουλγαρικοῦ τύπου :

— « Πῶς εἶνε τὰ ληφθέντα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μέτρα, ἀνέκραζε τὴν ὑστεραίαν τῶν γεγονότων τῆς Ἀγγιόλου ἐν πλήρει Σοβράνι ὁ κ. Πασσάρφ, ὅπως ἐμποδίσῃ τὰ ἑλληνικὰ σώματα νὰ εἰσελάυνωσιν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ὑπερασπίσῃ τοὺς ὀμοφύλους ἡμῶν ἀδελφούς; Ποῖα εἶνε; Οὐδὲν βλέπω. Εὐρίσκουσὶ τινες, ὅτι θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ προῆλθῇ εἰς ἀντίποινα κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τούτοις τ' ἀντίποινα ταῦτα θὰ ἦσαν ἴσως ἐπιβλαβῆ εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Βουλγαρίας. Καὶ ἐπειτα, μήπως θὰ ἦσαν μᾶλλον δεικαιοιογημένα ἀντίποινα, ἐξασκούμενα κατὰ Βουλγάρων πολιτῶν ἑλληνικῆς ἐθνότητος; Ἐνωσθ', ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠμπόδισε τὰς διαδηλώσεις καὶ θεωρῶ ὡς ἔγκλημα ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργείου, ὅτι ἐπέτρεψε τὰς συνεπεῖς τούτων γενομένας βανδαλικὰς πράξεις. Δίον νὰ θεωρηθῇ, τοῦτο ὑπεύθυνον, ὅτι ἐνεθάρρυνε τοὺς στασιαστάς. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ παρασχω ὑμῖν παραδείγματα τινά. Ὅταν ἠμπόδισθη ὑπὸ τῶν διαδηλωτῶν ἡ ἀποθίβασις τοῦ Ἑλλήνος μητροπολίτου Νεοφύτου ἐν Βάρρη, πρόσωπά τινά ἐνέδυσαν ὄνον δι' ἀρχιερατικῶν ἀμφίων καὶ τὸν περιήγαγον ἀνὰ τὰς ὁδοὺς. Τίς ἠκολούθει νομίζετε τὴν πομπήν; Πολλοὶ χωροφύλακες, οὔτινες ἦσαν ἀνεμεμιγμένοι μετὰ τοῦ πλήθους, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ τῆς συνοδείας ἐβάδιζεν αὐτοπροσώπως ὁ ἀστυνόμος!

« Κατὰ τὰ συμβάντα ταῦτα ὁ νομάρχης ἐζήτηε ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς ἡμέρας ὁδήγίας παρὰ τοῦ ὑπουργείου, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔσχεν ἀπάντησιν.

« Γνωρίζομεν ἐπίσης, ὅτι οἱ νομάρχαι Φιλιππουπόλεως καὶ Πύργου ἐγκατέλιπον τὰς ἐδρας τῶν, μεταβαίντες εἰς τὰ περίχωρα, ὅπως εὐρίσκωνται μακρὰν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ταραχῶν. Αἱ αὐθαίρετοι αὗται πράξεις ἐκ μέρους τοῦ πλήθους εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συμβῶσι, θὰ ἦτο δὲ ἀδύνατον νὰ συμβῶσι καὶ ἐν Βουλγαρίᾳ ἀνευ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Ἀστυνομίας διὰ τῶν πράξεων τούτων τὸ διὰ τριακονταετῶν προσπαθειῶν κτηθὲν γόητρον τῆς Βουλγαρίας κατεστράφη ἐντός τοσούτων ἡμερῶν.

« Πῶς συμβαίνει ὥστε μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ταξιδίου ἐπάνοδον τοῦ ὑπουργοῦ Πέτκωφ καὶ κατόπιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ληφθέντων αὐστηρῶν μέτρων νὰ μὴ συμβῶσιν αἱ ταραχαὶ καὶ ἡ λεηλασία τῶν ἑλληνικῶν περιουσιῶν; Ἀπαντήσατε εἰς τὴν ἐρώτησίν μου! Δὲν σημαίνει τοῦτο, ὅτι κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῶν ταραχῶν αἱ ἀρχαὶ ἐπροστάτευσαν τοὺς ταραχοποιούς, καθ' ὧν ἀργότερον ἰθεώρησαν ἑαυτὰς ἠναγκασμένους νὰ προσενεχθῶσιν αὐστηρότερον; »

Πολλοὶ φωναὶ ἐκ τῶν κυβερνητικῶν ἐδωλίων :

— « Ἡ ἀντιπολίτευσις ὠδήγει τὸ πλῆθος! Αὐτὴ εἶνε ὑπεύθυνος τῶν βανδαλικῶν πράξεων! »

ΠΑΣΣΑΡΦ.— « Αὐτὸ δὲν σας δικαιολογεῖ. Αἱ ἀρχαὶ δὲν ὤφειλον νὰ ἐπιτρέψωσι τὰς ἐπιθέσεις κατὰ τῶν περιουσιῶν τῶν ξένων· δὲν εἶνε δὲ ἀληθές, ὅτι ἡ ἀν-

τιπολίτευσις ὑπεδαύλισε τὰς ταραχάς. Τί θὰ ἤδυνάτο νὰ κερδήσῃ ἐκ τῶν βιαιοτήτων αὐτῶν; Ποία ὠφίλη προέκυψαν ἐξ αὐτῶν; Ἡ κατοχὴ ἐκκλησιῶν τινῶν; Τὸ ἐπαναλαμβάνω. Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐβλαψαν τὴν ἐπὶ τὴν Βουλγαρίαν πίστιν καὶ ἠτιμασαν τὴν Κυβέρνησιν, ἧτις, ἐὰν δὲν ὑπῆρξεν ὁ ἄμεσος ὑποκινητὴς τῶν γεγονότων τούτων, δὲν κατῴρθησε τοῦλάχιστον νὰ τὰ ἐμποδίσῃ.»

Οἱ λόγοι τοῦ Βουλγάρου τούτου βουλευτοῦ, ὅστις ἐξεφράσθη μετὰ τοσοῦτου θάρρους καὶ εὐλικριείας, δὲν ἔχουσι ἀνάγκη σχολίων. Περιοριζόμεθα, ἐπιστῶντες ἐπ' αὐτῶν τὴν προσοχὴν τῆς κοινῆς γνώμης τῆς Εὐρώπης,

Μία τῶν κυριωτέρων ἐφημερίδων τῆς Βουλγαρίας, ἡ «Νόβα Ἐπόκα» γράφει τὰ ἑξῆς:

«Τὴν προσοχὴν τῆς κοινῆς γνώμης ἐφελκύουσιν αἱ καταφθάνουσαι λεπτομέρειαι τῶν λυπηρῶν συμβάντων τῆς Ἀγγιᾶλου. Ἡ διὰ πυρὸς καταστροφὴ ὀλοκλήρου σχεδὸν τῆς πόλεως ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα φιλοπάτριδος διαδηλώσεως. Εἶνε λυπηρὸν νὰ σκεφθῇ τις, ὅτι ἅπαν τούτα τὸ κακὸν διεπράχθη ἐν ὀνόματι κινήματος, πρόγραμμα ἔχοντος τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου, τὴν προστασίαν τοῦ προσώπου καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς διὰ τοῦ πολιτισμοῦ.

«Τὸ ἐν τῇ χώρῃ ἀνθελληνικὸν κίνημα, ὃ περ' ἐξεδηλώθη μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς καὶ τοσαύτης δυνάμεως, δὲν ὀφείλεται εἰς ὑπερβολικὸν σωβινισμόν, μὴ ἀποβλέπον εἰμὴ μόνον εἰς τὴν καταστροφὴν. Μία τῶν βάσεων τοῦ κινήματος τούτου εἶνε τὸ ὕψιστον ἰδεώδες, ὃ περ' ἐπαυξάνει τὴν δύναμιν ἐκείνου καὶ τὴν δράσιν. Καὶ ἀκριβῶς διὰ τοῦτο τὸ κίνημα αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ρυπαίνεται διὰ τοιούτων ἐγκλημάτων. Δίον νὰ μείνῃ τοῦτο μέχρι τέλους, ὅπως ἦτο καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἰδεώδες κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ ἀπρίσβλητον κατὰ τὴν ἀγνότητα. Φαντακὰ τινὰ ἑμῶς στοιχεῖα ἐν τῇ χώρῃ ἠμαύρωσαν τὸ κάλλος αὐτοῦ, ἐν δὲ τῇ Ἀγγιᾶλῳ ἐξ ὀλοκλήρου ἐσκότισαν τὴν ἔννοιάν του. Ὁ κόσμος εἶχεν ἀναγνωρίσῃ κατ' ἀρχὰς τὸν ὑψηλὸν χαρακτήρα τῶν ἐν Βάρνη ἐκδηλωθέντων τούτων αἰσθημάτων, ἡ δὲ ἐξω κοινὴ γνώμη, κατόπιν μάλιστα τῶν παρανόμων πράξεων τῆς Φιλιππουπόλεως, ἦτο ἱετοίμη νὰ ἐπιδοκιμάσῃ τὸ κίνημα, ἐὰν δὲν ἐπηκολούθει αὐτῷ ἡ καταστροφὴ τῆς Ἀγγιᾶλου.

«Δὲν ἀπεκάλυψεν εἰσέτι ἡ ἀνάκρισις εἰς τίνας ἀνήκει ἡ εὐθύνη τοῦ φρικώδους τούτου κακουργήματος, ἀλλ' ὁποῖον δῆποτε καὶ ἐν ἧ τὸ πόρισμα αὐτῆς, τοιοῦτος θὰ εἶνε ὁ ἀληθὴς χαρακτηρισμὸς τοῦ γεγονότος. Ἐξω ὁ κόσμος θὰ μείνῃ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν πρώτων ἐντυπώσεων, αἵτινες θὰ εὐρίσκωνται εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸν ἡμίτερον ἀγῶνα, θὰ καταρρίπτωσι τὴν τιμὴν ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους, ἐν ταυτῷ δὲ καὶ τῶν ἀνδρῶν, αἵτινες, ἐνῶ εἶχον προῖθῃ τὰ γεγονότα, δὲν ἔσχον τὴν σύνεσιν νὰ τὰ προλάβωσι.»

Ἡ ἐπινοεῖστος διαγωγή τῶν Βουλγάρων πιστοποιεῖται τελείως ὑπὸ τοῦ γεγονότος τούτου, ὅτι ἡ ἐφημερίς αὕτη, καίτοι ἐπιτιθεμένη διὰ τῶν προειρημένων ἡμιστα μεμετρημένων φράσεων κατὰ τῶν Ἑλλήνων, δὲν δύναται ἐν τούτοις νὰ μὴ ἐκ-

φράση τὴν φρίκην αὐτῆς ἐπὶ ταῖς πράξεις τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν. Τὸ ἄρθρον περατοῦται διὰ τῆς διαθεβαϊώσεως, ὅτι θὰ ἦτο δύσκολον ν' ἀνασκευασθῶσι τὰ ἐπιχειρήματα ἡμερησίου τινός τῆς Βιέννης, ἡ ὁποία δηλοῖ, ὅτι οἱ Βούλγαροι εἶνε σήμερον οἱ αὐτοῦργοι καὶ οὐχὶ πλέον τὰ θύματα τῶν «βουλγαρικῶν ὤμοτήτων».

Ἐτέρᾳ ἡμερῆς, ἡ «Βουλγαρία», γράφει :

«Ἐλαφρῶς τῇ καρδίᾳ ἡ Κυβέρνησις ἐπέτρεψε τῇ πλήρῃ καταστροφῇ ὁλοκλήρου πόλεως τῆς Βουλγαρίας. Αἰσχυρόμεθα, ἐρυθριῶμεν, ὅτι εἴμεθα Βούλγαροι. Οἰζυδὴποτε καὶ ἂν ὦσι τὰ αἰτία, τὸ γεγονός τοῦτο θ' ἀποτελῆ κηλίδα διὰ τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Βουλγαρίας. Ἡ παρούσα Κυβέρνησις εἶνε ἡ μόνη ὑπεύθυνος τῆς θλιβερᾶς τύχης τῆς Ἀγγιάλου, διότι ἡ μικρὰ αὕτη πόλις, κατόπιν τῆς μοιραίας ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως, εἶχεν ὑποδειχθῆ ὡς σκηνή, ἐν ἣ ἐμελλε νὰ δραματισθῆ ἡ προβολεωμένη φοικῶδης τραγωδία.

«Τὸ σχέδιον ἐτίθη εἰς ἐφικμογὴν, κατὰ τρόπον, ὅστις ὑπερέβη τὴν ἐλπίδα τῶν ἡρωικῶν ὑποκινητῶν τοῦ δράματος· οὗτοι δὲν εὐρίσκοντο ἐν Ἀγγιάλῳ, ἀλλ' ἐν Σόφισ, καὶ μάλιστα ἔξω τῶν συνόρων. Ἄλλ' ἅπαντες εὐρίσκοντο σήμερον ἐνταῦθα, καθότι δὲν εἶνε ἄλλοι εἰμὴ οἱ κυβερνηταὶ ἡμῶν. Ἡ Βάρνα, ἡ Φιλιππούπολις, ὁ Πύργος, ἡ Στενιάμαχος, ἡ Σόφια, τὸ Ρουτσιούκιον, ἡ Ἀγγιάλος, ἡ Σωζόπολις κτλ. εἶνε τὰ προορισθέντα κέντρα διὰ τὴν βιαιοπραγίαν καὶ τὴν ἐρήμωσιν. Οἱ ἦρωες τοῦ σημερινοῦ ὑπουργείου, οἵτινες εἰσῆλθον εἰς τὴν σκηνὴν διὰ τῆς ἀναστατώσεως τῆς Μακεδονίας (τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ 1903) θὰ ἐξέλθωσι διὰ μέσου τῶν φλογῶν, τῆς ἀναρχίας καὶ τῶν καταστροφῶν.»

Ἡ αὕτη ἡμερῆς προσέθετεν, ὅτι αἱ πλήρης ἐλευθερία τοῦ συνέρχεισθαι, τὴν ὁποίαν ὁ στρατηγὸς Πέτκωφ ἐξείρει ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ ἐγκυκλίῳ πρὸς τὰς ἀρχάς, ἐπιτείνει τὴν εὐθύνην τῆς Κυβερνήσεως. Τοῦτο θὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν ὄχλον, ὅπως ἐπιδοθῆ ἐν προσεχεί μείλωνι εἰς νέας βιαιοτήτας.

Αἱ ἐκφραζόμενα διὰ τῶν ἄρθρων τούτων γινώμει προέρχονται ἐκ προφανοῦς πηγῆς, καθότι ἡ «Βουλγαρία» εἶνε ὄργανον τοῦ πρόην προθυπουργοῦ Δάνεφ, ὅστις μυριάκις εἶχεν ὑπόψῃ φωνὴν κατὰ τῶν ἀσκόπων βιαιοτήτων καὶ τῶν ἐπικινδύνων βιαιοπραγιῶν τῶν συμπατριωτῶν του.

Ἡ «Μπολγάρσκη Γλάς» ἐδημοσίευσεν τὸ ἀκόλουθον ἄρθρον, ὃ περ ὡσαύτως τὴν εὐθύνην τῶν εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων γενομένων ζημιῶν ἐπιρρίπτει ἐπὶ τῆς βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως :

— «Διατεί οἱ Ἕλληνες μεταναστεύουσι; Τίνες εἰσὶν οἱ ἔνοχοι τῆς δευτέρας πυρκαϊᾶς ἐν Ἀγγιάλῳ ;

«Οὐδεὶς ἐπεδοκίμασε τὰς βιαιοτήτας, θύματα τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν οἱ Ἕλληνες, βιαιοτήτας, ἃς ἠνέχθησαν αἱ ἀρχαὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τῶν ἀνθελληνικῶν διαδηλώσεων.

«Δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήττῃ, ὅτι ἐξηνέχθησαν πικροὶ λόγοι κατὰ τῆς Βουλγα-

ρίας ἐνεκα τῶν βιαιοπραγιῶν τούτων ὑπ' αὐτῶν ἔτι τῶν ἡμετέρων φίλων. Ὅσον διὰ τοὺς ἔχθρους ἡμῶν, εὖρον οὗτοι εἰς τὰς βιαιότητες ταύτας ὕλην πρὸς ἀδικαιολογήτους κατηγορίας κατὰ παντός ὅ τι βουλγαρικόν.

«Καὶ αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐπεδοκίμασε κητηρορηματικῶς τὰς πράξεις ταύτας, καὶ τοὶ ἅπας ὁ κόσμος γνωρίζει, ὅτι τὰς εἶχεν ἀνεχθῆ. Εἶνε γνωστὰ τοῖς πᾶσι τὰ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τηλεγραφήματα τοῦ ὑπουργοῦ Πέτκωφ. Ἄλλ' οὐδεὶς πιστεύει εἰς τὴν ἡμετέραν Κυβέρνησιν.

«Πρὸς διάσωσιν τῶν προσχημάτων εὐρίθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ λάβῃ μέτρα κατὰ τῶν στασιαστῶν καὶ πρὸς τοῦτο ἔπαυσε ὑπαλλήλους τινὰς καὶ διάταξε νὰ καταδιωχθῶσιν οἱ πρωταγωνισταί, ἀπεμάκρυνεν ἐκ τοῦ τόπου τὰ στασιαστικὰ στοιχεία καὶ ἔπαυσε τοὺς ὑπευθύνους ὑπαλλήλους, ἵνα μὴ φανῆ συνένοχος αὐτῶν.

«Ἡ ἡμετέρα γνώμη εἶνε, ὅτι οἱ λόγοι τῆς Κυβερνήσεως εὐρίσκονται εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὰς πράξεις αὐτῆς. Ποία ἐπὶ παραδείγματι λογικὴ ὑπάρχει εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ νομαρχοῦ Πύργου διὰ τοῦ κ. Ζέλκωφ, τοῦ ἰδίου Ζέλκωφ, ὅστις, ἀντικαταστήσας τὸν νομαρχὸν Φιλιππουπόλεως καὶ ἔχων εἰς τὴν διάθεσίν του ὀλόκληρον ταξιαρχίαν πεζικῆς καὶ ἑκατὸν πενήκοντα ἄστυνομικοὺς κλητῆρας, δὲν ἠπόδισε τὰς ἀδικαιολογήτους ἐπιθέσεις κατὰ τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας, θύματα τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν οἱ Ἕλληνες; Κατὰ τὴν λογικὴν τῆς «Νοβι-Βέικ» ἡ Κυβέρνησις ὄχι μόνον συναίνει εἰς τὴν διαγωγὴν τοῦ Ζέλκωφ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀμείβει, διότι ἠνέχθη τὰς βιαιότητας ταύτας, προβιβάζουσα αὐτὸν κατὰ τὸν βαθμὸν καὶ διορίζουσα εἰς τὴν νομαρχίαν Πύργου, ἥτις εἶνε ἐν ἐκ τῶν κυριωτέρων ἑλληνικῶν κέντρων, ὅπου συνήθησαν καὶ ἐξακολουθοῦσιν εἰσεῖτι νὰ διαπράττωνται αἱ μεγαλειότεραι βιαιότητες. Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι τὰ γεγονότα θ' ἀποδείξωσι τὴν ὑπάρξιν τῆς συμπαιγνίας ταύτης.

«Μάτην ἠλπίσαμεν, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἀγχιάλου, ὅτι θὰ ἐτίθετο τέρμα εἰς τὰς βιαιὰς ταύτας πράξεις. Ἡλλαξέ μόνον τὸ σύστημα, καὶ ἀντὶ τῶν κατὰ συμμορίας ἐπιθέσεων, ἐνεκαινίσθη ἡ ἀτομικὴ καταδίωξις καὶ αἱ μεμονωμέναι ἐπιθέσεις.

«Συμμορία κακούργων, ἀπολαύουσα τῆς πραγματικῆς προστασίας τῆς Ἀστυνομίας καὶ τῆς Κυβερνήσεως, διατρέχει τὰ ἑλληνικὰ χωρία, ἀπογυμνοῦσα τοὺς κατοίκους καὶ τρομοκρατοῦσα αὐτοὺς διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε ἔτι ἐπικινδυνώτερον, διότι, κρατούμενοι οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ εἰς κατάστασιν τρόμου διηνεκοῦς, ἀναγκάζονται νὰ μεταναστεύσωσιν ἄθροοι. Εἰς τοῦτο εὐρίσκομεν τὰ ἀληθῆ αἷτια τῆς μεταναστεύσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ 10 ἄρθρου τοῦ περὶ ἐκπαιδεύσεως νόμου. Τὸ ἄρθρον τοῦτο εἶχεν ἤδη ἐπιβληθῆ εἰς τινὰ χωρία (Βάνια, Ραβίλον, Γεννήκιοι, Ἀκράνια καὶ ἄλλα ἀκόμη), χωρὶς οἱ κάτοικοι τῶν νὰ σκερθῶσι περὶ μεταναστεύσεως.

«Ἡ τυρ>ννία τῶν καταθλιπτικῶν νόμων καὶ τὰ διαρκῶς ἐπιβαλλόμενα εἰς

τοὺς χωρικοὺς πρόστιμα δὲν εἶνε ἐπίσης αἷτια τῆς μεταναστεύσεως, παρ' ὅλα τὰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων λεγόμενα. Αὕτη εἶνε ἀποτέλεσμα τοῦ συστήματος τοῦ τρόμου καὶ τῶν βιαιοπραγιῶν, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν οἱ Ἕλληνες κατὰ τοὺς τρεῖς παρελθόντας μῆνας.

«Φρονοῦμεν, ὅτι δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑποδειχθῇ εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν τολμῶσι νὰ ὑποβάλλωσι μνηύσεις. Καὶ τρώντι, εἰς ποῖον νὰ τὰς ὑποβάλωσιν; Εἰς τὴν Ἀστυνομίαν; Ἄλλ' αὕτη προστατεύει φανερὰ τοὺς ἐπιτιμημένους κατ' αὐτῶν. Καὶ ἐναντίον τίνος νὰ παραπονεθῶσιν; Κατὰ τῆς Ἀστυνομίας; Ὁ Θεὸς νὰ τοὺς φυλάξῃ! Εἶνε κατάδηλον ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἐπιθυμοῦσι ν' αὐξήσωσι τὰ δεινὰ τῶν, ὑποβάλλοντες μνηύσεις, καὶ διὰ τοῦτο ἀκούουσι τοὺς πράκτορας τῆς Ἑλλάδος καὶ μεταναστεύουσι.

«Διὰ νὰ μὴ κατηγορηθῶμεν ἐπὶ ὑπερβολῇ καὶ ὅτι λογοκοπούμεν, θὰ περιγράψωμεν τὰ συμβαίνοντα σήμερον ἐν Ἀγγιᾶλφ.

«Ἡ πόλις αὕτη παρεδόθη εἰς ἄνδρας, οἵτινες εἶνε ὄργανα τῆς Ἀστυνομίας, τοὺς Ἰβάν Χρήστωφ Λασκάρου καὶ Μαντζάρωφ! Ὡσεὶ δὲ μὴ ἦρκον τὰ ἄλλα δεινὰ τῶν κατοίκων τῆς Ἀγγιᾶλου, διωρίσθησαν εἰς τὰς δημοτικὰς θέσεις λησταί, δραπέται κατέρρων, μέθυσοι! Περὶ τοὺς δέκα ὅμοιοι αὐτῶν περιφέρονται περὶ τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Λησταὶ ἀπειλοῦσι διαρκῶς τοὺς κατοίκους, κηρύττοντες ὅτι θ' ἀνάψωσι νίαν πυρκαϊάν, καὶ τὰ πάντα θὰ καῶσι. Τὴν 13ην τρέχοντος μηνὸς πυρκαϊὰ ἐξερράγη τὸ ἐσπέραι εἰς τοὺς σταύλους τοῦ ξενοδοχείου «Μαύρης Θαλάσσης» ἐν Ἀγγιᾶλφ. Αὐτόπται μάρτυρες διαβεβαίουσιν ἡμᾶς, ὅτι τὸ πῦρ εἶχε τεθῆ ὑπὸ τῶν κακοποιῶν τούτων, οἵτινες εἶχαν χύση πετρελαίου ἐπὶ τῆς στήγης τῶν σταύλων. Εἶνε ἄξιον παρατηρήσεως, ὅτι ὁ διοικητὴς καὶ ὁ ἀντικαταστάτης του, ὁ δήμαρχος, οἱ δημοτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ οἱ πυροσβέσται ἦσαν ὅλοι ἀπόντες ἐξ Ἀγγιᾶλου! Ἡ στρατιωτικὴ δύναμις, καθὼς καὶ τὴν παραμονὴν τῆς 30ης Ἰουλίου, εἶχεν ἐπίσης ἀποσυρθῆ ἐκ Πύργου. Χάρει εἰς τὸν γαλήνιον καιρὸν καὶ τὴν δράσιν τῶν ἀστυφυλάκων Α. Ποπῶφ καὶ Γ. Κιουτσιούκωφ καὶ τῶν πολιτῶν Σ. Ἰβάνωφ κ. Γ. Λεβλεβετζῆ, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἀντλίαν, ἣτις κατὰ τύχην εὕρισκετο ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, τὸ πῦρ κατωρθώθη νὰ κατασταλῇ, ἀφοῦ κατέστρεψε δύο σταύλους καὶ δύο οἰκίας καὶ προξένησε ζημίας 6,000 περίπου φράγκων. Ἄλλ' ὁ κίνδυνος θὰ ἦτο μέγας, ἐὰν ἴπνεεν ἄνεμος, ὠρισμένως δὲ θὰ κατεστρέφετο τὸ μέρος τῆς πόλεως, ὃ περ ἐσώζετο ἕως τότε.

«Μετὰ τὴν κατάσβεσιν τῆς πυρκαϊᾶς ὁ μόνος παρουσιασθεὶς ὑπῆρξεν ὁ Λασκάρουλος, χωρὶς νὰ εὐρεθῶσιν οἱ λοιποὶ ὑπάλληλοι, καθὼς καὶ οἱ πυροσβέσται. Εἶνε περιττὸν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ὁ πανικὸς ὑπῆρξε μέγας καὶ ὅλοι σχεδὸν αἱ οἰκίαι καὶ τὰ καταστήματα εἶχον ἐκκενωθῆ.

«Πάλιν θὰ μᾶς καύσωσιν!» ἐφώναζον οἱ Ἕλληνες ἐντρομοὶ καὶ δὲν ἐτόλμων νὰ βοηθήσωσι πρὸς καταπολέμησιν τῆς πυρκαϊᾶς, μὴ γνωρίζοντες τί ἠδύνατο νὰ τοὺς

ἀναμένῃ. Εὐτυχῶς οἱ Βούλγαροι ἐνόησαν, ὅτι ἔπρεπε ν' ἀμυνθῶσιν ὄχι κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ κατὰ τῶν λοιπῶν Βουλγάρων καὶ ἔσωσαν πᾶν ὄχι τὴν δύναντο.

«Μετὰ τὸ προφανὲς αὐτὸ γεγονός τῆς ἀποπείρας ἐμπρησμοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ Βούλγαροι ἤρχισαν ἐγκαταλείποντες τὴν πόλιν, οἱ δὲ ὑπάλληλοι ἐξαπέστειλαν ἀλλαχοῦ τὰς οἰκογενείας των, ἐκ φόβου νέων πυρκαϊῶν καὶ λεηλασιῶν. Μόνος ὁ δήμαρχος, οἱ ἐξίχοντες ὑπάλληλοι τοῦ καὶ ἡ Ἀστυνομία ἦσαν εὐχαριστημένοι. Τοιούτων γεγόνωτων συμβαινόντων ἐν Ἀγγιᾷ ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς Ἀστυνομίας (ἥτις ἄλλως τε γνωρίζει νὰ τὰ κλείῃ κατὰ τὴν εὐθετον στιγμὴν), πᾶς τις δύναται νὰ φαντασθῇ τί συμβαίνει ἐν τοῖς χωρίοις.

«Καὶ ἤδη, ἐκπλήττεσθε ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι οἱ Ἕλληνες μεταναστεύουσιν;

«Αἱ ταραχαὶ αὐταὶ συμβαίνουσι, χάρις μόνον εἰς τὴν συνενοχὴν τῶν ἀρχῶν, εἰς τὸν ἡμέτερον δὲ τοῦλάχιστον νομόν, ἡ ἀναρχία εἶναι πλήρης.

«Ἡ Ἀστυνομία προσπαθεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν κατάστασιν ταύτην τῆς ἀναρχίας, ἐπικαλομένη τὰ ἐθνικὰ αἰσθήματα. Γνωρίζομεν κάλλιστα, ὅτι ἐκφράζοντες τόσον ἀπροκαλύπτως καὶ εὐθαρσῶς τὴν ἡμετέραν γνώμην, ἐπισύρομεν καθ' ἡμῶν τὸ μῖσος ἐκείνων, οἵτινες κακῶς καλοῦνται ἐθνικῆρονες, καὶ τὰς καταδιώξεις τῆς Ἀστυνομίας καὶ τῶν ἄλλων κακοποιῶν.

«Ἀλλὰ... τί πρακτέον; Μεχρι τοῦδε ἐσιωπήσαμεν εἰς τὰς παρούσας ὁμῶς περιστάσεις ἡ σιγὴ εἶναι ἐγκλημα. Πρέπει νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην τῆς ἀναρχίας, πρὶν ἢ αὐτοὶ οἱ Βούλγαροι πέσωσι θύματα αὐτῆς».

«Ἡ «Γαλλία», φιλόρρωσος ἐφημερὶς τῆς Σοφίας, κατακρίνει δριμύτως τὴν βουλγαρικὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἐκ συμφώνου μετὰ τῶν ταραχοποιῶν, προμελέτησε τὰς κατὰ τῶν Ἑλλήνων βικιότηας.

«Θὰ ἦτο ἄλλως ἀδύνατον νὰ κρατῇ ὁ ὄχλος ἐπὶ μίαν ἡμέραν τὴν Φιλιππούπολιν καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις.

«Αἱ ταραχαὶ αὐταὶ ὑπῆρξαν διὰ τὴν Κυβέρνησιν εὐχάριστος τίρψις, ἥτις ἀπέτραψε τὴν δημοσίαν προσοχὴν ἀπὸ τὴν ἀτυχῆ πολιτικὴν, τὴν ὅποιαν ἠκολούθησεν ἐν Μακεδονίᾳ».

Ἡ Βουλγαρία ἔχει καὶ αὐτὴ τὸν κίτρινον τύπον τῆς. Ἰδοῦ, ἐπὶ περὶ αἰγίματι, ἐν ἄρθρῳ τῆς «Δίνε» τῆς Σοφίας, ὁ περ, ἐπιχαίρον διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἑλληνικῆς πόλεως, δὲν δύναται ἐν τούτοις ν' ἀρνηθῇ τὴν ζωτικότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀγγιᾶλου. Τοῦ ἄρθρου τούτου προηγείται ἡ ἀκόλουθος σοβαρὰ δήλωσις:

«Θεωροῦμεν ἡμέτερον καθήκον νὰ δηλώσωμεν, ὅτι τὸ ἡμέτερον ἄρθρον εἶναι ἐν ταῦτ' ἀπῆχσις τῶν γνωμῶν μιᾶς ἐκ τῶν μᾶλλον σημανουσῶν προσωπικοτήτων τῆς χώρας. Καὶ διὰ τοῦτο συνιστῶμεν αὐτὸ εἰς τὴν προσοχὴν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως.

«Ἡ Ἀγγιᾶλος, λέγει κατωτέρω ἡ ἐφημερὶς αὐτὴ, κατεστράφη διὰ τοῦ πυρός, τὸ ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου καταγωγίον τοῦτο τῶν Ἑλλήνων μετεβλήθη εἰς ἐρείπια κα-

πνίζοντα εἰσέτι. Ἐπὶ δεκατέσσαρας ὅλους αἰῶνας ἡ πόλις αὐτή, κειμένη ἐν μέσῳ τοῦ βουλγαρικοῦ ἰθαφους, ὑπῆρξεν ἀπόρθητον φρούριον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ ἀπαραβίαστος ἀκρόπολις τῆς ἑλληνικῆς ἰδέας.

Ἄπετέλει κράτος ἐν κράτει, καθὼς καὶ ἡ Στενήμεχος, ἡ Μεσημβρία καὶ ἡ Σωζόπολις. Ἐπεκράτουν ἐν αὐτῇ ἑλληνικοὶ νόμοι, ἑλληνικὰ συμφέροντα, ἑλληνικὰ αἰσθήματα. Χάρις εἰς τὴν ἡμετέραν ἀδράνειαν, εἰς τὴν ἡμετέραν πολιτικὴν ἀκηδίαν, ἡ δι' ἄλλους λόγους, ἡ Ἀγχιάλος ἔμεινεν ἀπαραβίαστος πόλις, κατεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν μέσῳ βουλγαρικῆς θαλάσσης, ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Κρούμου καὶ τοῦ Συμεὸν μέχρι σήμερον. Αἱ ἡμέτεραι ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου παραλία ὑπῆρξαν πάντοτε καὶ μένουσιν ἔτι καὶ σήμερον ἑλληνικαὶ κτήσεις.

Ἄδυναίμει ἀγνωσὶν τίνος προνομίου, οἱ Ἑλλῆνες ἀπέκτησαν τὸ δικαίωμα νὰ θεωρῶσιν ἑαυτοὺς ἐν τῇ Ἀγχιάλῳ, ὡς ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι. Ἡ ἰστορημένη εἰκὼν, ἣν προσκυνοῦσι καὶ τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα μετὰ σεβασμοῦ προσφέρουσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ σχολῇ δὲν εἶνε ἡ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας Φερδινάνδου, ἀλλὰ ἡ ἀθηναϊκῆς προελεύσεως τοῦ βασιλέως Γεωργίου.

Ἐτὸ ὄνομα τῆς Βουλγαρίας ἀπεκλείσθη ἀπὸ τῶν σχολῶν των καὶ προφέρεται μόνον μετ' ἀποστροφῆς.

Ἐτώρα, ὅποτε, χάρις εἰς τὰ τρομερὰ γεγονότα τῶν τελευταίων τούτων ἡμερῶν, κατεστράφη τέλος τὸ καταγώγιον τοῦτο τῆς ἑλληνικῆς ἰδέας, εἶνε καιρὸς ν' ἀφηνεισθῶμεν καὶ νὰ καταστῶμεν ἐπὶ τέλους κύριοι τοῦ ἰδίου ἡμῶν οἴκου. Εἶνε καθήκον τῆς Κυβερνήσεως νὰ προσκτήσῃται τὴν γαμίαν αὐτὴν τῆς Βουλγαρίας ὑπὲρ τῆς Βουλγαρίας καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸ ἐπικίνδυνον τοῦτο κέντρον, ὅπου τὸ πνεῦμα τοῦ μίσους καὶ τοῦ φθόνου κατὰ παντός ὃ τι βουλγαρικὸν ἐβλάσται ἀποκνέει, ν' ἀποκαταστῇ καὶ ν' ἀναλάβῃ δυνάμεις. Οὐδαμῶς ἀρκεῖ νὰ παρῃκωληθῇ ὁ Ἕλληνας μητροπολίτης, ὅπως ἐγκαθιδρουθῇ καὶ πάλιν ἐν Ἀγχιάλῳ. Τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα δεῖν νὰ μὴ ἐγκατασταθῇ ἐκ νέου ἐν αὐτῇ.

Ἐν Ἀθήναις οὔτε ἐν καφενεῖον θὰ ἡδύνατο νὰ ὑφίσταται μὲ τίτλον βουλγαρικόν. Ἄς ἐνεργήσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐν Βουλγαρίᾳ εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ὑπάρξῃ ἐν φρούριον τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὀλιγώτερον· εἴμεθα κύριοι ἐν τῷ ἰδίῳ ἡμῶν οἴκῳ.

Ἐτί πρέπει νὰ πράξωμεν; Ἡ Κυβέρνησις δύναται καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως ν' ἀπαλλοτριώσῃ τὰ γήπεδα τῶν πυρποληθεισῶν οἰκιῶν τῆς Ἀγχιάλου, νὰ καταρτίσῃ τὸ σχέδιον πόλεως ἐξ ὀλοκλήρου νέας καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὰ τεμάχια τῆς γῆς κατὰ προτίμησιν εἰς τοὺς Βουλγάρους. Ἄς ἐγκαθιδρουθῶσιν ἐν αὐτοῖς καλοὶ Βούλγαροι· ἄς ἀναγεννηθῇ καὶ ἄς ἀναζήσῃ ἡ Ἀγχιάλος, ἀλλ' ὡς πόλις βουλγαρικὴ πλέον, ἐν ἣ νὰ κυριαρχῶσι τοῦ λοιποῦ βουλγαρικὰ αἰσθήματα, βουλγαρικὰ συμφέροντα καὶ βουλγαρικὸς βίος.

Ἐὰν τὰ μέτρα ταῦτα θεωρηθῶσιν ἀτελεσφόρητα, ἄς ἐκλεγῶσιν ἄλλα. Ὀλίγη καλὴ θέλησις, ὀλίγον περισσοτέρα φιλοπατρία—ἡ παρούσα Κυβέρνησις οὐδ' ἐτέρου τού-

των στερεῖται, ὅ ἀρκέσωσι ν' ἀπαλειφῶσι διὰ μέσων, ἐννοεῖται, εἰρηλικῶν, τὸ κράτος τῆς ἑλληνικῆς ταύτης πόλεως ἀπὸ τοῦ μέσου ἡμῶν. Πρὸ πάντων δέον νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ αἰσχρὰ μνήμη τῆς παρατεταμένης ἡμῶν τυρλοῦτητος καὶ ἀδρανείας, καὶ πρὸς τοῦτο δέον ν' ἀλλαγῇ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως. Ἄς βαπτισθῇ πόλις τοῦ Κρούμου.

Ἐτὸ ἐπαναλαμβάνομεν, ἡ Βουλγαρία δέον νὰ εἶνε βουλγαρικὴ. Γνωρίζομεν ἡμᾶς αὐτοὺς κυρίως τῆς παραλλίας ταύτης καὶ δέον ἐν τῷ μέλλοντι νὰ βασιλεύῃ ἐν αὐτῇ οὐχὶ ὁ βασιλεὺς Γεώργιος, ἀλλ' ὁ ἡγεμὼν τῆς Βουλγαρίας.

Ἄδεν πρέπει ν' ἀσχολώμεθα περὶ τούτου, ἐφ' ὅσον εἶνε καιρὸς;

Ἡ ἡμεριπία ἀφ' ἑτέρου ἐφημερίσ «Νόβα Ἐπόκα» ἐδημοσίευσεν τὸ ἀκόλουθον ἄρθρον.

Ἐτὸ ὄργανον τῶν Πατριαρχείων, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, δημοσιεύομενον ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἶνε πλήρες ὕβρεων καὶ ἀποτροπαίων ὑπαινιγμῶν κατὰ τῆς Α. Β. Γ. τοῦ ἡγεμόνος Φερδινάνδου, τῆς Κυβερνήσεως του καὶ τοῦ βουλγαρικῦ λαοῦ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἀνελληλικῶν διαδηλώσεων τῆς Βουλγαρίας.

Ἐὸ ἡγεμὼν εἶχεν ἀρνήθῃ ν' ἀποδεχθῇ τὰς ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ λαοῦ του ἀπευθυνόμενας συκοφαντίας. Ἠρνήθη νὰ δώσῃ πίστιν εἰς τὰς γελοίας ἐπινοήσεις τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων, τὰς ἀναδημοσιευμένας ὑπ' ἐκείνων ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων, αἵτινες εἶνε ἀφωσιωμένας εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν. Ἐπὶ τέλους, ἀπάντησεν ὡς ἡμῶν εἰς τὸ ὑβριστικὸν τηλεγράφημα τοῦ πατριάρχου καὶ διὰ τοῦτο ὑβρίζεται σήμερον χυδαιότατα ὑπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ ὄργανου.

Ἐοὶ ὑπαινιγμοὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας εἶνε προφανῶς ἀποτέλεσμα νοσηρῆς ἀδυναμίας, ἡ ὁποία οὐδένα δύναται νὰ πειράξῃ, καὶ δὲν ἀξίζουσι τὸν κόπον ν' ἀποκρουσθῶσιν.

Ἐοὶ παροξυσμοὶ οὗτοι τῆς κακουργοῦ ὑστερίας δὲν δύναται νὰ μετατρέψωσι τὴν πολιτικὴν σημασίαν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνοχῆς, ἐφ' ὅς διεκρίνοντο ἀείποτε αἱ πράξεις τοῦ ἡγεμόνος πρὸς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκείας. Αἱ ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες μετ' ἐνθουσιασμοῦ πάντοτε ἐξεφράσθησαν, λόγον ποιούμεναι περὶ τοῦ πνεύματος τούτου τῆς ἀνοχῆς, ὁ περ θεωροῦσιν ὡς ἰδιαιτέραν εὐνοϊαν ἀπονεμομένην εἰς τοὺς ἡμοφύλους αὐτῶν. Ἀποτελεῖ προδήλως τεμῆριον κακῆς πίστεως ν' ἀποδίδωνται σήμερον εἰς τὸν ἡγεμόνα αἰσθήματα, τὰ ὁποία οὐδέποτε ἐπέδειξε πρὸς τοὺς Ἑλλήνας.

Ἐοὐδεμία κατηγορία δύναται νὰ διατυπωθῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν δημιουργηθεῖσαν δι' αὐτοὺς μέχρι τῆς σήμερον ἐν Βουλγαρίᾳ τάξιν. Ἀναξίως ἐγένοντο ἀντικείμενον φιλοφρόνων περιποιήσεων ἐκ μέρους τοῦ ἡγεμόνος, τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ λαοῦ. Αἱ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου συκοφαντίαι των οὐδένα προσβάλλουσιν, οὐδὲ δύναται νὰ ἐπιφέρωσι τὸ ποθεύμενον ὑπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ ὄργανου ἀποτέλεσμα. Ἡ ἐφημερίς αὕτη παρέχει κακίστην ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ὑπόθεσιν,

ἣς κηρύττει ἐκυτὴν συνήγορον, ἀποτελεῖ δὲ ἥκιστα κολακευτικὴν μαρτυρίαν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πνεύματος τῶν ὑποκινήτων τοῦ ἀγῶνος τούτου.

« Ἐὰν συμφέρον τῶν Ἑλλήνων εἶνε νὰ κατευνάσῃ τὸν κατὰ τῶν ἀδελφῶν των ἐρεθισμόν τῆς χώρας, εἶνε παράδοξον ὅτι ἐπιχειροῦσι τοῦτο, χέοντες ἔλαιον ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Οἱ Ἕλληνες, ἐν τῷ ὑπερβολικῷ σωβινισμῷ των, συνήθισαν νὰ ἔχουσιν ὑπεροπτικούς τρόπους καὶ νὰ θεωρῶσιν ἀπάσας τὰς λοιπὰς ἐθνότητας ὡς ἀναξίας λόγου ποσοτικῶς.

« Ἐκ τούτου ἐνοοῦμεν πόσον τὰ ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότα θὰ τοὺς συνεκί-
νησαν καὶ πόσον θὰ προσεβλήθη ἡ ἐπηρεμένη φιλοδοξία τοῦ Πατριαρχείου.

« Ἀλλὰ τὰ γεγονότα ταῦτα ἐπέφερον ὁ ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων δημιουργη-
θεὶς ἐν Βουλγαρίᾳ ἐρεθισμὸς καὶ τὰ ἐν Μακεδονίᾳ κακουργήματα τῶν ἑλληνικῶν
σωμάτων.

« Ἡ Κυβέρνησις τῆς ἡγεμονίας ἐξήντηλε παντὰ τὰ μίσα, ὅπως χαλιναγω-
γήσῃ τὰ αἰσθήματα τῆς κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐχθροπαθείας. Εἶνε πεπεισμένη, ὅτι
ἐξετέλεσε τὸ καθήκον της, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διακτήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἡσυ-
χίας ἐν τῇ χώρᾳ· ἀλλ' οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὰς ἀντιξοοὺς δυσχερείας εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν
τοιούτου ἔργου ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας. Ἐπρεπε τὸ ἑλληνικὸν Πατριαρχεῖον
νὰ ᾗ τὸ πρῶτον, ὃ περ νὰ κατανοήσῃ τὴν σοβαρότητα τῶν συνθηκῶν τούτων καὶ
ᾧ φείλε ν' ἀπόσχῃ ἀγῶνος ὑπαινιγμῶν καὶ ραδιουργιῶν, μόνον ἀποτείλεσμα τῶν
ὁποίων θὰ ᾗτο νὰ δημιουργήσῃσι νέους λόγους ἐχθρότητος κατὰ τῶν Ἑλλήνων,
οἵτινες θὰ προστεθῶσιν εἰς τὰ ἀρχαῖα ἡμῶν παράπονα.

« Δὲν δύναται διὰ τῶν κατὰ τοῦ ἡγεμόνος, τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ βουλγα-
ρικοῦ λαοῦ ἀπειθυνομένων ὕβρεων νὰ ἐλπίζῃ τὸ Πατριαρχεῖον εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλ-
λήνων τῆς ἡγεμονίας ἀποκατάστασιν τῶν εἰνοιῶν, ὧν ἀπῆλαυν οὗτοι πρότερον, ἢ
νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἀρχαίαν τάξιν τῶν πραγμάτων.

« Αἱ ὕβρεις αὗται καὶ αἱ συκοφαντίαι, προστιθέμεναι εἰς τὸν ὑπὸ τῶν ἐν Μακε-
δονίᾳ συμβάντων παραγόμενον καθ' ἑκάστην παροξυσμὸν, δημιουργοῦσι νέον ἐρεθι-
σμόν καὶ παρέχουσιν εἰς τὰ ἄτακτα στοιχεῖα τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισπεύσῃσι τὰ
ἐκκλησιαστικὰ αὐτῶν σχέδια παρὰ τὰς πρὸς ἐκμηδένησιν αὐτῶν προσπάθειας τῆς Κυ-
βερνήσεως.

« Ἡ ἀδικία δὲν εἶνε πάντοτε ἀγαθὸν κεφάλαιον, ἐπισύρουσα μόνον τὴν ἐχθρό-
τητα ἐπὶ τοῦ μεταχειριζομένου ταύτης. Ἡ ἀγία ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἣτις
ᾧ φείλε νὰ ᾗ θεσμὸς ὕψιστης ἀμεροληψίας, ἐπρεπε νὰ γνωρίζῃ τοῦτο καὶ νὰ μὴ
ἀφίρῃ τὰ κκαὶ πάθη καὶ τὰ ταπεινὰ ἔνστικτα ν' ἀμαυρῶσιν τὸν χαρακτῆρα τῆς
ἀγιότητος αὐτῆς.

« Τὰ χονδροειδῆ αὐτῆς τεχνάσματα καὶ αἰσκότιαι μηχανορραφίαι τῆς δύναν-
ται νὰ βλάψουσιν οὐδὲ νὰ τρομάξουσιν τὴν ἡγεμονίαν. Μόνον ἡ ἡσυχία τοῦ ὑπὸ τὴν
προστασίαν τοῦ Πατριαρχείου πνευματικοῦ ποιμνίου ἐταράχθη ἐξ αὐτῶν.

«Δὲν ἀνήκει ἐν τούτοις εἰς ἡμᾶς νὰ παράσχωμεν συμβουλὰς συνέσεως εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Ἡ Τουρκία, ἣν πάντοτε ἐπικαλεῖται τὸ Πατριαρχεῖον, ὅπως ὑποστηρίξῃ τὸ ἄχαρι ἔργον τῆς ἐξαπατήσεως τῆς Βουλγαρίας, ὄφειλε ν' ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ, ὅπως ἐγκαταλείψῃ τὴν πολεμικὴν ταύτην, πρὶν ἢ παράσῃ εἰς αὐτὸ τὴν ὑποστήριξίν της. Ἄλλ' ἡ Τουρκία δὲν ἔλαβε πάντα ταῦτα ὑπὸ σοβαρὰν ἐποψίν. Ἄλλως τε ἡ Κυβέρνησις αὐτῆς δεικνύει πάντοτε μεγίστην ἀνοχὴν εἰς τὰ κατὰ τοῦ ἡγεμόνος Φερδινάνδου δημοσιευόμενα ὑπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ ὄργανου ἐν μίση Κωνσταντινουπόλει. Τοιαῦται ἐπιθέσεις εἰς οὐδεμίαν ἐλευθερὰν χώραν θὰ ἦσαν ἀνεκταί, καὶ ὅπου εἰσέτι δὲν θὰ ὑπῆρχε λογοκρισία.

«Καὶ ἐν τούτοις ἡ τουρκικὴ λογοκρισία εἶνε ἀρκετὰ δύσκολος, ὅταν πρόκηται περὶ τινων ἐφημερίδων βίως ἀνωδύνων. Ἡ στάσις λοιπὸν αὕτη μᾶς παρακινεῖ νὰ σκεπτόμεθα, ὅτι ἐὰν ἡ Πύλη δὲν συμμερίζηται καθ' ὀλοκληρίαν τὰ αἰσθήματα τοῦ Πατριαρχείου, δὲν εἶνε ὅμως ταῦτα παντελῶς ξένη εἰς αὐτήν. Παρέχει αὕτη πρόσκαιρον νὰ πιστεύῃ τις τοιαύτην τινὰ κατάστασιν πνεύματος ἐκδηλουμένην ἐμπίσως. Ἡ Βουλγαρία δὲν νὰ ἀποδώσῃ εἰς ταύτην προσοχὴν...

Ἰπὸ τὸν τίτλον «Ἔργα, πολλὰ ἔργα—ἐπὶ τοῦ χάρτου» ἡ βουλγαρικὴ ἐφημερίς «Μπουλγακάρσκη Γλάς» τῆς 7 Μαρτίου δημοσιεύει τὸ κατωτέρω ἄρθρον κατὰ τῆς Κυβερνήσεως :

«Δὲν θὰ πειραθῶ ν' ἀρνήθῳ, ὅτι αἱ διαπραχθεῖσαι ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν σωματιῶν ἐν Μακεδονίᾳ ὤμότητες προκάλεσαν ἀντίποινα κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Βουλγαρίας. Ἐν τούτοις τὸ τελευταῖον κίνημα μετὰ τῶν καταστροφικῶν αὐτοῦ συνεπειῶν δὲν προεκλήθη ὑπὸ τῶν σωματίων τούτων· ἀπὸ πολλοῦ ἤδη τὰ σώματα δηροῦσι τὴν Μακεδονίαν, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὸ τῶν διχδοθεισῶν φημῶν περὶ ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

«Οἱ ἀναγκῶσταί ἡμῶν δὲν ἐλησημόνησαν ἴσως τὴν ἐκπληξίν, ἣν ἐξέφρασαν τὰ κυβερνητικὰ φύλλα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀνοχῆς τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, ὅταν διεδόθησαν αἱ πρῶται φῆμαι περὶ ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλὰ ἡ κυβερνητικὴ ἐκπληξις περιέχει πάντοτε μίαν ἀπειλήν. Ὅταν αἱ ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀπειλαὶ δὲν ἦσαν πλέον ἐπαρκεῖς, ἡ Κυβέρνησις ἐπέτρεψε τὸ ἀνθελληνικὸν κίνημα. Θεωροῦμεν μάταιον νὰ ἐπικαλάωμεν, ὅτι ἡ εὐνοικὴ εὐκαιρία πρὸς ἀνθελληνικὸν τι κίνημα εἶχε προπαρασκευασθῆ ἀπὸ μακροῦ καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς σχολιαστικῆς τῆς Κυβερνήσεως.

«Ἡ Κυβέρνησις ἐχρησιμοποίησε τὸ ἀνθελληνικὸν κίνημα ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ ἐπιβραδύνῃ διὰ τοῦ μέσου τούτου τὴν ἔνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν

ἀποστολὴν ἑλληνικῶν σωμάτων εἰς Μακεδονίαν. Ἄλλ' οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι ἀπί-
τυχον.

« Η Κρήτη, εἰ μὴ κατὰ τύπους, πράγματι ὁμῶς ἠνώθη μετὰ τῆς Ἑλλά-
δος, ὁ βασιλεὺς Γεώργιος διορίζει σήμερον ἀμέσως τὸν ὑπατον αὐτῆς ἀρμολύτην,
τὰ δὲ ἑλληνικὰ σώματα τῆς Μακεδονίας ὄχι μόνον ὑφίστανται πάντοτε, ἀλλ'
εἶνε καὶ πολυπληθέστερα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀνθελληνικοῦ κινήματος, συνειδη-
θησαν μάλιστα μετὰ τῶν σερβικῶν συμμοριῶν διὰ τὴν ἐξολόθρευσιν τοῦ βουλγαρι-
κοῦ στοιχείου. Καὶ αὐτὴ ἡ ἐπίσημος Ἑλλάς διὰ τῶν παρεχομένων εὐκολιῶν εἰς
τούς ἐκ Βουλγαρίας πρόσφυγας Ἕλληνας ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν προτίθεται νὰ με-
ταβάλλῃ πολιτικὴν ἐν Μακεδονίᾳ. Εὐθὺς ὡς λοιπὸν ἡ ἡμετέρα Κυβέρνησις ἐνόησεν,
ὅτι οὐδὲν θὰ ἐκίρδαιεν, εἰ ὅσων ἀνέμενον ἐκ τοῦ ἀνθελληνικοῦ κινήματος, τὸ ἐστα-
μάτησεν, ἀποτόμως.

« Ἀντὶ λοιπὸν τῶν προϋπολογισθέντων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀποτελεσμάτων,
ἔχομεν ἀποτελέσματα ὅλως ἀρνητικά. Ἡ Κρήτη ἠνώθη μετὰ τῆς Ἑλλάδος, τὰ
ἑλληνικὰ σώματα εἶνε πολυπληθέστερα ἐν Μακεδονίᾳ, ἢ δὲ Βουλγαρία ἠτιμάσθη,
ἐπιτρέψασα μυστράς βιαιοπραγίας.

« Ἐχομεν σήμερον τὴν ἀνάκρισιν διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἀγχιάλου, εἰς
τὴν ἐνέχονται Βούλγαροι· ἑτέραν ἀνάκρισιν ἐπὶ τῶν συνθηκῶν μιᾶς ὑποθέσεως κλο-
πῆς, εἰς τὴν ἠπόδιαν—διατὶ γὰρ τὸ κρύψωμεν;—ἐνέχεται ἡ Ἀστυνομία. Τέλος,
τρίτον... ,ἀλλ' εἶνε πέρα-πολλάι.

« Ἐν Πύργῳ ἔχομεν δίκας διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σχολῶν,
αἵτινες εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν. Ἐχομεν μίαν κατηγο-
ρίαν διὰ τινὰ κλοπὴν ὄπλων, ἄνευ πολιτικῆς ἀγωγῆς καὶ ἄνευ κατηγορουμένων. Τί
ἔμεινεν ἄλλο; Πάν ὅ τι εἶνε δυνατὸν νὰ διαπραξῶσι κυβερνήται ἀπολέσαντες τὰς
φρένας. Τὸ δὲ πάντων σοβαρώτερον ἐν τῇ ταραχῇ ταύτῃ εἶνε, ὅτι ὅλαι αὐταὶ αἱ
ἀγωγαὶ ἀνακίρδονται δι' ἀλλήλων καὶ καταλήγουσιν εἰς τὸ σημερινὸν χάος, εἰς οὗ
πρόϊρχεται δυσωδία, πολλὰς ρίνας ἐνοχλοῦσα.

« Ἐνωεῖται, ὅτι δὲν ἐμποδίζει νὰ ρίπτωνται εἰς τὰς φυλακὰς πολλοὶ ἄθφοι
καὶ ἔνοχοι. Λέγομεν ἔνοχοι καὶ ἄθφοι, διότι πράγματι δὲν θὰ ὑπῆρχε ζήτημα Ἑλ-
λήνων ἢ Βουλγάρων ἐνόχων, εἰ μὴ ἐπίτρεπεν ἡ Κυβέρνησις νὰ λάβῃ τὸ κίνημα
τοιαύτας διαστάσεις. Οὐδεὶς εἶνε περισσύτερον τῆς Κυβερνήσεως ἔνοχος ὅτι ἐπάρ-
χε τὴν κοινὴν ἡσυχίαν.

« Εἶνε ἀνήθικον διὰ τὴν Κυβέρνησιν, ἀφοῦ κατέστρεψε τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐξέ-
θηκε τοὺς εὐπίστους Βουλγάρους, νὰ ρίπτῃ ἤδη ἀμφοτέρους εἰς τὰς φυλακὰς.

« Καὶ διὰ τοῦτο εἶνε ἀπαραίτητον, ὅπως ἀπονεμηθῇ ἀμνηστία δι' ἅπαντα τὰ
διαπραχθέντα κατὰ τὰς ἀνθελληνικὰς ταραχὰς ἐγκλήματα. Ἄλλ' ἡ ἀμνηστία
θὰ ἦτο ἀνεπαρκής, εἰ μὴ ἐπὶ τέλους δὲν τεθῇ τέρμα εἰς τὰς διαπραττεμένας ὑπὸ τῶν
ἀρχῶν καταχρήσεις.»

* *

Ἡ αὐτὴ ἡμέρα, εἰς ἀπάντησιν δηλώσεώς τινος τοῦ ὑπουργοῦ Πετκόφ, διατυπώνει τὴν ἀκόλουθον κατηγορίαν :

«Ὁ ὑπουργὸς Πετκόφ ἐπληροφόρησε τὴν Βουλὴν, ἀπαντῶν εἰς τὸν κ. Σ. Βοτσώφ, ὅτι δὲν εἶνε ἀληθές, ὅτι οἱ Ἕλληνες τρομοκρατοῦνται περὶ τὸν Πύργον. Ἐν τούτοις ἀληθές εἶνε, ὅτι εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Πύργου καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰ ἄλλα ἑλληνικὰ κέντρα ἐπικρατεῖ ἡ ἀναρχία. Μετὰ λύπης προβαίνομεν εἰς τὴν ὁμολογίαν ταύτην, ἀλλὰ φρονοῦμεν, ὅτι εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις ἡ σιγὴ εἶνε ἐγκληματικὴ, θὰ εἴμεθα δὲ εὐτυχεῖς, ἐὰν ἐμνησθάνομεν τὴν κυβερνητικὴν πολιτικὴν—ἐὰν, ἐννοεῖται, ἐπιτρέπη οἰανδήποτε πολιτικὴν ἢ παρούσα κατὰστασις τῆς ἀναρχίας. Ἴδου τὰ προσφατέτερα κακουργήματα :

«1) Ὁ Μιχαὴλ Ἀλίκουγλου εἰς Ἀγγιάλου ἐπληρώθη διὰ ροπαλοῦ παρὰ τὴν θύσιν «Σόκα», μεθ' ἧς ἐληστεύθη τὸ ποίμνιόν του. Μαθάνομεν, ὅτι ἀπέθανεν ἐν Μεσημβρίᾳ συνεπιεὶς τῶν πληγῶν του. Οἱ ἔνοχοι ἦσαν δύο κομιτατζήδες.

«2) Εἰς τὸ μικρὸν χάνιον, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγορᾶς εἰς Ἀγγιάλου εἰς Πύργον, ἐνοπλοὶ κομιτατζήδες συνέλαβον τοὺς ἐμπόρους Ρόδες καὶ Τίνας, ζητοῦντες παρ' αὐτῶν χρήματα. Οἱ αὐτοὶ κομιτατζήδες ἔθεσαν πῦρ εἰς τὸ χάνιον.

«3) Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τῆς ἀγορᾶς εἰς Ἀγγιάλου εἰς Θέρμας, ὁ Μανουὴλ Ταμπάκουγλου εἰς Ἀγγιάλου ἐληστεύθη ὑπὸ κομιτατζήδων, ἀφαιρῶσάντων παρ' αὐτοῦ 260 φράγκα.

«4) Τρεῖς κομιτατζήδες, ἐν Ἀγγιάλῳ, προσέβαλον νύκτωρ καὶ ἐφόνευσαν διὰ μαστιγώσεων τὸν Γεώργιον Λεμπλεμπιτζήν.

«Ὅλα αὐτὰ τὰ κακουργήματα συνέβησαν εἰς διάστημα μίαις ἑβδομάδος, διαπιστοῦνται δὲ πάντα ὑπὸ μαρτύρων. Ἐὰν ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ τῶν πραγμάτων δὲν ἔλειπε παντελῶς ἡ ἀρωγὴ τῶν ἀρχῶν—διότι οὕτω δέον νὰ ἐρμηνευθῇ ἡ ἀπάντησις τοῦ κ. Πετκόφ—δὲν εἶνε ἐκπληκτικόν, ὅτι οἱ Ἕλληνες μεταναστεύουσιν, ἀκολουθοῦσι δὲ τὸ παράδειγμα τῶν καὶ αὐτοὶ οἱ Βούλγαροι.»

Ἡ «Βουλγαρία», σχολιάζουσα τὸν ἐν τῇ Σοβράνι λόγον τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἰδίως τὴν ἀκόλουθον περικοπήν : «Ἡ Εὐρώπη ἔρχεται θεωροῦσα τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βουλγαρίας, ὡς σημαντικὸν παράγοντα πολιτισμοῦ», ποιεῖται τὰς ἐξῆς παρατηρήσεις :

«Πᾶν τὸ γινόμενον κακόν, ὃ περ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ γίνηται καθ' ἐκάστην ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, καθὼς αἰ ληστεῖαι, αἱ ὀφειλόμεναι εἰς καθοβολίαν πυρκαϊαί, αἱ ἑνοπλαὶ κλοπαί, καὶ, γενικῶς εἰπεῖν, ἅπαντα τὰ ἐγκλήματα κατὰ τῆς ζωῆς, τῆς περιουσίας καὶ τῆς τιμῆς τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν οἰασδήποτε ἐθνικότητος, τείνουσι

νὰ καταστήσῃσι πιστευτὴν τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ἡμετέρα χώρα κατίστη σημαντικὸς παράγων ἀταξίας.

Ἡ στάσις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων καθὼς καὶ ἡ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου, ἀπέδειξεν ἄλλως τε καθαρῶς, πῶς κρίνεται ἡ Βουλγαρία ἐν τῇ ξένῃ.

Ἡ βουλγαρικὴ ἐφημερίς «Δέν» τῷ φύλλῳ τῆς 20 Ὀκτωβρίου 1906 κατηγορεῖ ἐπίσης τὸ κόμμα τοῦ κ. Γεννάδιεφ, ὡς ἀπροκαλίαν τὰς ἀνθελληνικὰς παραχὰς, αἵτινες τόσον ἐβλάψαν τὴν Βουλγαρίαν, διὰ λόγους ἀποκλειστικῶς οἰκονομικοῦς.

Καταχωρίζομεν ἐνταῦθα ἐπιστολὴν ληφθεῖσαν παρὰ τινος ἀνταποκριτοῦ ἐκ Πόργου, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 16 Αὐγούστου 1906 :

«Οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς ἡμετέρας πόλεως καθὼς καὶ ὅλων τῶν πόλεων τῆς Βουλγαρίας διατελοῦσιν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ τρόμου. Οἱ Ἕλληνες δὲν τολμῶσι νὰ περιπλανῶνται ἐξω τῶν οἰκίων των, εἰμὴ μόνον πρὸς ἀγορὰν τῶν ἀπαραιτήτων προμηθειῶν, ὑποχρεοῦνται δὲ νὰ κλείωσι τὰς κατοικίας των λίαν ἐνωρὶς ἐπὶ ἀπειλῇ θανάτου ἐκ μέρους τῶν κοιταρτζήδων.

Ἐπὶ τριῶν ἡμερῶν οἱ Βούλγαροι ἰθνηκόφρονες ἐκκαμαν νέαν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἑλληνικῶν οἰκιῶν καὶ καταστημάτων. Κατέστρεψαν καὶ ἐλεηλάτησαν τὸ κατάστημα τοῦ κ. Κραγιόζη.

Τὸ ἐμπόριον ἔπαυε, πᾶσα δὲ πίστισις ἔπαυσε. Οἱ δυστυχεῖς Ἕλληνες καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλοχθοὶ δὲν γνωρίζουσι τί νὰ πράξωσι καὶ φεύγουσιν, ὅπου τοὺς ὠθεῖ ἡ μοῖρα, καταλείποντες τὴν μεγάλην ἢ μικρὰν περιουσίαν των, διὰ νὰ σώσωσι τὴν ζωὴν των.

Ἐθὰ ἐκπλαγῆτε ἕως μανθάνοντες, ὅτι καίτοι ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Πετκόφ ἔπαυσε τὸν νομάρχην Πόργου, ἡ πᾶσις αὕτη οὐδεμίαν ἔχει ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων.

Ἀπιστεῦτε σοβαρῶς, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀποδοκιμάζει τὰς βιαιοπραγίας ταύτας; Ἐὰν εἶχεν οὕτως, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὰς προλάβῃ; καὶ τώρα, ὅποτε τόσα ἐγκλήματα διαπράττονται εἰσέτι κατὰ τῶν Ἑλλήνων, τί πράττει αὕτη πρὸς ἀπόδειξιν τῆς καλῆς πίστεώς της;

Ἐθὰ ἀφηγηθῶ ὑμῖν ἐν καὶ μόνον ἐπεισόδιον, διὰ νὰ ἀποδείξω πόσον τὰ ἔργα τῶν Βουλγάρων διαφέρουσιν ἀπὸ τοὺς λόγους των.

Ὁ κ. Πετκόφ, ὅστις ἐπισκέφθη τὴν ἡμετέραν πόλιν μετὰ τὴν ἀνακριτικὴν ἐπιτροπὴν, ὑπεσχίθη εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀγγιάλου καὶ τοῦ Πόργου, ὅτι αἱ καταληφθεῖσαι ἐκκλησίαι των καὶ αἱ σχολαὶ των θ' ἀποδοθῶσι καὶ ὅτι αἱ πυρποληθεῖσαι οἰκίαι θὰ ἀνοικοδομηθῶσι δι' ἐξόδων τῆς Κυβερνήσεως. Τρεῖς μόλις ἡμέρας ἀργότερον, ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Σισμάνωφ διώρισε τοὺς καθηγητὰς τῆς Σχολῆς, ἧτις πρὸ εἰκοσίων ἡμερῶν ἦτο ἑλληνικὴ, μεταβαλὼν αὐτὴν εἰς βουλγαρικὴν ἐμπορικὴν σχολὴν ! Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο εἶνε χαρακτηριστικὸν τοῦ τρόπου, καθ' ὃν

βμιλοῦσαι καὶ πράττουσιν οἱ δύο οὗτοι ὑπουργοὶ τοῦ σταμπούλωφικοῦ κόμματος. Τὴν 12 τρέχοντος, μὴνὸς τὸ ἑλληνικὸν ἀτμόπλοιον «Ἀντιγόνη» ἀπέπλευσεν ἐκ τοῦ ἡμετέρου λιμένος, φέρον διακοσίας πενήτηκοντα οἰκογενεῖας προσφύγων ἐξ Ἀγγιᾶλου. «ὦ ! νὰ ἐβλέπετε τὸ ὄδυμνόν θέαμα! Νὰ ἐβλέπετε δλους ἐκείνους τοὺς γυμνόποδας ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, ρακενδύτους, πεινῶντας, οἰκτρούς, κλαίοντας τὴν ἀπόλειαν προσφιλῶν ὄντων καὶ φεύγοντας τὰς κατερειπωθείσας ἐστίας των, τὴν γῆν, ἐν ἣ ἐγεννήθησαν καὶ ἐφ' ἧς ἐζῆσαν !...»

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Βούλγαρος διπλωματικὸς πράκτωρ, κ. Νάτσσεβιτς, ὑποβάλλων τὴν παραίτησίν του, εἶπε :

«Τὰ τρία ἔτη, ἀτινα διήνυσα εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει θέσιν μου, ὑπῆρξαν δι' ἐμὲ ἔτη καταδίκης, τὴν ὅποιαν δὲν ἠδυνήθην νὰ ὑποφέρω πλέον, εὐθὺς ὡς ἔμαθον τὴν καταστροφὴν τῆς Ἀγγιᾶλου. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἰδοκίμασθην τόσον ἐν τῇ ιδιότητι μου, ὡς διπλωματικῷ πράκτορος, ὅσον καὶ ὡς Βούλγαρος, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἰδίστασα ν' ἀποστείλω τὴν παραίτησίν μου».

Ὁ δὲ νῦν πρωθυπουργὸς κ. Πέτκωφ ἐφαίνετο προλέγων τὴν ἀλήθειαν, όταν, ἰπισκεπτόμενος τὰ ἱερίπια τῆς Ἀγγιᾶλου, ἀνέκραξεν ἐνώπιον τῶν συνοδευόντων αὐτόν :

«Τὰ ἐγκλήματα ταῦτα θὰ στοιχίσωσιν ἀκριβῶς εἰς τὴν Βουλγαρίαν.»

Πράγματι ὁμως ἡ Εὐρώπη δὲν ἐξηγέρθη ἐξ ἀγκυκατήσεως κατὰ τῶν βουλγαρικῶν ὤμοστέων. Ἡ Βουλγαρία ἐπηυρημῆθη πανταχοῦ. Θεωρεῖται ἐν τῇ Ἀίμῳ τὸ κράτος τοῦ μέλλοντος.

Δὲν θὰ ἦτο ἐν τούτοις δίκαιον νὰ εἰπώμεν, ὅτι σύμπαξ ὁ εὐρωπαϊκὸς τύπος ἐτήρησεν ἔνοχον σιγὴν καὶ εἰδότες τελείαν ἀδιαφορίαν ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων τούτων. Μέγας πράγματι ἀριθμὸς ἐφημερίδων διεμαρτυρήθη καὶ ἐστιγματίσεν, ὡς ἤρμοζε, τοὺς αὐτοὺς τῶν ταρχῶν.

Μία τῶν σημαντικωτέρων ἐφημερίδων τῆς Βιέννης, ἡ «Ἀλγεμείνε Τσαίτουγκ» ἰδημοσίευσεν μακρὸν ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν Βουλγαρίᾳ.»

«Τὸ ἀνθελληνικὸν κίνημα, γράφει, ἐξακολουθεῖ εἰσεῖτι ἐν τῇ βουλγαρικῇ ἡγεμονίᾳ. Τὴν φορὰν αὐτὴν ἐν τούτοις αἱ βουλγαρικαὶ ἀρχαὶ ἔλαβον αὐστηρὰ μέτρα κατὰ τῶν ὑποκινητῶν αὐτοῦ. Κατενόησαν ἐπὶ τέλους, ἐν Σόφίᾳ, ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀρεθῆ, ὅπως καταστῆ χρονία κατὰστασις πραγμάτων, καθ' ἣν κύριος τῶν κοινῶν πραγμάτων εἶνε ὁ ἔχλος.»

«Ἡ ἐξολόθρευσις καὶ ὁ ἐκβουλγαρισμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐν Βουλγαρίᾳ θὰ συνεπῆγε μεγίστας ἐμπορικὰς ζημίας καὶ πλεῖστα μειονεκτήματα διὰ τὴν ἡγεμονίαν. Ἡ μεγάλη ἀξία τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ βουλγαρικὸν ἔμποριον, εἶνε ἀποτέλεσμα μακρῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως, ἣ δὲ βλάβαι αὐτοῦ καταστροφὴ θὰ ἦτο κατ' ἀνάγκην λίαν ἐπιζήμιος εἰς τὸ βουλγαρικὸν κράτος.»

Ἡ βουλγαρικὴ Κυβέρνησις, ἰνοήσασα τὴν ἀλήθειαν ταύτην καὶ ἰδοῦσα τὴν

αἰσχύνῃ, ἣ ὅποια ἀνελόγει εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν φρικαλέων πράξεων τῶν μηνῶν Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου, ἀπεράσις νὰ ἐπιληφθῇ αὐστηρῶν μέτρων κατὰ τοῦ στασιάζαντος ὄχλου.

« Ἄλλ' ἡ βουλγαρικὴ Κυβέρνησις δὲν πρέπει νὰ σταματήσῃ εἰς ἡμίμετρα· δὲν θὰ τῆ ἦτο ἄλλως τε δυνατόν νὰ τὸ πράξῃ. Θὰ εὐρεθῇ τὸναντίον εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ δηλώσῃ καὶ νὰ παράσχῃ ἀσφάλειαν, ὅτι δὲν προτίθεται νὰ δρέψῃ ὠφελείας ἐκ τῶν κακουργημάτων τοῦ ὄχλου. Ἡ καταστροφὴ τοῦ ἑλληνικοῦ ὀργανισμοῦ ἑλοκλήρου εἶνε ἔργον τῆς εὐτελεστέρως μερίδος τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, τοῦ βουλγαρικοῦ κτήτους.

« Προφανὲς λοιπὸν εἶνε, ὅτι πρὸς διατήρησιν τοῦ ἀστικοῦ κύρους ὑπὲρ τὴν θέλησιν τοῦ ὄχλου θὰ χρειασθῇ κατ' ἀνάγκην νὰ ἐπαναχθῶσι τὰ πράγματα, εἰς ὃ σημεῖον εὐρίσκοντο πρὸ τῶν παρανόμων πράξεων τῶν δυσηρησθημένων Βουλγάρων.

« Ἡ στοιχειωδέστια δικαιοσύνη ἐπιβάλλει εἰς τὴν πολιτείαν τὴν ὑποχρέωσιν καὶ τὸ καθῆκον ν' ἀποδώσῃ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησιαστικὰς Κοινότητες τῆς Βουλγαρίας τοὺς καταληφθέντας δέκα ἕξ ναοὺς καθὼς καὶ τὰς τρεῖς μονὰς καὶ τὰς δέκα ὀκτώ σχολὰς μετὰ τῶν ἀνηκουσῶν εἰς αὐτὰς περιουσιῶν. Ἄλλ' εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν καταληφθεισῶν ἐκκλησιαστικῶν περιουσιῶν δέον νὰ περιληφθῶσι καὶ τὰ κτίρια ἐκεῖνα, ἅτινα ἀξιούσιν αἱ βουλγαρικαὶ Κοινότητες, ὅτι ἀνηκουσῶν εἰς αὐτάς, διότι ἀφῆρθσαν διὰ τῆς βίας ἀπὸ τοὺς κατόχους αὐτῶν.

« Ὁ ἐκβουλγαρισμὸς τῶν ἑλληνικῶν σχολῶν, τὸν ὅποιον σκέπτονται οἱ ἔθνικοφρόνες ταρχαποιοί, θέλοντες νὰ ἐφαρμόσωσι τὸν νόμον τοῦ Σταμπούλωφ περὶ σχολῶν, φαίνεται ἐξ ἴσου ἀνωφελὲς καὶ ἀδικος.

Ἐπιγράφουσι καὶ ἄλλαι τινὲς περιεκτικαὶ ἀρθρῶν δημοσιευθέντων διὰ τὰς ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ Ἀνατολικῇ Ρωμιλίᾳ ταρχαχὰς ὑπὸ τινων ἐκ τῶν κυριωτέρων εὐρωπαϊκῶν ἡμερησίων. Τὸ «Φρένδεμβελτ» γράφει τὰ ἐξῆς :

« Ὁ φυλετικὸς ἀγὼν ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου ὑπῆρξεν ἤδη αἰτία τρομερῶν συμβάντων. Μετὰ τὰς τελευταίας στάσεις, καθ' ἃς καταλήφθησαν ἐξ ἐφόδου οἱ ἑλληνικοὶ ναοὶ καὶ αἱ ἑλληνικαὶ σχολαὶ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμιλίᾳ, τὸ μαινόμενον πλῆθος παρέδωκε χθὲς εἰς τὰς φλόγας ὀλοκλήρον μίαν πόλιν.

« Ἡ Ἀγγίλιας καθ' ὀλοκλήριαν σχεδὸν μετεβλήθη εἰς σωρὸν ἱερειῶν. Πολλοὶ κάτοικοι ἀπωλέσθησαν, οἱ δὲ κατορθώσαντες νὰ σωθῶσι κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη, ἵνα μὴ πέσωσιν εἰς χεῖρας τῶν ἀμειλικτων αὐτῶν ἐχθρῶν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἐστιῶν των.

« Ἡ ἱερῆξις αὕτη τοῦ κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Βουλγαρίας μίσους εἶνε πράγ-

ματι ἀποτέλεσμα τῆς δράσεως τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἑλληνικῶν σωμάτων, ἀτινα βῆμα πρὸς βῆμα κατεδιώξαν τοὺς Βουλγάρους; Ἄλλὰ τὰ σώματα εἶνε βουλγαρικῆ ἰφεύρεσις. Αἱ βουλγαρικαὶ συμμορίαι ἐτόλμησαν νὰ ριψοκινδυνεύσωσι μέχρι τῆς καρδίας τῆς Μακεδονίας, ὅπου τὸ βουλγαρικὸν στοιχεῖον εἶνε ἀναμειγμένον μετὰ πληθυσμῶν ἡμιλοῦντων ἄλλην γλῶσσαν, ἀποτελεῖ δὲ μειονοψηφίαν καὶ ἐνήργησαν προπαγάνδαν ὑπὲρ τῆς ἰθνηκῆς τῶν ἰδέας διὰ παντοίων βιασιότητων, φόνων καὶ ἐπιθέσεων, ἐμπρησμῶν, δολοφονιῶν καὶ βιασμῶν».

Κατωτέρω ἡμιλῶν περὶ τῆς δράσεως τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἑλληνικῶν σωμάτων, ἀτινα ἐξωλόθρευσαν τοὺς Βουλγάρους ληστάς, ὁ ἀρθρογράφος προσθέτει :

«Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, χάρις εἰς τὸ ὅποιον ὁ Ἑλληνισμὸς ἠδυνήθη νὰ προυδεύσῃ ἐν Μακεδονίᾳ, διηγήσαν ἐν Βουλγαρίᾳ, ὅπου ἡ Μακεδονία θεωρεῖτο ἤδη ὡς ἰθνηκὴ κτῆσις, αἰσθήματα λύσεως καὶ, καθὼς εἶδομεν, ἐπέφερε τὸ καθαρῶς φανατικὸν τοῦτο κίνημα. Αἱ ἐπιτυχίαι τῶν ἑλληνικῶν σωμάτων προῦκάλεσαν τοιαύτην ἐκρηξιν μίσους κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὥστε αἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας ἀπειλοῦνται ὑπὸ ἐξολοθρευέσεως, αἱ δὲ ἀπόπειραι αὐτῶν πρὸς ἀντίστασιν ἐπεδείνωσαν μόνον τὸν κίνδυνον. Οἱ Βούλγαροι μεταχειρίζονται τοὺς Ἑλληνας τῆς Βουλγαρίας ὡς ἡμῆρους, δι' ἑκάστον δὲ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον ἰδάφους, ἀπολλύμενον πρὸς νότον, ἐν αἰματηρῶν ἐπεισοδίων συμβαίνει ἐν τῷ βορρᾷ».

«Ἡ βουλγαρικὴ Κυβέρνησις, ἥτις ὑπεσχέθη μετὰ τὰς πρώτας διαδηλώσεις νὰ πράξῃ πᾶν τὸ δυνατόν πρὸς προστασίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ ὅποια εἰς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις συνεκράτησε πράγματι τὸν ὄχλον διὰ τῶν στρατευμάτων, δὲν προσεῖχε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἀγχιάλου».

Ἡ «Ἀλγγεμαίνε Τσαίτουγκ» τῆς Βιέννης ποιεῖται λίαν ἀμερόληpton περιγραφὴν τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων. Τὸ κατωτέρω ἔκθερον φέρει ὡς τίτλον «Τὸ πάθημα τῆς Ἀγχιάλου» :

«Τὰς ὠμότητας τοῦ Κισνοβίου καὶ τοῦ Γκομῆς ὑπερέβησαν κατὰ πολὺ αἱ τῆς Ἀγχιάλου, ἥτις τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν ὑπῆρξε θέατρον τῶν φοικαλεωτήρων σκηνῶν. Σήμερον ὅμως γνωρίζομεν κατὰ τρόπον βέβαιον καὶ ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ βουλγαρικὴ Κυβέρνησις καὶ αὐτὸ τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος ἐνέχονται τρομερὰ πρὸ τῆς Εὐρώπης».

«Πῶς θὰ ἦτο πράγματι δυνατόν μετὰ τὰ πρόσφατα γεγονότα τῆς Φιλιππουπόλεως, τῆς Στενημάχου, τοῦ Πύργου, τῆς Τσερνόβας καὶ τῆς Μεσημβρίας νὰ μὴ κοπιᾶσιν αἱ ἀρχαί, ὅπως λάθωσι τὰ ἀναγκαῖα προληπτικὰ μέτρα πρὸς ἀποσόβησιν τῆς ἐπιθέσεως τῆς Ἀγχιάλου, ἥτις εἶχε προπαρασκευασθῆ ἀπροκαλύπτως καὶ ἐπιμελῶς τῇ βοηθείᾳ τῶν χωρικῶν τῶν περιχώρων; Καὶ πῶς μία ὀλόκληρος πόλις, καίμην ἐν τῇ μίσῳ τῆς Βουλγαρίας, κατασφάβη νὰ καταστραφῇ διὰ τοῦ πυρός, χωρὶς κατ' οὐδένα τρόπον ν' ἀντιστῶσιν εἰς τοῦτο αἱ ἀρχαί, χωρὶς τὰ ἐκ Πύργου, τοῦ μόλις ἀπέχοντος 2 1)2 ὥρας, ἀχθέντα στρατεύματα οὐδὲν νὰ πράξωσι διὰ

νὰ τὴν σώσωσιν, ὃ περ καθήκον εἶχον νὰ πράξωσι, πυροβολοῦντες ἐν ἀνάγκῃ κατὰ τῶν στασιαστῶν, χωρὶς οὐδεὶς νὰ ἄρῃ τὸν δάκτυλον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἐθνικῆς τιμῆς, ἐναντίον τῶν ἑμπρηστῶν καὶ τῶν δολοφόνων, οἵτινες ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον ἡμέραν ἔδωσαν ἐλευθερίαν διέξοδον εἰς τὴν ἀχαλίνωτον αὐτῶν λύσσαν καὶ ἐξήντησαν ὀλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν ἀποτροπαιοτέρων κακουργημάτων;... Οἰαδήποτε καὶ ἂν εἴνε τὰ διαπραχθέντα κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη κακουργήματα ἐν Μακεδονίᾳ ὑπὸ τῶν ἀλβανικῶν, βουλγαρικῶν, σερβικῶν ἢ ρωμουνικῶν ληστοσυμμοριῶν, αἱ φρικαλεότητες τῆς Ἀγχιᾶλου ρίπτουσι αὐτὰ εἰς ἀφάνειαν. Καταδεικνύουσι δι' αἱματοβαρῶν γραμμάτων, φωτιζομένων ὑπὸ τῶν λάμπων τῆς πυρκαϊᾶς, ὅποια θὰ ἦτο ἡ τύχη τῆς Μακεδονίας, ἐὰν αἱ Δυνάμεις ἀποσπῶσαι αὐτὴν ἀπὸ τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ καθιστῶσαι αὐτόνομον ἐπαρχίαν, παρέδιδον εἰς τὰς βουλγαρικὰς ἀρχάς.

«Εἶνε ἀποδεδειγμένη ἡ ἀνάγκη κοινῆς ἐνεργείας τῶν Δυνάμεων, δέον δὲ νὰ γνωσθῆ κατηγορηματικῶς εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Σόφιας, ὅτι ὄχι μόνον αἱ μυσταραὶ καὶ βάρβαροι πράξεις ἀπὸ τῶν γεγονότων τῆς Φιλιππουπόλεως μέχρι τῶν τῆς Ἀγχιᾶλου, διαγράφουσι τὴν βουλγαρικὴν ἡγεμονίαν ἀπὸ τῶν τάξεων τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν, ἀλλ' ὅτι ἀκόμη κατ' οὐδένα τρόπον θ' ἀνεχθῶσιν αἱ Δυνάμεις τὴν ἐπανάληψιν τῶν κακουργημάτων τούτων.

«Δὲν δύνανται τις παρά νὰ ἀναγνωρίσῃ σήμερον πόσον ὑπῆρξαν συνετὰ καὶ πλήρη προνοίας τὰ μέτρα τῶν ἐν Βεραλίῳ συνελθουσῶν Δυνάμεων, ἅτινα ἀπεμάκρυναν τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ ἐγκατέλιπον τὴν Καθάλλαν εἰς τὴν Τουρκίαν. Διότι, ἐνῶ εἰς τὰς ἑλληνικὰς πόλεις τοῦ Πύργου, τῆς Ἀγχιᾶλου καὶ τῆς Βάρνης, τὰς ἐμπιστευθείσας εἰς τὴν Βουλγαρίαν κατὰ τὸ 1878, οἱ Ἕλληνας, οἵτινες ἀντιπροσωπεύουσιν ἐν αὐταῖς τὴν μάλλον προοδευτικὴν μερίδα τοῦ πληθυσμοῦ, διαρκῶς κακοποιούνται, καταδιώκονται, καταδυναστεύονται καὶ κλέπτονται, ἡ ἑλληνικὴ πόλις τῆς Καθάλλας, ἥτις ἐσώθη τότε ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Βουλγάρων, ἀπὸ ἀπλῆς κόμης μετ' πληθυσμὸν 8,000 κατοίκων, οἷα ἦτο, μετεμορφώθη ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν εἰς πλουσίαν καὶ ἀνθηρὰν πόλιν, ἀριθμοῦσαν σήμερον πληθυσμὸν 40,000 κατοίκων.

«Εἶνε λοιπὸν ἀποδεδειγμένον κατὰ τρόπον φαινόν καὶ ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ τουρκικὴ κυριαρχία ἐν Μακεδονίᾳ εἶνε ἐν πάσῃ περιπτώσει προτιμωτέρα τῶν αἱματηρῶν «ἐκπολιτιστικῶν μεθόδων τῆς νέας Βουλγαρίας....»

Τὸ «Νόιες Βίνερ Ταγβλάττ» κρίνει ὡσαύτως τὰ γεγονότα δριμύτατα :

«Τὰ βλέμματα τοῦ φρικιῶντος κόσμου εἶνε σήμερον ἐστραμμένα πρὸς τὴν Βουλγαρίαν, ὅπου ἡ ἀχαλίνωτος λύσσα κατὰ παντός ἑλληνικοῦ ἐπέφερε πανταχοῦ πραγματικὰς καταστροφάς. Ἐμαθον ἤδη ἐκ μακρῶν περιγραφῶν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνωσται πᾶν ὅτι οἱ λυσσῶντες καὶ μαινόμενοι Βούλγαροι διέπραξαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς Φιλιππουπόλεως, τῆς Στενιμάχου καὶ τῶν λοιπῶν πόλεων,

γνωρίζουσι δ' ἐπίσης, ὅτι ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις ἔσπευσε νὰ δηλώσῃ εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅτι ἀποδοκιμάζει πᾶν ὃ τι συνέβη ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ὅτι θὰ λάβῃ μέτρα πρὸς ἀποσόβησιν ἐν τῷ μέλλοντι πάσης ἐπαναλήψεως τοιούτων γεγονότων.

ἌΤι ἔπραξεν ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις, ὅπως προλάβῃ νέας ἐκρήξεις τοῦ λαϊκοῦ μίσους κατὰ τῶν Ἑλλήνων; Τὸ ἐμάθμεν τάχιστα. Εἰς ἐκάστην γωνίαν, εἰς ἐκάστην ἑδρὸν ἢ πλατεῖαν νέα συνήρχοντο ἀνθελληνικὰ συλλαλητήρια, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ ἐνοχληθῶσιν ὑπὸ τῆς Ἀστυνομίας ἢ τοῦ στρατοῦ. Εἰς ἕκαστον συλλαλητήριον ἐψηφίσθησαν ἀποφάσεις, προτείνουσαι τὸν ἀμείλικτον διωγμὸν καὶ τὴν ἐξολόθρευσιν τῶν Ἑλλήνων. Ἐπιτέλους μετὰ τὴν διοργάνωσιν τοῦ ὄχλου συνέβη χθὲς φρικαλέα καταστροφή, μοναδικὴ μάλιστα καταστροφή ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

«Εἰς τὰς ἐπισήμους βουλγαρικὰς ἐκθέσεις λέγεται, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπεπειράθησαν ν' ἀντιστῶσι κατὰ τοῦ συλλαλητηρίου. Ἄλλὰ διὰ τίνων μέσων; «Ὀχυροῦμενοι εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τοὺς ναοὺς των», ἀπαντῶσιν ἡμῖν ἐκ Σόφιας!»

Κατωτέρω ἡ βιενναῖα ἐφημερίς ἐπιχειρεῖ ν' ἀνακρίσῃ τὰς ἐκ Σόφιας διαψεύσεις περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς καταστροφῆς, ἀπαδεικνύει δὲ φανεῶς τὴν ἐνοχὴν τῆς τῆς βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν γεγονότων τῆς Ἀγγιόλου ἡ γερμανικὴ ἐφημερίς τοῦ «Φόξ» ἔγραφε τὰ ἑξῆς:

«Τί λέγει εἰς ταῦτα ἡ Εὐρώπη; Τί λέγει ἡ Εὐρώπη, ἡ ἐνδεδειγμένη, ὅπως ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῆς ἡσυχίας τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου καὶ ἥτις δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου εἶνε ὑποχρεωμένη νὰ ἐπιμῆθῃ οὕτως ἢ ἄλλως εἰς τὸ ζήτημα τῶν τελευταίων γεγονότων τῆς Βουλγαρίας;

«Μέχρι τῆς σήμερον, φρονοῦμεν, ὅτι γνωρίζομεν, ὅτι ἡ Εὐρώπη οὐδὲν ἀκωλύτως εἶπε καὶ τηρεῖ σιγὴν, οὐδαμῶς ἐπιθυμοῦσα προφανῶς νὰ θέσῃ χεῖρα εἰς τὸ καταγώγιον τοῦτο.

«Εἶνε βέβαιον, ὅτι εἰάν χριστιανικὸς τις ναὸς ἐθεβηλοῦτο ἐν Τουρκίᾳ ὑπὸ πλήθους παραχοποιῶν, μηδεμίαν σχέσιν ἔχόντων μετὰ τῆς Κυβερνήσεως, θὰ ἀντήχει εἰς τὸν κόσμον (πρὸ πάντων ἐν Ἀγγλίᾳ) ἡ συνήθης κραυγὴ τῆς ἀγανακτήσεως, εἰς δὲ τὰ διάφορα Κενοβουλία αἱ Κυβερνήσεις δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ εὐρωσι λέξεις, ὅπως καταδικάσωσι μίαν ἀπλῆν βεβήλωσιν. Ἄλλ' ὅταν πρόκηται περὶ ἑλληνικῶν ναῶν πολιορκουμένων καὶ ἐκπορθευμένων καὶ περὶ ἄλλων ἀποτροπαίων βιαιοπραγιῶν, διαπραττομένων ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, ἡ Εὐρώπη σιωπᾷ».

Καὶ αὕτῃ ἡ φιλοβούλγαρος ἐφημερίς «Νοβόιτ Βρέμια», παρὰ τὰ σοφίσματα τῆς καὶ τὰς ἀποπειρας, ὅπως δικαιολογήσῃ τοὺς Βουλγάρους, ἀποκαλεῖ τὰς παραχὰς «**Θλαβερά ἐπεισόδια**», ἐνῶ ἡ «**Δεατσάτεϋ Βιέκ**» ἐν ἄρθρῳ, ὑπὸ τὸν τίτλον «**Ὁ Σλαβισμὸς ἐν κινδύνῳ**», μεταξὺ ἄλλων παρατηρήσεων περὶ Μακεδονίας, δια τὴν ὁποίαν ροβεῖται, λέγει, μὴ τὴν ἰδῆ ποτὲ αὐστριακὴν, ἀλβανι-

κὴν, ἢ ἑλληνικὴν, οὐχὶ δὲ σλαβικὴν, προσθέτει ἐν τέλει, ὅτι οἱ Βούλγαροι «δὲν ὄφειλον νὰ προσβάλωσιν ἀόπλους πολίτας».

Τὸ σημαῖνον φύλλον τῆς Πετροπόλεως «Πιετερσμπούρσκι Βιεδεμόστ» γράφει τὰ ἐξῆς :

«Κατὰ τὰς τελευταίας ὀλίγας ἐβδομάδας λαμβάνομεν εἰδήσεις ἐκ Φιλιππουπόλεως, Βάρνης, Πύργου καὶ τῶν λοιπῶν πόλεων καὶ χωριῶν τῆς μεσημβρινῆς Βουλγαρίας, ἀναφερούσας κλοπὰς καὶ ἄλλας βιαιοπραγίας, διαπραττομένας ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ πάντοτε τρόπον. Ὁ βουλγαρικὸς ὄχλος ἐνεργεῖ ἐπιδρομὰς κατὰ τῶν ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν, καταστρέφων τὰ ἐν αὐταῖς ἑλληνικὰ βιβλία καὶ τὰ ἑλληνικὰ καταστήματα. Ἐν ἐνὶ λόγῳ διαπραττόνται αἱ αὐταὶ πράξεις βιαιότητος προεμελετημέναι, οἷαι καὶ ὑπὸ τῶν Ρώσων πογγύμ. Οἱ νοκοὶ δημεύονται ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι ὠκοδομήθησαν ἴσως διὰ βουλγαρικῷ χρήματος. Ἐν Βάρνῃ ἐχθρική διαδήλωσις ἠμείωσε τὸν Ἑλληνα μητροπολίτην ν' ἀποβιβάσθῃ, διότι ὁ πατριάρχης δὲν εἶχε δῆθεν θεωρήσῃ ἀναγκαῖον ν' ἀνακοινώσῃ τὸν διορισμὸν τοῦ εἰς τὴν βουλγαρικὴν Κυβέρνησιν.

«Φαίνεται, ὅτι, ὑποστηρίζουσα ἐν τῷ κρυπτῷ τὸν ὄχλον ἐν ταῖς ἐπιθέσειν αὐτοῦ κατὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ἡ βουλγαρικὴ Κυβέρνησις οὐδένα ἕτερον ἔχει σκοπὸν εἰμὴ νὰ υποβάλλῃ τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην εἰς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τῆς ἡγεμονίας. Ὁ βουλγαρικὸς λαὸς τρέφει τοιοῦτον μῖσος κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὥστε οὐδέμιν ἔχει ἀνάγκην ἰδικιτέρων λόγων νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῶν.

«Οἱ Ἕλληνες μισοῦνται ἐν Βουλγαρίᾳ διὰ λόγους τῶσον πολιτικούς ὅσον καὶ κοινωνικούς. Ὑπεσκέλισαν τοὺς Βουλγάρους ὄχι μόνον ἐν ταῖς ἱμπεριακαῖς πόλεσι τῆς παραλίας, ὅπου συνεκέντρωσαν εἰς χεῖράς των ἅπαν τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον καὶ τὰ μετακομιστικὰ μῖσα, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἰσωτερικαῖς πόλεσι τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας, ὅπου ἅπαν τὸ μῆγα ἢ μικρὸν ἐμπόριον εὐρίσκεται εἰς χεῖράς των. Ἐν ταῖς τέχαις καὶ τῇ μεθόδῳ τοῦ πείρασθαι πρὸς τοὺς πελάτας εἶνε ἐπίφοβοι συναγωνισταί. Ὡς ξενодоχοί, ὑπάλληλοι καὶ εἰς ὅλγς τὰς θέσεις, ἐν αἷς ἀπαιτεῖται καὶ τις δόσις εὐγενείας, ἐπιτυγχάνουσι πολὺ πλεον οἱ ἢ Βούλγαροι. Ὑπάρχουσι μάλιστα πλεῖστοι Ἕλληνες ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Κυβερνήσεως. Ἄλλοτε οἱ ἔχοντες παιδευσιν Βούλγαροι ἦσαν σπάνιοι. Οἱ Ἕλληνες, μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτοὺς εὐφυΐας, κτώρθωσαν νὰ ἐπωφεληθῶσι τῆς παρουσιαζομένης εἰς αὐτοὺς εὐκαιρίας καὶ κατέλαβον σημαντικὰς θέσεις. Χάρις εἰς τοῦτο οὐδόλως εἶνε ἐκπληκτικόν, ὅτι οἱ Βούλγαροι μισοῦσι τοὺς Ἕλληνας.

«Δὲν εἶνε σχεδὸν ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν τὴν δυσμενῆ στάσιν τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου, προκαλοῦντος ἀπροκαλύπτως τοὺς ἐξαρχικούς, ὅπως δικαιολογήσωμεν εὐκόλως τὰς κατὰ τῶν Ἑλλήνων βιαιοπραγίας.

«Ἡ βουλγαρικὴ Κυβέρνησις ἔχει ὀλόκληρον τραπεζιτικὸν σῶμα ἐν Φιλιππουπόλει καὶ ἐν τούτοις οὐδὲν μέτρον ἐλήφθη διὰ τὴν καταστολὴν τῶν ταραχῶν. Πι-

στεύεται ἰνταῦθα, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς ἡγεμονίας περιορίσθη εἰς τὸ πρόσωπον ἀπλοῦ θεατοῦ, διότι ὑπελόγιζεν ἐπὶ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Αὐστρίας».

Ἡ α' Ἐφημερίς τῆς Κολωνίας, ἣτις ἐξετάζει πάντοτε τὰ ἀνατολικά πράγματα μετ' ἡρεμίας καὶ ἀμεροληψίας, εἶνε ἡ μόνη ἐφημερίς ἐν Γερμανίᾳ, ἣτις, γνωρίζουσα κατὰ βάθος τὸ ζήτημα, ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ χωρὶς νὰ γίνηται ἀκουσίως ἢ ἐκουσίως ὄργανον προσώπων ἢ μερίδων.

Τὴν 19 Ἰουλίου 1906 ἡ «Ἐφημερίς τῆς Κολωνίας» ἰδημοσίευσεν ἐν τῇ δευτέρᾳ πρωτῆ αὐτῆς ἐκδόσει τὸ κατωτέρω κύριον ἄρθρον περὶ τῶν γενομένων ταραχῶν.

«Ὡς αἰτία τῶν τελευταίων ταραχῶν ἀναφέρεται ἡ γενικὴ δυσἀρέσκεια τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ συνεπειᾶ τῆς δράσεως τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἑλληνικῶν σωμάτων. Ἄφ' ἑτέρου εἶνε βέβαιον, ὅτι τὰς ταραχὰς ταύτας διωργάνωσαν ταραχοποιοί. Ὅπως δὲ ποτε ἡ βουλγαρικὴ Ἀστυνομία, ἣτις ἄλλως τε οὐδέποτε ἐφημέισθη ἐπὶ μεγάλῃ προνοίᾳ, δὲν ἐπεινέθη, ἔπρεπε δὲ νὰ γνωσθῆ, ἂν ἡ διαγωγὴ αὐτῆς δέον ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν ἀνικανότητά ἢ τὴν συνενοχίᾳ αὐτῆς.

«Τὸ ἔτος 1872 ἐδόθησαν εἰς τοὺς Βουλγάρους ἓνα ἐξαρχον, ὅστις κατέστη ἦδη ἀντίπαλος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ οὕτως ἡ ἐξουσία ἐπηύξησε, τῆς Βουλγαρίας γενομένης ἡγεμονίας καὶ ἰσθμείσης μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τούτων χωρῶν προσεχώρησαν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐξαρχίαν, ὑρίστανται δὲ ἀκόμη ἑλληνικαὶ Κοινότητες μόνον ἐν Φιλιππούπολει, Στενημάχῳ, τοῖς λιμέσι τοῦ Εὐξείνου καὶ ἐν τισὶν ἄλλοις μέρεσιν, ἀλλὰ καὶ αὗται ὁσημέραι ἐξαφανίζονται καὶ διασκορπίζονται.

«Δικαίως τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον παραπονεῖται διὰ τὰς πολυκρίθμους παρανόμους καταθλίψεις καὶ τὰς ἀπαύστους ἀρπαγὰς τῆς ἐξαρχίας. Αἱ διαφοραὶ μετὰ τῶν ὀρθοδόξων καὶ ἐξαρχικῶν ἐφθασαν εἰς μεγίστην ἰντάσιν, ὅτε ἡ μετὰ τῶν φυλῶν ρῆξις ἐν Μακεδονίᾳ μετεβλήθη εἰς αἰματηρὸν ἀγῶνα μετὰ τῶν συμμοριῶν καὶ τῶν σωμάτων ἐκάστης τῶν δύο ἔθνηκότητων.

«Ἄλλ' ἡ νέα αὕτη φάσις τῆς ρῆξεως ὀφείλεται εἰς τοὺς Βουλγάρους. Σὺν τῇ πτώσει τοῦ Σταμπούλωφ ἔλαβεν ἐπίσης τέλος ἐν Μακεδονίᾳ ἡ πολιτικὴ τῆς αἰρηνικῆς εἰσχωρήσεως», διὰ τῆς Σχολῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δὲ προπαγανδισταὶ ἐνεκαίνισαν δράσιν, ἣτις ἔσχε φοικώδεις συνεπειάς. Ἡ δράσις αὕτη προὔκαλεσε τὴν ἐνοπλον ἀμυναν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Σέρβων, ὅστινες ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον.

«Ἐπὶ τοιαύτας συνθήκας ἡ ὑπαρξίς τῶν ὀρθοδόξων ἐν Βουλγαρίᾳ ἐπιδεινούσεται, ὡς εἰκόσ, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Τὰ μακεδονικὰ κομιτάτα τῆς ἡγεμονίας ὑποδαυλίζουσιν ἐν αὐτῇ διὰ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῶν μέσων τὸ κατὰ τῶν Ἑλλήνων κίνημα, ἐπιμένοντά συγχρόνως, ὅτι ἐπείγει ἡ πᾶσις ἀπάντων τῶν κατεχόντων δημοσίας θέσεις ὀρθοδόξων. Βλέπουσιν ἐν αὐτοῖς ἐπικίνδυνον στοιχεῖον.

«Ἐπὶ δύο τῶν ἐπιπέδων, ὅπου ἐφαίνετο ἐπικείμενος ὁ πόλεμος μετὰ τῆς Τουρ-

κίας, ἔχι μόνον οἱ Μωχμεθανοὶ ἔφεδροι, ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς ἑλληνικῆς ἐθνικότητος ἀπεκλείσθησαν τοῦ στρατοῦ.

«Ἐν τούτοις ἡ βουλγαρικὴ Κυβέρνησις ἀπέσχε μέχρι τῆς σήμερον νὰ λάβῃ ἐξαιρετικὰ μέτρα κατὰ τῶν ὀρθοδόξων, ἐφ' ὅσον οὗτοι ἦσαν ἐν τάξει μετὰ τῶν νόμων, ἀλλ' ἔδραξε πᾶσαν παρουσιασθεῖσαν εὐκαιρίαν, ὅπως ἐξασθενήσῃ τὸ γόντρον τοῦ Πατριαρχείου.»

Ὁ «Νέος Ἐλεύθερος Τύπος» ἐν ἑτέρῳ ἄρθρῳ ὑποστηρίζει, ὅτι αἱ διαδηλώσεις αὗται, ἀντὶ νὰ θέσωσι τέρμα εἰς τὴν ἐπιπεθοῦσαν ἐντασιν μετὰ τῶν κυβερνήσεων Σόφιας καὶ Ἀθηνῶν, θὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἐπιδείνωσιν αὐτῆς καὶ θὰ ἔχωσι θλιβερόν ἀντίκτυπον ἐν Μακεδονίᾳ, ὅπου φαίνεται ἡ Ἑλλάς οὕσα ἰσχυροτέρα.

Ὁ «Πεσταῖος Λόγος», σχολιάζων ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ τὰς ταραχὰς τῆς Σόφιας, ἐπιμένει ἰδιαζόντως ἐπὶ τῶν ἐθνουσιῶδῶν ζητωκραυγῶν τοῦ βουλγαρικοῦ πλήθους πρὸ τοῦ μεγάρου τοῦ Ἀγγλοῦ πράκτορος καὶ ἐρωτᾷ:—«Ποῖος ὁ λόγος τῶν ἰδιαιτέρων αὐτῶν διαδηλώσεων ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων διαδηλωτῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Βρεττανοῦ πράκτορος καὶ τῆς ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, ἐνῶ οὐδεμία ἐκρηγῆς παραφόρου ἐθνουσιασμοῦ εἶχε συμβῆ πρὸ τῶν ἄλλων διπλωματικῶν Πρακτορειῶν;

Τὸ «Φρίνδεμπλατ», ἡμιεπίσημον ὄργανον τῆς αὐστριακῆς Κυβερνήσεως, ἐξετάζουσα τοὺς λόγους τῶν ταραχῶν, παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ἐκρηγῆς αὕτη κατὰστασις ἐδημιουργήθη ἐν Μακεδονίᾳ ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς Βουλγαρίας, ἥτις ἰστρατολόγησι καὶ ἀπέστειλε τὰς συμμορίας τῆς πολυ πρὶν ἢ τὰ ἄλλα μακεδονικὰ σώματα εἰσελθῶσιν εἰς τὴν σκηνήν, ταῦτα δὲ ἀργότερον οὐδὲν ἄλλο ἐπραξαν εἰμὴ νὰ μιμηθῶσι τὴν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἐγκαινισθεῖσαν μέθοδον.

«Πῶς ἡ Βουλγαρία τολμᾷ νὰ διαμαρτύρηται καὶ νὰ καθιστᾷ τὴν Τουρκίαν ὑπεύθυνον διὰ τὰ ἐν Μακεδονίᾳ συμβαίνοντα, ἐνῶ εἰς αὐτὴν μόνον καταγωνίσκεται πᾶσα ἡ εὐθύνη τοῦ φυλετικοῦ αὐτοῦ ἀγῶνος, εἰς ὃν παρέσυρε τοὺς Ἕλληνας;»

Ἡ «Βελγικὴ Ἀνεξαρτησία» γράφει τὰ ἑξῆς:

«Τὰ ἐξελεχθέντα ἐν Καβάρῃ τῆς Βουλγαρίας σοβαρὰ γεγονότα, οἷου ὁ ὄχλος, ἀφοῦ κατέλαβε τὸν ἑλληνικὸν κῶδον καὶ τὴν σχολὴν ἐπέδότη εἰς παντὸς εἶδους λεηλασίας τῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀνηκόντων καταστημάτων, ἐφελεύουσι καὶ πάλιν τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ φλέγοντος ζητήματος, τοῦ μετὰ τῶν ἐθνικότητων ἀγῶνος, ὅστις ἐδημιούργησεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατὰστασιν ἐξαιρετικῶς ἐπικίνδυνον. Ἡ βουλγαρικὴ Κυβέρνησις δὲν δύναται προφανῶς νὰ θεωρηθῇ ὑπεύθυνος διὰ τὰς ταραχὰς ταύτας, καθόσον μάλιστα ὁ νομάρχης εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ προστατεύσῃ τὴν ἑλληνικὴν Κοινότητα, οἱ δὲ ταραχοποιοί, ἐπωφεληθέντες τῆς ἀπουσίας του, διέπραξαν τὰς, περὶ ὧν ὁ λόγος, βιαιοπραγίας.»

«Ἐγράφομεν χθὲς, λέγει ἡ «Βελγικὴ Ἀνεξαρτησία» ἐν τῷ φύλλῳ αὐτῆς τῆς ἰαυάρου, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Σόφιας θὰ ἰσπευδε βεβαίως ν' ἀπαλλάξῃ τὴν εὐ-

θύνην αὐτῆς ἐξ ὀλοκλήρου, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ θλιβερά ἀνελληνικά συμβάντα, ἅτινα ἐξετυλίχθησαν ἐπὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ἰδάφους. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος διεμαρτυρήθη κατὰ τῶν διαδηλώσεων τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ ζητεῖ ἀποζημίωσιν διὰ τὰς γενομένας ζημίας· ἡ Κυβέρνησις τῆς Σόφιας διέταξεν ἀμέσως τὴν σύλληψιν καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων».

..

Ποία ὑπέρβεν ἡ στάσις τοῦ ἀγγλικῷ τύπου ἐνώπιον τῶν ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν Βουλγάρων καταγγελλθέντων ἐγκλημάτων, ἅτινα διήγειραν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὴν ἀγανάκτησιν μεγάλης μερίδος τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου; Πλέον ἢ ἅπαξ ἡ Ἄγγλῖα διεμαρτυρήθη ἐπισήμως διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἑξωτερικῶν κατὰ τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ ἀγῶνος τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐζήτησε τὴν τιμωρίαν τῶν δῆθεν ὑπευθύνων μητροπολιτῶν. Ἡ κοινὴ γνώμη, παραπλανηθεῖσα ὑπὸ τινῶν μελῶν τοῦ Βαλκανικοῦ Κομιτάτου καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Σόφια ἀνταποκριτοῦ τῶν «Τάξις», (οἱ «Τάξις», ὡς πᾶς τις γνωρίζει, ὑποστηρίζουσι τὴν παραγραφθεῖσαν θεωρίαν μιᾶς «Μεγάλης Βουλγαρίας», ἐκτεινομένης μέχρι Θεσσαλονίκης καὶ Ὀλύμπου καὶ προωρισμένης ν' ἀποτελέσῃ ἀσφαλῆ προμαχῶνα κατὰ τῆς Ρωσσίας, τούτο δὲ ἐπ' ὄφελός (!) τοῦ στενοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ὡσεὶ ἡ ἑλληνικὴ ἰδέα εἶνε περιωρισμένη εἰς τὸ ἐλεύθερον κράτος καὶ ὡσεὶ ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν εἶνε ἐπαρκὴς ζωῆς ἐν Μακεδονίᾳ, Θράκῃ, Ἡπίερω, ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει καὶ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ!) ἡ κοινὴ λοιπὸν γνώμη διὰ πολλῶν ἐφημερίδων, ἔχουσῶν ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς «Τάξις», ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἑλληνικῶν σωματίων τῆς Μακεδονίας, ἐνῶ θεωρεῖ ἀθύρους τοὺς κακοποιούς τῆς Σόφιας, οἵτινες ἀγωνίζονται κατὰ τῶν Τούρκων, ὅπως δημιουργήσωσι μέγα χριστιανικὸν κράτος, περιλαμβάνον ἐκτός τῆς σημερινῆς Βουλγαρίας τὴν Μακεδονίαν, Θράκην καὶ τὸ λοιπὸν μέρος τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων»!

Ἐρίστανται δηλώσεις, γενομένηαι ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ ὑπευθύνων πολιτικῶν ἀνδρῶν ἀνηκόντων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ φιλελεύθερον κόμμα, αἵτινες τείνουσι ν' ἀποδείξωσιν, ὅτι ἡ λύσις τοῦ ἀνατολικῷ ζητήματος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἰδρύσεως μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ βουλγαρικοῦ Κράτους, ἱκανοῦ ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν Τουρκίαν, τῆς ὅποιαις ἡ δύναμις ἀποσυντίθεται καὶ παρακμάζει ἡσυχίαι. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται τὸ δεικνύμενον ὑπὸ τῆς ἐπισήμου Ἀγγλίαις ἐνδιαφέρον, ἰδίᾳ κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη, ὑπὲρ τῆς Βουλγαρίας.

Ἐνῶ ἡ πλειοψηφία τοῦ ἀγγλικῷ τύπου συνέχισε τοὺς Βουλγάρους διὰ τὰς φιλοπολέμους δηλώσεις καὶ τὰς ἀπειλὰς τῶν πολιτικῶν αὐτῶν ἀνδρῶν, ὁ ἐν τῇ Βουλῇ λόγος τοῦ Ἑλλήνου πρωθυπουργοῦ, κ. Θεοτόκη ἐγένετο δεκτὸς διὰ σχολίων ἤκιστα εὐμενῶν.

Οἱ «Τάιμας» ἐδήλωσαν, ὅτι οἱ λόγοι τοῦ κ. Θεοτόκη ἦσαν ἐκπληκτικοί, οὐδὲν δὲ ἠδύνατο νὰ κερδίσῃ εἰς αὐτῶν ἡ ἀνθρωπότης, προσθέσαντες ὅτι ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ζήτουσα σήμερον τὴν ταχέειαν ἐφαρμογὴν τῶν μεταρρυθμίσεων ἐν Μακεδονίᾳ, πράττει τοῦτο μόνον, ὅπως μὴ ὑστερήσῃ τῶν ἄλλων Κρατῶν τοῦ Αἴμου.

Δ'.

Ἡ ἐν Μακεδονίᾳ βουλγαρικὴ πολιτικὴ.

Οἱ ἀπὸ τῆς προσαρτήσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμουλίας ὑποκινηταὶ τῆς Βουλγαρικῆς ἐπαναστατικῆς ἐν Μακεδονίᾳ δράσεως ἀπεπειράθησαν κατ' ἀρχὰς νὰ προσηλυτίσωσιν εἰς τὸν Βουλγαρισμὸν τοὺς μακεδονικοὺς πληθυσμούς, διὰ προσεγγίσεως μετὰ τῆς Τουρκίας, καὶ διὰ τῆς Σχολῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Τοιοῦτο ἦτο τὸ πρόγραμμα τῆς βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας κατὰ τὸ 1885, υἱοθετήθη δὲ καὶ ἐτίθη εἰς ἐφαρμογὴν δι' ὄλων τῶν μέσων, βιαιῶν ἢ δολίων κατὰ τὴν πολιτικὴν κυριαρχίαν τοῦ Σταμπούλωφ.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἀξιωμαθμόνευτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Βουλγαρίας, καθότι προσηρητήθη διὰ πραξικοπήματος εἰς τὴν νεκρὰν ἡγεμονίαν ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμουλία, αἱ δὲ ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου τοῦ Βερολίνου ἐξημηνένθησαν ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας τῶν κυριωτέρων μελῶν τοῦ Συνεδρίου τούτου, ἐνεφανίσθη εἰς βουλγαρικὴν γλῶσσαν καὶ κατόπιν εἰς γαλλικὸν βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον : «Ἡ Μακεδονία καὶ ἡ χιλιετηρὴς τοῦ Μεθοδίου». Δέκα αἰῶνες εἶχον παρέλθῃ ἀπὸ τῆς προσελεύσεως τῶν Βουλγάρων εἰς τὸν Χριστιανισμὸν, ἡ δὲ βουλγαρικὴ Ἐξαρχία ἐώρταξεν τὸ συμβάν τοῦτο τοῦ σλαυικοῦ κόσμου δι' ἀναμνηστικῶν δημοσιευμάτων.

Συγγραφεὺς τοῦ ἔργου τούτου ὑπῆρξεν ὁ γραμματεὺς τῆς Ἐξαρχίας Ἀθανάσιος Σοπόφ, γράφων ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Ὀφείκωφ», ἐδημοσιεύθη δὲ τοῦτο ἐν εἰδει πολιτικοῦ προγράμματος, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ τηρηθῇ ἐν Μακεδονίᾳ, ὅπως εὐκολώτερον καὶ ταχύτερον φθάσωσιν οἱ Βούλγαροι εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ βουλγαρικῆς ἰδέας.

«Κοιτίς τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ τὰς σλαυικὰς φυλάς, εἶνε ἡ Μακεδονία, ἡ γενέτειρα γῆ τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου. Ἄλλὰ φεῦ! σήμερον ἡ χώρα αὕτη εἶνε πολὺ δυστυχής. Δὲν τολμᾷ νὰ κηρύξῃ ἑαυτὴν σλαυικὴν, δὲν τολμᾷ νὰ λαλῇ τὴν μητρικὴν αὐτῆς γλῶσσαν.» Προσέτι ὁ συγγραφεὺς ἀναφωνεῖ : «Τὸ μέλλον ἡμῶν εἶνε ἡ Μακεδονία, εἶνε ἡ ἀφύπνισις τῶν Βουλγάρων τῆς Μακεδονίας, διότι ἐάν δὲν ἀποβλέπωμεν πρὸς τὸ ἰδεῶδες τοῦτο, τὸ μεγαλεῖον ἡμῶν, ἡ μέλλουσα ἡμῶν ἐθνικὴ ἐνότις καὶ αὕτη ἔτι ἡ ὑπαρξίς ἡμῶν ὡς κράτους τοῦ Αἴμου δὲν δύνανται νὰ ὑφίστανται. Ἐν Μακεδονίᾳ πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν τοῦ λοιποῦ. Ἡ Θεσσαλονικὴ δὲν νὰ καταστῇ ἡ πρώτη πόλις τῆς ἡμετέρας χώρας. Ἡ Θεσσαλονικὴ

θὰ εἶνε τὸ κυριώτερον παράθυρον, ὃ περ θὰ φωτίσῃ ὀλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα. Ἐργασθῶμεν λοιπὸν ἐν Μακεδονίᾳ.»

Κατὰ τὸν συγγραφεῖα ὁ μόνος ἐχθρὸς τῆς βουλγαρικῆς ιδέας εἶνε πάντοτε ὁ Ἕλληνας. Ἀφηγούμενος τὰ δεινὰ, ἐξ ὧν πάσχουσιν οἱ ἠμόφυλοι του, κατολογίζει πάντα ταῦτα εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. «Ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Πατριαρχείου, λέγει, προέρχονται ὅλαι αἱ ἐπιχορηγήσεις, αἱ προωριζόμεναι νὰ φωτίσωσι τὴν Μακεδονίαν ἢ μᾶλλον νὰ ἐξελληνίσωσι τοὺς Μακεδόνας καὶ συνεπῶς νὰ ἐξολοθρεύσωσι τοὺς Βουλγάρους. Ἡ Ἑλλάς εἶνε ὁ ἐπικινδυνότερος τῶν ἀντιπάλων, δὲν θὰ ἦτο δὲ ἐκπληκτικὸν νὰ γίνῃ μίαν ἡμέραν ἡ κυρία τῆς Μακεδονίας!»

Πῶς πρέπει λοιπὸν νὰ καταπολεμηθῇ ὁ ἐχθρὸς οὗτος; Ἡ ἀπάντησις εἶνε εὐχερής: διὰ τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ ἱερέως. Δι' αὐτῶν θὰ δημιουργηθῇ ἐν Μακεδονίᾳ ἔθνικόν βουλγαρικὸν φρόνημα. Ὁ συγγραφεὺς κηρύττει, ὅτι ἡ χώρα αὕτη θ' ἀπολεσθῆ ἰσαεὶ διὰ τοὺς Βουλγάρους, ἐὰν οἱ Βούλγαροι δὲν ἀφιερῶσιν ἀπάσας αὐτῶν τὰς δυνάμεις καὶ δὲν καταβάλωσι μεγίστας θυσίας, ὥστε νὰ ἀναζωογονήσωσιν αὐτήν, νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς αὐτὴν νέαν δύναμιν, νὰ προικίσωσιν αὐτὴν διὰ νέας διαπαιδαγωγημένης γενεᾶς εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ φοβῆται νὰ ἠμολογῇ τὴν ἔθνικότητα τῆς καὶ νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἀποθήσκη ὑπὲρ τοῦ θριαμβοῦ τῆς ἔθνικῆς ιδέας.

«Ἡ Μακεδονία προσθέτει ὁ συγγραφεὺς, δὲν δύναται νὰ ἐκβουλγαρισθῇ εἰμὴ μόνον διὰ τῆς Σχολῆς. Τοῦτο ὅμως ἀπαιτεῖ συνεχεῖς θυσίας καὶ ἀκράματον δραστηριότητα. Μετὰ τὴν δημιουργίαν ἔθνικοῦ φρονήματος δεῖν νὰ ὑποκινηθῇ τὸ ζήτημα νέας ἀπογραφῆς.»

Ὁ συγγραφεὺς λέγει ἐπίσης:

«Ὅπως καταστῆ ἀποτελεσματικὴ ἡ ἡμετέρα δράσις ἐν Μακεδονίᾳ, ὥπως δυνηθῶμεν ν' ἀγωνισθῶμεν κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ σώσωμεν τὴν βουλγαρικὴν ἔθνικότητα τῶν κατοίκων, δεῖν νὰ μείνωμεν φίλοι τῶν Τούρκων, μέχρις ὅτου ἐπιστῇ ἡ στιγμή τῆς διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου ἐνεργείας... Ὅπως θριαμβεύσωμεν τοῦ Ἑλλήνος ἐν Μακεδονίᾳ, δεῖν νὰ ἐκδιώξωμεν συμμαχίαν μετὰ τῶν Τούρκων, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπιτύχωμεν...»

Ὁ γραμματεὺς τῆς Ἐξουχίας περαίνει τὴν συγκινητικὴν ἔκκλησίν του πρὸς τὸν βουλγαρικὸν λαόν, ἀνκεφαλαίων τὴν κυριαρχοῦσαν ιδέαν τοῦ συγγράμματος του: «Διὰ τὸ καλὸν τῆς ἡμετέρας πατρίδος, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἡμετέρας ἐπιχειρήσεως, δεῖν νὰ ἐνεργήσωμεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Τούρκων, δεῖν νὰ διατηρησωμεν φιλικωτάτας πρὸς αὐτοὺς σχέσεις.»

Ἡ πολιτικὴ αὕτη, ἐφαρμοσθεῖσα ἐπὶ εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη, δὲν ἐπέτυχεν. Ὁ θερσιμὸς δὲν ἀπέδωκεν οὐδὲ τὴν σποράν. Ὁ Ἑλληνισμὸς, παρὰ τὰς ἐπιθίσεις πολλῶν καὶ ποικίλων ἐχθρῶν, διετήρησε τὴν ἰσχύν του τόσον ἐν Μακεδονίᾳ, ὅσον καὶ ἐν

Θράκη, δὲν ἔπρεπε δὲ νὰ ὑπάρχη ἐλπίς ὅτι θὰ ὑπεχώρει ἢ ὅτι θὰ ἀνελύετο ἐν τῷ χωνευτηρίῳ τῆς βουλγαρικῆς ἰδέας!

Ἐθεωρήθη λοιπὸν ἀναγκαία μεταβολὴ πολιτικῆς ἐν ταῖς δυσὶ ταύταις ἐπαρχίαις τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἰμου, τῇ Θράκῃ, καὶ τῇ Μακεδονίᾳ. Ὁ κύριος δημιουργὸς τοῦ νέου προγράμματος δράσεως ὑπῆρξεν ὁ πρόην ἐμπορικός πράκτωρ τῆς Βουλγαρίας ἐν Σκοπίοις κ. Ρίζωφ. Ἐν ὑπομνήματι, αὐτοῦ, ὑπὸ τύπον ἀνοικτῆς ἐπιστολῆς, ἀπευθυνομένης πρὸς τὸν ἡγεμόνα Φερδινάνδον κατὰ τὸ 1898, καταδικάζει τὴν ἐν ἰσχύϊ τότε μέθοδον τῆς Ἐξαρχίας, καθ' ἣν τὸ σχέδιον δράσεως ἐν Μακεδονίᾳ ἔδει νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν μόρφωσιν τῶν κατοίκων διὰ τῆς Σχολῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ κ. Ρίζωφ ἐξέφερε τὴν γνώμην, ὅτι ἀπὸ ἔργον τοῦτο ἔδει ν' ἀφεθῆ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μέριμναν τῆς Ἐξαρχίας, ἀλλ' ὅτι ἡ Βουλγαρία δεῖν νὰ συγκεντρώσῃ ἅπασαν αὐτῆς τὴν δύναμιν πρὸς τὴν ἀπέλευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας, διότι ὅσον διαρκεῖ ἡ παρούσα κατάστασις τῶν πραγμάτων ἐν Μακεδονίᾳ, τόσον οἱ ἔχθροί ἡμῶν κερδαίνουσιν ἰδαίως, ἐνῶ ἡμεῖς ἐπιδεινούμεν τὴν ἡμετέραν θέσιν. Πάν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτύχωμεν παρὰ τῶν Τούρκων διὰ φιλίας ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἡμῶν ἀδελφῶν, τὸ ἐπετύχομεν ἤδη. Πᾶσα παραχώρησις, γινομένη ὑπὲρ ἡμῶν ὑπὸ τῆς Τουρκίας, ἐάν ὑποθέσωμεν, ὅτι δύναται αὕτη νὰ πράξῃ ὑπὲρ ἡμῶν τοιαύτας, θὰ μᾶς ἦτο μᾶλλον ἐπιβλαβὴς ἢ ὠφέλιμος, διότι θὰ ἰστοιχίζεν ἡμῖν πλέον ἢ ὅσον ἀξίζει, ἐνῶ θὰ μᾶς ἀπασχάλοι ἀπὸ τῆς κυρίας ἡμῶν ἀποστολῆς.

«Καὶ αὕτη ἡ Τουρκία, ἐάν εἶχε πρὸς τοῦτο τὴν θέλησιν, δὲν εὐρίσκειται πλέον εἰς θέσιν νὰ εἰσαγάγῃ μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν Μακεδονίαν. Ἄλλως τε δὲν ἔχει πρὸς τοῦτο τὴν ἱλαχίστην ἐπιθυμίαν, ὅπερ ἀποδεικνύει, προμηθεύουσα ὄπλα καὶ πολεμοφόδια εἰς τοὺς τουρκικοὺς καὶ ἀλβανικοὺς πληθυσμούς.

«Αἱ μόναι δυνατόι ἐν Τουρκίᾳ μεταρρυθμίσεις εἶνε αἱ προβλεπόμεναι ὑπὸ τοῦ 23 ἄρθρου τῆς Συνθήκης τοῦ Βερολίνου, τὸ μόνον δὲ μέσον πρὸς πραγματοποίησιν αὐτῶν εἶνε ἡ αὐτονομία, ἥτις ἀργότερον θὰ μεταβληθῆ εἰς ἑνωσιν, ὡς ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας, καθὼς παρατιρεῖ ἡ «Ἐφημερίς τῆς Κολωνίας».

«Οὐδὲν θὰ ἦτο εὐκολώτερον τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων, ἐάν μόνον ἡ Ρωσσία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία ἀπεφάσιζον ν' ἀποστείλωσιν ἑκάστη ἐν σύνταγμα εἰς Θεσσαλονικίην, Μοναστήριον καὶ Σκόπια, συγκεντροῦσαι ἐνταῦθ' τοὺς ἡνωμένους στόλους των ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Θεσσαλονικῆς.

«Πάντες ὅσοι γινώσκουσι τὴν ψυχολογίαν τῶν Τούρκων καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν μακεδονικῶν πληθυσμῶν θὰ ἰστοιχημάτιζον τὴν κεφαλὴν των, ὅτι οὔτε ἐν τουρκικῶν ἢ ἀλβανικῶν ὄπλων θὰ ἐκρότει, εὐθὺς ὡς εὐρωπαϊκὸς στρατὸς καταλάμβανε τὰς εἰρημένους πρωτευούσας τῶν τριῶν μακεδονικῶν βιλαετιῶν... Ὁφείλει λοιπὸν ἡ Βουλγαρία νὰ καταβάλῃ πᾶσαν αὐτῆς προσπάθειαν ὅπως ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα

θέση ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάζει τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας τὸ μακεδονικὸν ζήτημα.

« Ἄλλ' ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ὀφείλει νὰ συνεννοηθῇ ἡ Βουλγαρία μετ' οὐδενὸς τῶν κρατῶν τοῦ Αἴμου ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν δυνατὴν διαίρεσιν τῆς Μακεδονίας καὶ πρὸς καθορισμὸν σφαιρῶν ἐπιρροῆς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Εἰς μόνος συνδυασμὸς μετὰ τῶν κρατῶν τοῦ Αἴμου εἶνε δυνατὸς ἐκεῖνος, ὅστις θὰ ἐξησφάλιζε τὴν συνεργασίαν αὐτῶν πρὸς τὰς προσπάθειάς τῆς Βουλγαρίας διὰ τὴν αὐτονομίαν τῆς Μακεδονίας. »

Αἱ ἰδέαι αὐταὶ τοῦ Βουλγάρου διπλωμάτου, ἐφαρμοσθεῖσαι ὑπὸ μίας τῶν δραστηριωτέρων προπαγανδῶν ἐν Μακεδονίᾳ, δὲν ἔμεινον ἀτελεσφόρητοι. Οἱ ἐν Βουλγαρίᾳ κύκλοι, ἐπίσημοί τε καὶ ἰδιωτικοί, κατενόησαν, ὅτι ἡ εἰρηνικὴ δρᾶσις τῆς Σχολῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἢ μᾶλλον τὰ ἐκκλησιαστικὰ προνόμια (βεράτια ἐπισκοπῶν), τὰ ἀποσπασθέντα παρὰ τῆς Τουρκίας διὰ πολιτικῶν μηχανορραφιῶν, δὲν ἔρχοντο εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς βουλγαρικῆς ἰδέας ἐν Μακεδονίᾳ. Ἐφημερίσθη λοιπὸν νέον σύστημα πρὸς ἐκβουλγαρισμὸν τῆς χώρας ταύτης. Τὸ σύστημα τοῦτο ἀνεπτύχθη κατὰ βαναυσότατον καὶ ἀνεκιδίστατον τρόπον ὑπὸ τοῦ Βόρειος Σαράφωφ ἐν Βελιγραδίῳ πρὸ τεσσάρων ἐτῶν : « Ἐπειδὴ ἡ Σχολὴ καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν κατόρθωσαν νὰ ἐκβουλγαρίσωσι τὴν Μακεδονίαν, εἶπεν, εἶνε ἀνάγκη ν' ἀποδεχθῶμεν μέτρα πρακτικώτερα καὶ ἀποτελεσματικώτερα, ἢτοι τὴν δυναμίτιδα καὶ τὸν ἐμπρησμὸν. »

Ἴδου τὰ νέα δόγματα τῆς ἐπαναστατικῆς Σχολῆς τῆς νέας Βουλγαρίας !

Ἐκ τούτου προήλθεν ὁ ἀγὼν τῶν βουλγαρικῶν κοιμητῶν διὰ τὴν ἐξίγερσιν τῆς Μακεδονίας καὶ τοῦ βιλαετιοῦ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἀγὼν, ὅστις ἤρξατο τὸ 1902, ἀλλ' ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτοῦ σημεῖον τὸ 1903. Ἡ πολιτικὴ αὕτη ἐξεδηλώθη πρὸ πάντων μετὰ τὰς ἐορτασθείσας ἐν Σίπκῃ ἐορτάς, ὅτε ὁ στρατηγὸς Ἰγνάτιεφ, ὁ δημιουργὸς τῆς Βουλγαρίας καὶ ἀρχηγὸς τοῦ Πανσλαβισμοῦ, ἐπισκίφθη τὴν χώραν ταύτην.

Ὁ στρατηγὸς Ἰγνάτιεφ, ἀποτεινόμενος εἰς ἐπιτροπέαν Βουλγάρων ἰθνηκοφρόνων, εἶπε μεταξὺ ἄλλων :

« Ἀγαπῶ τοὺς Βουλγάρους ἀπὸ τοῦ 1862. Ἀγαπῶ πάντας τοὺς Βουλγάρους. Οὐδέμιαν ποιούμεαι διάκρισιν μεταξὺ τῶν ἐλευθέρων καὶ τῶν δουλευόντων. Μίαν μόνην ἔχω προτίμησιν : Ἀγαπῶ ὑπερβαλλόντως τὴν δούλην Μακεδονίαν !

« Διὰ τὴν εἰρήνευσιν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου ἀνεκάλυψα ἐν φάρμακον—τὴν Βουλγαρίαν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου· ἀλλὰ διὰ λόγους ἀνεξαρτητοῦς τῆς θελήσεώς μου τὸ φάρμακον τοῦτο, ἡ θεραπεία αὕτη δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ.

« Ἐγὼ, ὁ κόμης Ἰγνάτιεφ, ζῶν ἡ νεκρός, ἐξορκίζω τοὺς Βουλγάρους καὶ δίδω εἰς αὐτοὺς τὴν συμβουλήν ταύτην, ὅτι ὀφείλουσιν ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν νὰ παραδίδωσιν, ὅτι πρέπει νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ Βουλγαρία τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

« Κληροδοτῶ εἰς τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος τὴν σύστασιν νὰ ἐργάζεται, νὰ ἐπιχειρῇ

τὰ πάντα, νὰ μάχῃται καὶ νὰ ἀγωνίζηται, ἵνα παρακλώσῃ, ὅπως μὴ οἰοιδήποτε τεμάχιον, οὔτε ἐν χωρίον—οὔτε, ἔστω, εἰς καὶ μόνος ἄνθρωπος—ἀποσπασθῇ τῆς Βουλγαρίας τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Αὗται εἶνε αἱ συμβουλαί, ἃς προέφερον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Βουλγαρίας ὁ ἀπόστολος οὗτος τοῦ Πανσλαβισμού τὸ 1902, κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς Σίπκας. Ἀφοῦ ἤκουσαν τοὺς προκλητικούς αὐτοὺς λόγους τὰ ἐπαναστατικά κομιτάτα, ἠσθάνθησαν μεγαλειότερον θάρρος εἰς ἐπιδιώξιν τῆς μακεδονικῆς των πολιτικῆς. Ὁ Βόρις Σαράφωφ καὶ οἱ ἐπιλεκτοὶ ὀπαδοὶ τῆς ἰδίας τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἐνεκαίνισαν τὸ 1902 καὶ συνέχισαν μετὰ περισσοτέρου ἐπιζήλου τὸ 1903 τοὺς ἀθλοὺς των διὰ τῆς δυναμίτιδος καὶ τῶν ἐμπρησμῶν.

Ὅτως ἤρχισεν ἡ ἐπιδρομὴ τῆς Μακεδονίας ὑπὸ τῶν συμμοριῶν τῶν κομιτάτων, τὸ κίνημα δὲ τοῦτο ἀπεκλήθη ὑπὸ τῶν ἐν Εὐρώπῃ φιλοβουλγαρικῶν κύκλων ἀμακεδονικὴ ἐπανάστασις. Τὰ ἐγκλήματα ἐπηκολούθησαν ἕτερα ἐγκλήματα ἐν ὀνόματι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Μακεδονίας.

Παρίχομεν ἐνταῦθα τὰς περιγραφὰς καὶ τὰ σχόλια, περικοπὰς ἐπισήμων ἐκθέσεων, ἐγγράφα καὶ ἐκθέσεις εὐρωπαϊκῶν καὶ βουλγαρικῶν πηγῶν, περὶ τῶν ἀνηκούστων αὐτῶν ἐγκλημάτων.

Ἐν πρώτοις θὰ παραθέσωμεν περικοπὰς τινὰς τῶν ἐκθέσεων τοῦ σὲρ Ἀλφρέδου Βιλιώττη, γενικοῦ προξένου τότε τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Κατὰ μῆνα ἀπρίλιον τοῦ 1902 ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ σὲρ Ἀλφρέδου Βιλιώττη πρὸς τὴν Κυβέρνησιν του τοῦ ἐξῆς τηλεγράφημα :

« Ἡ σχετικὴ ἑλλείψις ἀσφαλείας, ἣτις ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην προκλήθη ὑπ' αὐτῶν τούτων, ὅτινες παραπονοῦνται δι' αὐτήν. Ἐξαιρέσει πράγματι τῶν μονίμων ἐλλείψεων τῆς τουρκικῆς δικαιοσύνης, αἵτινες εἶνε συμπτῆς αὐτῇ, οὐδὲν ὑπάρχει τὴν στιγμὴν ταύτην, δυνάμενον νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀγωνίαν, ἣν ἐκδηλοῖ ὁ τύπος ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάστασιν τῶν πνευμάτων τῶν μωαμεθανικῶν πληθυσμῶν, καθότι ἐπὶ τέλους δὲν κακοποιοῦνται σχεδὸν οἱ ραγιαδες. Ἄλλ' αἱ βουλγαρικαὶ συμμορίαί, αἵτινες ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα εἶχον παύσῃ τὰ ἐγκλήματα των, ἤρχισαν καὶ πάλιν νὰ δολοφονῶσι τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοὺς Χριστιανούς καθὼς καὶ τοὺς Μωαμεθανούς. Μέχρι τοῦδε οὔτοι δὲν ἤλθον εἰς ἀντίποινα κατὰ τρόπον ἀρκετὰ γενικόν, ὥστε νὰ δύναται τις νὰ κάμῃ λόγον, ἀλλ' ἡ θέσις των κατέστη κρίσιμος, Ἕλληνες δὲ, Σέρβοι καὶ Βλάχοι, καθὼς καὶ Μωαμεθανοὶ παραπονοῦνται διὰ τρόπον καταφόρου περὶ τῶν μεθόδων τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν καθὼς καὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν φέρονται οἱ βουλγαρικοὶ πληθυσμοὶ κατόπιν τῶν μεθόδων τούτων. Ὅσως ἐν Δοϊράνῃ οἱ Χριστιανοὶ (ἐκτὸς τῶν Βουλγάρων) καὶ οἱ Μωαμεθανοὶ κλείουσι τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν των κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Αἱ μέθοδοι αὗται τῶν βουλγαρικῶν κομιτάτων ἐπέφερον τὴν κυριαρχίαν ἀληθοῦς τρομοκρατίας

μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς χώρας ταύτης, ἥτις ἀριθμεῖ ἱκανὸν ἀριθμὸν Βουλγάρων.» (Κυανῆ Βίβλος 1903).

Τὴν 17 Ὀκτωβρίου ὁ αὐτὸς γενικὸς πρόξενος ἔγραψε πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἄγγλον πρεσβευτὴν :

« Ἐκεῖνοι ἐκ τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ἀσκοῦσιν ἐπιρροήν τινα ἐπὶ τῶν δημοφθσκων αὐτῶν, εἰς τὸ ἐλάχιστον σημεῖον ἀντιστάσεως πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ Κομιτάτου, δολοφονοῦνται, ὃ περ ἐστὶ μέσον ἀπαλλαγῆς ἀπ' αὐτῶν, συγχρόνως δὲ καὶ τρομοκρατίας ὀλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ. Ἀληθεῖς κατάλογοι προγραφῶν εὑρέθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν ἐπὶ τινων Βουλγάρων φονευθέντων κατὰ τὰς συμπλοκάς. Τὸ μακεδονικὸν Κομιτάτον κατήρτισε βιβλίον, ἐν οἷς ἕκαστος Χριστιανὸς φορολογεῖται ἀναλόγως τῶν πόρων του, πᾶς δ' ὅστις ἀρνηθῆ νὰ πληρώσῃ φονεύεται. Τοιουτοτρόπως οἱ Χριστιανοί, ἀφοῦ πληρώσωσι τὸν κυβερνητικὸν φόρον, ὀφείλουσι νὰ καταβάλωσι καὶ δεῦτερον φόρον πρὸς τὸ Κομιτάτον, ἱκτὸς τῆς ὑποχρεώσεως των ὅπως παρέχωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν εἰς ἅπαντα τὰ μίλη αὐτοῦ, ἅτινα διέρχονται διὰ τοῦ χωρίου των καὶ τὰ ὅποια ἀκολουθοῦνται κατὰ πόδας ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων, τῶν ἐχόντων δῆθεν ἐντολὴν νὰ τὰ καταδιώκωσιν. Ἐλαθὸν πληροφορίας, καθ' ἃς ὑπάρχουσι περιπτώσεις, ἐν αἷς τὸ μπαχτσίς χρησιμοποιοῖται διὰ νὰ κλείη τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν χωροφυλάκων.»

Ἔτερον τηλεγράφημα ἀπὸ 9 Δεκεμβρίου 1902 λέγει τὰ ἑξῆς : « Τὰ μακεδονικὰ κομιτάτα μετεχειρίσθησαν διπλὴν μέθοδον δράσεως· ἐζήτησαν κατ' ἀρχὰς νὰ ἀφηνίωσωσιν ἔθνηκὸν αἰσθητικὸν μεταξὺ τῶν χωρικῶν διὰ τῆς ἐπιδράσεως προπαγανδιστικῆς φιλολογίας καὶ ν' ἀποσπάσωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐδοκίμασαν διὰ τῶν κατὰ τὸ θέρος διατρεχουσῶν τὴν χώραν συμμοριῶν νὰ τοὺς προσελκύσωσι δι' ὑποσχίσεων ἢ νὰ τοὺς ἀναγκάσωσι δι' ἀπειλῶν ὅπως συνενθῶσι πρὸς τὸ κίνημα τοῦτο. Διὰ τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ τῆς τρομοκρατίας ἐζήτησαν νὰ καταστρέψωσιν ἑταλῶς πᾶσαν ἡσυχίαν καὶ νὰ φέρωσι τοὺς κατοίκους τοῦ διαμερίσματος εἰς ἀθλιότητα τοιαύτην, ὥστε νὰ ἐξαναγκασθῶσιν ὑπ' αὐτῆς ν' ἀποασθῶσι τὰς ἐπαναστατικὰς των ἰδέας. Ὅλιγον κατ' ὀλίγον ἐξηφάνησαν πάντας, ὅσοι, μένοντες πιστοὶ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ἠρνούτο νὰ ὑπακούσωσιν εἰς αὐτοὺς. Ἐν τῷ διαμερίσματι τῶν Σερρῶν μόνον ἄνω τῶν ἑκατὸν Ἑλλήνων, Βλάχων ἢ Βουλγάρων ὀρθοδόξων, ἔπεσα θύματα τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς ὀμότητός των. Τὰ κομιτάτα λοιπὸν ἐπέτυχον διὰ τῶν πρακτόρων αὐτῶν, τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ ἱερέως, ἐργαζομένων καθ' ὅλον τὸ ἔτος, διὰ τῶν συμμοριῶν των καὶ διὰ τοῦ τρόμου, ὃν ἐμπνέουσι κατὰ τοὺς μῆνας τοῦ θέρους, ν' ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου ὀλόκληρον σχεδὸν τὸν πληθυσμὸν τῶν χωρίων Ἄνω Δζουμαγιαῆς καὶ Ραζλόγ καὶ τὸ πλεῖστον τῶν χωρίων Μελενίκου, Πετριτσίου καὶ Νευροκοπίου...»

Ὁ σερ Ἀλφρέδος Βιλιώττης, μετὰ τὴν περιγραφὴν τῆς δράσεως τῶν κομιτά-

των, ἐκθέτει πῶς αἱ ἐκ Βουλγαρίας προερχόμεναι συμμορίαὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν Μακεδονίαν. Περιγράφει μάχας τινὰς καὶ συμπλοκάς καὶ προσθέτει ἐν σελίδι 282-283 : « Ἐν ὄλῳ ἐλάχιστος ἀριθμὸς χωρικῶν μετέσχον πράγματι τῶν μαχῶν οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη πρὸς προστασίαν τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν. Οὐδὲν ἀπολύτως χωρὶον μετέσχον ἐκουσίως εἰς τὸ κίνημα, ἢ μετενάστευσεν ἐξ οἰκείας πρωτοβουλίας. Πάντες ἠναγκάσθησαν πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῶν ὑποκινήτων τοῦ κινήματος δι' ὑποσχίσεων, ἀπειλῶν καὶ διὰ δολοφονιῶν ἔτι, ἐδόθη δὲ εἰς αὐτοὺς νὰ ἐνοηθῇ, ὅτι τὰ κομιτᾶτα ἐνήργουν ἐκ συμφώνου μετὰ τῆς Βουλγαρίας, ἥτις ὑπεστηρίζετο ὑπὸ τῆς Ρωσσίας πρὸς ἀπελευθερωσιν τῆς Μακεδονίας. Ὅταν αἱ ὑποσχίσεις αὗται δὲν προῆγον τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα, αἱ συμμορίαὶ προέλεγον εἰς τοὺς χωρικοὺς τὴν καταστροφὴν τῶν ἐστίων των καὶ τὴν ἀπαγωγὴν τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδιῶν των, ἐν περιπτώσει δὲ ἐπιμόνου ἀρνήσεως, προσέφευγον εἰς τὴν δολοφονίαν. Τοιοῦτοτρόπως εἰς, ὀνομαζόμενος Δούσος, ἐδολοφόνησε τὸν Δούκαν ἐκ τοῦ χωρίου Βουσόδου, τοῦ καζᾶ Μελενίκου, ἑτερός τις δὲ ἀρχηγὸς συμμορίας ἐδολοφόνησε τὸν κοτζάμπασην τοῦ Σαρτσιέβου καὶ τῆς Ἰγραλίτσας τοῦ καζᾶ Πετριτσιού. Πολλὰ ἐπίσης πρόσωπα, καθὼς ἔγραψα ὑμῖν πολλάκις, ἀπώλεσθησαν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. »

Περαιτέρω ὁ σέρ Α. Βιλιάττης παραθέτει τὰς κατωτέρω γραμμὰς ἐξ ἐπιστολῆς, ἣν ἔλαθεν ἐκ Βουλγαρίας :

« Εἶνε βεβαίως θέαμα ἄξιον νὰ προκαλέσῃ τὸν θαυμασμόν τὸ γεγονός, ὅτι οἱ νέοι οὔτοι ἤρως τῆς Βουλγαρίας διέρχονται τὴν μεθόριον μετὰ τὸ τέλος τοῦ χειμῶνος, ὅπως μεταβῶσι νὰ φρονέσωσι Τούρκον τινὰ ἀσκόπως, ἔπειτα δὲ ἐπιστρέψουσι κατ' εὐθείαν εἰς τὰς ἐστίας των, ἐνῶ ἔνεκα αὐτῶν οἱ χωρικοὶ, διατελοῦντες ἀνυπεράσπιστοι, ἐγκαταλείπουσι τὰς ἐστυῶν ἐὰν δὲ οἱ δυστυχεῖς οὔτοι, ἐπιζήσαντες, κατορθώσωσι νὰ διέλθωσι μετὰ κόπου τὴν βουλγαρικὴν μεθόριον, θὰ εὐρεθῶσιν ἠναγκασμένοι, ὅπως κερδήσωσι τι, δι' οὗ νὰ κατορθώσι νὰ μὴ ἀπεθάνωσι τὸν ἐκ πείνης θάνατον, νὰ πωλήσωσι τὰ κτήνη των πρὸς κερδοσκόπους εἰς τιμὴν 20 ἢ 30 φράγκων κατὰ κεφαλὴν. »

Τὰ γεγονότα ταῦτα, μνημονευόμενα ὑπὸ ἐκθέσεων, δημοσιευομένων ἐν ταῖς «Κυαναῖς Βίβλοις» τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας συνοψίζονται ἐν ταῖς ἐξῆς :

« Πράξεις βιαιότητος, διαπραττόμεναι κατ' ἀνθρώπων, ἀθῶων καὶ ἀόπλων, ληστεῖαι, δολοφονίαι, σκληρὰ βασανιστήρια ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἱερέων, ἰατρῶν, διδασκάλων, ἐμπρησμοὶ ναῶν, κακουργήματα διὰ δυναμίτιδος ἐναντίον πάντων τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν καὶ Μουσουλμάνων, γενικὴ τρομοκρατία, χύσις αἵματος καὶ σφαγαί. »

Ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς «Νοβόιε Βρέμια» ἔσχε τὴν εὐτυχῆ ἐμπνευσιν νὰ δημοσιεύσῃ τοὺς κυρίους ὄρους τοῦ ἀγῶνος τῶν Βουλγαρομακεδόνων. Παραθέτομεν μερικὰς αὐτῆς περιχοπὰς :

«Αἱ ἐπαναστατικαὶ συμμορίαὶ ἐξοπλίζονται καὶ διοργανοῦνται ὑπὸ τῶν διαφθέρων κομιτάτων. Ἰδίᾳ ὁμως τὰ ὄπλα παρέχει αὐταῖς τὸ κεντρικὸν Κομιτάτον, ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τούτου ἕκαστον τῶν μελῶν συμμορίας τινὸς εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ προμηθεύηται ἐξ ἰδίων ὄπλα καὶ πολεμοφόδια ὅπως ἔχη ταῦτα εἰς τὴν διάθεσίν του ἐν ᾧ διαμερίσματι ἐνεργεῖ. Ἐπίσης ἅπαντες οἱ συμμοριταὶ εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ φρονεῦσι πάντα εἰσὸνδήποτε, ὅστις ἤθελε τοῖς ὑποδειχθῆ ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομιτάτων.

«Διαταγῇ πάντοτε τῶν ἀρχηγῶν, ἔχουσι ἐντολὴν νὰ ὑποβάλλωσι τὴν ἐπαναστάσιν, νὰ προπαρασκευάζωσι τὴν ἐκρηξίν αὐτῆς. Πᾶς ὅστις ἤθελεν ἀποπειραθῆ νὰ παρακολύσῃ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἐπαναστατικοῦ σχεδίου δέον ἀμέσως νὰ ἐξαφανισθῆ. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δέον νὰ εἰδωποιοθῆ ἐγκαίρως τὸ Κομιτάτον τῆς Σόφιας, τὰ δὲ μέλη του εἶνε ὑποχρεωμένα νὰ ζητήσωσιν, ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατόν, εἰδικὴν ἄδειαν δι' ἐκάστην δολοφονίαν. Αἱ μυστικαὶ καταδίκασι δέον ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον νὰ κοινοποιῶνται εἰς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παῖδια, διότι ταῦτα δὲν δύνανται νὰ ἀνθίστανται εἰς τὴν ἀνάκρισιν τῶν ἀρχῶν. Τὰ μέλη ἐκάστης συμμορίας δὲν δύνανται νὰ ἐπισκέπτονται τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν καὶ τοὺς φίλους εἰμὴ μετὰ εἰδικὴν ἄδειαν τῶν ἐπιτοπίων κομιτάτων.»

Ἡ βουλγαρικὴ ἐφημερίς «Στρούμα» ἔγραψε τὰ ἑξῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου:

«Πλείους τῶν ἑκατῶν Βουλγάρων, ἀνήκοντες εἰς τὰς μεμορφωμένης τάξεις, ἐδολοφονήθησαν ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι ἦσαν καταδόται ἢ προδόται.

»Ἀπὸ δύο ἢ τριῶν ἑτῶν ἡ μακεδονικὴ Βουλγαρία εὐρίσκεται ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν δῆθεν ἐλευρωτῶν τῆς Τρέμει καὶ στένει, ἀλλ' οὐδένα βλέπει παρ' ἑαυτῆ, παρ' οὐ νὰ δύναται νὰ ζητήσῃ προστασίαν.

«Οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν ἡμετέρων ἔθνικοφρόνων τὴν κρατοῦσιν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ τρόμου. Μικρὸν τι χωρίον, ἡ Κότσανη, ἠναγκάσθη νὰ πληρώσῃ τὸ ποσὸν 300 λιρῶν τουρκικῶν, ὃ περ ἦτο δῆθεν προωρισμένον πρὸς ἀγορὰν ὄπλων. Ἐλάχιστα χωρία ἠναγκάσθησαν νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν σωτηρίαν των διὰ λύτρων 1000 καὶ 2000 λιρῶν τουρκικῶν. Οὐαὶ εἰς ἐκείνον, ὅστις θὰ ἠρνεῖτο: θὰ κατεδικάζετο ἀμέσως εἰς θάνατον ἐπὶ προδοσίᾳ. Οἱ Τούρκοι βλέπουσι τὸ θέαμα τῶν ἀλληλοσφαζομένων ἀπίστων καὶ εἶνε νῆχαριστήμενοι, ἐνῶ μουδίρι, καϊμακάμα καὶ πασσάδες πληθρῶνται ὅπως κλείωσι τὰ ὄμματα πρὸς τὰ ἐγκαλήματα ταῦτα. Ἐἶνε ἀληθές, ὅτι οἱ ἔθνικοφρονες ἀποστέλλουσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὄπλα τινὰ εἰς Μακεδονίαν, ἀλλὰ μόνον ἀφοῦ λάβωσι τίμημα πέντε λιρῶν τουρκικῶν δι' ἕκαστον. Τὸν παρελθόντα μῆνα κομιτατζῆδες τινες ἀφῆρσαν δις προμήθειάν τινα ὄπλων ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀποθήκης παραμηθορίου τινὸς πόλεως τῆς Βουλγαρίας καὶ εἰσῆγαγον ταῦτα λάθρα εἰς Μακεδονίαν.»

Εἰς ἓν τῶν τηλεγραφημάτων αὐτοῦ, τῶν ἀποσταλέντων πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγγλον πρεσβευτήν, ὃ σὲρ Α. Βιλιώττης γράφει:

«Αἱ βουλγαρικά συμμορίαὶ ἀπὸ τινος χρόνου, συνήθισαν νὰ στρατοπεδεύωσιν ὄχι ἐν τοῖς βουλγαρικοῖς χωρίοις, ἀλλὰ ἐν τοῖς χωρίοις, τοῖς κατοικουμένοις ὑπὸ Ἑλλήνων, οἵτινες ὑπολαμβάνονται οὕτως ὡς συνείργοι τῶν πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, ὃ περ ἐπισύρει κατ' αὐτῶν πᾶσαν ἀσθηρότητα τῆς ὀθωμανικῆς ἀρχῆς, καθ' ὅσον μάλιστα οἱ Ἕλληνες τολμῶσιν εἰσεῖτι ὀλιγώτερον τῶν Βουλγάρων ν' ἀρνῶνται κατάλυμα καὶ προμηθείας εἰς τοὺς ἀντάρτας. Ἐκεῖνο ὁμως, ὃ περ εἶνε ἀξιοσημείωτον εἶνε, ὅτι, παρ' ὅλα τὰ κακὰ, ἅτινα ἔχουσι νὰ ὑφίστανται, οὐδὲν ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων χωρίων εἶδε τοὺς κατοίκους αὐτοῦ προσερχομένους ἀθρόους εἰς τὴν Ἐξαρχίαν, ὅπως συνέθι εἰς τινὰ βλαχικὰ χωρία.» (Κυκνή Βίβλος 1903).

Κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ 1902 ὁ «Κυβερνητικὸς Ἀγγελιαφόρος» τῆς Περτροπόλεως ἐδημοσίευσεν ἄρθρον, τὸ συμπέρασμα τοῦ ὁποίου ἔχει ὡς ἔπεται :

«Μὴ εὐρόντες ὑποστήριξιν ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀδελφῶν σχεδίοις μεταξὺ τῶν Βουλγάρων τῆς Μακεδονίας οἱ ὑποκινηταὶ τοῦ κινήματος ἠναγκάσθησαν νὰ προκαλέσωσι γενικὴν ἐξέγερσιν ἐν τῇ χώρῃ, διαπράττοντες παντὸς εἶδους βιαιοπραγίας καὶ ὀμότητας, ἐξαπλοῦντες τὴν τρομοκρατίαν, κατὰ τρόπον ἐμποδίζοντα τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μελετωμένων μεταρρυθμίσεων. Παρὰ τὰ ληθθέντα προφυλακτικὰ μέτρα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Σόφικς, τὸ μακεδονικὸν κίνημα ἐξηπλώθη εὐρέως εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ εἰσδύσῃ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βουλγαρίας, ὑποστηριζόμενον ὑπὸ κομμάτων, ἅτινα ἔσχον τὴν παραφροσύνην γὰ πιστεύωσιν, ὅτι ἡ κηρυχθεῖσα ἐπαναστάσις θὰ ἐξηναγκάζῃ τὴν Ρωσσίαν ν' ἀλλάξῃ μέτωπον καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τῶν παραφρόνων σχεδίων τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Ἡ μοιραία αὕτη πλάνη, ἣν ἡ αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἠναγκάσθη πάντοτε νὰ καταπολεμήσῃ, ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῶν τρομερῶν δεινῶν διὰ τοὺς Χριστιανούς τῶν βιλαετιῶν τῆς Τουρκίας, εἰς ἃ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ τεθῇ τέρμα εἰμὴ παρεμποδιζομένων νέων συμμοριῶν νὰ διέλθωσιν ἐκ Βουλγαρίας εἰς Τουρκίαν καὶ ἀνακοπτομένης οὕτω τῆς ἐπαναστατικῆς δράσεως τῶν κομιτάτων. Τότε μόνον θὰ καταστῆ δυνατόν νὰ ζητηθῇ ἡ ἄμεσος ἐφαρμογὴ τῶν μεταρρυθμίσεων, τῶν ἀνταποκρινομένων εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων καὶ δυναμένων νὰ προστατεύωσι τοὺς κατοίκους κατὰ τῶν ἀυθαυρεσιῶν τῶν Τούρκων.»

Τὸ 1903 ὁ κόμης Λάμφοροφ μετέβη εἰς Σόφιαν ὅπως πείσῃ τοὺς Βουλγάρους ἐθνικόφρονας, ὅτι δεόν νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὴν λογικὴν. Ἄλλ' εἰς μάτην' εἰς μάτην ἀπεκήρυξε τὸ βουλγαρομακεδονικὸν κίνημα. Εἰς μάτην ἐδημοσίευσεν ἀμύσους ἢ ἐμμέσους ἀνακοινώσεις ἐν τῇ ἐξῆς ἑνώσι: «Θὰ ἦτο μεγάλη πλάνη τῆς ἡγεμονίας νὰ φαντασθῇ, ὅτι τὰ λαμβανόμενα ὑπὸ τῆς Ρωσσίας μέτρα ἀποτελοῦσιν ἐνθάδε τὸν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, οὐτινος ἢ ἀμείωτος καὶ κακουρηματικὴ παράτασις θέτει ἐμπόδια εἰς τὴν εἰρηνοποίησιν τῶν βιλαετιῶν καὶ συνεπῶς εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μελετωμένων μεταρρυθμίσεων.»

«Ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ἐκθέσεων τῶν προξένων τῆς Ρωσσίας ὅτι ἡ εἰρηνικὴ μερίς

τοῦ μακεδονικοῦ πληθυσμοῦ ὑποφέρει τόσον ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἐπαναστατικῶν συμμοριῶν ὅσον καὶ ἐκ τῆς τυραννίας τῶν Τούρκων.

« Ἀποδεικνύει τοῦτο, ὅτι ἀπαραίτητος ἀνάγκη ὑφίσταται ὅπως ἡ βουλγαρική Κυβέρνησις καταστείλῃ ὅσον τὸ δυνατόν δραστηριώτερον τὴν ἐπαναστατικὴν δράσιν καὶ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν παραχώρη κατὰστασιν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἰμου. »

Ἐν Γαλλίᾳ ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν περιέγραψε τὴν κατὰστασιν κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1903 ὡς ἑξῆς :

« Οἱ ἐπαναστάται ζητοῦσιν ἀπόλυτον ἀνεῖρτησίαν, ζητοῦσι τὰ πάντα καὶ ἀμέσως ὅπως δὲ ἐκδικάσωσι τὴν Εὐρώπην καὶ τοῖς δόξῃ προβαίνουν εἰς ἀχαρακτηρίστους πράξεις. Δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι τὰ πλήγματα αὐτῶν διευθύνονται κατὰ προτίμησιν κατὰ τῶν ὑπηκόων τῶν Δυνάμεων ἐκείνων, παρ' αἷς τὰ δεινὰ τῶν συμπατριωτῶν αὐτῶν προῦκάλεσαν πλεῖονα συμπάθειαν.

« Ἀνετινάχθη ἡ Ὀθωμανικὴ Τράπεζα, τὴν αὐτὴν τύχην ὑπέστη τὸ «Γουαδάλκεβίρ.» Ἐπειτα ἐξετροχιάσθη μία ἀμαξοστοιχία, ἣτις ἔθαψε μέγαν ἀριθμὸν ξένων, ἐντελῶς ἀθῶον πρὸς πᾶν ὅ τι ἀφορᾷ τὰς συμφορὰς τῆς Μακεδονίας.

« Πρὸς ἐπιδείνωσιν τῆς θλιβερᾶς τύχης τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἰς τὰς παρεκτροπὰς τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τουρκίας προστίθενται σήμερον καὶ αἱ τῶν ἐπαναστατῶν. Οὐαὶ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἀρνείται ν' ἀνοίξῃ τὸ χρηματοβυλάκιόν του ἢ τὴν ἀποθήκην τῶν τροφίμων του ! Οὐαὶ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἀρνείται νὰ προσέλθῃ εἰς τὰς συμμορίας τῶν ἐπαναστατῶν ! Ὁ κώδιξ τῆς «Ἐσωτερικῆς Ὀργανώσεως» μίαν ἀποκλειστικὴν ποιήν ἀναγράφει διὰ πᾶσαν παραβάσιν τῶν νόμων του, αὕτη δὲ εἶνε ἡ ποιήν τοῦ θανάτου!

« Δύνασθε νὰ κρίνητε, κύριοι, περὶ τῆς ἀθλιότητος τῶν κατοίκων. Οἱ μὴ συνδεόμενοι δι' ἀκατανικήτου δεσμοῦ πρὸς τὴν γενέθλιον χώραν των σπεύδουσιν ἀθρόοι εἰς τὰ γραφεῖα τῶν πρακτορείων τῶν μεταναστῶν.

« Φεύγουσιν, μοί γράφει εἰς ἐκ τῶν ἡμετέρων προξένων. «Φεύγουσιν ἀπὸ τε τῶν Τούρκων καὶ ἀπὸ τῶν κομιτάτων.»

Ἡ βουλγαρική ἐφημερίς «Μεταρρύθμισις», ὄργανον τοῦ ἀνωτάτου Κομιτάτου οὕτως περιγράφει τὰς ἐθνικὰς ιδιότητας τῶν Βουλγάρων :

« Ὁ κυριώτερος λόγος, δι' ὃν ἡ Βουλγαρία μὴ πληθυσμὸν τοσοῦτον δραστήριον, ἐργατικὸν καὶ ἐγκρατὴ ἐν διαστήματι εἰκασί ἐτῶν περιῆλθεν εἰς κατὰστασιν τοσοῦτον ἀθλίαν, εἶνε, ὅτι στερεῖται μεμορφωμένης τάξεως καὶ κοινωνίας ἱκανῆς νὰ περιορίσῃ τοὺς ἐγκληματίας.

« Ἀποβλέποντες ἀπὸ γενικῆς ἀπόψεως πρὸς τὴν κατὰστασιν τῶν πραγμάτων, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἡ Βουλγαρία ἀπέκτησε τὴν ἐλευθερίαν ταύτην, ἧς ἀπολαύει σήμερον, ἀνευ θυσιῶν. Ὁ ἀγὼν τῆς ἀνεξαρτησίας ἔληξε ταχιστα, ἡ δὲ χώρα οὐδεμίαν σχεδὸν ὑπέστη βλάβην. Ἐπὶ πλείον οἱ Ρῶσοι διεσκορπίσαν εἰς αὐτὴν μὲ ἀνοικτὰς χεῖρας τὸ χρῆμα, εἰς τρόπον ὥστε, ὅταν ἐφότισε τὴν Βουλγαρίαν ἡ ἡὺς

τῆς ἑλευθερίας, αὕτη ἐπλεεν εἰς τὸν χρυσόν. Ἄλλ' ἐν χρονικῷ διαστήματι, μικροτέρω τῶν εἰκοσιν ἐτῶν, ἡ πλουσία Βουλγαρία ἀπώλεσε τὴν ὕλικήν εὐδαιμονίαν αὐτῆς, σήμερον δὲ ἡ χώρα ἀγωνίζεται ἐντὸς οἰκονομικῆς κρίσεως.

«Ὁ ἔθνικὸς πλοῦτος ὑπεξηρήθη καὶ διεσπαθίσθη. Οἱ κλέπται καὶ οἱ λαφυραγωγοί, ἀντὶ νὰ περιφρονῶνται, ἀπολαύουσι τῶν μεγαλειτέρων τιμῶν παρὰ τῇ κοινῷ. Καὶ διὰ τοῦτο σήμερον ἐν Βουλγαρίᾳ ἕκαστος προσπαθεῖ νὰ κλέψῃ καὶ νὰ πλουτίσῃ εἰς βάρος τοῦ ἔθνους. Ἴδου πῶς ἡ ἡμετέρα Βουλγαρία, ἡ τόσον ὠραία, γλυκεία, ἐγκρατὴς καὶ ἐργατικὴ, μόλις διήνοιξε καὶ ἀμέσως ἐμαράνθη.»

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Βουλγαρίας κ. Δάνεφ, κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον τοῦ 1901 ἐποίησατο τὴν κατωτέρω δῆλωσιν πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον τῆς ἐφημερίδος τοῦ Βουκουρεστίου «Ἀβεδέρουλ» :

«Αἱ προσπάθειαι τοῦ μακεδονικοῦ Κομιτάτου εἶνε κατὰ μέγα μέρος μάταιαι :
 » Ἡ Μακεδονία δὲν κατοικεῖται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Βουλγάρων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Ἑλλήνων, Βλάχων, Σέρβων καθὼς καὶ Τούρκων. Πῶς συμβαίνει ὥστε νὰ μὴ παρκαπῶνται καὶ τὰ ἔθνη ταῦτα ὅσον οἱ Βούλγαροι ἐν τῇ γελσίᾳ αὐτῶν μερίμνη ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας ; Ἡ ἀπάντησις εἶνε εὐχερὴς : διότι οἱ Ἕλληνες, οἱ Σέρβοι οἱ Βλάχοι περιορίζουσι τὴν ἐν Μακεδονίᾳ δράσιν των εἰς ἴδρυσι σχολῶν καὶ εἰς διατήρησιν τῶν θρησκευτικῶν συμφερόντων τῶν ἐμοφύλων αὐτῶν, δὲν εἰσάγουσι δὲ ὅπλα καὶ πολεμοφόδια, οὐδὲ διοργανοῦσιν ἐπαναστατικὰ κομιτάτα καὶ συμμορίας στασιαστῶν.»

Τὰ σχέδια τῶν Βουλγάρων καὶ ἡ δράσις των περιγράφονται κατὰ τρόπον λίαν χαρακτηριστικόν ὑπὸ τοῦ Μαυροβουνίου Στεφάνου Λ. Γιωβάννοβιτς ἐν τῇ ἐφημερίδι «Νέοις τῆς Πετροπόλεως» καθὼς καὶ ὑπὸ τοῦ Ρώσου δημοσιογράφου κ. Ἀμφιθεάτρωφ, γνωστοῦ ἐπὶ τοῖς φιλοβουλγαρικοῖς καὶ μισελληνικοῖς πόθεις του, ὅστις ὅμως, ἐπισκεφθεὶς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ περιγράψῃ διὰ τῶν μαυροτέρων χρωμάτων τὴν δημιουργηθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἐγκλημάτων καὶ τῶν ἀτιμιῶν τῶν Βουλγάρων φοικτὴν ἐν Μακεδονίᾳ κατάστασιν.

Κατὰ τὸν κ. Ἀμφιθεάτρωφ, ἡ βουλγαρικὴ Σχολὴ τῆς Σόφιας εἶνε ἡ πεπυρακτωμένη ἐστία τῆς ἐπαναστατικῆς Προπαγάνδας, τῆς ὁποίας οἱ ἀπόστολοι περιέρχονται ἑλευθέρως ἐν Θεσσαλονίκῃ, Μοναστηρίῳ καὶ Σκοπίοις.

Ὁ Ρώσος δημοσιογράφος κ. Ν. Δουρνοβώ, ἱερυνῶν τὸ ζήτημα τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς ἐν τῇ «Ὁρθόδοξῳ Ἀνατολῇ» γράφει τὰ ἑξῆς περὶ τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ μακεδονικοῦ αὐτῶν ἀγῶνός :

«Οἱ Ἕλληνες συνεκράτησαν τοὺς Βουλγάρους ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ, ἀλλ' αὐτοὶ σφάζουσι αὐτοὺς τε καὶ τοὺς ἱερεῖς των. Τοὺς δένουσι ἐπὶ τῶν δένδρων, τοὺς ἀλείφουσι διὰ πετρελαίου καὶ θέτουσι πῦρ. Τοιαύτης τύχης ἔτυχον οἱ χωρικοί...»

«Δὲν ὑπάρχει Ἕλληνας, Σέρβος ἢ Ρωμοῦνός μὴ γνωρίζων ὅτι, οἱ Βούλγαροι μὴ-

τροπολιται τῆς Μακεδονίας εἶνε ὅπαδοὶ τοῦ ἱπαναστατικοῦ ἀναρχικοῦ Κομιτάτου τῆς Σόφιας καὶ ὅτι συντάσσοισι καταλόγους καταδίκης εἰς θάνατον πάντων τῶν ἱερῶν, τῶν διδασκάλων, καὶ λοιπῶν προσώπων, τῶν ἐχόντων ἐπιρροήν τινα. Πόσαι μὴ-νύσεις δὲν ὑπεβλήθησαν κατὰ τῶν σχηματικῶν μητροπολιτῶν Σκοπίων, Δεβρῶν καὶ Μοναστηρίου ;»

Ὁ Βούλγαρος βουλευτὴς Κίρκωφ ἔσχε τὴν εἰλικρίνειαν πρὸ τιῶν ἐτῶν ἐν τῇ Σοβράνιᾳ νὰ περιγράψῃ ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν μορφήν τῆς κρυφίας φιλοδοξίας τῶν Βουλγάρων : «Δὲν εἶνε ἀληθὴς, εἶπε, τὸ λεγόμενον, ὅτι ἡμεῖς οἱ Βούλγαροι ἐπιθυμοῦμεν τὰς ἐν Μακεδονίᾳ μεταρρυθμίσεις· ἀλλ' οὔτε τὴν αὐτονομίαν θέλομεν.

«Δὶ φράσεις αὗται εἶνε ἀπλῶς εὐγενεῖς, εἶνε δὲ προσποίσεις. Ἡμεῖς οἱ Βούλγαροι θέλομεν τὴν προσάρτησιν τῆς Μακεδονίας. Τὰ ἐπιχειρήματα καὶ ἡ δράσις τοῦ Κομιτάτου παρίσχον εἰς τὴν βουλγαρικὴν ταύτην φιλοδοξίαν καὶ εἰς τοὺς ἀρπακτικοὺς πόθους τεχνητὴν μακεδονικὴν χροιάν.»

Ἐν τῶν μελῶν τοῦ βουλγαρικοῦ Κομιτάτου ἐν συνδιαλέξει, τὴν ὁποίαν ἔσχε μετὰ τοῦ ἐν Σόφίᾳ ἀνταποκριτοῦ τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κολωνίας» ἐξεφράσθη μετὰ μεγίστης θρασύτητος ὡς ἐξῆς :

«Ἐχομεν, εἶπεν, ὡς πρόγραμμα ν' ἀνατινάξωμεν διὰ δυναμίτιδος ἀπάσας τὰς πόλεις τῆς Μακεδονίας, νὰ δηλητηριάσωμεν τὰς δεξιαμενάς, νὰ πυρπολήσωμεν τὰ χωρία. Θὰ καταστρέψωμεν τὰς συγκομιδὰς καὶ θὰ καταστήσωμεν ἀχρήστους τὰς τηλεγραφικὰς καὶ σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, καὶ θὰ μεταβάλωμεν τὴν Μακεδονίαν εἰς ἔρημον. Ἐχομεν μεγάλας προμηθείας δυναμίτιδος εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν καὶ ἄλλας ὕλας ἱερητικὰς, ὅπλα, τροφὰς, φυσίγγια, περὶ τὰς εἰκοσι δὲ ριάλας βακτηριδίων πανώλους !»

Ἐπὶ τὸν τίτλον «Κάτω τὸ προσωπεῖον !» ἡ ἐφημερὶς τῆς Σόφιας «Μεταρρυθμισίς», ὄργανον βουλγαρικοῦ Κομιτάτου, ἐδημοσίευσεν, ἐν ἐκδόσει εἰδικῇ μὲ μίλαν περιθώριον εἰς ἐνδειξιν πένθους, μακρὸν ἄρθρον περὶ τῶν ὁμοτήτων καὶ τῶν κακουργημάτων, τῶν διαπραττομένων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἐν τε τῇ Μακεδονίᾳ καὶ τῇ Θράκῃ·

Τὸ ἄρθρον τοῦτο, ὃ περ προξένησε μέγαν πάταγον παρὰ τοῖς βουλγαρικοῖς πολιτικοῖς κύκλοις, δύναται νὰ συγκεφαλεσθῇ ὡς ἐξῆς :

«Πρὸς μεγάλην ἡμῶν θλίψιν εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀναγγεῖλωμεν ἀνηκούστους ὁμοτήτας, ἐνοχος τῶν ὁποίων ἀπέναντι τῆς ἀνυπερασπίστου Μακεδονίας ὑπῆρξεν ἡ γνωστοτάτη Μαφία, πράττοντες δὲ τοῦτο ἔχομεν πλήρη συνείδησιν τῆς εὐθύνης, ἣν ἀναλαμβάνομεν.»

Ἄνταποκριτὴς τοῦ «Μαγχεστριανοῦ Φρουροῦ» παρέχει τὰς ἀκολουθεῖς πληροφορίας :

«Ἡ Μακεδονία, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας, βαίνει ἐπὶ τὰ χεῖρω. Ὁ μακρὸς κατάλογος τῶν διαπραττομένων ὑπὸ τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν ἐγκλημάτων ὅση-

μίραι μὴ κύνεται, πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τῆς εἰκόνας δέον νὰ προστεθῶσιν εἰς αὐτὸν αἱ δολοφονίαι καὶ αἱ πράξεις τῆς βιαιότητος, αἱ διαπραττόμεναι ὑπὸ τῶν μωαμεθανικῶν πληθυσμῶν καὶ τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων.

Ἡ ἑλληνικὴ Προπαγάνδα ἐπέτυχε θαυμασίως.

«Πράγματι ἐν τισιν ἐπαρχίαις ἡ ἐπιτυχία τῆς ὑπῆρξε πλήρης. Τὸ βιλαέτιον τοῦ Μοναστηρίου ἐκαθαρίσθη τέλει ἀπὸ τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν, τὰ δὲ χωρία, ἅτινα εἶχον προσηλυτισθῆ ὑπὸ τῶν ἀγρίων ὀρδῶν τῶν Βουλγάρων, ἐπανῆλθον εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

«Οὕτως οἱ Βούλγαροι ἀπόλεσαν μέγαν ἀριθμὸν χωρίων, ἐφ' ὧν ἐπεζετέινετο τὸ κύρος τῆς Ἐξαρχίας».

Ε΄.

Αἱ ἐν Μακεδονίᾳ μεταρρυθμίσεις.

Ὑπὸ τὸ κράτος τοῦτο τῆς διοργανωθείσης ἀναρχίας πᾶσα κοινωνικὴ ἢ πολιτικὴ δράσις εἶχε παύσῃ ἐν Μακεδονίᾳ, ἐθριαίμευε δὲ πανταχοῦ τὸ ἔγκλημα ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰς παραθαρύσεις τῶν φιλοβουλγαρῶν κύκλων τῆς Δύσεως, οἵτινες ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν Βουλγάρων ἀναμένουσι τὴν λύσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν μονίμου πολιτικοῦ καθεστώτος.

Ἐν τούτοις δύο ἐκ τῶν ἀμεσώτερον ἐνδιαφερομένων ἐν Μακεδονίᾳ Δυνάμεων— ἡ Δύστροια καὶ ἡ Ρωσσία— ἐντολοδόχοι τῶν λοιπῶν Μεγάλων Δυνάμεων— ἀπεφάσισαν νὰ συνεργασθῶσι πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως, ἑκάτερα ἔχουσα, ὡς εἰκόσ, ὑπ' ὅψει τὰ ἴδια ἐαυτῆς συμφέροντα.

Συνεπεῖα τῆς ἀποφάσεως ταύτης οἱ δύο αὐτοκράτορες ἔσχον συνάντησιν ἐν Μυστέγγ, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀναγκαιῶν θεωρηθεισῶν μεταρρυθμίσεων, ὅπως τεθῆ τέρμα εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν Μακεδονίᾳ ἀναρχίαν. Αἱ μεταρρυθμίσεις αὗται ἐγκαθιδρύθησαν ἐπὶ τῆς ἀκολουθοῦ βασισεως:

«Πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐντολῆς, ἥτις δυνάμει σουλτανικοῦ ἱραδὲ ἀνετίθη εἰς τὸν γενικὸν ἐπιθεωρητὴν, θὰ διατηρηθῆ ὁστος ἐν τῇ θέσει του ἐπὶ περιόδον ἐτῶν, ὡρισμένην ἐκ τῶν προτέρων, δὲν θ' ἀνακληθῆ δὲ πρὸ τοῦ τέλους τῆς περιόδου ταύτης, πρὶν ἢ ἐρωτηθῶσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου οἱ Δυνάμεις. Ὁ γενικὸς οὗτος ἐπιθεωρητὴς θὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ ποιῆται χρῆσιν, ἐὰν τὸ ἀπαιτήσῃ ἡ διατήρησις τῆς δημοσίας τάξεως, τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων, χωρὶς νὰ προστρέχη ἐκάστοτε εἰς τὴν κεντρικὴν Κυβέρνησιν.

»Οἱ βαλῆδες θὰ ὑποχρεῶνται νὰ συμμορφῶνται αὐστηρῶς πρὸς τὰς ὁδηγίας του.

»Πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἀστυνομίας καὶ τῆς χωροφυλακῆς ἡ ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις θὰ λάβῃ τὴν συνδρομὴν ξένων εἰδικῶν. Ἡ χωροφυλακὴ θ' ἀποτελεῖται ἐκ

Χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν, ἐν ἀναλογία πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν.

«Οἱ ἀγροφύλακες θὰ ὡς Χριστιανοὶ ἐν οἷς μέρεσιν ἢ πλειοψηφία τῶν κατοίκων εἶνε χριστιανική.

» Ἐνεκα τῶν καταθλίψεων καὶ τῶν βιαιοπραγιῶν, ἃς συχνότατα οἱ Χριστιανοὶ κάτοικοι ὑφίστανται ἐκ μέρους κακοποιῶν τινῶν Ἀλβανῶν, καὶ ἐπειδὴ τὰ κακουργήματα καὶ ἐγκλήματα, τὰ διαπραττόμενα ὑπὸ τῶν τελευταίων τούτων, μίνουσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀτιμώρητα, ἡ ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις θὰ λάβῃ τάχιστα μέτρα πρὸς κατάπαυσιν τῆς καταστάσεως ταύτης τῶν πραγμάτων.

» Τῶν ἐνεργηθειῶν πολυαριθμῶν συλλήψεων, συνεπεία τῶν τελευταίων ταραχῶν ἐν τοῖς τριῶν βιλαετίοις, ἐξερεθισαῶν τὰ πνεύματα, ἡ ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς ἐπανόδου ὁμαλῆς τινος καταστάσεως θ' ἀπονείμῃ γενικὴν ἀμνηστειάν εἰς πάντας τοὺς κατηγορουμένους ἢ κατάδικους ἐπὶ πολιτικοῖς ἐγκλήμασιν ὡς καὶ εἰς τοὺς μετανάστας.

« Πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς τακτικῆς λειτουργίας τῶν ἐπιτοπιῶν θεσμῶν θὰ καταστρωθῇ προϋπολογισμὸς ἐσόδων καὶ ἐξόδων ἐν ἑκάστῳ βιλαετίῳ, αἱ δὲ ἐπαρχιακαὶ εἰσπράξεις, ἐξελεγχόμεναι ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Τραπεζίης θὰ προσρίζονται κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐπιτοπιῶν διοικήσεως, περιλαμβανομένης καὶ τῆς πληρωμῆς τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν. Ὁ τρόπος τῆς εἰσπράξεως τῆς δεκάτης θέλει μεταβληθῆ, θὰ καταργηθῆ δὲ καὶ ἡ ἀθροία αὐτῆς ἐνοικίας. »

Δυστυχῶς, ἔνεκα τῶν διαφορῶν τῶν αἰσθημάτων, αἵτινες ὑφίστανται μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Μακεδονίας, καὶ ἔνεκα ὡσαύτως τῶν διαφορῶν βλῖψεων καὶ τοῦ ἰδιοτελοῦς σκοποῦ ἐνίων Μεγάλων Δυνάμεων ἵνα μὴ κάμωμεν λόγον περὶ τῆς ἐλλείψεως ἐπιτηδειότητος καὶ τῆς κακῆς πίστεως πλείστον πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ὀργάνων τῆς ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως, αἱ μεταρρυθμίσεις εἰς οὐδὲν ἐνεργητικὸν ἀποτέλεσμα ἔμελλον νὰ καταλήξωσιν. Τὸ τοιοῦτον ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐκθέσεων τῶν διαφορῶν ἐυρωπαϊκῶν Κυβερνήσεων καὶ τῶν ἰδιαίτερον πληροφοριῶν ἐπιστήμων πηγῶν.

Ὁ σέρ Ἀλφρέδος Βιλιώτης, γενικὸς πρόξενος τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἐν Θεσσαλονίκῃ, περὶ οὗ ἐγένετο ἡδη λόγος, ἔγραψεν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 11 Μαρτίου 1908 πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγγλον πρεσβευτὴν (Κυανῆ Βίβλος, Τουρκία, ἀρ. 1. 1904) τὰ ἐπόμενα :

« Εἶμαι τοῖναντίον πεπεισμένος, ὅτι αἱ συμμορίαὶ θὰ θέσωσι τὰ πάντα εἰς ἐνεργίαν ὅπως ἀντιπράξωσι κατὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μεταρρυθμίσεων καὶ διατηρήσωσι τὴν παρούσαν κατάστασιν τῆς ἀναρχίας, ἣν ἐπέφερον αἱ ἴδιαι καὶ ἥτις ἀποτελεῖ τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεώς των πρὸ τῶν ὀμμάτων τῆς Εὐρώπης.

« Τὰ κομιτάτα, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἐπιδιώκουσι πολιτικὸν τινὰ σκοπόν, τὴν αὐτονομίαν ἢ τὴν προσάρτησιν. Οἱ ἀρχηγοὶ ἴσως ἔχουσιν ὑψηλότερας βλέ-

ψεις, ἀλλ' ἐκ τῶν ὁπαδῶν τῶν συμμοριῶν των πλεῖστοι εἶνε ἀληθῶς λησταί, ὁ μόνος σκοπὸς τῶν ὁποίων εἶνε νὰ φονεύσωσι κτλ. πρὸς προσωπικὸν αὐτῶν ὄφελος. Ἄλλ' οἰαδήποτε καὶ ἂν ὦσι τὰ κινούντα αὐτοὺς ἐλατήρια, ἕκαστον τῶν κομμάτων ἔχει μίαν καὶ τὴν αὐτὴν βλίψιν, νὰ διατηρήσῃ ἐν τῇ χώρᾳ τὴν κατάστασιν τῆς ἀναρχίας καὶ νὰ παρακωλύσῃ δι' ὅλων τῶν μέσων τὴν εἰσαγωγὴν τῶν μέτρων, ἅτινα θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν ἡσυχίαν».

Ὁ σὲρ Α. Βελιώτης δὲν εἶνε ὁ καταγγέλλων σφοδρότερον πάντων τὰς ἐν Μακεδονίᾳ ταραχάς. Τηλεγράφημα τοῦ ἐν Σκοπίοις Ρώσσου προξένου, ὑπὸ χρονολογίαν 14 μαρτίου 1903, καταγγέλλει τὰ ἑξῆς :

«...Τὸ γεγονός τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι τὸ περὶ οὗ πρόκειται κίνημα, εἶνε τεχνητὸν καὶ δὲν ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῆς ἀλόγητος τῶν κατοίκων.

«Ὅπως καταστήσῃσι μᾶλλον ἀφόρητον τὴν κατάστασιν, τὰ κομιτάτα προσέτριξαν εἰς τὴν βίαν καὶ τὰς ἀμώτητας, ἅς ἀσκούσιν εἰς βάρος καὶ αὐτῶν τῶν Τούρκων. Οὕτως, ἐπ' ἐσχάτων συμμορία ὑπὸ τινα Γεώργιον, ἥτις ἀπήλαυσεν ἀκριβῶς τῆς ἀμνηστείας, κατίσφαξεν ἐν Περλεπέ πρόκριτον τῆς πόλεως ὀνόματι Σεφερδδὶν Μπαχτιάρ. Ἀροῦ ἀπέσπασαν τοὺς ὄνυχάς του εἰς κομιτατζήδας ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἐν τίλει τὸν ἀπεκεφάλισαν. Αὐθημερὸν ἕτερος, ὀνόματι Δέιτσοσ Τράκιος, ἐκακούργει μετὰ μεγίστης ἀμώτητος καθ' ἑνὸς τῶν πλουσιῶν τῆς πόλεως, ἐνῶ ἄλλοις τισ, ὀνόματι Βεϊσίλ Ἀβδῆς, ἐπέβαλλον εἰς τὰς χειρίστας ὕβρεις καὶ ἀκολούθως ἀπηγγόνιζε τὴν μητέρα τοῦ ἀνθρώπου τούτου, γηραιοτάτην γυναῖκα.

«Τὰ κομιτάτα ἀγωνίζονται λυσσώδως νὰ προκαλέσωσι δι' ὅλων τῶν μέσων γενικὴν δυταρίσειαν μεταξὺ τῶν μωαμεθανικῶν πληθυσμῶν καὶ νὰ ἐξωθήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν σφαγὴν τῶν Χριστιανῶν.»

Ὁ σὲρ Ἀλφρέδος Βελιώτης ἀπέστειλεν ὡσαύτως πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας ἐμπιστευτικὸν ὑπόμνημα, ἐξ οὗ παρέχομεν περιτοπὰς τινὰς :

«Δὲν εἶνε, ὑποθέτω, ἀμάρτημα ἢ καταγγελία τῶν προθέσεων καὶ τῶν πράξεων τῶν Βουλγάρων δολοφόνων πρὸς διάσωσιν τῆς ζωῆς πλείστον ἀθῶων.

«Οἱ ἐκ Μακεδονίας καταγόμενοι ἀξιωματικοί, οἵτινες συνεπλήρωσαν ἐπ' ἐσχάτων τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν ἐν τῷ βουλγαρικῷ στρατῷ, ἀνέρχονται εἰς 286. Ἐκατὸν ὀγδοήκοντα ἐξ αὐτῶν, ἅμα κηρυχθείσης τῆς ἀμνηστείας, εἰσῆλθον εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος μετημφισμένοι εἰς προσκυντήας. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀξιωματικῶν τούτων φέρουσι διόπρας...

«Ἐκαστος κάτοικος τῆς Θράκης ἢ τῆς Μακεδονίας, ἀνήκων εἰς τὴν πρώτην τάξιν, ὑποχρεῶται νὰ δέχεται ἡμέλογα ποσοῦ 20—50 λιρῶν οἱ τῆς δευτέρας τάξεως 10-30 λιρῶν καὶ οἱ τῆς τρίτης 1-3 λιρῶν. Πᾶσα ἄρνησις τιμωρεῖται διὰ θανάτου.

«Εἰς πολλοὺς Βουλγάρους ὑπαλλήλους τῶν σιδηροδρόμων ἰδίᾳ ἐν τοῖς βίλας-

τίους Μοναστηρίου καὶ Θεσσαλονίκης, ἀνετίθη νὰ θέσωσι δυναμίτιδα πρὸς ἀνατίναξιν τῶν γεφυρῶν, ὅταν θὰ δοθῇ τὸ σύνθημα τῆς ἐπαναστάσεως...

« Ἡ γενικὴ διοίκησις καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Κομιτάτου εὕρισκονται ἐν Θεσσαλονίκῃ. Δώδεκα ἐξ αὐτῶν μένουσιν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ διατάσσουσι τὰ γενικὰ μέτρα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν δολοφονικῶν τῶν σχεδίων. »

Τὴν 7 Ἀπριλίου ὁ αὐτὸς γενικὸς πρόξενος ἔγραφεν :

« Εἰς Ἑλλήνι καὶ ὁ υἱὸς του ἐδολοφονήθησαν παρὰ τὸ Κιοπρουλοῦ, ἡ δὲ σύζυγός του, ἐν ἠδιαφεροσῇ καταστάσει, ἀφῶ ὑπέστη τὰς ἐσχάτας τῶν ὕβρεων, ἐξεκοιλιάσθη, τὸ δὲ ἔμβρυον διεμελίσθη. »

Ἄλλα ἐγκλήματα ἐξίσου ἀποτρόπαια μνημονεῦνται πολλάκις ἐν τῇ Κυανῇ Βίβλῳ, ὡς διαπραχθέντα ὑπὸ τῶν συμμεριῶν τοῦ Κομιτάτου κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Παραθέτω μίαν εἰσέτι περικοπὴν ἐκθέσεως τοῦ ἐν Μοναστηρίῳ Ἑγγλοῦ ὑποπροξένου κ. Μὰκ Γρέγορου ὑπὸ χρονολογίαν 19 Ἀπριλίου 1903 :

« Οὐδεμίαν σχεδὸν ὑπάρχει πιθανότης, ὅτι ὁ Τσακάλάρωφ, τὸν ὡμὸν καὶ τυραννικὸν χαρακτήρα τοῦ ὁποῦ καταγγέλλουσι καὶ αὐτοὶ εἰσέτι οἱ ὄπαδοί του, θὰ παραλείψῃ οὐκ ἀνδρώπη εὐκαιρίαν ὅπως ἐκδικηθῇ διὰ τὴν ἀποτυχίαν του. Φαίνεται χαίρων ἰδιαίτερος τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Σαράφωφ. Οὗτος τὴν 11 τριήκοντος μηνὸς κατεδίκασεν εἰς θάνατον Γκελέ τινα, ἓνα τῶν ἀρχικομιτατζήδων τοῦ Ἀρμένικοῦ (παρὰ τὴν Φλωρίαν) καθὼς καὶ τὴν σύζυγόν του, διότι ὁ τελευταῖος οὗτος ἐνόμισε καλὸν νὰ ἐπικρίνῃ τὴν ὡμότητα, μετ' ἧς ὁ Τσακάλάρωφ εἰσπράττει διὰ τῆς βίας τοὺς διὰ τὸ ἐπαναστατικὸν ταμεῖον προωρισμένους φόρους. »

Περὶ τοῦ αὐτοῦ Τσακάλάρωφ ἀναγινώσκωμεν τὰς κατωτέρω γραμμάς ἐν ὑπομνήματι, δημοσιευθέντι ἐν τῇ μνημονευθείσῃ ἤδη Κυανῇ Βίβλῳ :

« Ὁ Τσακάλάρωφ ἐκήρυττε διχρῶς ἐν Σμαρδεσίῳ καὶ ἄπει τοῖς ἄλλοις χωρίοις, λέγων, ὅτι οἱ Ἕλληνες, πολὺ πλεόν ἢ οἱ Τούρκοι, εἶνε οἱ πραγματικοὶ ἔχθροὶ τῶν Βουλγάρων καὶ ὅτι οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καλῆται ἀληθὴς Βούλγαρος, ἐὰν δὲν ἔβαψῃ πρῶτον τὰς χεῖράς του εἰς τὸ αἷμα ἐνὸς τοῦλάχιστον Ἑλλήνου. »

« Ὁ Τσακάλάρωφ ὄχι πρὸ πολλοῦ χρόνου μετέβη ἐκ Σμαρδεσίου εἰς τὸ χωρίον Γκαθρίσι, οἱ κάτοικοι τοῦ ὁποῦ τὸν παρεκάλεσαν ν' ἀπομακρυνθῇ. Ἀπάντησεν εἰς αὐτούς, ὅτι, ἀφῶ κατεστράφη τὸ χωρίον του Σμαρδεσίου, οὐδεμίαν εἰς τὰ λοιπὰ ἀποδίδει σημασίαν καὶ ὅτι ἡ ζωὴ 500 χωρικῶν δὲν ἤξιζεν οὔτε ἓνα κομιτατζήν. »

Οἱ Ἕλληνες τοῦ Μοναστηρίου, κατηγνακτῆμένοι διὰ τὰ ἐγκλήματα, τὰ διαπραχθέντα εἰς βάρος των ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ἠπέλιθον ἐν τέλει, ὅτι θὰ προβῶσιν εἰς ἀντίποινα. Ἐπὶ τούτῳ ὁ σὲρ Α. Βιλιώττης ἔγραψε τὴν 3 Ἀπριλίου 1903 πρὸς τὸν σὲρ Ν. Ὀκονοφ, πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὰ ἐξῆς :

« Μοὶ ἀνεκοινώθη, ὅτι οἱ Ἕλληνες τοῦ Μοναστηρίου, κινήθιντες ἐπὶ τέλους

εἰς δρᾶσιν, ἐμήνυσαν εἰς τοὺς Βουλγάρους τῆς αὐτῆς πόλεως, ὅτι ἀντί ἐκάστου πατριαρχικοῦ κατασφραζομένου εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν ὑπὸ τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν, θὰ σφάζωσιν αὐτοὶ δύο Βουλγάρους ἐν τῇ πόλει. Δὴν δύναμαι νὰ εἶπω, ἰάν ἡ εἰδήσις αὕτη εἴνε ἀληθῆς ἢ ψευδῆς. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ὀλιγώτερος λόγος γίνεται περὶ δολοφονιῶν διαπρακτομένων ἐν τῷ βιλαετίῳ τούτῳ ἐπ' ἐσχάτων καὶ ὅτι αἱ συμμορίαὶ φαίνονται ἀφωσιωμέναι εἰς τὸ ἐπικερδέστερον ἔργον τῆς ἐκδιείσεως πρὸς εἰσπραξίν χρημάτων.»

Ἡ Κιανῶ Βίβλος, παρέχουσα ἡμῖν ἐμπεριστατωμένην περιγραφὴν τῆς καταστροφῆς τοῦ Κρουσσόβου, στιγματίζει, ὡς δεῖ, τὸν νέον τούτον ἄθλον τῶν Βουλγάρων. Βλέπομεν ἐν πρώτοις, ὅτι τὴν 2 Αὐγούστου 1903 συμμορία ἐκ 250 μέχρι 300 κομιτατζήδων ὑπὸ τοῖς ἀρχηγοῦς Πίτον Γκουλέν, Γκιουρτίν, Τοδώρ, Χαρέ καὶ Ἰβάνωφ, Βούλγαρον στρατιώτην, ἐπέδραμον κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ χωρίου Κρουσσόβου νύκτωρ ἐληλατήσαν καὶ ἐπυρπόλησαν ὅλην σχεδὸν τὰς οἰκίας. Οἱ κάτοικοι καὶ μόλις ἐνδυσθέντες, διεσώθησαν ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῆς πυρκαϊᾶς. Ἡ ἐκθεσις ἐξήκολούθει ὡς ἑξῆς :

«Τὴν πρωΐαν τῆς Παρασκευῆς οἱ κάτοικοι τοῦ Κρουσσόβου, ἡμίγυμνοι, πεινκλιεῖοι, μεμώλωπιμένοι, κτήριον ἐπὶ τῶν ὕψωμάτων, ἅτινα περιβάλλουσι τὴν πόλιν, καὶ ἰθεῖοντο μετ' ἀπελπισίας τὰς οἰκίας των, ἃς κατεβρόχθιζον αἱ φλόγες καὶ περιεκύκλωνε ζώνη στρατευμάτων!

«Οἱ πλείοται τῶν στρατιωτῶν ἐξήκολούθηον τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς διὰ τῆς λεηλασίας καὶ τῆς πυρκαϊᾶς, δὴν ἐσταμάτησαν δὲ εἰμὴ πρὸ τῆς βουλγαρικῆς συνοικίας, ἥτις ἔμεινε ἀβλαβῆς.»

Τὸ θαῦμα τοῦτο ἐγένετο, λέγεται, συνεπέα μυστικῶν τινῶν διαπραγματεύσεων μετὰ τῶν Βουλγάρων, ἀφείλεται δὲ εἰς νέος χρυσῆς κόνεως, ὃ περ, ἐγεγρῆν, περιέβαλε τοὺς Τούρκους καὶ ἀπέκρυψεν ἀπ' αὐτῶν τὴν θέαν τῆς συνοικίας ταύτης. Τὸ τοιοῦτον εἶνε λίαν χαρακτηριστικόν, ἀποδεικνύει δὲ ὅχι μόνον τὴν διαφθοράν, ἣτις ὑφίσταται παρὰ τοῖς τελευταίοις τούτοις, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀκαμψίαν, τὴν ἑλλειψίν ἠθικῆς, τὴν δολιότητα, τὸ πρακτικόν πνεῦμα, ὃ περ γνωρίζουσι νὰ θέτωσιν εἰς ἐνέργειαν οἱ Βούλγαροι πρὸς ἐξευρέσιν τῶν μέσων τῆς ἀλλαγῆς κατὰ τὰς κρίσιμους στιγμὰς. Τεσσαράκοντα μέχρι πενήτηκοντα κομιτατζήδες ἐφονεύθησαν ἢ ἐτραυματίσθησαν κατὰ τὴν συμπυροσκόρησιν, ἡ ὁποία ἐρρίφθη, ὅταν οἱ Τούρκοι κατέλαβον τὰ ὠχυρωμένα μέρη καὶ τοὺς λόφους μετὰ τῶν νεκρῶν εὕρισκοντο ὁ Ἰβάνωφ καὶ ὁ Πίτον Γκουλέ, οἱ δὲ σύντροφοὶ των ἐτρέπησαν εἰς γενναίαν φυγὴν ἢ παρεδόθησαν, ἐγκαταλιπόντες τὰ πάντα εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Τούρκων, ἀφῶ ἐπέφερον τὴν καταστροφὴν. Καὶ ἐκ τῶν στρατιωτῶν ἐπίσης ὑπῆρξαν περὶ τοὺς εἰκοσι νεκροὶ καὶ τραυματαῖοι. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν 48 ὡρῶν, καθ' ἃς οἱ στρατιῶται καὶ οἱ βασιβοῦζοῦκοι κατέλαβον τὴν πόλιν, ἐκάθησαν 366 οἰκίαι, ἐληλατήθησαν δὲ 600, ἐπίσης ἐληλατήθησαν καὶ ἐπυρπολήθησαν 203

ἀποθῆκαι καὶ καταστήματα, 44 ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐφρονεύθησαν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ καθ' ἑδὴν, ἐξ ὧν 41 πατριαρχικοί, 3 δὲ μόνον Βούλγαροι.»

Τὰ ἐν τῇ **Κυανῇ Βίβλῳ** μνημονεύμενα ἐγκλήματα εἶνε ἀναριθμητά. Ἐν ἑκάστῃ τῶν 300 αὐτῆς σελίδων ἀναγράφονται δύο ἢ τρία ἐγκλήματα ἢ δολοφονίαι.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπαναστατικὴν κίνησιν καὶ τὴν χρεωκοπίαν τῆς βουλγαρικῆς Προπαραγάνδας, ὁ ἐν Σίρριεσι Ἄγγλος ὑποπρόξενος ἔγραψεν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 26 Μαΐου 1903 :

«Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω ὑμῖν τὴν ἐκθεσί μου ἐπὶ τῆς γανικῆς ἀπόψεως τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, ἐν τῷ σανδζακίῳ τῶν Σερρῶν ἀπὸ τῶν προσφάτων γεγονότων. Αἱ τελευταῖαι προσπάθειαι τῶν βουλγαρικῶν κοιμητάτων, ἀτινα ἠθέλησαν νὰ ἐφευκώσωσι τὴν κοινὴν προσοχὴν διὰ τῶν ἀναρχικῶν ἀποπειρῶν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλων μερῶν καὶ ἐκβιάσωσι τὴν ἐπέμβασιν τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, ὀριστικῶς ἐναυάγησαν τὸ τεχνητὸν κίνημα, ὃ περ ὑπεκινήθη ἐν Μακεδονίᾳ, ὑποστηριζόμενον μόνον ὑπὸ τῆς τρομοκρατίας, ἀπέτυχε, τὰ δὲ θύματα καταρῶνται τοὺς δράστας τῶν τραγικῶν καὶ αἰμοδόρων αὐτῶν μεθόδων.»

Ἐτερον ἰνδιαφέρον ἔγγραφο, δημοσιευθὲν ἐν τῇ Κυανῇ Βίβλῳ, καθιστᾷ ἡμῖν γνωστὴν τὴν φύσιν τῶν διαταγῶν ἀρχηγῶν τινων συμμοριῶν πρὸς τῆς ὑπαοῦς των. Τὸ ἔγγραφο τοῦτο, γεγραμμένον εἰς βουλγαρικὴν γλῶσσαν, ἀνευρέθη ἐπὶ τοῦ νεκροῦ ἐνὸς τῶν ἀρχηγῶν τούτων, τοῦ Βαρίδος Σφιτκωφ, ὅστις ἐφρονεῖτο κατὰ μῆνα Ἰουνίου τοῦ 1905.

Περικοπαί τινες αὐτοῦ ἔχουσιν οὕτως :

«Πᾶς Χριστιανὸς αἰουδήποτε χωρίου, ὅστις ἤθελε θεωρηθῆ ὡς δυνάμενος νὰ βλάψῃ ἢ ἀρνούμενος τὴν ἀρωγὴν σου, δεῖν νὰ φρονεῖται ἐπὶ τούτῳ, εἰ δυνατόν δὲ κατὰ τρόπον ὥστε τὸ ἐγκλημα νὰ δύναιτο ν' ἀποδοθῆ εἰς τὸν δασοφύλακα, τὸν ἐκμισθωτὴν, τὸν ἱμάμην ἢ τὸν ντερέ-μπεην· πρὸς τοῦτο δεῖν νὰ παρουσιάζονται δύο μάρτυρες, οἵτινες νὰ προσπαθήσωσι νὰ πείσωσι τὴν Δικαιοσύνην, ὅτι ὁ φόνος διεπράχθη ὑπὸ τῶν τοιοῦτου εἶδους τυράννων. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ αἱ καταθέσεις δεῖν νὰ γίνωνται μετὰ θάρρους καὶ πολλῆς πειθοῦς. Ἡ συμμορία δεῖν νὰ ἔχῃ εἰς ἕκαστον χωρίον μύστας ἀφωσιωμένους, οἵτινες νὰ ἀναλάβωσι προσωπικῶς νὰ ἐκδικῶνται τοὺς δυνάστας. Μύστης τις, ἐν περιπτώσει φόνου ντερέ-μπε ἢ καταγγελίας τοῦ χωρίου σου ἢ γειτονικοῦ τινος χωρίου, δεῖν νὰ θυσιασθῆ. Οὕτως θὰ περιορίζονται αἱ εὐθύναι καὶ δεῖν θὰ καταστῆ δυνατόν εἰς τὰς ἀρχὰς νὰ σύρῳσιν ἀθρόους τοὺς κατοικοὺς πρὸ τῶν δικαστηρίων.»

Ἡ Κυανῇ Βίβλος καθὼς καὶ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, τὰ δημοσιευθέντα ὑπὸ τῶν ἄλλων Δυνάμεων, ἀναφέρουσιν ἀναριθμητά κακοουργήματα, διαπραχθέντα ὑπὸ τῶν συμμοριῶν εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων.

Μεταξὺ τῶν ἄθλων τῶν βαρβαρικῶν τούτων ὁρῶν κατὰ τὸ 1903 συναριθμοῦνται ἡ σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων ἐξ χωρίων, κειμένων ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ

Εὐξείνου, παρὰ τὴν πόλιν Βασιλικὸν καὶ ἡ καταστροφὴ δέκα ἑπτὰ χωρίων ἐν τῷ διαμερισματι τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης.

Αἱ βουλγαρικαὶ συμμορίαὶ κατῆλθον νυκτωρ ἀπὸ τῶν ὄρειων καὶ ἐπιδραμοῦσαι κατὰ τῶν χωρίων ἐπουρόλησαν καὶ ἐσφάζαν, ἐνῶ ἐγγύτατα πρὸς τὴν ἀκτὴν αὐτὴν εὐρίσκειτο ὁ ρωσικὸς στόλος, ἐνεργῶν ναυτικῆν ἐπίδειξιν κατὰ τῆς Τουρκίας ἕνεκα τοῦ φόνου τοῦ ἐν Σκοπίοις, Ρώσου προξένου φονευθέντος ὑπὸ Ἀλβανῶν. Οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι κατέφυγον εἰς τὰ πλοιά των, πλείστοι δὲ κατώρθωσαν οὕτω νὰ διαφύγῃσι, 500 γυναῖκες καὶ παιδιά ἔφθασαν μέχρι Βοσπόρου, ὅπου οἱ πρεσβεῦται τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἠδυνήθησαν νὰ ἴδωσιν αὐτὰς πεινώσας καὶ ἐστερημένας τῶν πάντων.

ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας, βλέποντες οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας, ὅτι τὰ διαπραττόμενα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κακοεγγήματα ἐγένοντο ὑψημέραι πολυπληθέστερα, ἐπέσθησαν, ὅτι ἔπρεπε παντὶ σθένει νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα καὶ νὰ ἀμυνθῶσι κατὰ τῶν Βουλγάρων ἐπιδρομῶν, ἀφοῦ ὑπεστηρίζοντο οὗτοι ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀπεσταλμένων τινῶν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, αἵτινες συμφέρον εἶχον νὰ διατηρήσωσι τὴν ἀναρχίαν, ἣ δὲ ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις ἤτο, καθὼς εἶδομεν, ἀνίκανος ἢ δὲν ἐπέθυμει νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν τάξιν, ἐὰν δὲ ἀπεφάσιζε νὰ λάβῃ τ' ἀναγκαῖα αὐστηρὰ καὶ σύντομα μέτρα, θὰ προκάλει, κατὰ πάσαν πιθανότητα, τὴν ἀντίπραξιν καὶ τὴν ἐπέμβασιν τῶν ἐνδιχοφερομένων Δυνάμεων.

Τελευταία λέξις.

Αἱ ἀποκαλύψεις τοῦ Νάτσεβιτς.

Αἱ ἀναγνωσθεῖσαι σελίδες ἀκοῦσι ν' ἀποδείξωσιν ἐπὶ τῇ βάσει αὐθεντικῶν ἐγγράφων καὶ μαρτυριῶν, ὅτι τὰ ἐγκλήματα, ὧν τινες ἐγένοντο θύματα οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας, μακρὸν τοῦ νὰ προέλθωσιν ἐξ αἰφνιδίου ἀναθρασμοῦ τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ ἢ παροτρύνσεων σκοπίων ὑποκινητῶν, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν εἰμὴ τὸ ἀποτέλεσμα προγράμματος ψυχραίμως μελετηθέντος καὶ ἀπὸ πολλοῦ παρασκευασθέντος ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς Κυβερνήσεως τῆς ἡγεμονίας. Ἡ ἀγγλικὴ ἐκδοσις τῆς μελέτης ταύτης εἶχεν ἤδη ἐκδοθῆ, ὁπότε αἱ ἀλήθειαι, ἅς κατήγγειλεν, ἔλαβον λαμπρὰν ἐπιβεβαίωσιν διὰ τοῦ στόματις ἑνὸς τῶν μάλ-
λον διακεκριμένων ἀνδρῶν τῆς Βουλγαρίας, τοῦ κ. Νάτσεβιτς, εἰς ἕν τὴν ὑστεραίαν τῆς κρίσεως τοῦ 1903, ἀνετίθη ν' ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν ἡγεμονίαν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Δὲν ἀγνοοῦσι βεβαίως οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται, ὅτι κατὰ τὰς ἀτιμωτικὰς ταύτας διὰ τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος ἡμέρας, ὁ παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ Βούλγαρος διπλωματικὸς πράκτωρ κ. Νάτσεβιτς ὑπέβαλεν ἀποτόμως τὴν παραίτησίν του, ἀφίρων νὰ ἰνησηθῆ, ὅτι τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ ταύτην ὑπηγόρευσε ἐἰς αὐτὸν τὸ αἶσθημα τῆς

ἀγανακτήσεως, ὃ περ τῷ ἐνέπνευσαν αἱ βικιοπραγίαι, εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἰθεωρεῖτο τρόπον τινὰ συνένοχος, ἰὰν ἐξηκολούθει ν' ἀντιπροσωπεύη τὴν χώραν ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας. Ἄλλ' ὃ κ. Νάτσσεβιτς δὴν ἤρξισθη εἰς τοῦτο. Ἀποσυμβίεις τοῦ πολιτικοῦ βίου, ἐγκατέλιπε πρό τινας τὴν σιωπὴν, εἰς ἣν εἶχεν ὑποβληθῆ μίχρη τῆς στιγμῆς ἐκείνης, καὶ ἰθεώρησε καθήκον του, ὅσον καὶ ἂν τὸ καθήκον τοῦτο ἡδύνατο νὰ φανῆ εἰς αὐτὸν ὀδυνηρὸν, νὰ κηρύξῃ ἅπασαν τὴν ἀλήθειαν, καταγγέλλων τοὺς πραγματικούς δράστας τῶν νέων βουλγαρικῶν ὤμοσθῶν, τοὺς συναδέλφους τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Πετρόφ καὶ ἅπαντας τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτοὺς ἀκολουθοῦς. Τὰς πραγματικὰς ταύτας ἀποκαλύψεις εἶνε ὑποχρεωμένη ἡ Εὐρώπη νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει, ἰὰν θέλῃ νὰ ἐκδώσῃ ἑτοιμηγορίαν δικαίαν καὶ σύμφωνον πρὸς τὰ γεγονότα. Οἱ ὁπαδοὶ τῆς βουλγαρικῆς ἰδέας θὰ δονθῆσιν νὰ ἰκτιμήσωσιν ἅπασαν τὴν οὐσίαν τῶν ἀποκαλύψεων τούτων.

Ἡ βουλγαρικὴ ἐφημερὶς «Μίρ» ἐδημοσίωσεν εἰς ἐπιφυλλίδα ἐν τοῖς φύλλοις αὐτῆς τῆς 19 καὶ 22 παρελθόντος Ἰουλίου (1907) μακρὸν ἄρθρον τοῦ κ. Νάτσσεβιτς, περὶ τῶν διαπραχθέντων ἐγκλημάτων κατὰ τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας ὑπὸ τὸν εἶδρον «Σκάνδαλα, συμπεράσματα, ἀναμνήσεις». Παραθίτομα ἐπερικεπὸς τινάς:

«Ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα δύο ἔτη ἐν τισὶ σοβαροῖς ζητήμασι διαγωγὴ τῶν ἀρχῶν ἡμῶν ὑπῆρξε τόσον κινιγματική, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ συμπεράνῃ τις, ὅτι πᾶν τὸ γνόμενον ἦτο ἀποτέλεσμα μυστικοῦ σχεδίου, καταστρωθέντος ἐκ τῶν προτέρων.

«Τὸ παρελθὸν ἔτος, κατὰ τὴν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπάνοδόν μου, ἀστυνόμεο τις μοὶ εἶπεν ἐν Σόφια, ὅτι πολλοὶ γνωστότατοι ὑπουργικοὶ ὑπάλληλοι εἶχον λάβῃ ἄδειαν ἀπουσίας καὶ μεταβάσεως εἰς διαφορὰ μέρη τῆς Βουλγαρίας, ὅπως διοικήσωσι τὰς συμμορίας, αἵτινες ἰδίου καὶ ἐλεηλάτου τὰς οἰκίας καὶ τὰ καταστήματα τῶν Ἑλλήνων.

«Ἄλλ' ἐγὼ δὴν εἶχον ἀνάγκην τῶν πληροφοριῶν τούτων τοῦ ἀστυνομίου. Πλεῖστοι τῶνόντι φίλοι, οὓς ἔχω ἐν Βάρνη, Ρουστιουκίω, Πύργω, Φιλιππουπόλει καὶ ἀλλοχοῦ μοὶ εἶχον δώσῃ λεπτομερεῖς καὶ ἀκριβεστάτας πληροφορίας περὶ τῶν ἐγκλημάτων, ἅτινα διεπραχθήσαν καὶ τοῦ ἠθικοῦ αὐτῶν αὐτοσυρῶ.

«Ἐκ τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν καὶ τῆς γλώσσης τῶν οικειοτάτων τῇ Κυβερνήσει ἐφημεριδῶν προέκυπτεν, ὅτι αἱ βικιοπραγίαι καὶ αἱ λεηλασίαι εἶχον διοργανωθῆ ἄνωθεν.»

Αἱ ἀποκαλύψεις αὗται τοῦ κ. Νάτσσεβιτς, διαμαρτυρία ἀγανακτήσεως τῆς συνειδήσεως ἐντίμου ἀνδρός, προὐκάλεσαν, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἐν τοῖς κυβερνητικῶς κύ-

κλοις τῆς Βουλγαρίας αἰσθημα καταπλήξεως ἅμα καὶ ὀργῆς. Ἦδη ὁ Βούλγαρος πολιτικός δι' ἄρθρου τοῦ «Βαλκανικοῦ Βήματος» ἀπεδείκνυεν, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ πόλις τῆς Ἀγγιᾶλου ἐπυρπολήθη, τῇ διαταγῇ τῆς Κυβερνήσεως, ὑπὸ Βουλγάρων ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν μετημφισμενῶν. Τὸ ἡμετεπίσημον ὄργανον «Ἑσπερινὸς Ταχυδρόμος» («Βεστέρνκ Πόσταλ») ἐδημοσίευσεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἄρθρα μεγίστης σφοδρότητος κατὰ τοῦ Βουλγάρου διπλωματικοῦ πράκτορος. Εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὰς πλήρεις χολῆς ἐπιθέσεις ταύτας ὁ κ. Νάστεβιτς ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ «Βαλκανικῷ Βήματι» (31 Ἰουλίου 1907) ἄρθρον, δι' οὗ ἀπεκαλύπτοντο νέα γεγονότα εἰς βάρος τῶν ἡγεμονικῶν ἀρχῶν. Νομίζομεν, ὅτι δὲν εἶνε ἄσκοπον ν' ἀναδημοσιεύσωμεν τὸ ἄρθρον τοῦτο αὐτοῦσιν ἐν τῷ συμφροντι τῆς ἀληθείας.

«Ἐγκατέλιπον τὴν Κωνσταντινούπολιν, λέγει ὁ κ. Νάστεβιτς οὐχὶ διότι δὲν ἠδύναμην νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἀποστολὴν μου, ἀλλὰ διότι ἠσχυρόμην νὰ προσβλέπω τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἰδεώδες μου εἶνε διαφόρον πρὸς τὸ ἰδεώδες τοῦ κ. Δασκάλωφ. Θὰ ἐπεθύμουν ὅπως ἡ Βουλγαρία ἐγκλιθῆ ἐν τῷ κόσμῳ διὰ διοικήσεως παραδειγματικῆς τάξεως καὶ νομιμοσφοσύνης, διὰ τῶν ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν αὐτῆς προόδων, διὰ τῆς ἐλευθερίας, ὧν ἀπολαύουσιν ἅπαντες οἱ κάτοικοι αὐτῆς, διὰ τοῦ σεβασμοῦ τῶν νόμων τῆς, διὰ τῆς ἀσφαλείας τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας ἅπαντων τῶν πολιτῶν αὐτῆς, ἀδιακρίτως ἐθνικότητος καὶ θρησκείματός. Ὅταν οἱ ὑπουργοὶ τοιοῦτου πρωτοτύπου κράτους τῆς Βουλγαρίας τῶσον ὑψηλά ἱσταμένης ἠθικῶς ρῆξωσι φωνὴν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν, οἵτινες ὑπερέρουσι πέραν τῶν συνόρων, ἅπαντες οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πολιτειῶν θ' ἀκούσωσιν αὐτοὺς μετὰ σεβασμοῦ καὶ θὰ λάβωσιν ὑπὸ σοβαρὰν ἐπιφὴν τοὺς λόγους τῶν.

«Ἴδετε νῦν, κατὰ τὸ σιτισσαρικόν ὄργανον (τὸν «Ἑσπερινὸν Ταχυδρόμον» τῆς Σόφιας, ἡμετεπίσημον ὄργανον τῆς Κυβερνήσεως) ὅποιον εἶνε τὸ ἰδεώδες τοῦ Δασκάλωφ καὶ τῶν πατρῶνων αὐτοῦ (τῶν ὑπουργῶν). Ἡ ἐφημερίς αὕτη ἐκήρυξε τὴν ἐξολόθρευσιν τῶν Ἑλλήνων, τοὺς κατ' αὐτῶν διωγμούς καὶ τὴν κλοπὴν τῶν περιουσιῶν αὐτῶν. Συνεβούλευσε τὴν ἐπαναστάσιν, τὰς παραχάξ, τὰ ἐγκλήματα καὶ τὴν χρῆσιν τῆς δυναμίτιδος.

«Πῶς χώρα, εὐρισκόμενη ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ἀναρχίας, θὰ ἠδύνατο νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπικουρίαν ἐν Μακεδονίᾳ; Εἶδομεν ἄλλως τε πῶς τὸ ἐπραξεν. Ἡ Συνδιάσκεψις τῆς Χάγης κατέριψε τὸ προσωπεῖον καὶ κατέστησε τὴν ἀλήθειαν καὶ τοὺς τυρλοὺς δῆλῃν. Ἡ ἀκαθόριστος καὶ ἠκίστα καθαρὰ στάσις, ἡ τηρομένη διαρκῶς ὑπὸ τοῦ «Ἑσπερινῷ Ταχυδρόμῳ» ἐν τῷ μακεδονικῷ ζητήματι ἤχθη εἰς φῶς ἐν Χάγῃ, ἡ δὲ διεύθυνσις τῆς ἐφημερίδος ταύτης ὑπεχρέωθη ν' ἀποκαλυφθῇ.

»Ἦμην δεκαεξαετής, λέγει, ἐξακολουθῶν ὁ κ. Νάστεβιτς, δτε ἀνέγνων τὴν «Ἱστορίαν τῆς γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως» τοῦ Bücher. Ἐν αὐτῇ εὗρον τὴν ἀφήλησιν τοῦ ἐξῆς ἐπεισοδίου :

«Ἠμῖραν τινὰ μέγα πλῆθος ἐπέδραμε κατὰ τῆς οἰκίας κόμητός τινος καὶ ἔθραυσε πᾶν τὸ ἐν αὐτῇ εὐρισκόμενον. Πάντες οἱ μετασχόντες τῶν βανδαλισμῶν τούτων, ἐξερχόμενοι, ἀνίστρεψαν τὰ θυλάκια αὐτῶν καὶ ἀπῆλθον, κρατοῦντες τοὺς βραχιονιάς τῶν ὑψηλά, ὅπως ἴδῃ ἕκαστος, ὅτι οὐδὲν εἶχον ἀφαιρέσει, ὅτι οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν εἶχε κλέψῃ τι οἰωνδῆποτε καὶ ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτῶν δὲν ἦτον ἡ κλοπὴ, ἀλλ' ἡ ἐκδίκησις.»

5'

Ἄμυντικά μέτρα τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας.

« Ἡ Ἑλλάς ἠναγκάσθη νὰ καταβάλλῃ ἀπελπιστικὴν προσπάθειαν ὅπως ἐξασφαλίσῃ εἰς ἑαυτὴν εὐρὴ τμήμα τῆς Μακεδονίας καὶ μὴ ἀνακοπῇ ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἢ κατάληψις τῆς ὁποίας εἶνε ἡ κοινὴ ἐλπίς τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς.

« Ἐν τούτοις ἡ Ρωσσία ἐργάζεται ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου ὅπως ὀλόκληρος ἡ Μακεδονία, καὶ πρὸ πάντων τὸ Ἅγιον Ὄρος, περιληρωθῶσιν εἰς τὰ ἔδάφη τ' ἀνήκοντα εἰς τὰ σλαβικὰ φύλα ».

Οὕτω ἔγραφε κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1887 ὁ σέρ Μ. Λαγκάρ πρὸς τὸν λόρδον Δέρβυ.

Ὁ Ἄγγλος πολιτικός, ὅστις ἐν τούτοις οὐδέποτε εἶχεν ἐπιδείξῃ ἐξαιρετικὴν συμπάθειαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, τὴν φορὰν αὐτὴν εἶχε δίκαιον... Ἡ Μακεδονία δέον ν' ἀποτελίσῃ τὴν βᾶσιν ἰσχυροῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ὃ περ θὰ περιλάβῃ ὅλα τὰ τμήματα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, προσβαλλόμενον καὶ ὑβριζόμενον, κατηγορούμενον, ὅτι ἀπώλεσε πᾶν πλεμικὸν μῆκος, ἀρῶν ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Βουλγάρους νὰ οἰκειοποιῶνται τὴν προγενικὴν αὐτοῦ κληρονομίαν, ἐσκέφθη, ὅτι καθῆκόν του ἦτο νὰ δράσῃ ἐν Μακεδονίᾳ. Πρὸ δύο λοιπὸν ἐτῶν ἐσχηματίσθησαν τὰ ἑλληνομακεδονικὰ σώματα, σκοπὸν ἔχοντα ν' ἀποκρούσωσι τοὺς Βουλγάρους ἐπιδρομὰς τῆς Μακεδονίας καὶ νὰ προστατεύσωσι τοὺς ἀνυπερκασίτους ἑλληνικοὺς πληθυσμούς.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι τὰ σώματα ταῦτα, σχηματισθέντα κατὰ μέγα μέρος ἐκ Μακεδόνων, εἶδον τοὺς ὀπαδοὺς των αὐξανόμενους δι' ἀνδρῶν, προσερχομένων ἐξ ἄλλων ἐπαρχιῶν τῆς ἐλευθέρας καὶ τῆς δούλης Ἑλλάδος, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ δόσῃ πρὸς τοῦτο ἐντολὴν ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Ποῖος ὅμως θὰ ἠδύνατο νὰ κωλύσῃ τοὺς ὑπομειναντας τὰ αὐτὰ θεικὰ ἡμερούλους τούτους ἀνδρας νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐθνικῶν των δικαιωμάτων; Οἱ ἄνδρες οὗτοι, ἐν τῇ μερίμνῃ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἔθνους των, βλέπουσι καλῶς, ὅτι ἄνευ τῆς Μακεδονίας διατρέχει κίνδυνον ἡ ἑλληνικὴ πατρίς. Οὗτος εἶνε ὁ λόγος τῆς συνεργασίας των.

Εὐρωπαϊκαὶ τινες κυβερνήσεις κατηγόρησαν τὰ σώματα ταῦτα καὶ τὴν δράσιν των, ἥτις ἕως παρεστραπῆ ἐνίοτε· ἐν τούτοις κατὰ γενικὸν λόγον δὲν δυναταί τις νὰ κατηγόρησῃ ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκ συστήματος ἐγκληματικαῖς προθέσεσι τῶν βουλγαρικῶν κομιτάτων, εὐδ' ἐπὶ ταῖς ἀποτροπιαίαις ἐκείνων μεθόδοις.

Ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἐκφράσω τὴν ἀγανάκτησίν μου ἐπὶ τῷ ὅτι Δυνάμεις τινες ἀπαιτοῦσι τὴν ἐξαφάνισιν τῶν ἑλληνομακεδονικῶν σωμάτων, ἐνῶ οὐδεμίαν ἐπιστῶσι

προσοχὴν εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν τελευταίων τούτων διαπραττόμενα ἐγκλήματα ἐξακολουθοῦσιν νὰ μὴ προκαλῶσι οὐδεμίαν συγκλίνησιν !

Ἐν τίνι δικαίωμάτι δύναται νὰ εἴπῃ τις εἰς λαὸν ἀγωνιζόμενον κατὰ κινδύνου ἀπειλοῦντος αὐτὴν τὴν ὑπόστασίν του : « Παραιτήθητι τοῦ ζῆν, αὐτοκτόνησον » ; Ἡ ἀξίωσις αὕτη θὰ παρουσίαζεν ὑπὸ παράδοξον ὄψιν τὸν ἡμέτερον πολιτισμὸν καὶ τὰς ἠθικὰς αὐτοῦ ἀρχάς.

Παρέχομεν ἐνταῦθα ἐπίσημον πίνακα, καταρτισθέντα ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, τῶν ὄψεων ἐσχάτως ἐν Μακεδονίᾳ καὶ τῷ βιλαετίῳ τοῦ Κοσσυφοπεδίου βουλγαρικῶν, ἐλληνικῶν καὶ σερβικῶν συμμοριῶν. Ὁ πίναξ οὗτος δὲν μνημονεύει τὰς ὑπὲρ τῆς Ρωμανίας ἐργαζομένης συμμορίας, ἕως διότι ἀποτελοῦνται ἐξ ὀλοκλήρου σχεδὸν ἐκ Μωαμεθανῶν.

ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

	Καζάδες	Βουλγαρικαὶ Συμμορίαὶ	Ἑλληνικαὶ Συμμορίαὶ
1	Βοδενῶν	2	2
2	Γενιτσῶν	4	4
3	Στραμνίτης	1	—
4	Τίκοις	1	—
5	Ἄθριτ-Χισσάρ	1	—
6	Γευγελῆ	6	—
7	Βερροίας	1	1
8	Λαγκαδᾶ	—	3
9	Αἰκατερίνης	—	1
10	Καστανδρείας	—	1
11	Μελενίκου	7	—
12	Ἄνω Τσουμαγιᾶς	5	—
13	Δεμίρ Χισσάρ	2	—
14	Πετριτσιίου	1	—
15	Ράσλογγ	1	—
16	Ζύχνης	6	—
		38	12

Ὁ πίναξ οὗτος, ὅπως βλέπει τις, ἔχει σχέσιν μόνον πρὸς τὰ δύο σανδζάκια τῶν Σερρῶν καὶ τῆς Θεσσαλονικῆς. Τὸ τρίτον σανδζάκιον, τὸ τῆς Δράμας, παρέρχεται ἐν σιωπῇ. Ἐν τούτοις πέντε βουλγαρικαὶ συμμορίαὶ ἔδρων ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἐπειδὴ περιελάμβανον ἰλαχίστους ἀνδρας ἢ ἐπίσημος τουρκικὴ ἐκθεσις τὰς παρεσιώπησε.

ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ

	Καζᾶδες	Βουλγαρικαὶ Συμμορίαὶ	Ἑλληνικαὶ Συμμορίαὶ	Σερβικαὶ Συμμορίαὶ
1	Περλιπέ	5	1	4
2	Καρατζόβας	3	—	2
3	Καστοριάς	6	5	—
4	Μοναστηρίου	5	3	—
5	Φλωρίνης	3	1	—
6	Ἀχρίδος	3	—	—
		25	10	6

ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΣΚΟΠΙΩΝ

	Καζᾶδες	Βουλγαρικαὶ Συμμορίαὶ	Σερβικαὶ Συμμορίαὶ
1	Σκοπίων	1	—
2	Ἰστιπ	1	—
3	Κουμανόβου	4	2
4	Ραδοβίστας	1	—
5	Καρατόβου	1	—
6	Ὄσμανιέ	3	—
7	Βελεσσών	4	1
8	Πίγκας	2	3
9	Κοτσάνων	1	—
		15	6

Ἐν τούτοις αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις ἐξακολουθοῦσι ν' ἀπευθύνουσιν αὐστηρὰς διακοινώσεις τόσον εἰς Ἀθήνας ὥσον καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὅπως ἀποδείξωσιν, ὅτι ἐπιθυμοῦσι τὴν εἰρήνευσιν τὰ ἑλληνομακεδονικὰ σώματα συνεπιεῖ τῆς τελευταίας διακοινώσεως τῶν Δυνάμεων πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν κατέθεσαν τὰ ὄπλα. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἀνεμένετο. Βουλγαρικὴ συμμορία, ἀποτελουμένη ἐκ 200 ἀνδρῶν, ἐπέδραμε κατὰ τοῦ χωρίου Νεγοβάνης τοῦ καζᾶ Φλωρίνης, τὴν 4 παρελθόντος ὁκτωβρίου, (1907) καὶ κατέσφαξε 16 Ἕλληνας κατοίκους, ἐξ ὧν 10 γυναῖκας, ἀφοῦ ἐπωρόλησεν 23 οἰκίας, ἀνηκούσας εἰς προκρίτους Ἕλληνας. Καὶ ἄλλαι σφαγαὶ διεπράχθησαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους μῆνας, ὡς αἱ ἐν Νίσι, Ρακόβῳ, Μίλινκιτι, Μελενίκῳ κτλ. χωρὶς ν' ἀναφέρωμεν πλείστας δολοφονίας καὶ κακουργήματα μεμονωμένα. Οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι τοιαῦτα ὀμότητες θὰ προκαλέσωσιν ἀντίποινα. Ἄλλ' οὐδένα πρέπει νὰ αἰτιαθῆ τις ἐπὶ τούτοις, εἰμὴ ἐκείνους, οἵτινες, ἐνῶ καταγγέλλουσιν ἐν σπαρτακτικαῖς κραυγαῖς, τὰ

ἑλληνομακεδονικὰ σώματα, γνωρίζουσι τόσον καλῶς νὰ ἐκμεταλλεύονται τὰς συν-
διαλλακτικὰς διαθέσεις τῶν Ἑλλήνων. Ἐὰν πρέπη νὰ κατατεθῶσι τὰ ὄπλα ἅς
ἀρχίσωσιν οἱ κύριοι δολοφόνοι.

• •

«Οἱ φίλοι τοῦ Δασκάλου λέγει ὁ κ. Νάτσσεβιτς, εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν Ρουσσίου-
κίῳ, Φιλιππουπόλει, Ἀγγιῶλον καὶ ἄλλαχού, ἀμάξιας ὅπως ἀποκομίσωσι τὰ ἔμπο-
ρεύματα καὶ τὰ ἐπιπλκ τῶν Ἑλλήνων. Ἐμαθον ἀπὸ τὸν Bücher νὰ δυσπιστῶ πρὸς
τοιούτου εἶδους ἰδιοτελῆ φιλοπατρίαν.

«Εἶδον πολλάκις, ὅτι τοιαῦται πράξεις, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ κλοπαί, κρύ-
πτονται ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς φιλοπατρίας. Ἐὰν εἴη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς μας ἡ κυρία
Ρολάν θὰ ἀνέκραξε : «Μακεδονία ! πόσα χρεῖα ἐπληρώθησαν, ἐν ὀνόματί σου, πόσαι
οἰκίαι καὶ μέγαρα ὤκοδομήθησαν, πόσος καμπανίτης ἔρρευσε ;» Αἱ ἐκ τοιούτων
πράξεων ἐγερθεῖσαι διαμαρτυρίαι μας ἔρχονται πανταχόθεν, ἐξ αὐτῆς τῆς Χάγης,
ὅπου οἱ Ἕλληνες ὑπέβαλον τὴν ἐκθεσὶν των.

«Ἡρόνηθην λοιπὸν νὰ ὑπηρετήσω κόμμα, εἶχον τοιαύτας ἀρχάς, διότι κατενόη-
σα, ὅτι ἡ τοιοῦτοτρόπως ἐννοουμένη φιλοπατρία δὲν δύναται παρὰ μόνον νὰ κηλι-
δῶσῃ ἐπὶ μακρὸν τὴν τιμὴν τῆς Βουλγαρίας καὶ ὅχι διότι δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ κα-
στῶ ὠφείλιμος».

Ἐπὶ τῆς ἐπισημοῦς ἐκθεσὶς τοῦ κ. Νάτσσεβιτς, κατηγορούμενος ὑπὸ τοῦ Νάτσσεβιτς,
ὅτι εἶνε ἠθικῶς ὑπεύθυνος τῶν ἐγκλημάτων τούτων, ἠθέλησε νὰ ἀπαλλάξῃ ἑαυτὸν,
ἐπικληθεὶς πρὸς ἐξήγησιν τῶν διαπραχθέντων κακουργημάτων, τὴν θεωρίαν τῆς
ψυχολογίας τοῦ ὄχλου καὶ ὑποστηρίζων, ὅτι οὐδεὶς ἰδιαιτέρως ἠδύνατο νὰ θεω-
ρηθῆ ὑπεύθυνος. Εἰς τοὺς ἰσχυρισμοὺς τούτους ὁ κ. Νάτσσεβιτς ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς :

«Ἡ ψυχολογία τοῦ ὄχλου μας διδάσκει, ὅτι ὅπισθεν αὐτῆς ὑφίστανται πάντοτε
εἰς ἡ πλείονες Κατιλίνοι, οἵτινες χρησιμοποιοῦσιν αὐτὸν πρὸς σκοπὸν προσωπικόν.

«Φίλος ἐκ Βάρνης μοὶ ἔγραψε κατὰ μῆνα Σεπτεμβρίου τοῦ λήξαντος ἔτους,
ὅτι εἶχεν ἐρωτήσῃ τὸν Δραγοῦλερ, ὅστις ἦτο τότε πεπρωικισμένος διὰ τῆς πανταχοῦ
παρουσίας, πῶς οὗτος ἐγνώρισεν τὸν Ρωμοῦνον ὑπουργόν Λαχωδάρην, εἰς ὃν ἀπίστευτε
τηλεγράφημα ἐκ Φιλιππουπόλεως μετὰ τὰς ἀνελληνικὰς διαδηλώσεις τῆς πόλεως
ταύτης. Ὁ Δραγοῦλερ ἀπήντησε : «Τὸ τηλεγράφημα ἐκεῖνο μοὶ ἔδωκεν ὁ στρατη-
γὸς Πετρώφ, ἐπιφορτίσας με νὰ τηλεγραφήσω ἀντ' αὐτοῦ, λέγων, ὅτι εἶχε γνωρίσῃ
τὸν στρατηγὸν Λαχωδάρην ἐν Μαδρίτη !!»

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπήντησεν εἰς ὅλας τὰς διὰ τῶν κυβερνητικῶν ἡμερί-
δων κατ' αὐτοῦ ἐπιθέσεις. Οὕτως ἐν τοῖς φύλλοις τοῦ «Ἑσπερινοῦ Ταχυδρόμου»
τῆς 7 καὶ 8 Αὐγούστου 1907 ἐδημοσίευσεν τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν :

« Μετὰ τὰς ὕβρεις τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, ἰδοὺ ἤδη αἱ δημοσιευθεῖσαι κατ' ἐμοῦ ἐπιθέσεις ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ (τοῦ πρῶην πρωθυπουργοῦ Πετρῶφ) ἐν τῷ ὄργανῳ τοῦ κ. Ζάγκωφ.

« Αἱ ὕβρεις καὶ αἱ ἐπιθέσεις αὐταὶ δὲν μὲ ταραττοῦσι, διότι ἐξωκειώθην εἰς αὐτάς καὶ διότι εἶμαι ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον οὐδὲν ἐκπλήττει. Ἐπὶ πλέον αἱ ἐπιθέσεις τῶν ἀνθρώπων τούτων μοὶ προξενοῦσι πάντοτε ἡδονήν.

« Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ ὕβρεις αὐταὶ δὲν φθάνουσι μέχρις ἐμοῦ, διότι δὲν ἔχω καιρὸν ν' ἀναγινώσκω ὅλας τὰς ἡμερίδας. Τὰς ἀρίθω πολλὰς ἀνευ ἀπαντήσεως, ὅταν δὲν ἔχωσι σχέσιν πρὸς πολιτικὰ ζητήματα. Ἄλλ' αἱ ἐπιθέσεις τοῦ κ. Πετρῶφ ἔχουσι χαρακτῆρα ἐπίσημον. Καὶ ἀπεράσιμα νὰ ἀπαντήσω.

« Ὁ κ. Πετρῶφ ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ συνεντεύξει ἐκφράζεται ὡς ἀκολούθως :
 « Οὐχὶ ἐκ φιλοπατρίας ὁ κ. Νάτσεβιτς ἠνάχθη νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν, διότι ἐὰν ἐνεφορεῖτο ἐκ τοιοῦτου τινὸς αἰσθημάτων, δὲν θ' ἀντίτεινεν ἄρνησιν πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τῆς Δ. Β. Γ. τοῦ ἡγεμόνος, δι' ἧς οὗτος παρεκάλεσεν αὐτὸν ὅπως μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν... »

« Δὲν εἶχον ἀπαντήσῃ διτι ἀρνοῦμαι νὰ μεταβῶ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' ὅτι ἐθεώρου ἄσκοπον νὰ μεταβῶ ἐφ' ὅσον ὁ κ. Ράτσο Πετρῶφ εὐρίσκειτο ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, καθότι οὗτος ἦτο ὁ κύριος διοργανωτὴς τῆς ἐν Μακεδονίᾳ δράσεως τῶν συμμοριῶν καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταστῇ ὁπαδὸς τῆς ἀποκταστάσεως τῶν φιλικῶν μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πόλης σχέσεων.

« Ὁ ἡγεμὼν ἐπανελθὼν ἐξ Εὐξείνου ἁγῶ εἰς Σόφίαν μὲ ἐκάλεσεν ἐσπέραν τινά.

— « Δὲν βλέπετε, μοὶ εἶπε, τὴν ἐκμηδένισιν τῶν βουλγαρικῶν πληθυσμῶν ἐν τοῖς βιλαετοῖς ; »

— « Γνωρίζετε ἐν καὶ μόνον γῶριον, εἰς ὃ εἰσῆλθον αἱ συμμορίαὶ, τὸ ὅσοῖν νὰ μὴ κατεστράφη ; » ἀπήντησα.

— « Δὲν γνωρίζω οὐδὲν, ἀπήντησεν ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης.

— « Τοῦτο σημαίνει, ὑπέλαθον, ὅτι ὅλου τοῦ κακοῦ ὑπαίτιαι εἶνε αἱ συμμορίαὶ μας. Διατὶ ἐπιτρέπεται εἰς αὐτάς νὰ σχηματίζωνται καὶ νὰ διέρχωνται τὴν μεθόριον ; »

— « Ἄλλ' εἶνε δυνατόν νὰ ἐμποδισθῶσι ; »

— « Πῶς δὲν εἶνε δυνατόν; Μήπως δὲν ἔχομεν ἐδῶ ἀρχάς; Κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην ἡ ἐπιμονὴ πρὸς διατήρησιν τῶν συμμοριῶν ἀποτελεῖ προδοσίαν τῆς βουλγαρικῆς ὑποθέσεως ἀπέναντι τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἀδελφῶν μας... »

Ὑψηλότατε, παύσατε τὰς συμμορίας, ἐὰν θέλετε νὰ παύσῃ ἡ καταστροφὴ τῶν Βουλγάρων... »

» Ἐν τέλει ὁ ἡγεμὼν ἔθηκε γέρας εἰς τὴν ἀκράσιν διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων :

— « Ὑπάγετε νὰ ἴδῃτε τὸν ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ἴδετε τί θὰ σὰς εἶπῃ. »

«Τὴν ὑστεραίαν μετέβην νὰ εἶρω τὸν ὑπουργόν.

— » « Ἡ Α Γ., τῷ εἶπον, μὲ διέταξε νὰ σὰς ἴδω ὅπως συνομιλήσω μετ' ὑμῶν περὶ τοῦ ζητήματος τῶν συμμοριῶν. Εἰπετέ μοι, κύριε ὑπουργέ, ποίους λόγους ἔχετε ὥστε νὰ ἀνέχησθε τὰς συμμορίας; »

— » « Ὅλον τὸ σφάλμα εἶνε τοῦ Πετρώφ » μοὶ ἀπήντησεν ὁ ὑπουργός.

— » « Δὲν εἶνε δυνατόν, ἠρώτησα, νὰ πεισθῇ ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὅτι, προστατεύων τὰς συμμορίας, προξενεὶ ἀνυπολόγιστον κακὸν εἰς τὴν βουλγαρικὴν ὑπόθεσιν; »

— » « Δὲν εἶνε δυνατόν, ἀπήντησεν ὁ ὑπουργός· ὁ κ Πετρώφ διήλθε δέκα ἔτη τοῦ βίου του μετὰ τῶν κομιτάτων, μετέσχεν ὅλων τῶν μηχανοραφιῶν αὐτῶν. Δι' αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀρχήν, χρησιμοποιῶν τὰς ἰδέας των καὶ τὰς παραδόσεις των, εἰς τρόπον ὥστε δὲν δύναται ν' ἀλλάξῃ πορείαν. »

— » « Σεῖς δέ, κύριε ὑπουργέ, ἠρώτησα, τί σκέπτεσθε περὶ τῶν συμμοριῶν; »

— » « Βλέπω καὶ ἐγώ, ὅτι εἶνε κακόν, ἀλλὰ τί δύναμαι νὰ πράξω; »

— » « Ἐάν ἤμην εἰς θέσιν σας, εἶπον, ὑπουργός τῶν Στρατιωτικῶν, θὰ ἔπαυον δι' ὅλων τῶν μίσων, τὰ ἠποῖα θὰ διέθετον, κίνημα, περὶ τοῦ ἠποῖου θὰ εἶχον τὴν πεποίθησιν, ὅτι εἶνε ἐγκληματικόν. »

(Κατὰ τὸν κ. Νάτσεβιτς, ὁ κ. Πετρώφ δέον νὰ θεωρηθῇ, ἂν μὴ ὁ ἀρχηγός τῶν μακεδονικῶν κομιτάτων, τοῦλάχιστον διαρκῆς μέλος καὶ ὄρων συνεργάτης τῶν ὀργανισμῶν τούτων.)

« Οἱ κ. κ. Πετρώφ καὶ Σία διέπραξαν ἐγκλημα ἐσχάτης προδοσίας τῆς Μακεδονίας, μὴ ἀποδεχθέντες τὰς μεταρρυθμίσεις τῆς Μυρστέγης καὶ ἀντὶ νὰ διευκολύνωσι τὴν ἐπαρρησιάν των, ἐπραξαν τὰ πάντα ὅπως ἀποτόχη. »

« Τοιοῦτοτρόπως ἐνεργήσαντες, ἐπεδείνωσαν τὰ δεινὰ τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν των, χωρὶς διὰ τούτου νὰ ἐπιτύχωσι τὴν ἐλαχίστην παραχώρησιν. Τὸ ἐγκλημα τῶν κυβερνητῶν μας θὰ καταστῇ ἔτι μεγαλείτερον, ἐάν δὲν ἀποδείξωσι τώρα, διὰ τῆς διαγωγῆς των, ὅτι εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἀρυσθῶσι μᾶθημα ἐκ τῶν γεγονότων τῶν τελευταίων χρόνων. »

..

— » « Ὁ κ. Νάτσεβιτς κατέλιπε τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει θέσιν ἕνεκα τῶν γεγονότων τῆς Ἀγγιᾶλου ἢ ἕνεκεν ἄλλων λόγων; » ἠρώτησεν ὁ συντάκτης τοῦ « Ἐσπερινῷ Ταχυδρόμῳ » τὸν κ. Πετρώφ, ὅστις ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς περίπου :

« Ὁ κ. Νάτσεβιτς οὐδόλως εἶνε ὑπεύθυνος τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τῆς χώρας, καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προσποιοιῆται τὸ θῆμα ὑποθέσεως, ἡ ἠποῖα δὲν ἀνήκει εἰς αὐτόν. Φαντάζομαι ποῖα θὰ ἦτο ἡ θέσις τοῦ κ. Γολουχόβσκη ἐπὶ παραδείγματι, ἐάν ὁ κ. Νάτσεβιτς ἦτο ἀντιπρόσωπός του ἐν Ρώμῃ κατὰ τὰ παράδοξα γεγονότα τῆς Ἰνσβρούκης. Δὲν θὰ ἔσπουδε βίβια νὰ ἐπιβῇ τῆς πρώ-

της διὰ Βιέννην ἀμαξοστοιχίας καὶ νὰ μεταβῇ νὰ κατηγορήσῃ τὸν ὑπουργὸν τοῦ ἐπι ἀπρονοήσι. Ἐν τούτοις ὁ κ. Νάτσσεβιτς γνωρίζει κάλλιστα τί ἐστὶ ψυχολογία ἐνὸς λαοῦ.

* *

« Ὁ κ. Πετρόφ, ἐξοκολοβεῖ ὁ κ. Νάτσσεβιτς, ἐμλεῖ περὶ τῶν ἐν Ἰνσβρούκη ταραχῶν μεταξύ Γερμανῶν καὶ Ἴταλῶν. Δὲν λέγει ὅμως, ὅτι αἱ ταραχαὶ αὐταὶ διήρκεσαν ὥρας τινὰς μόνον. Ἐκεῖ αἱ ἀρχαὶ ἔλαβον ἀμέσως τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, ἢ δὲ τάξις ἀποκατίστη καὶ δὲν διαταράχθη πλέον.

«. . . Ἄλλ' ἐν Βουλγαρίᾳ τὰ ἀκρόαζα διήρκεσαν εἴκοσι ὅλας ἡμέρας, αὐξοῦντα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Ἀρξάμεθα ἀπὸ Βάρνης, ὅπου ἐλιθοβολήθη ὁ Ἕλλην μητροπολίτης καὶ προσεβλήθησαν αἱ ἑλληνικαὶ ἐκκλησίαι καὶ τὰ νοσοκομεῖα, μετεδόθησαν εἰς Ρουστιούκιον, Φιλιππούπολιν καὶ ἄλλαχού ὅπως καταλήξωσιν εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς Ἀγγιάλου. Πανταχοῦ δὲ σχεδὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν στασιαστῶν ἦτο ὁ Δραγούλεφ. Συνήγα τις αὐτὸν τέσσεσιν ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅσον ἐν Ρουστιούκιῳ, Φιλιππούπολει, καὶ ἐν τῇ ἑμάξῃ τοῦ πρωθυπουργοῦ.

» Μετὰ τὴν ἐπ' ἀνδρῶν ὅμως τοῦ κ. Πετρόφ ἡ γνωστὴ ψυχολογία τοῦ κ. Πετρόφ μετεβλήθη καὶ ἡ τάξις ἀποκατίστη. Ὁ Πετρόφ ἰνέργησεν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὡς ἀνὴρ εὐδαιμόνων καὶ ἀκριτῶς συνετός, ὥστε νὰ ἐκτιμῆσθαι καλῶς τὰ πλεονεκτήματα, ἅτινα θὰ εἶχε διὰ τὴν χώραν ἢ ἀποκατάστασις τῆς τάξεως. Ἀπεδείκνυεν ὅμως συγχρόνως, ὅτι εἴθετε τὰ συμφέροντα τοῦ κόμματός του ὑπεράνω τῶν τῆς χώρας, διότι ἐν μόνον μίσειον εἶχεν, ὃ περ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξαλείψῃ τὸ ὄνειδος, διὰ τοῦ ὁποίου κατεσπίλωσαν τὴν Βουλγαρίαν τὰ γεγονότα ταῦτα, τοῦτο δὲ ἦτο ἡ παραίτησις τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ ἀπομακρυνσις τῶν ὑπουργῶν, οἵτινες ἐπὶ 20 ἡμέρας εἶχον ἀνεχθῆ τὰς βανδαλικὰς ταύτας πράξεις. Μόνον μετὰ τοιοῦτον μέτρον ὁ πεπολιτισμένους κόσμος θὰ ἠδύνατο νὰ ἰννοήσῃ, ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ πεπολιτισμένοι τινὲς ἄνθρωποι.

» Ὁ τίως ὑπουργὸς ἀποδίδει τὰς βιαιοπραγίας ταύτας εἰς τὸν βουλγαρικὸν λαὸν καὶ βεβαίως, ὅτι αἱ κατὰ τῶν βιαιοπραγιῶν αὐτῶν διαμαρτυρίαι μου ἀποτελοῦσιν ὕβριν κατὰ τοῦ λαοῦ τούτου. Ἐὰν τὸ λογικόν μου μοὶ ἔλεγεν, ὅτι ὁ λαὸς ἐν οἰκθρήποτε περιπτώσει ἐνέργησιν κακῶς, αἰσθάνομαι ἀκριτῆν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν ἐν τῇ καρδίᾳ μου, ὥστε νὰ τῷ εἶπω, ὅτι διεπράξε σφάλμα. Ἐγὼ ἐν τούτοις τὴν πεποιθῆσιν, ὅτι τὰ ἔθνη δὲν διαπράττουσιν ἐγκλήματα. Τὰ αἰσθήματα τῆς τιμῆς, τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ οἴκου εἶνε βαθύτατα ἐρριζωμένα ἐν τῇ ψυχῇ των. Οἱ Κατιλίνα αὐτοὶ μόνου, ὑποκινουῦντες τὰ πλήθη διὰ τῶν ψευδῶν των, παρσούρουσιν εἰς τὸ ἐγκλημα τὸν λαόν.

» Ὁ κ. Πετρώφ εἶνε τῆς γνώμης, ὅτι, ἀφοῦ δὲν εἶμαι προσωπικῶς ὑπεύθυνος, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα ν' ἀνησυγῶ δι' ὅ τι πράττουσιν οἱ ἄλλοι. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι, κατὰ τὸν κ. Πετρώφ, ἕκαστος ἔχει τὸ καθήκον, ὅταν δὲν ἐνοχοποιηθῆται αὐτός, νὰ θεατῆται ἀπαθῶς τὴν ἀτίμωσιν τῆς πατρίδος του καὶ νὰ βλέπῃ κατασπιλουμένην τὴν τιμὴν τῆς Βουλγαρίας.

» Ὅπως διάφορον ἔχω ἐγὼ ἀντίληψιν τοῦ καθήκοντος τῶν πολιτῶν πρὸς τὴν πατρίδα των, νομίζω δέ, ὅτι ἔχουσι πάντες τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἐπιτρέπωσι τὰς πράξεις, αἵτινες θίγουσι τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος των . . .

» Ἐχω μάλιστα τὸ θάρρος νὰ θέλω ὅπως ἡ Βουλγαρία ἢ χώρα πεπολιτισμένη, ἐν ἣ νὰ βασιλεύῃ ἡ δικαιοσύνη, χώρα, ἧς αἱ ἀρχαὶ νὰ ὦσι τὸ ἰδεώδες τῆς ἠθικῆς, χώρα, ἐν ἣ αἱ αὐθαίρετοι πράξεις καὶ αἱ βικιότητες νὰ ὦσι πράγματα ἀγνωστα. Ζητῶ πάντα ταῦτα, διότι ἐπιθυμῶ ὅπως ἡ πατρίς μου καταταχθῆ μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν, ἀλλὰ καὶ διότι τότε μόνον θὰ δυνηθῶμεν, χωρὶς νὰ προκαλῶμεν τὴν ἰλαρότητα, νὰ ὑψώμεν φωνὴν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μας.»

Προβαίνων εἰς τὰς δηλώσεις ταύτας ὁ κ. Νάτσσεβιτς ἐξετέλεσε καθήκον παντὸς ἐντίμου ἀνθρώπου. Ἀνυψῶθη ὑπερθεν παντός προσωπικοῦ συμφέροντος καὶ παντὸς ἔθνικοῦ φανατισμοῦ. Κατόπιν τῶν ἀποκαλύψεων ταύτων, ἕτερος Βούλγαρος φιλοπατρὶς ὁ κ. Μιχαηλόβσκις, πρόην βουλευτῆς, καθηγητῆς καὶ ἐπὶ τινὰ χρονικὴν περίοδον πρόεδρος τοῦ ἀδριανουπολιτομακεδονικοῦ Κομιτάτου τῆς Σόφιας, συμπλήρωσε τὸ ἐπανορθωτικὸν ἔργον τοῦ τέως διπλωματικοῦ πράκτορος τῆς Βουλγαρίας. Εἰς διάλεξιν, τὴν ὅποιαν ἐποίησατο ἐν τῷ Συνδέσμῳ τῶν μελῶν τοῦ βουλγαρικοῦ τύπου, μεταξὺ ἄλλων πρόβη εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας δηλώσεις περὶ τῶν τελευταίων συμβάντων καὶ τῶν ἀρχῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῆς ἠθικῆς πολιτικῆς ἐν Βουλγαρίᾳ. Τὰς μεταφερόμεν ἐνταῦθα ὡς ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 195 φύλλῳ τῆς βουλγαρικῆς ἐφημερίδος «Βαλκανικοῦ Βήματος».

«Αἱ ἀπερικοπέλαι μας, λέγει ὁ κ. Μιχαηλόβσκις, συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ προσελκύσωμεν τὸ μῖσος, ὄχι μόνον τῶν Τούρκων, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν γειτόνων μας.

«Πρὸ τίνος, μόλις τὰ ρωσικὰ στρατεύματα διῆλθον τὸν Δούναβιν, ἐψάλλομεν «Тсáриградъ εἰς νὰς!» (Ἡ Κωνσταντινούπολις εἶνε ἡμετέρα!) Μόλις εἴχομεν ἀποτελέσῃ ἡγεμονίαν καὶ οἱ συγγραφεῖς μας (παρὰ τοὺς τρομεροὺς ἐμφυλίους σπαραγμοὺς) ἤρρισαν νὰ ἐκκηφαινώσι τὸν κόσμον μὲ τὸν πάταγον τῶν ἀξιώσεών των: «Ἡ Χερσονήσος τοῦ Αἴμου, ἔλεγον, κατοικεῖται ὑπὸ Βουλγάρων μόνον, οὐδεὶς δ' ἕτερος λαὸς ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀξιοῖ τὸν ἐλάχιστον δάκτυλον ἐδάφους ἀνήκει αὐτῇ δικαιοματικῶς εἰς βουλγαρικὸν ἔθνος.»

«Δὲν ἐγνωρίζομεν τότε καὶ δὲν γνωρίζομεν εἰσέτι, ὅτι τὸ δίκαιον ἀνευ τῆς

ἰσχύος οὐδὲν σημαίνει, καὶ ὅτι τὰ δικαιώματα ἀνήκουσι εἰς ἐκείνους, οἵτινες δύνανται νὰ τὰ ἐπιβάλλωσι.

«Καὶ δὲν ἀρκοῦμεθα εἰς τὸ νὰ γράφωμεν καὶ νὰ κραυγάζωμεν, ἐπεχειρίσαμεν προσίτι τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ὀνείρων μας, τῆς καταστροφῆς τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ τῆς κατασυντριβῆς ἀπάντων τῶν γειτόνων μας. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ ἡμῶν ἰδρύσαμεν ἐν Βουλγαρίᾳ κοιμητὰτα, ἰδρύσαμεν ἐφημερίδας καὶ ἐδημοσιεύσαμεν φυλλάδια, ἐν οἷς ἐκθέτομεν κατὰ μῆκος τὰ ἡμέτερα σχέδια καὶ διαγράμματα, ὡς οἱ βίβαιοι περὶ τῆς ἐπαύριον ἀνθρώποι. Ἐσχημάτισαμεν συμμορίας, τὰς ὁποίας ἀποστέλλομεν εἰς τὸ τουρκικὸν ἔδαφος, ἠνοίξαμεν τὴν μεθόριον εἰς πάντας τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Σουλτάνου, οἵτινες ἐσχημάτιζον κοιμητὰτα ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἀρχῶν.

«Ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἰδάφους ἐξῆραίνοντο αἱ συνομοσῖαι καὶ διοργανίζοντο αἱ δυναμιστικαὶ ἀπόπειραι κατὰ τῶν ἐν Τουρκίᾳ ἰδρυμάτων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων κτλ. κτλ. Πάντα δὲ ταῦτα ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν Βουλγάρων ὑπουργῶν καὶ ἀνακριβόλως αὐτὸ τοῦλάχιστον δύναται νὰ πιστεύῃ ὁ κόσμος ὅλος, τῇ συναινέσει αὐτῶν, διότι εἶνε ἀπαράδεκτον, ὅτι ὑπουργεῖον, μὴ δυνάμενον νὰ θέσῃ τέρμα εἰς παρόμοιον κίνημα, δύναται νὰ μείνῃ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ. Αἱ ἀχαρακτήρισται αὗται πράξεις ἐξακολουθοῦσιν ἔτι καὶ σήμερον!

« Ἀποτέλεσμα τῆς ἡλιθίας ταύτης πολιτικῆς ὑπῆρξεν ἡ πλήρης ἀπομόνωσις μας καὶ ἡ ἔχθρα πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν λαῶν καὶ τασῶν τῶν κυβερνήσεων.

«Ἐπῆρξα, ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Μιχαηλοβσκις, εἰς τῶν πρωτουργῶν τοῦ μακεδονικοῦ κινήματος, ἔσχατον τὴν εὐκαιρίαν νὰ συνδιαλεχθῶ μετὰ πολλῶν πολιτικῶν καὶ συντακτῶν σημαίνοντων εὐρωπαϊκῶν ὀργάνων. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐπιδοκιμάζει τὸ μακεδονικὸν κίνημα.

«Πάντες τοίνυντιον καταδικάζον αὐτὸ ὁμοφώνως ὡς ἄκαιρον, ἐγκληματικὸν ὡς πρὸς τὰ μῖσα καὶ προωρισμένον εἰς ἀποτυχίαν.

«Γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι παρ' ἡμῖν τὰ πάντα εἶνε σαφρά, ἀλλὰ τί σημαίνει τοῦτο; Ἄς αὐξηθῶμεν πρῶτον καὶ ἔπειτα θὰ καθαρῶμεν. Δὲν ἐσκήφθημεν ὅμως, ὅτι οἱ ἄνθρωποι, οἱ γεννηθέντες καὶ ἀνατραπέντες ἐν τῷ βορβόρῳ, δὲν δύναται νὰ ἐκπληρώσωσι τοιοῦτον κατόρθωμα, ὡς μὴ ὄντες ἱκανοὶ νὰ καθαρῶσιν οὐδὲ τὸν ἴδιον αὐτῶν οἶκον. Τὸ ἀποτέλεσμα πάντων τούτων ἔχομεν πρὸ τῶν ὀμμάτων μας. Εἶνε ἱπνεϊδιστον.

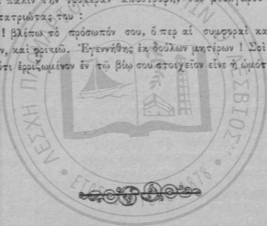
«Θὰ μοὶ ἀντιπαρητηρήσητε ἴσως, κύριοι, ὅτι ὄχι πρὸ πολλοῦ χρόνου ἤμην ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κινήματος τούτου καὶ ὅτι μετεχειριζόμεν τότε ἀλλοίαν γλῶσσαν. Θὰ ἰδικαιοῦσθε νὰ πράξητε τοῦτο. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἄλλοτε ὀμίλου ἀλλως ἢ ὡς ἠκούσατε. Ἐπῆρχον πρὸς τοῦτο δύο λόγοι: ὁ πρῶτος, ὅτι δὲν ἐγνώριζον τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν ἐμαθον, ὅταν μετέβην εἰς τὴν Δύσιν (!), ὅπου συνδιείχθην

μετὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, περὶ ὧν σὲ ἀνέφερον. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν δεύτερον λόγον, οὐδὲν δόναμι νὰ εἶπω, καθότι φοβοῦμαι. Ἐν τῇ συνταγματικῇ ἡμῶν Βουλγαρίᾳ δὲν εἶνε τις πάντοτε ἐν ἀσφαλείᾳ, λέγων τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν ἐξέθηκα διὰ τοῦτο ἐν λεπτομερείᾳ εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά μου.»

• •

Scripta manent. Δημοσιεύομεν πάντα τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ἄνευ σχολίων χωρὶς νὰ προσθέσωμεν παρατήρησιν τινα, χωρὶς νὰ τ' ἀναλύσωμεν. Μᾶς φαίνονται, ὅτι αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ παρέχουσιν ἀκριβεστάτην ἰδέαν τῆς σημερινῆς βουλγαρικῆς ψυχῆς, τῶν βλέψεων τῶν τε κυβερνητῶν καὶ κυβερνωμένων, οἵτινες, καλῇ τῇ πίστει, θεωροῦνται τόσον ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ὅσον καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ὡς οἱ μέλλοντες ἐκπολιτισταὶ τῆς Ἰερσονήσου τοῦ Αἴμου. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ περιορίζομαι νὰ ἀναδημοσιεύσω καὶ πάλιν τὴν τήμερὰν ἀποστορφήν τοῦ βουλγαροῦ ποιητοῦ Βαζώφ πρὸς τοὺς συμπατριώτας του :

«Λαί μου ! βλέπω τὸ πρόσωπόν σου, ὃ περ αἰ συμφορὰ κατέστησεν ἄγριον καὶ ἀπάνθρωπον, καὶ φρικτῶν. Ἐγεννήθης ἐκ θούλων μητέρων ! Σοὶ εἶνε ξινη ἢ φωνὴ τοῦ οἴκτου, διότι ἐρριζωμένον ἐν τῷ βίῳ σου στοχεῖον εἶνε ἡ ὠμότης !»

ΕΘΝΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΟΥ "ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ."

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

1) Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἰμου.....	Δρ.	2,-
2) Ἡ Μακεδονία καὶ τὰ ἑλληνικὰ δίκαια.....	»	1,-
3) Τὸ Μακεδονικὸν Πρόβλημα.....	»	5,-
4) L' Hellenisme et la Macédoine.....	»	1,-
5) Hellenisme and Macedonia.....	»	1,-
6) Ἑλληνες καὶ Βουλγαροὶ κατὰ τὸν δέκατον ἑνάτον καὶ εἰκο- στὸν αἰῶνα.....	»	1,-
7) Τὸ αὐτὸ ἔργον ἐν.....	Σελ.	2,-
8) » » γαλλιστὶ.....	Φρ.	1,50
9) La Macédoine et les Roumains.....	Δρ.	1,50
10) Γουλιέλμος Γ' δόσταν.....	»	1,50
11) Ἐθνικὴ Κοτήχθαις.....	»	0,20
12) Τὸ Δημόσιον τῆς Ὀρθοδοξίας.....	»	0,20
13) Ἡ Πατρίς ἐν κινδύνῳ.....	»	0,10
14) Ἑθνος καὶ Στρατός.....	»	0,10
15) Ἑλληνοαλβανικὴ Συνεννόησις.....	»	0,30
16) Φιλοπατρία, Σακράτης.....	»	2,00

Τιμὰται Δραχμῆς

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

- 1) Ὁ Σύγχρονος Ἑλληνισμὸς.
- 2) Λόγοι καὶ Ἔργα.
- 3) Ἐθνικαὶ Σελίδες.

Δέκα Λόγοι πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Νεότητα..... Δρ. 2,00